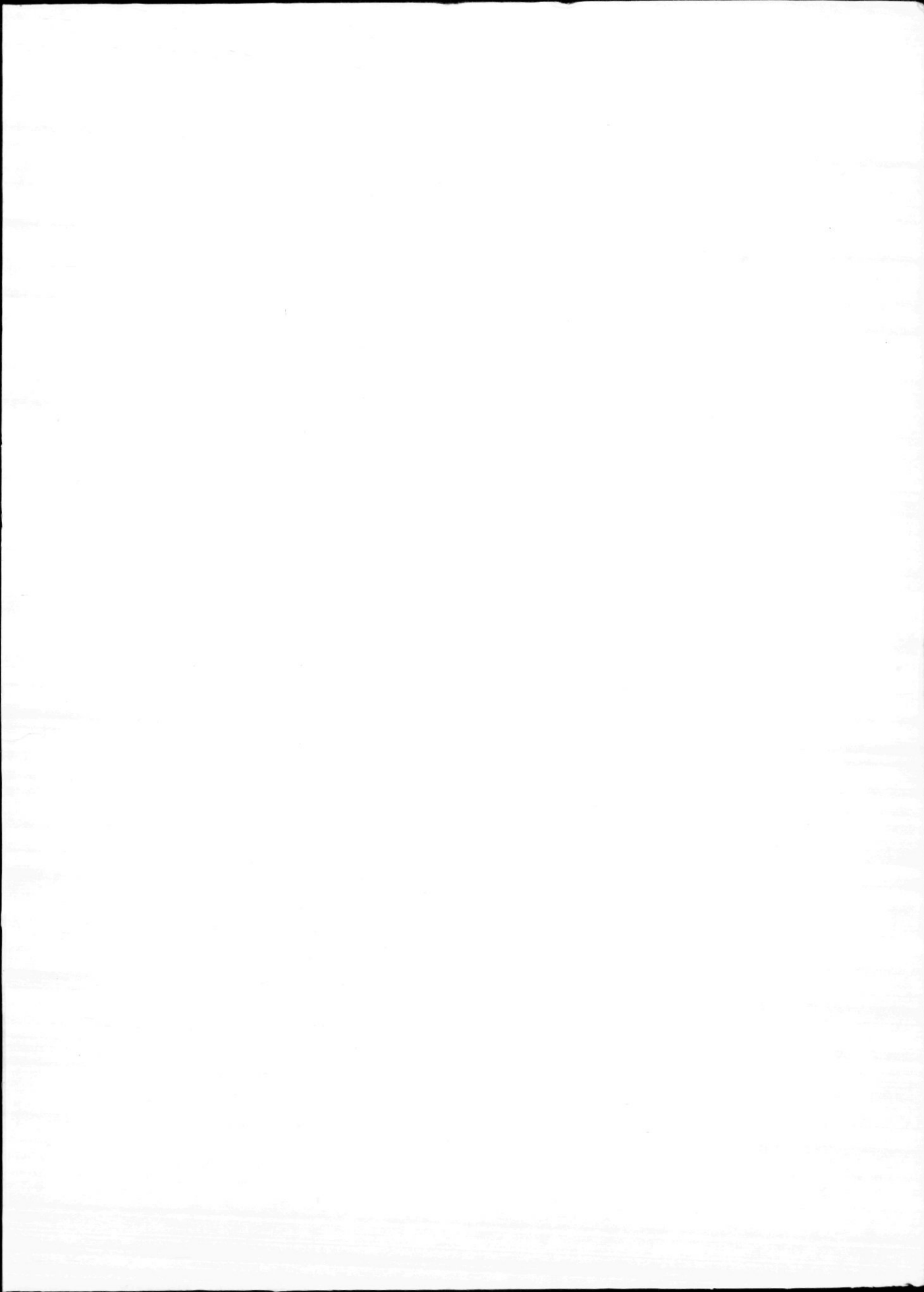

Jaarboek 1981

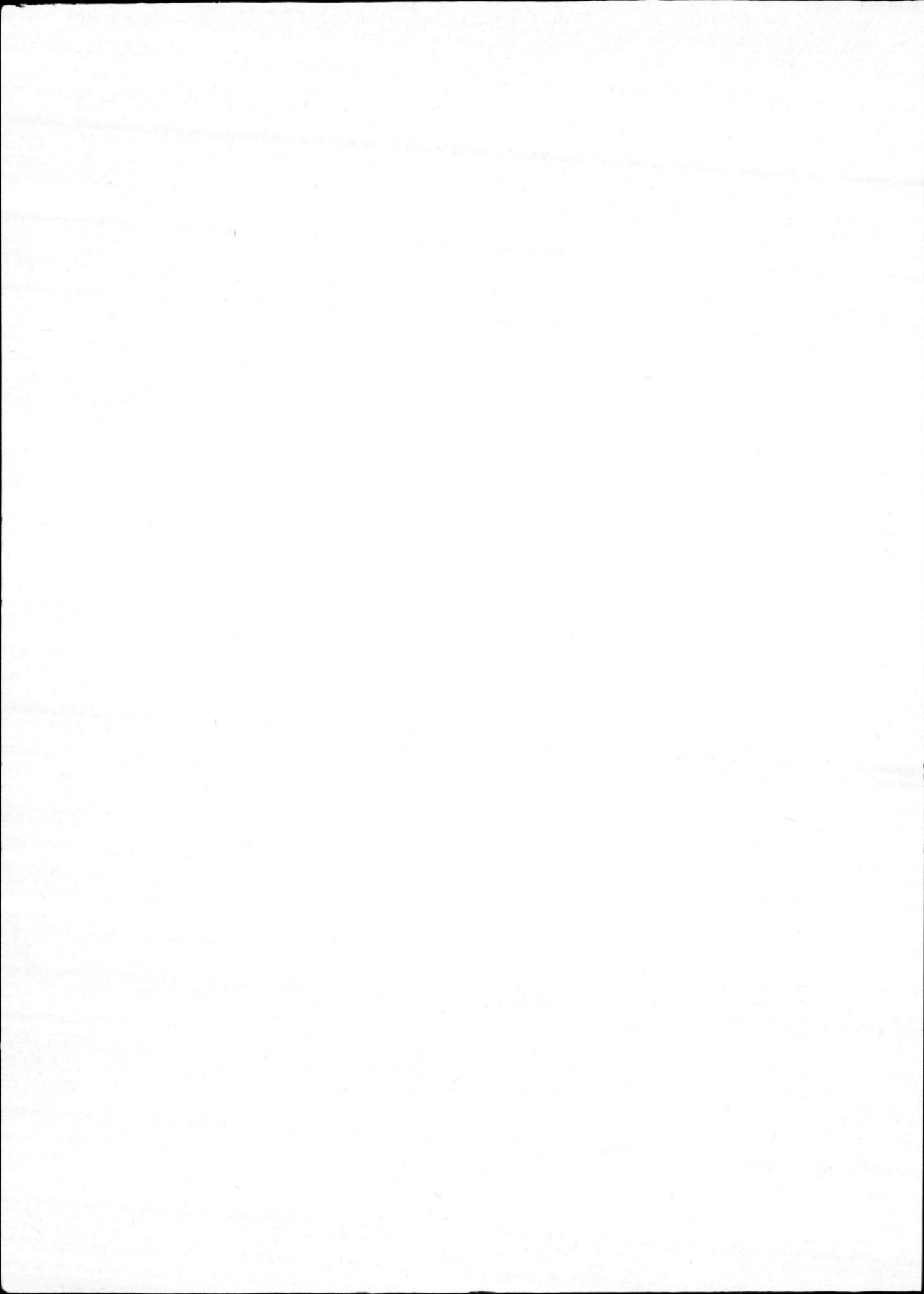
uitgave :
HEEMKRING TER CUERE

Sekr. : Sluisvlietlaan 100
8401 Bredene
Tel. (059) 32 31 40

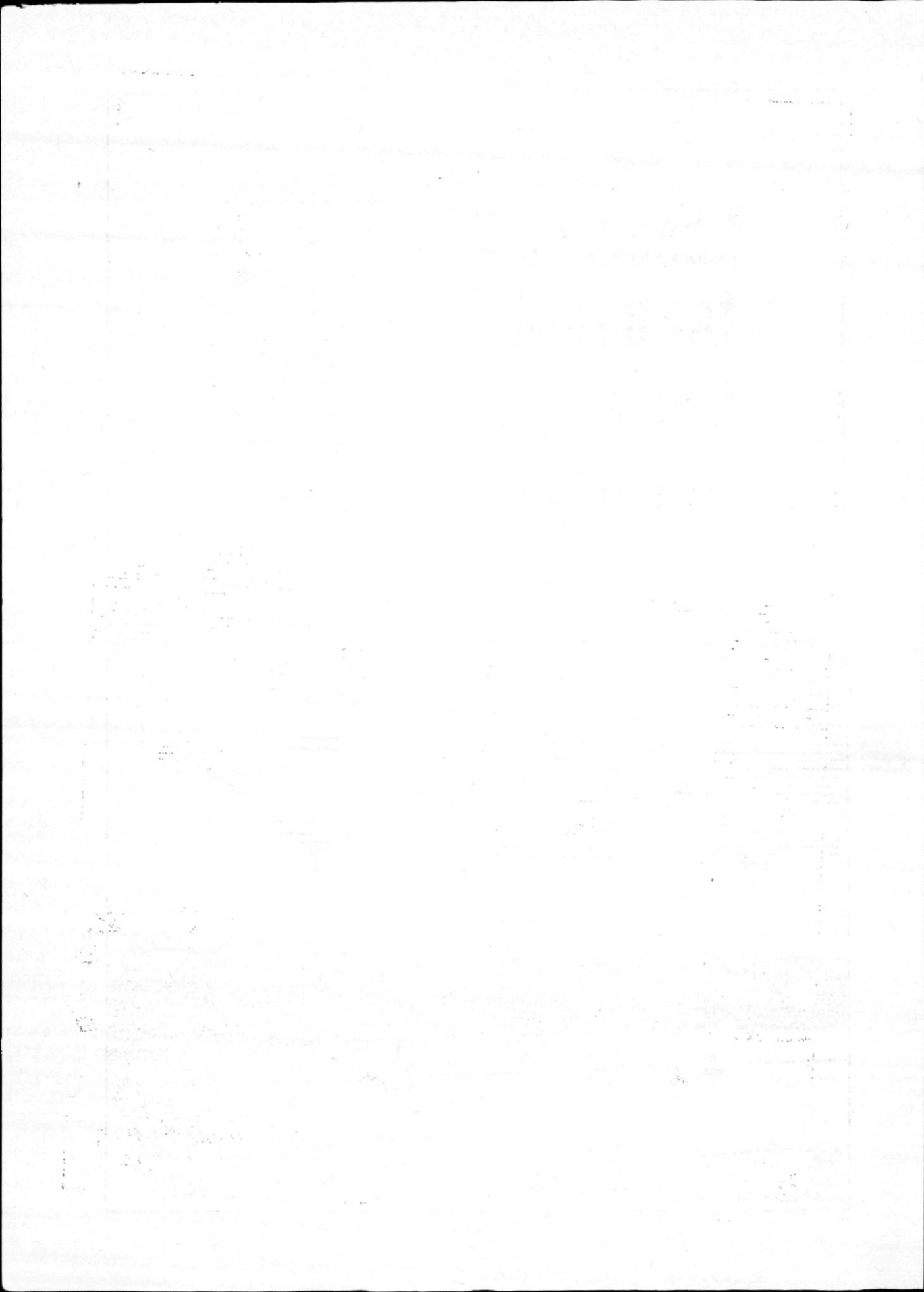
heemkring
ter cuere
bredene
jaarboek

1981

De Mosselhaek
1897

H E E M K R I N G " T E R C U E R E " E I N D E 1 9 8 1

+++++

BEHEERRAAD

Hoofdman	Noël Belpaeme
Onderhoofdman	Ferdinand Gevaert
Secretaris	Roland Vansteenkiste
Fenningmeester	Julia Defever (postrek, 000.0547808-49)

COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN VAN DE GEMEENTE BREDENE

Burgemeester	Albert Claeys
Schepenen	André Debruyne
	Raymond Lagast
	Roger Opstaele
	Gilbert Vanleenhove

MEDEBEHEERDERS

Willy Cattrijssse
Georges Desopper
Willy Devriendt
André Fischer
Gilberte Fonteyne
Camille Geselle
Jacques Lantsoght
Henriette Terreyn
Louis Vandecasteele
André Verburgh
Roland Versluys
Jan Willaert

EREVOORZITTER Richard Verbanck

ERELEDEN Jozef Penninck
Daniël Farasyn
Firmin Lievens

MEDEDELINGSBLAD :

" R O E P S T E E N "

+++++

+++

+

LEDENLIJST

Aspeslagh Charles	Duinenstraat 25	Bredene
Aspeslagh L.A.	Jozef II str. 25	Oostende
Backers Georges	Nukkerstraat 5	Bredene
Baels Eduard	Warschaustraat 12	Oostende
Baert Roger	Notelaarstraat 9	
Baillière Hector	Rodenbachstraat 8	
Baillière Simon	Kastanjelaan 37	
Bailleul Alfred	Plakkerstraat 20	
Bakker Adolf	Sluisvlietlaan 81	Bredene
Ballegeer André	Meeuwenlaan 11	Blankenberge
Barbais Louis	Lagravièrestraat 43	Bredene
Beaumont Gaston	Hendrik Serruysl. 42	Oostende
Beeckaert Roger	Sluisvlietlaan 108	Bredene
Beirens Edmond	Duinenstraat 359	
Belligh Gustaaf	Monnikenstraat 14	
Belpaeme Noël	Frankrijklaan 48	
Belpaeme Raymond	August Plovieplein 1	
Berten Charles	Zijdstaat 1	
Bertens Marcel	August Plovieplein 5	
Beun Germain	Steenovenstraat 13	
Beyen August	Sint Riquierstraat 12	
Beyen Julien	Van Tyghemlaan 47	Oostende
Bibliotheek Het Cenakel	K. van de Woestijnestr 33	
Billiaert Roland	Breendonklaan 43	Bredene
Billiau Georges	Aimé Liebaertstraat 64	Oostende
Billiau Leo	Guido Gezellestraat 37	Bredene
Billiet Germain	Duinenstraat 86	Oostende
Block Jan	Derbylaan 22	Bredene
Blommaert Etienne	Torhoutstw 38	Oostende
Blomme Fernand	Irisstraat 12	
Blomme Raymond	Orchideenlaan 24	
Blontrock Benny	Distellaan 34	
Boey Luc	Zandstraat 13	Bredene
Boey Lucien	Zandstraat 31	
Boey Maurits	Zandstraat 77	
Boey Noël	Duinenstraat 52	
Boey René	Koerslaan 32	
Bolle Pierre	Pr. Elisabethlaan 72	
Bollenberg Albert	Brugse stw 1	
Mw. Henri Bollenberg	Zuidstraat 15	
Bollenberg Willy	Zuidstraat 13	
Bonne Herman	Zegelaan 3	
Bories Leon	Breendonklaan 7	
Borrey Raymond	Steense Dijk 222	Oostende
Bossaer Ray	Batterijstraat 40	Bredene
Boucquaert Jérôme	Nukkerstraat 26	
Boucquaert Leon	Fritz Vinckelaan 58	
Boucquez Roland	Stanleylaan 26	Oostende
Boudengen Jean	Sluisvlietlaan 68	Bredene

[illegible]

Bourgeois Fernand	Resedalaan 15	Oostende
Boury Ronny	Vaartdijk Zuid 36	Leffinge
Boury Valère	Torhoutsteenweg 7	Leffinge
Boxus Leon	Antwerpenstraat 37	Bredene
Boydens Jan	Spalaan 13	Oostende
Brauwiers Johan	Gentstraat 46	Bredene
Brouckaert Walter	St. Riquierstraat 19	
Broucke Aimé	Veldstraat 38	
Broucke Henri	Lagravièrestraat 6	
Broucke Theo	Nukkerstraat 30	
Bruyneel Roger	Brusselstraat 14	
Erys John	Violierenlaan 8	
Erysse Frans	Mispelburgstraat 2	Klemskerke
Bulcke William	Benediktijnerstraat 3	Bredene
Buttiens Alfons	Wierenlaan 39	Oostende
Buyse Octaaf	Sportstraat 95	Bredene
Caestecker Hubert	Pr. Elisabethlaan 1	
Caestecker Sylvaan	Molenstraat 81	
Callebaut Guido	Hoefijzerlaan 6	
Cambier Aimé	Pr. Elisabethlaan 9	
Camerlinck Ignace	Kaaistraat 3	Oostende
Campe August	Zandstraat 63	Bredene
Cardon Romain	Breendonkiaan 37	
Casier Fernand	Kon. Astridlaan 87	
Casier Oscar	d° 29	
Cattellion Robert	Westkerkestraat 44	Oudenburg
Cattrijsse Roger	Hoogwegel 47	Gistel
Cattrijsse Willy	Fritz Vinckelaan 108	Bredene
Cauwenberghs Alfons	Europalaan 1	Wilrijk
Cavereel Albert	Acacialaan 25	Oostende
Claeys Albert	Kapellestraat 313	Bredene
Claeys Gerard	Statiestraat 25	De Haan
Claeys Jef	Leeuwerikkenstraat 96	Oostende
Claeys Leon	Dorpsplaats 18	Vlissegem
Claeys Leon	Gentstraat 48	Bredene
Clicteur Omer	Driftweg 85	
Clybouw Karel	Zandheuvel 1	
Coelus Robert	Sluizenstraat 64	
Coene Robert	Prinsenlaan 32	Oostende
Coenye Jozef	Fère Orbanstraat 83	
Colpaert Alice	Sluizenstraat 3	Bredene
Colpaert Maurits	Kapellestraat 33	
Colpaert Willy	Zuid Oostwijk 11	
Mw. Constandt-Vandepitte	Vredestraat 24	
Cool Amedée	Nukkerstraat 63	
Coopman François	Wilgenlaan 38	Oostende
Coopman Jan	Joos de ter Beerstl. 15	Bredene
Corbesier-Christiaan	Zandheuvel 4	
Cordy Paul	Berkenlaan 11	Oostende
Cornillie Guy	Leffingestr. 61	
Corveleyn Roger	Henri Borgerstraat 30	
Crabeels Daniël	Vindictivelaan 20	

Croos Firmin	Joos de ter Beerstl. 18	Bredene
Crucifix André	Breendonklaan 39	
Crucke Gerad	Bloemenlaan 8	
Cuypers Jean Marie	Duinenstraat 30	
Daems Jenny	Dr. Vandewegheplein 5	
Daems Paul	Kerkstraat 29	Oostende
Damman Eddy	Breendonklaan 53	Bredene
Mw. G. Damman-Pieters	Nukkerstraat 9	
Dangez Henri	Voorhavenlaan 80	Oostende
David Gustaaf	Breendonklaan 22	Bredene
Debaedts Nick	Mariakerkelaan 64	Oostende
Debaedts Raymond	Benediktijnerstraat 32	Bredene
Debaere Werner	Schaarstraat 50	Brugge
Debaillie Camiel	Frankrijklaan 3	Bredene
Debaillie Erik	d°	
Debaillie Willy	Monnikenstraat 17	
Debeen Daisy	Driftweg 43	
Debeen Henri	Polderstraat 171	
Debeen Marcel	Antwerpenstraat 30	
de Bethune Emmanuel	Kasteeldreef 10	Marke
Debeuckelaere Oscar	Duinenstraat 311	Bredene
Deblauwe Raoul	Buurtspoorwegstraat 2	
Deblieck Frans	Staessenstraat 12	
Debrock Alfred	Rietstraat 27	Oostende
Debrock Marcel	Nieuwstraat 76	Bredene
Debruyne André	Spaarzaamheidstraat 14	
Debruyne Jozef	Buurtspoorwegstraat 47	
Debruyne Richard	Leeuwerikkenstraat 184	Oostende
Debruyne Valère	Jacob Besagestraat 57	
Decherf Gilbert	Zuid-Oostwijk 11	Bredene
Deckers Yves	Antwerpenstraat 42	
Declerck André	Joos de ter Beerstl. 22	
Declerck Florent	Oostmoerstraat 25	Snellegem
Declerck Maurice	Ooststraat 44	Oostende
Declerck Noël	Pr. Marie Josélaan 11	Bredene
Declerck Roland	Noordhofstraat 14	
Declercq	Violierenlaan 49	Oostende
Declercq Jean Pierre	Pauwhoflaan 32	Bredene
Decloedt Maurice	Driftweg 147	
Decock Paul	Jozef II-straat 44	Oostende
Decock Suzy	d°	
Decommines Georges	St-Franciscusstraat 55	
Decoo Firmin	Duinenstraat 117	Bredene
Decorte Lucien	Vaartblekerstraat 16	Oostende
Decoster-Baels Frank	Ruiterlaan 18	Bredene
Decoster Georges	Rozenlaan 23	
Decouter Yvonne	Sluizenstraat 98	
Decraecker Jozef	Coupurestraat 20	
Decroos Henri	Vaartdijk Noord 1	Oostende
Decroos Paul	Klaprozenlaan 34	
Decru André	Stationstraat 30	Diksmuide
Decuyper Elisabeth	Driftweg 207	Bredene

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that proper record-keeping is essential for the transparency and accountability of the organization. This section also outlines the various methods used to collect and analyze data, ensuring that the information is reliable and up-to-date.

2. The second part of the document focuses on the implementation of these practices across different departments. It provides a detailed overview of the roles and responsibilities of each team, as well as the specific steps required to ensure compliance with the established protocols. This section also addresses the challenges faced during the implementation process and offers practical solutions to overcome them.

3. The third part of the document discusses the ongoing monitoring and evaluation of the implemented measures. It highlights the importance of regular audits and reviews to assess the effectiveness of the system and identify areas for improvement. This section also outlines the process for reporting and addressing any issues that may arise, ensuring that the organization remains committed to its goals and objectives.

4. The final part of the document provides a summary of the key findings and conclusions. It reiterates the importance of maintaining accurate records and the need for continuous improvement. This section also offers recommendations for future actions and provides a clear path forward for the organization.

Dedrie Edward	Olmenlaan 27	Oostende
Dedrie Lieve	Leffingestraat 252	
Dedrie Louis	Oude Statiestraat 21	
Dedrie Wilfried	Gerststraat 136	
Defever Cyriel	Duinenstraat 171	Bredene
Defever Gerad	Pr. Elisabethlaan 44	
Defever Julia	Rozenlaan 21	
Defever Madeleine	Pr. Elisabethlaan 29	
Defever Margriet	Rozenlaan 21	
De Graeve Eric	Verenigingstraat 6	Oostende
Dehaese Maurice	Veldstraat 1	Bredene
Dejonckheere Jan	Antwerpenstraat 2	
Deketelaere Henri	Route de Visé	Dalhem
Deketelaere Robert	Nukkerstraat 18	Bredene
De Keukelaere Lisette	Zuidstraat 2	
Dekeyser André	Kappellestraat 155	
Dekeyser Dirk	Dr. Vandewegheplein 5	
Dekeyser Willy	Vredestraat 41	
Dekeyser Emile	Dr. Vandewegheplein 5	
De Knuydt R.	Druivelaan 23	Oostende
Delaere Eric	Brugse stw 57	Bredene
Delanghe Gilbert	Kappellestraat 119	
Deldaele Monica	Coupurestraat 30	
Deleu Redgy	Populierenlaan 76	
De Lille Georges	Buurtspoorwegstraat 55	
Mw. Delrue-Lievens	Ieperstraat 22	Oostende
De Ly René	Jonckhoflaan 14	Middelkerke
Demaegdt Robert	Kievitstraat 17	Oostende
Demeere Henri	Driftweg 137	Bredene
Demey Maurice	Veldstraat 34	
De Mol Jan	Hofstedestraat 22	Oostende
De Mol Jean	Frankrijklaan 9	Bredene
Demoor Daniël	Visserkskaai 33	Oostende
Demuyneck Germain	Bedevaartstraat 3	Bredene
De Muyt Roger	Dorpstraat 123	
Dendooven J.P.-Pyra	Houtemstraat 1	Hoegaarden
Mw. Denorme-Boucquillon	Warschaustraat 2	Oostende
De Pauw Jacinthe	Rozenlaan 9	Bredene
Depecker Dirk	Pater Defeverstraat 7	
Deplancke Luc	Roggestraat 2	Oudenburg
Mw. Daniël de Ponthieu	Nieuwpoortsteenweg 48	Oostende
de Ponthieu Giovanni	Vinkenstraat 23	
de Ponthieu Koenraad	Egemstraat 56	Bambrugge
Depoorter Jérôme	Spaarzaamheidstraat 15	Bredene
Deprez Fernand	Azalealaan 10	Oostende
Deputter Georges	Meeuwenlaan 15	Bredene
Deputter Norbert	Duinenstraat 338	
Derinck Urbain	Kappellestraat 7	
Deroo Gilbert	Nukkerstraat 25	
De Rooy Gustaaf	Golfstraat 64	
De Rooy René	Sluisvlietlaan 96	
Derudder Roger	Frans Provooftplein 7	

De Rycker Roland	Parklaan 80	Bredene
Deschacht Frank	Vaartstraat 13	
Deschacht Gustaaf	Vaartstraat 13	
Deschacht Julien	L. Vanderschaeghestraat 14	
Deschepper Eugene	Mariakerkelaan 8	Oostende
Deschepper Prosper	Vredestraat 28	Bredene
Desmet-Raes	Werkstraat 42	Gent
Desoete Constandt	Sluizenstraat 232	Bredene
Desopper Georges	Brugse stw. 1 B	
Desplenter Roger	Monnikenstraat 19	
Desplenter Valère	Monnikenstraat 21	
Deswaef Emmanuel	Koerslaan 2	
Deswaef Yvan	Wulklaan 20	Oostende
Deswelgh Remi	Zuidstraat 3	Bredene
Devent Geo	Stationsplein 18	Heist
E. H. Dever Robert	Pr. Marie-Josélaan 9	Bredene
D'Everlange Leon	Pr. Elisabethlaan 25	
Devinck Ronald	Molenstraat 66	
Devisch Jacky	Dorpstraat 54	Sijsele
Devos André	Kon. Astridlaan 13	Bredene
Devos Fernand	Ruiterlaan 8	
Devos Roger	Kappellestraat 307	
Devriendt Georges	Vanderstichelenstr 133	Oostende
Devriendt Willy	Brugse stw 51	Bredene
Deweever Eric	Dorpstraat 46	
Dewilde Gustaaf	Bedevaartstraat 6	
Dewulf Georges	Dorpstraat 17	
Dewulf-Heus R. L.	Oude Zak 13	Brugge
D'Hulst Curiel	Rentenierstraat 6	Oostende
D'Hulst Roger	Derbylaan 13	Bredene
Diricks Kamiel	Taboralaan 182	Oostende
Dooms Roger	Molenstraat 17	Bredene
Douvere Etienne	Bredenesteenweg 4	Oostende
Dreesen Jan	Rode Kruisstraat 4	
Dubois René	Nieuwstraat 60	Bredene
Dubuy Pieter	Zijdeling 8	
Duchateau François	Peter Benoitlaan 20 A	
Duflou Bernard	Oud Vliegveld 63	Oostende
Dufour Maurice	Sluizenstraat 10	Bredene
Dumon Albert	Prins Albertlaan 77	Oostende
Dumon Alfons	Pr. Elisabethlaan 82	Bredene
Eeckhout Raoul	Wagenmakerstraat 1	
Eerebout Clarisse	Nieuwstraat 12	
Eerebout Jan	Kappellestraat 229	
Eerebout Paul	Molenstraat 32	Klemskerke
Eerebout Roger	Kappellestraat 229	Bredene
Eerw. Zusters	Dorpstraat 144	
Eerw. Zusters	Nukkerstraat 106	
Eerw. Zusters	Peter Benoitlaan 13	
Elewout Jozef	Victoriastrasse 14	Wilhelmshafen
Eneman Jules	Driftweg 75	Bredene
Everaerd Pierre	Duinenstraat 13	

Everaert Willy	Duinenstraat 19	Bredene
Eyland Daniël	Nukkerswijk 13	
Faict Herman	Steenovenstraat 28	
Falize Jean-Pierre	Hendrik Serruyslaan 78	Oostende
Ferier Angèle	Mijnplein 10	
Ferier Maurice	Duindoornlaan 13	
Fermans Roger	Serg. Debruynestraat 45	Bredene
Mw. Geert Feys	Frankrijklaan 40	Oostende
Feys Henri	Cockerillstraat 8	Snellegem
Fischer André	Halfweeghuisstr. 36	Bredene
Fischer Karel	Molenstraat 92	Oostende
Focke Henri	Mariakerkelaan 48	
Fockedey Roger	Melkerijstraat 2	
Fonteyne Gilberte	Halfweeghuisstraat 36	Snellegem
Francier Jacques	Torhoutsteenweg 509	Oostende
Geldhof Louis	Nukkerstraat 8	Bredene
Geldhof Maurice	Dorpstraat 92	
Geryl August	Nieuwdokstraat 38	Oostende
Geselle Camille	Buurtspoorwegstraat 89	Bredene
Geselle Guido	Strobloemlaan 33	Oostende
Gevaert Amedée	Onafhankelijkheidstr. 4	
Gevaert Charles	Duinenstraat 28	Bredene
Gevaert Ferdinand	Duinenstraat 40	
Gheeraert John	Duinhelmlaan 7	
Gilliaert Etienne	Kappellestraat 239	
Goemaere Daniël	Dorpstraat 12	Koekelare
Goes Renaud	Tulpenlaan 1	Bredene
Goethals Camiel	Brugse stw. 163	
Goetinck Marc	Kazernevest 15	Brugge
Gombert Laurent	Driftweg 31	Bredene
Groenvynck Firmin	Polderstraat 21	
Grootaerd Jenny	Lodewijk Paretlaan 21	
Gunst Willy	Veldstraat 19	
Haeck Kamiel	Antwerpenstraat 33	
Haevermaet Roger	Parklaan 10	
Halewyck Raoul	Kasteeldreef	Snellegem
Hallemeers André	Aalststraat 10	Bredene
Hallemeersch Carlos	Antwerpenstraat 33	
Halsberghe Camille	Madeliefjeslaan 66	Oostende
Handschoenwerker Edgard	Molenstraat 50	Bredene
Helsmoortel August	Sportstraat 18	
Helsmoortel Maurice	Zandstraat 79	
Helsmoortel Roger	Driftweg 119	
Hendrickx Wilfried	Prins Albertlaan 88	Oostende
Herrling Albert	Pr. Marie-Josélaan 11	Bredene
Herrling Paula	Werkzaamheidstraat 72	Oostende
Herrling Rosy	Roede Kruisstraat 4	
Herssens Annie	Strandlaan 10	Bredene
Heschbourg Fernand	Keerweg 30	
Hessel Roger	Hovenierstraat 30	Koolkerke
Hinderijckx Fernand	Edw. Verheyestraat 29	Knokke-Heist
Hoedt Roger	Groentenmarkt 3	Oostende
Hollevoet Albert	Sluizenstraat 99	Bredene

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that proper record-keeping is essential for the transparency and accountability of the organization. This section also outlines the various methods used to collect and analyze data, ensuring that the information is reliable and up-to-date.

2. The second part of the document focuses on the financial aspects of the organization. It provides a detailed overview of the budget, including the projected income and expenses for the upcoming year. This section also discusses the various financial risks that the organization may face and the strategies used to mitigate these risks. The goal is to ensure that the organization remains financially sound and able to meet its obligations.

3. The third part of the document addresses the human resources of the organization. It discusses the current state of the workforce, including the number of employees, their skills, and their experience. This section also outlines the various initiatives used to attract and retain top talent, such as training and development programs. The goal is to ensure that the organization has the right people in the right positions to achieve its mission.

4. The fourth part of the document discusses the organization's relationship with its stakeholders. It identifies the various groups that have an interest in the organization, such as customers, suppliers, and the community. This section also outlines the various strategies used to engage these stakeholders and build strong relationships. The goal is to ensure that the organization is well-informed and responsive to the needs of its stakeholders.

5. The fifth part of the document discusses the organization's environmental impact. It outlines the various initiatives used to reduce the organization's carbon footprint and promote sustainability. This section also discusses the various risks that the organization may face due to climate change and the strategies used to manage these risks. The goal is to ensure that the organization is a responsible and sustainable member of the community.

6. The sixth part of the document discusses the organization's overall performance. It provides a summary of the organization's achievements over the past year, including the completion of key projects and the achievement of its financial goals. This section also discusses the various challenges that the organization has faced and the strategies used to overcome these challenges. The goal is to ensure that the organization is on track to achieve its long-term vision.

Hollevoet André	Guido Gezellestraat 34	Bredene
Hollevoet Gaston	Antwerpenstraat 14	
Hollevoet Leo	Wilgenlaan 32	Oostende
Hosten Roger	Pr. Elisabethlaan 71	Bredene
Hosten Wilfried	St. Riquierstraat 10	
Hostyn Jan	Rogierlaan 24	Oostende
Hostyn Joseph	Frère Orbanstraat 89	
Hostyn Norbert	Witte Nonnenstraat 38	
Hostyn Paul	Bruggelaan 12	Bredene
Hostyn Walter	Mariakerkelaan 164	Oostende
Hubert Michel	Buurtspoorwegstraat 60	Bredene
Huyghe-Kimpe Diane	Groenendijkstraat 141	
Huyghebaert André	Verbondenenlaan 8	Oostende
Ingehlbrecht André	Wilgenlaan 46	Bredene
Ingehlbrecht Wilfried	Kappellestraat 121	Oostende
Ippel Simon	Verenigingstraat 161	Oostduinkerke
Jansseune Gilbert	Zeebermlaan 23	Bredene
Jonckheere Cyrille	Noord-Edestraat 54	
Mw. Frans Jonckheere	Noordlaan 2 B	
Jonckheere Gaston	Rozenlaan 15	
Jonckheere Leon	Vredestraat 30	
Jonckheere Robert	Veldstraat 40	
Joseph Gilbert	Ter Cuereplein 5	
Joseph Pierre	Vingerlinckstraat 32	Oostende
Joseph Rudi	Keerweg 61	Bredene
Kerckhof Karel	Flassendalesteenweg 4	
Kerckhof Marcel	Kon. Astridlaan 55 A	
Ketels Georges	Zuid-Oostwijk 13	
Kimpe Marcel	Duinenstraat 35 B	
Kimpe Pierre	Komp. Uitbatine 6 TTR	BSD 4090
Klausing Jef	Koninginnelaan 34	Oostende
Knockaert Cyriel	Noordzeestraat 30	Bredene
Knockaert Cyriel	Vredestraat 22	
Knockaert Richard	Vaartstraat 9	
Knockaert Roger	Taboralaan 234	Oostende
Knudde Marcel	Dorpstraat 32	Bredene
Lacoere André	Verenigingstraat 20	
Laga Laurent	Polderstraat 131	
Laga Roger	Stokholmstraat 21	Oostende
Lagast Noël	Spalaan 63	
Lagast Raymond	Driftweg 51	Bredene
Lagrou Wilfried	Golfstraat 66	
Lambersy Prosper	Josef II straat 48	Oostende
Lams Edmond	Blakmeers	Hekelgem
Lams Maria	Duinenstraat 330	Bredene
Lams Prudent	Manestraat 16	Oostende
Lantsoght Jacques	August Plovieplein 22	Bredene
Lapon Paul	Leliestraat 10	Oostende
Lataire Remy	Noord-Edestraat 41	Bredene
Lateste Oscar	Fritz Vinckelaan 68	
Lauwereyns Erik	Stw. op Gistel 238	Oostende
Lauwereyns Martine	Buurtspoorwegstraat 93	Bredene

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

1929

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

1929

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

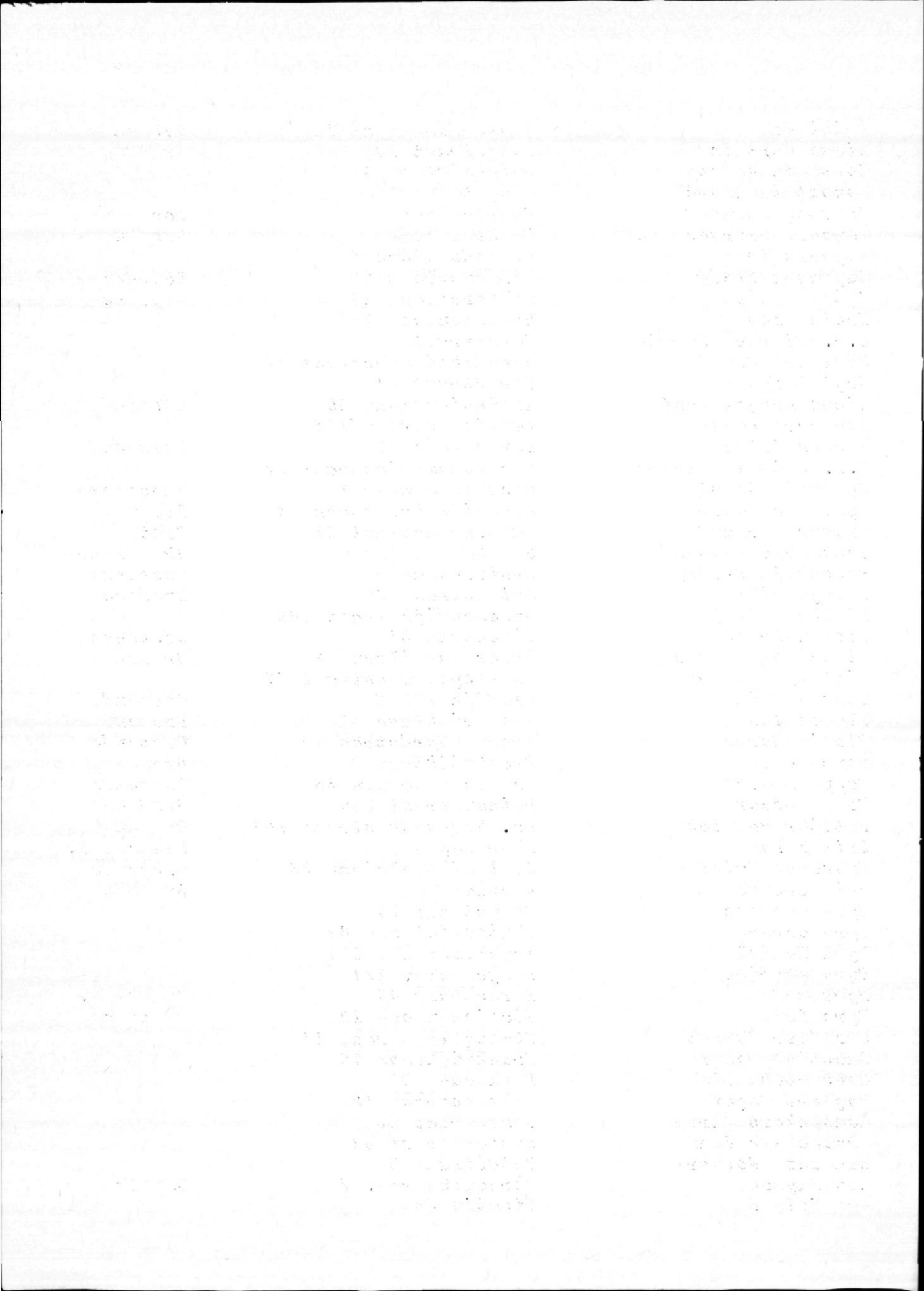
1929

Lauwereyns Roland	Buurtspoorwegstraat 91	Bredene
Lauwereyns Yvette	Nukkerstraat 11	
Lebbe Lodewijk	Pater Ger. Defeverstr. 1 A	
Lecluyse Danny	Staessenstraat 22	
Lecomte Luc	Nieuwlandstraat 65	Oostende
Lecoutere Maria	Driftweg 31	Bredene
Legein Jacky	Visserkaai 4	Oostende
Leirman André	Taboralaan 130	
Lems André	Nukkerwijk 2	Bredene
Lermyte Albert	Marakerkelaan 18	Oostende
Levecke Willy	Zeelaan 12	Bredene
Lewyllie Jan	Koninginnelaan 52 A	Oostende
Libin Ronald	Gelijkheidstraat 10	
Lievens Simonne	Guido Gesellestraat 5	Bredene
Lievens William	Oud Vliegvelde 23	Oostende
Lingier Daniël	Wagenmakerstraat 18	Bredene
Lingier Jaak	Dorpstraat 95	
Lingier Maurice	Wagenmakerstraat 16	
Loncke Roger	Voorhavenlaan 151	Oostende
Loy Alfred	Duinhelmlaan 5	Bredene
Loy Marc	Batterijstraat 70	
Loy Walter	Molenstraat 9	Nieuwerkerken
Luca Camille	Prins Albertlaan 68	Oostende
Luca Robert	Prins Alberylaan 71	
Luja Marcel	H. Consciencelaan 3	Bredene
Maene Daniël	Monnikenstraat 18	
Maes Jacky	H. Zwaenepoelstraat 1	
Maes Jef	Nieuwpoortstuw 457	Oostende
Mahieu Raymond	Duinenstraat 186	Bredene
Major James	Kerkstraat 25	Oostende
Major Walter	Edmond Laponstraat 10	
Makelberge Jannie	Breendonkiaan 12	Bredene
Marest Leopold	Dorpstraat 96	
Marlein Willy	Fritz Vinckelaan 97	
Martens Ghislain	Frankrijkiaan 5	
Masscheleyn Erik	Kapellestraat 71	
Meeschaert Charles	Duinenstraat 169	
Meesschaert Henri	Kon. Astridlaan 53	
Meesschaert Oscar	Landweg 9	
Meesschaert Roland	Nieuwe steenweg 192	De Haan
Meeze Romain	Pr. Marie-Josélaan 6	Bredene
Melis Charles	Zandstraat 20	
Melis Etienne	Duinenstraat 345	
Mestdagh Frans	Golfstraat 23	
Metdepenningen	Zuid-Oostwijk 8	
Metsu Roland	Zandstraat 91	
Metsu Walter	Kon. Astridlaan 15 A	
Metsu Willy	Kapellestraat 143	
Meyers Edw.	Plantenstraat 72	Oostende
Meysman Louis	Buurtspoorwegstraat 52	Bredene
Meusman Roland	d°	
Meyus Charles	Ijzerlaan 2	

Mihl Jan	Amsterdamstraat 12	Oostende
Minne Germain	Zandstraat 105	Bredene
Molleman Jessie	Duinhelmlaan 4	
Monballiu André	Rosenlaan 20	
Monteny Fernand	Vaartstraat 9	Oostende
Moyaert Georges	Parklaan 55	Bredene
Moyaert Ivan	Breendonkiaan 4	
Muylaert Freddy	Berkenstraat 28	Beernem
Mylle Lucien	Nukkerstraat 24	Bredene
Neels Erna	Schelpenlaan 17	
E.H. Neirinck Firmin	Kerkstraat 8	
Neiryneck Henri	Benediktijnerstraat 16	
Neyt Leopold	Dorpstraat 31	
Nieuwenhuys René	Koninginnelaan 50	Oostende
Nootaert Roger	Leffingestraat 154	
Nyssen Jules	Dorpstraat 20	Bredene
E.H. Olivier Albert	Spaarzaamheidstraat 33	
Opstaele André	Gistelsteenweg 7	Varsenare
Opstaele Roger	Lodewijk Paretlaan 24	Bredne
Orlans Richard	Waterhoenstraat 31	Gent
Pankoucke Raymond	9 W SMSL Telecom	BPS 41 BSD
Passchijn Freddy	Druivenlaan 9	Oostende
Pattyn Willy	Molenstraat 60	Bredene
Pincket Jozef	Groenendijkstraat 149	
Piolon Frans	Olmenlaan 31	Oostende
Pitteljon Gustaaf	Prins Karellaan 22	Bredene
Pittery Gilbert	Buurtspoorwegstraat 87	
Plovie Ariane	Zeedijk 137 C	Oostende
Plovie Iwan	Frankrijklaan 48	Bredene
Plovie Marcel	Eigen Haardstraat 9	Oostende
Poppe Geo	Frankrijklaan 8	Bredene
Poppe Marcel	Van Iseghemlaan 33	Oostende
Poppe Oscar	Duinenstraat 330	Bredene
Pottier Patrick	Dr. Verhaeghestraat 107	Oostende
Prilop Hans	Ahornweg 9	Seelze D.
Provoost Emiel	Paul Michielslaan 33	Oostende
Puis Gustaaf	Keerweg 23	Bredene
Pyra Georges	Dorpstraat 74	
Pyra Gerard	Sluisvlietlaan 62	
Pyra Kamiel	Kapellestraat 131	
Pyra Maurice	Brugse stw. 171	
Pyra Raf	Kerkstraat 44	Knokke H.
Pyra Remi	Violierenlaan 18	Bredene
Questier Marcel	St-Riquierstraat 11	
Questier Roger	Frankrijklaan 16	
Raes -Schallier	Parklaan 20	
Ragaert Roger	Nukkerstraat 12	
Ramaeckers Maria	Gentstraat 32	
Ramaeckers Jean	Eksterstraat 32	
Rammanb Norbert	Veldstraat 2	
Rau Raymond	Torhoutse stw. 7	Oostende
Rau Roland	Vismijn 38	

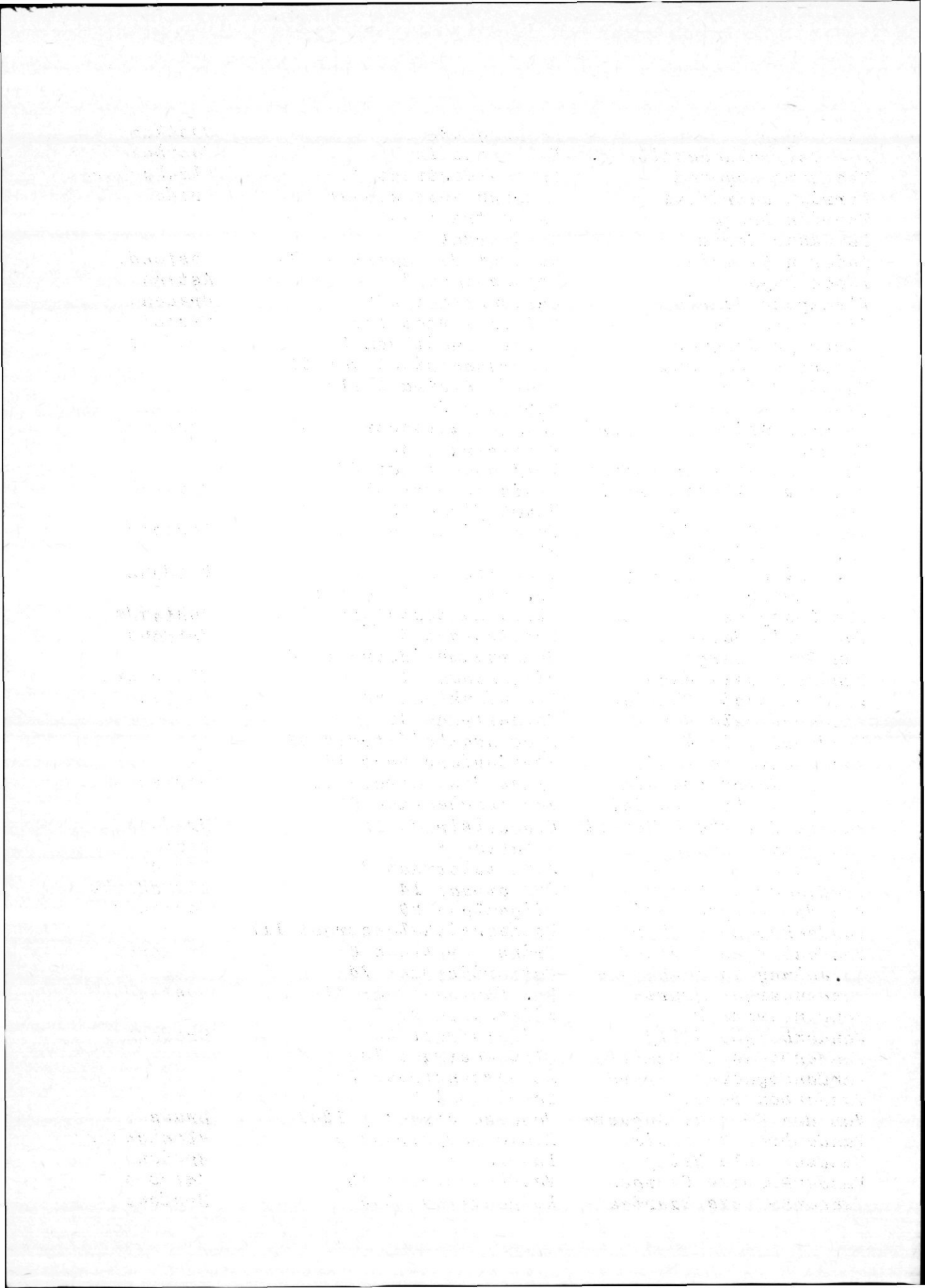

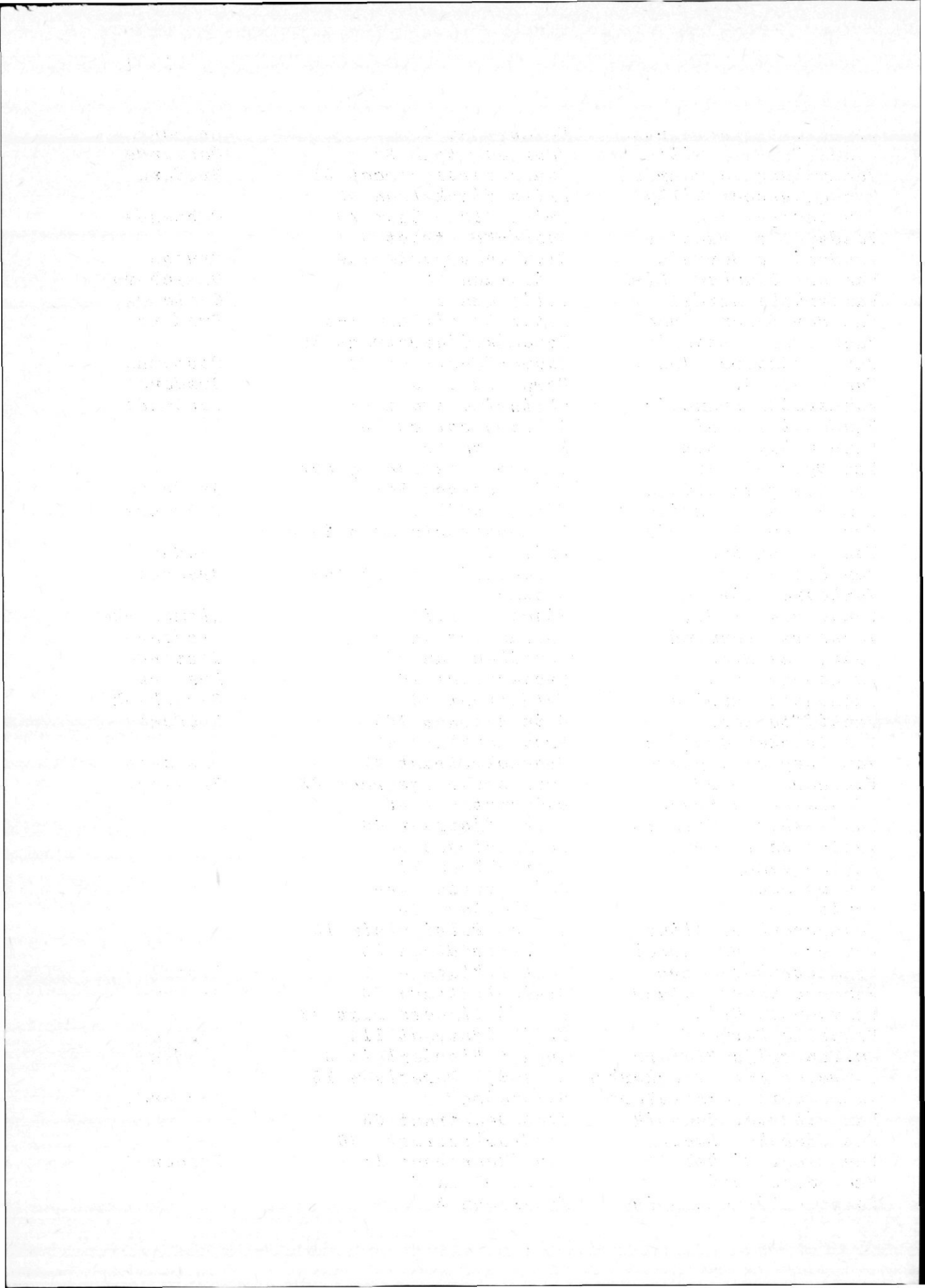
Remaut Jeanette	SS Pieter en Pauluspl 9	Oostende
Reunbrouck René	Voorhavenlaan 171	
Reunbrouck Roger	Spaarzaamheidstraat 88	
Reynders Lucie	De Smet de Nayerlaan 56	
Rigaux Freddy	Prins Albertlaan 38	De Panne
Rommelaere Yves	Van Tyghemlaan 59	Oostende
Rooms Jean-Pierre	Perzikkenlaan 4	
Roose-Lingier Roger	Stuiverstraat 290	
Rosseel André	Hoefijzerlaan 81	De Haan
Rosseel Georges	Dr. Moreauxlaan 65	Oostende
Rossel Fernand	Meiboomlaan 21	
Rotsaert Frank	Dorpstraat 4	Bredene
Rotsaert Freddy	Frankrijklaan 6	
Rotsaert René	Dorpstraat 4	
Rousseau Jean-Pierre	Keerweg 1	
Rousselle Marc	Nukkerstraat 80	
Rousselle Robert	Driftweg 1	
Rubben Jan	Steenstraat 54	Ekeren
Rubben Karel	Capucienenlaan 11	Aalst
Ruttens Felix	Sluisvlietlaan 19	Bredene
Saelens Marie	Polderstraat 135	
Samaey Willy	Batterijstraat 1	Klemskerke
Samyn Joannes	Groendijkstraat 73	Bredene
Sanders Johan	Nieuwpoortsteenweg 353	Oostende
Sanders Valère	Zelliklaan 15	
Savels Gilbert	Bruggelaan 6	Bredene
Schamp Edmond	Duinenstraat 135	
Schamp Yvan	Zeesterlaan 40	
Schaut Louis	Parklaan 18	
Schillewaert Arthur	Golfstraat 14	
Schillewaert Eddy	Dorpstraat 30	
Servaes Ghislain	Elisabethlaan 246	Oostende
Mw. Servaes-Sterckx	d°	
Seys Willy	Ooststraat 36	
Simoens Roger	Keignaertlaan 56	
Sinnaeve René	Fritz Vincelolaan 51	Bredene
Slabbinck Roland	Frankrijklaan 50	
Smets Frans	Driftweg 17	
Snoeck Freddy	Golfstraat 2	
Soete François	Lodewijk Paretlaan 19	
Stadsbibliotheek	Fceestpaleis	Oostende
Standaert Ronny	Dahlialaan 54	
Steen Amedée	Kappellestraat 3	Bredene
Steenacker Henri	Van Tyghemlaan 55	Oostende
Steenacker Roger	Sluizenstraat 190	Bredene
Steenhuyse Frans	Sluizenstraat 107	
Stragier Richard	Darwinlaan 121 A	
Strobbe Jacques	Driftweg 11 F	
Stubbe Christiaan	Driftweg 19	
Stubbe Philomène	Pr. Elisabethlaan 24	
Dr. Tack	Pr. Elisabethlaan 34	
Taillaert Roger	Zegelaan 16 B	

Tas Oscar	Legeweg 226	Oostkamp
Tavernier-Vandewalle M.	Polstraat 12	Moerbeke
Teetaert Raymond	Diksmuidestraat 33	Blankenberge
Terrijn Henriette	Buurtspoorwegstraat 89	Bredene
Terrijn Redgy	Vredestraat 33	
Teunkens Maria	Zuidstraat 2	
Thieren Germain	de Smet de Nayerlaan 64	Oostende
Thoen Hugo	Erfgoedlaan 7	Astene
T'Jampens Maurice	Duinenstraat 302	Bredene
T'Jampens Rik	Kolaardstraat 142	Gistel
Tousseyn Jacques	Peter Benoîtlaan 34	Bredene
Tratsaert Raymond	Spaarzaamheidstraat 51	
Tulpin Medard	Noord Edestraat 112	
Van Acker Robert	Parklaan 70	
Vanalderweireldt Eduard	Thomas Vanloostraat 52	Oostende
Vanassel Jozef	Vaartstraat 33	
Van Baelenberghe Alfons	Vrijhavenstraat 33	
Van Bavinckhove Marcel	Sluizenstraat 234	Bredene
Van Bueren Roger	Pauwhoflaan 52	
Van Caillie André	Verenigingstraat 36	Oostende
Mw. Van Caillie	d°	
Mw. Jules Van Canneyt	Hasseltstraat 3	Bredene
Van Cauter Marc	Pr. Elisabethlaan 21	
Van Craeynest Raymond	Blauw Kasteelstraat 103	Oostende
Van Daele Georges	Vaartstraat 3	Bredene
Van Daele Serge	Spaarzaamheidstraat 64	
Vandecasteele André	Wilgenlaan 11	Klemskerke
Vandecasteele Charles	Breendonkiaan 26	Bredene
Vandecasteele Henri	Molenstraat 88	
Vandecasteele Jean	Spaarzaamheidstraat 82	
Vandecasteele Louis	St-Riquierstraat 17	
Van de Kerckhove Aimé	Frans Musinstraat 41	Oostende
Van de Kerhove Camiel	Van Iseghemlaan 98	
Van de Kerckhove Marcel	Brusselstraat 12	Bredene
Vandemaele Roland	Boterweg 8	Vleteren
Vandenberghe André	Keramiekstraat 2	Oostende
Vandenberghe Edwin	Dorpstraat 14	Klemskerke
Van den Berghe Erwin	Wilgenlaan 29	Oostende
Vandenberghe Gilbert	Vanderstichelenstraat 117	
Vandenberghe Gustaaf	Prins Karellaan 6	Bredene
Mw. Johnny Vandenberghe	Batterijstraat 74	
Vandenberghe Maurice	Ed. Hammanstraat 31	Oostende
Vandenberghe Roger	Wilgenlaan 29	
Vandenberghe Willy	Polderstraat 39	Bredene
Vandenbogaerde Camille	Sluizenstraat 180	
Vandenbogaerde Gerard	Antwerpenstraat 52	
Vandenbon Octaaf	Zandheuvel 1	
Van den Broecke Auguste	Waverse steenweg 1208	Brussel
Vandenbroecke Felix	Kemmelbergstraat 9	Blankenberge
Vandenbroele Willy	Landweg 3	Bredene
Vandenbroucke Georges	Veldhoekstraat 12	Maldegem
Vandenbroucke Maurice	Duinenstraat 205	Bredene

Vandenbroucke Maurits	Veldstraat 10	Bredene
Vandenbroucke Willy	Voorhavenlaan 28	Oostende
Vandenbussche Maurice	Buurspoorwegstraat 53	Bredene
Vandenbussche Willy	Fritz Vinckelaan 99	
Vandenweghe Jan	Prins Albertlaan 70	Oostende
Vandepitte François	Noord-Edestraat 9	
Vandepitte Germain	Blankenbergestw 154	Brugge
Van der Bauwhede Dirk	Grietlaan 12	Oudenburg
Vanderbeke Marcel	Lelielaan 8	Oostende
Van der Beken Michel	Peter Benoitlaan 1-3	Bredene
Vanderghote Leopold	Benediktijnerstraat 30	
Vanderkinderen Jozef	Noord-Edestraat 34	Oostende
Vandersal A.	Dorpstraat 89	Bredene
Vandevelde François	Christinastraat 83	Oostende
Vandewalle Paul	Albatrosstraat 15	
Vanduyfhuys Dirk	Kroonlaan 29	
Van Dyck Gilbert	Nieuwpoortsteenweg 597	
Van Gyseghem Etienne	Duinenstraat 347	Bredene
Van Ghelwe Maurice	Vicognedijk 15	Oostende
Van Haverbeke Eddie	Nieuwpoortsteenweg 20 A	
Van Hee Eugène	Drift 9	Wenduine
Van Hee Roger	Groenendijkstraat 102	Bredene
Vanhooren Firmin	Zeelaan 9	
Vanhooren Freddy	Ringlaan Zuid 106	Klemskerke
Vanhooren Raymond	Noordzeestraat 8	Bredene
Vanhoorne Erik	Perzikenlaan 23	Oostende
Vanhoucke René	Vredestraat 16	Bredene
Vanhoutte Maurice	Veldstraat 16	Snaaskerke
Vanhijfte Marc	Duinenstraat 163	Bredene
Van Isacker Jacques	Breendonklaan 49	
Van Iseghem Auguste	Stokholmstraat 47	Oostende
Vanlaere Gerard	Buurtspoorwegstraat 63	Bredene
Vanleenhove Frans	Duinenstraat 35	
Vanleenhove Gilbert	Batterijstraat 66	
Vanloo Anne Marie	Duinenstraat 53	
Vanloo Jenny	Kasteellaan 11	
Vanloo René	Duinenstraat 333	
Vanloo Roland	Pauwhoflaan 35	
Vanmassenhove Aline	August Polvieplein 10	
Vanmassenhove Camiel	Kon. Astridlaan 75	
Vanmassenhove Marc	Westbilklaan 3	Gistel
Vanmassenhove Roland	Sluisvlietlaan 33	Bredene
Vanmoortel Eric	Benediktijnerstraat 28	
Vannecke Fernand	Vrijheidstraat 114	Oostende
Mw. VanParijs-Pieters	August Plovieplein 3	Bredene
Vanreempst-Warmoeskerken	Lodewijk Paretlaan 15	
Vanremoortele-Ketelers	Balspelpad 2	Oostende
Van Rickstal Hendrik	Zwaluwenstraat 63	
Van Riebeke Lucien	Eendrachtstraat 66	
Vansteene Michel	Monnikenstraat 13	Bredene
Vansteene Remi	Zeesterlaan 4	
Vansteenkiste Maurice	Ijzerlaan 5	

Vansteenkiste Oscar	Nukkerstraat 7	Bredene
Vansteenkiste Roger	Ruiterlaan 4	
Vansteenkiste Roland	Sluisvlietlaan 100	
Vanthuyne Gilbert	Dorpstraat 33	
Vanthuyne Philippe	Rogierlaan 4	Oostende
Vantroostenberghe Fonny	Oostendebaan 27	Middelkerke
Vanwalleghem Medard	Duinenstraat 2	Bredene
Vanwalleghem Honoré	Pr. Elisabethlaan 94	
Vanwalleghem René	Frère Orbanstraat 59	Oostende
Velghe Alfons	Dorpstraat 120	Bredene
Velghe Dirk	KON. Astridlaan 79	
Venmans René	Keerweg 63	
Verbanck Karel	Zonnelaan 29	As
Verbanck Louis	Staessenstraat 3	Bredene
Mw. Verbanck Lydie	Nieuwpoortsteenweg 196	Oostende
Verbanck Richard	Driftweg 65	Bredene
Verbeke Roger	Koestraat 51	Wervik
Verbiest Reimond	Kaaistraat 19	Oostende
Verburgh Adrien	Lijndraaierstraat 33	
Verburgh André	Zwanenstraat 75	
Verburgh Eddy	Longchampsiaan 101	
Vercnocke Fernand	Eksetrstraat 34	Bredene
Vercruysse André	Van Hemdenstraat 13	Oostende
Verduyn Elie	Sluisvlietlaan 35	Bredene
Verhaeghe Allard	Noord Edestraat 72	
Verlaecke Auguste	Zandvoordestraat 119	Oostende
Verlinde Alois	Nukkerstraat 68	Bredene
Verlinde André	Benediktijnerstraat 24	
Verlinde Hélène	Pr. Marie-Josélaan	
Verlinde Roger	Nukkerstraat 86	
Verlonje Wilfried	Albert I -promenade 16	Oostende
Vermeersch Gilbert	Bauw Kasteelstraat 98	
Vermeesch Juvenal	Nukkerstraat 75	Bredene
Vermeesch René	P.H. Scherpereelstraat 23	Booitshoeke
Vermeire Herman	Klemskerkestraat 21	Bredene
Vermeulen Arsène	G. Defeverstraat 22	
Vermeulen Roland	Duinenstraat 219	
Vermeulen André	Sluizenstraat 1	
Vermoortele Alfons	J. Demeyerstraat 40	Blankenberge
Vermoortel André	Kappellestraat 61	Bredene
Versluys Gustaaf	Kon. Astridlaan 9	
Versluys Kamiel	Kappellestraat 167	
Versluys Lucienne	Zeesterlaan 17	
Versluys Marleen	Rozenlaan 13	
Versluys Noël	Brusselstraat 4	
Versluys Pierre	Brusselstraat 10	
Versluys Remi	Zandstraat 95	
Versluys Roland	Brusselstraat 8	
Versluys Willy	Kappellestraat 167	
Verstraete Frank	Rogierlaan 38	Oostende
Verstraete Marc	Batterijstraat 38	Klemskerke
Vervaecke Marcel	Pr. Marie-Josélaan 3	Bredene

Vevey Roland	Zandvoordestraat 232	Oostende
Vlaemynck Jan	Eendrachtstraat 38	
Vilain Omer	Rogierlaan 38	
Volcke Guido	Vanderstichelenstraat 135	
Vrambout Emiel	Pr. Elisabethlaan 46	Bredene
Vrancken Paul	Lelielaan 4	Oostende
Mw. Raymond Vrancken	Vicognedijk 26	
Vrancken Willy	Groenendaallaan 51	
Warlop Bernard	Kon. Astridlaan	Bredene
Westerlinck Robert	Duinenstraat 127	
Wets Eddy	Spreeuwenlaan 20	Oostende
Weynen Eugène	Brugse steenweg 49	Bredene
Willaert Jean Pierre	Van Dyckstraat 22	Oostende
Willems Rudy	Hoogstraat 32	Lombatsijde
Willeput Arseen	Populierenlaan 82	Bredene
Wybo Alfons	Vicognelaan 5	
Wyntin Erik	Distellaan 69	Oostende
Wyntin Herman	Sluizenstraat 130 A	Bredene
Zanders Roger	Plassendalesteenweg 15 A	Oostende
Zonnekeyn Leonard	Jacob Besagestraat 10	
Zwaenepoel Walter	Zandstraat 103 B	Bredene
Zwaenepoel Willy	Zegelaan 2	
Zwaenepoel Willy	Zuid-Oostwijk 7	

Voor de foutief getypte namen , onze verontschuldigenen !

Het is om er scheel van te worden ...

*****

N O O R D - E D E

N U K K E R B R U G

N E K K E R S

W a h r h e i t

u n d D i c h t u n g

×
×××
×××××
×××
×

K a r e l C L Y B O U W

~~~~~  
~~~~~

De Noord-Ede
De Nukkerbrug
Toponymie : van Nukker over Hukker naar Nekker
Legenden over de Nekkers
Hun bestaan
Poging tot verklaring
Toegepast op de Nukkerbrug
Legenden over de Nukkerbrug
Wat ons is overgebleven
De Waternikkers
De reus " De Nekker "

*****

DE NOORD - EDE

Onze oude Noord-Ede zoekt loom haar weg door de " bilken en de stikken " van de polder .

Haar huidige loop begint aan de Strooien Haan , waar zij in verbinding staat met het " Blankenbergs varretje " . Ze loopt ongeveer evenwijdig aan de Brugse steenweg, nu eens links , dan weer rechts daarvan . Vervolgens loopt ze zij aan zij langs die zelfde steenweg, voorbij de " Kleine en Grote Palingpot " en Klemensheule , tot aan de Sluizebrug , op de wijk Blauwe Sluis.

Daar bevonden zich vroeger primitieve sluizen, die door middel van neerglijdende balken de hoge waterstand moesten tegenhouden . Ook aan de Klemensheule bevinden zich nog sluizen . De Noord-Ede graaft zich nu alsmaar dieper en breder in . Moe van de lange weg kronkelt zij verder tussen veld en wei naar de Nukkerbrug toe, door Sas-Slijkens tot aan de afwateringsluis " 't Sas van Maertens " of " Maerten's Brug " . Bij laag water wordt hier het water uit de greppels, de "stienkgrachten " en de zwins geloosd .

De Noord-Ede is dus een afwateringskanaal van de polder, samen met het " Blankenbergs varretje " , dat door middel van een sluis bij Blankenberge , het water afvoert in zee . Zij behoort bij de Blankenbergse Wateringe en het water van de streek wordt door haar geloosd , deels langs haar verbinding aan de Strooien Haan , en deels langs kunstmatige weg , in de voorhaven van Oostende .

De naam Noord-Ede wordt, volgens De Flou , reeds vermeld in 1306 , maar dan niet in verband met Bredene . Later , maar toch " generaties verre " , vormde zij de " schreve " tussen Sas-Slijkens en het dorp van Bredene .

Zij ontsnapte aan vervuiling en liet de vissen leven. Zij lokte de vissers aan met lijn en hilde, kruisnet of schaar, en ook de eenvoudige peurders. Ge kent wellicht dat peuren . Aan het uiteinde van een stok is een bundel wormen vastgemaakt . Ge laat die in het water zakken om de vis te laten bijten . Het gaat hier gewoonlijk om paling . Daarnaast drijft op het water, ook aan een stok bevestigd, een laag kuipje. Zodra de paling bijt heft ge de peurstok op en laat de daaraan hangende paling gewoon in het kuipje vallen .

1. The first part of the report deals with the general situation of the country.

2. The second part of the report deals with the economic situation of the country.

3. The third part of the report deals with the social situation of the country.

4. The fourth part of the report deals with the political situation of the country.

5. The fifth part of the report deals with the cultural situation of the country.

6. The sixth part of the report deals with the environmental situation of the country.

7. The seventh part of the report deals with the international situation of the country.

DE NUKKERBRUG

Nukkerbrug : eens een smalle boog over de Noordee . Ze ligt er al lang . Oude kaarten uit 1771 tonen ze ons , maar we vinden de naam slechts vermeld vanaf 1822 (Journal officiël du Royaume des Pays-Bas)

Een goeie honderd jaar geleden werd daar een herberg gebouwd, langs de noordkant van de brug , en die rustplaats heette : " Estaminet De Nukker Brug " . Daarbij aansluitend kwam natuurlijk de Nukkerwijk of kortweg " De Nukker " , de Nukkerstraat en de Nukkerwijkstraat . De laatste twee namen zijn nog Officieel in gebruik .

Families die daar woonden heetten Denecker en Denocker . Op het dorpskerkhof liggen verscheidene leden van de familie Denecker begraven . Hun zerken zijn daar nog te zien . Ook binnen Oostende vinden wij die namen terug .

VAN NUKKER OVER HUKKER NAAR NEKKER

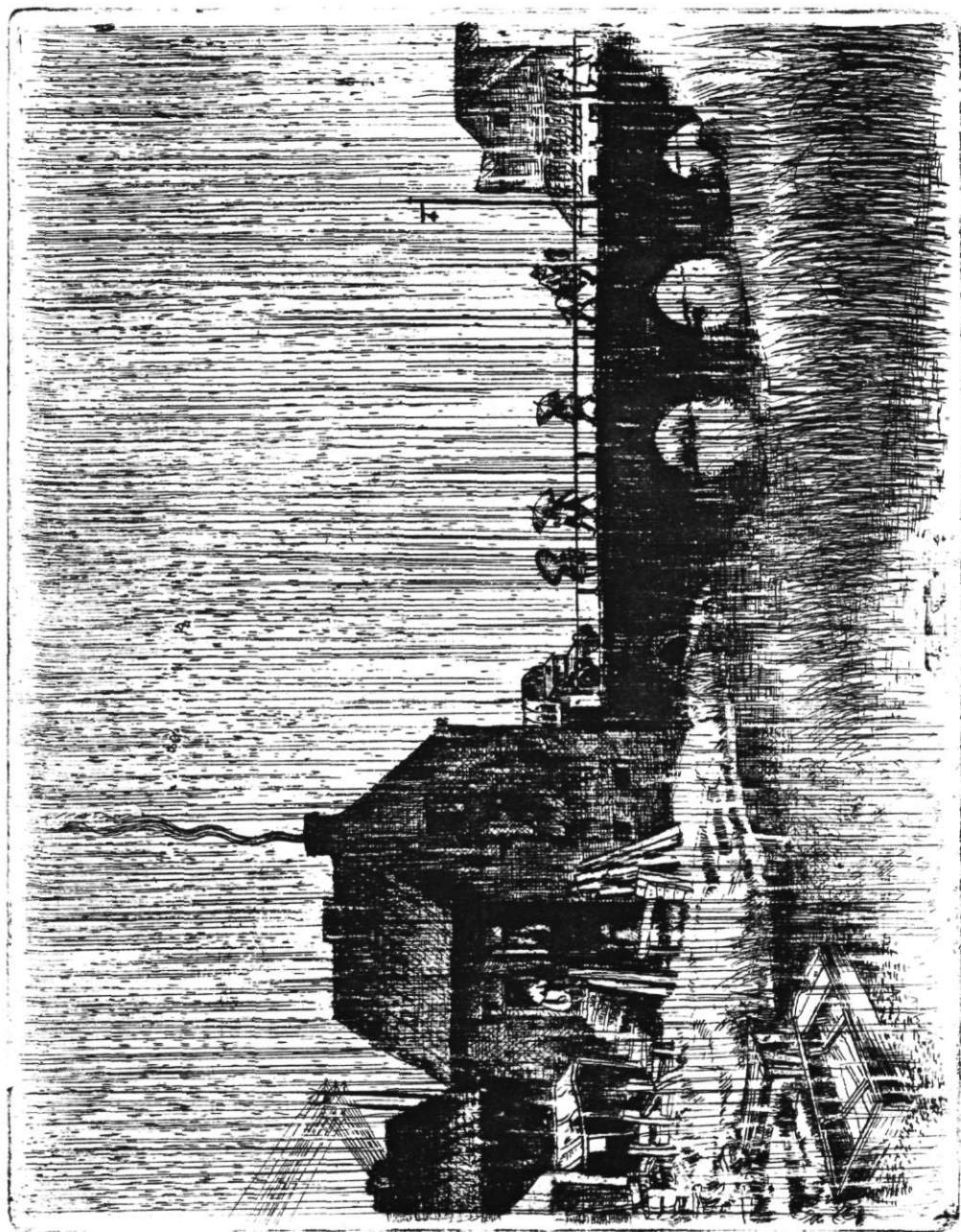
Nu stelt zich de vraag : Wie kwam het eerst ? De naam van de brug of die van de herberg ? Daarom eventjes in de geschiedenis duiken .

*Karel de Flou noteerde bij ons :
 Nukkerbrug en Nuckerbrugge in 1835
 Hukkerbrug in 1841
 Nukkerbrughoek in 1846
 Nukkerbrugge naar de kaart van Van der Maelen in 1850
 Nukkerbrug in 1863
 Nukkerstraat in 1902 - 1912 - 1922
 Nukker in 1911
 Nukkerwijk in 1912*

Verder vermeldde hij : Nukkerstuk : een stuk land te Roesselare- Buiten in 1902 - Hukker : twee herbergen te Sint-Kruis-Brugge in 1665 en 1773 . De ene heette de " Groote Hukker " en de andere de " Kleine Hukker " - Den Hukker was toen een gehucht te Rumbeke .

Wij kunnen dus besluiten , voorlopig althans , dat te Bredene de naam van de brug ouder is dan deze van de herberg . Vermits wij de naam Hukkerbrug hebben gevonden in 1841, gingen wij op zoek naar " Hukker " . De Bo's Idioticon vermeldt : " Een hukker is iemand die hukt of nedersit, zijn tijd verzit, in de herberg blijft hukken . Hij is gewoon lang weg te blijven en zich in een herberg te vergeten, dus er te blijven zitten . Zo is hij een hukker " . Nukken schijnt voor hem hetzelfde te zijn als hukken,

H. O. Conner

Walter Cuyler - Boston, 7/10

want hij schrijft er bij : " nukker ou hukker est celui qui gaspille son temps , par ex. en restant au cabaret " .

En wat zegt men te Bredene zelf ? Het is dialect, Oud-Vlaams en dus liegt het niet ...

Een nukker is een stijfhoofdige ; hij zingt : " Ik ga nog niet naar huis, nog lange nie ..." Een nukker is ook diegene die op zijn nuk zit , dus met geplooid knieën . Merkw aardig genoeg is dit hetzelfde als een hukker : dus iemand die op zijn huk zit. Samengevat dus : hukken - een hukker ; nukken-nukker of nukkig-aard ; nukkig zijn .

En waar vinden wij verwante schrijfwijzen ? Vroeger bestond te Gistel en te Alveringem een stuk land dat Necker heette ; ook een hofstede te Leffinge . Te Lichtervelde was een bos : het Neckerken . Wij vonden een Neckersput te Alveringem , een Necker-pit was land te Adinkerke , een Neckerspit wordt genoemd te Beerst , de Nickerspoele te Sluis, de Neckersmeersch te Pittem. Nickersdal is een bos te Stavele en de Neckershoek ligt te Roeselare .

Van Nekker op Bredene zelf is nergens een spoor te ontdekken . Dus heeft al dat nukken en hukken niets te zien met de boze nekker of watergeest , die wij in andere streken terugvinden, en die ten onrechte aan onze Nukkerbrug wordt toegeschreven . Wij zoeken er niet meer naar. Wellicht vindt iemand eens de sleutel .

LEGENDEN OVER NEKKERS

Al deze neckers, nukkers, nokkers en nikkers , met al zijn varianten in schrijfwijze , zijn te vinden in oude documenten vanaf het begin der XIII-e eeuw . En die geven plaatsnamen aan waterlopen, putten , bronnen , moerassen , weiden en bruggen : dus altijd in de onmiddellijke nabijheid van water .

De neckers of watergeesten waren in verbeelding en bijgeloof : zwarte mannetjes met lang groen haar , en gewapend met een haak waarmee ze mensen in 't water trokken . Ze hielden de zielen der drenkelingen in omgekeerde peurkuipen gevangen . De lichtjes op het water zijn er gewoonlijk bij betrokken : het waren zieltjes .

In de loop der eeuwen werden varianten van de nekker geschreven, verschillend volgens het plaatselijk dialect. Ook de ongeschooldheid van de schrijver of aantekenaar speelde een rol. Dit was een normaal verschijnsel in het verleden .

Zonder rekening te houden met het wetenschappelijk vaststaand feit dat alle leven uit het water komt , mogen wij gerust

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS

aan nemen dat deze watergeesten terugslaan op de oude mythologie. Veel legenden gaan gepaard met het uit-het-water-komen van geestenmonsters, weerwolven, kodden en duivels . En daar hebt ge dan de Nekker !

Doch het is hier zoals overal en altijd . De legenden van de Nekker e.a. moeten wij verklaren door de neigingen die rechtstreeks met de menselijke natuur verband houden . Uit de meeste legenden spreekt de schrik voor het onbekende en het irreële . Die schrik manifesteert zich gemakkelijk op een eenzame plaats, in de duisternis , bij het water .

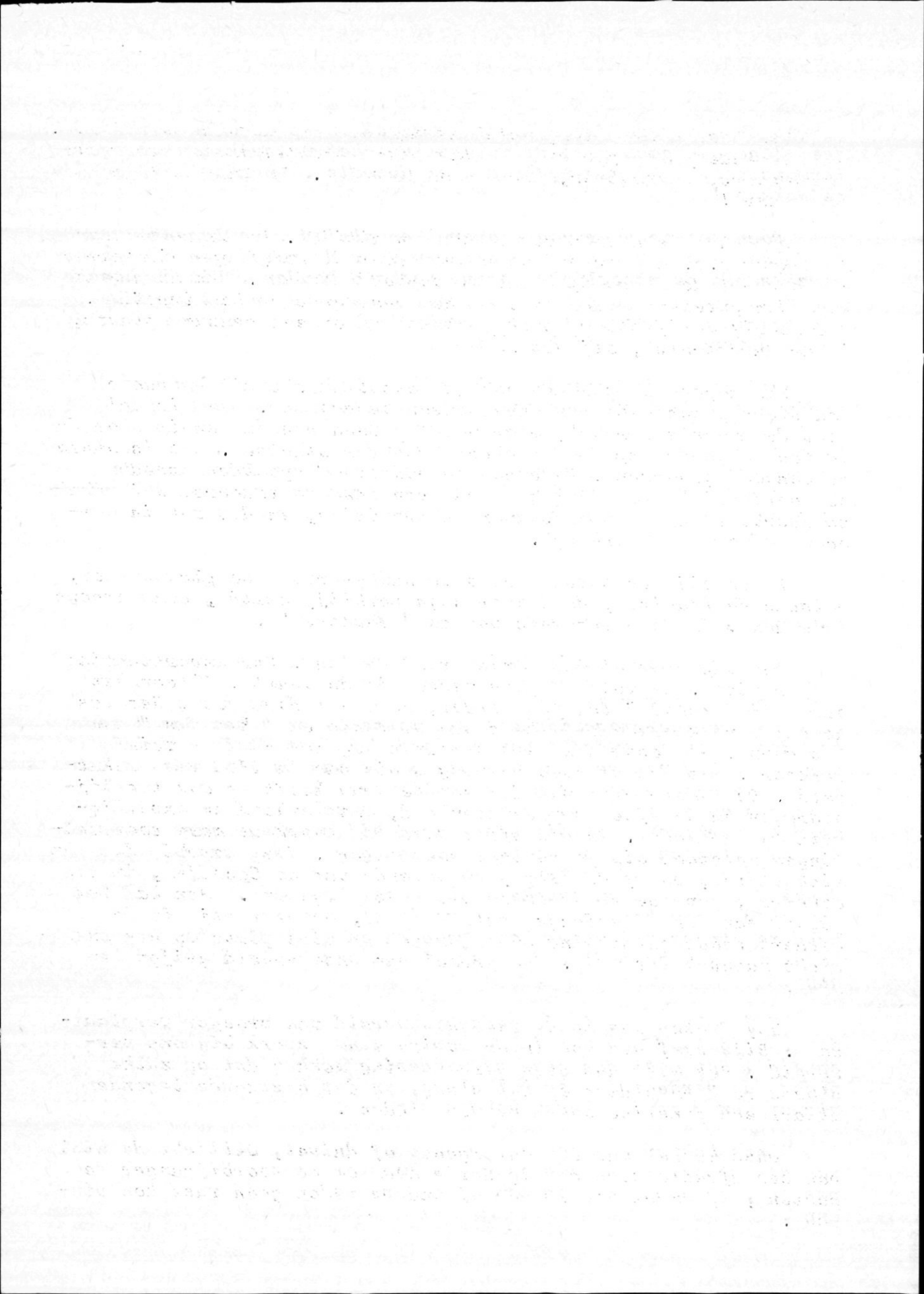
Wij mogen de legenden ook gedeeltelijk als uiting van de individuele fantasie van onze mensen beschouwen. Deze is wel niet de direkte oorzaak, maar wordt gevoed van buitenuit door de bestaande legenden, zo van elders als ter plaatse . Dit is overal gemeengoed geworden . Legendes en bijgeloof speelden steeds een belangrijke rol in het leven van onze voorouders. Wij vinden ze overal terug in plaatsnamen en tradities, en dus ook in verband met onze Nukkerbrug .

Keren wij dus terug naar onze Nukkerbrug : de plaats waar, volgens de traditie, de Nekker zijn verblijf hield , daar ergens onderaan , in de duisternis van de " duikers " .

Het was daar altijd donker rond de brug. Straatverlichting was er niet . Er woonden geen mensen in de buurt . Alleen het oud " Ruddershof " lag wat verder, naar het dorp toe . Het was de enige verkeersmogelijkheid van Oostende en " het Sas " naar het dorp , en desondanks een verlaten weg met -toen - weinig verkeer . Het was de oude heerweg , die pas in 1861 werd gekasseid . De constructie van die smalle brug heeft er ook toe bijgedragen om de sfeer van eenzaamheid, onzekerheid en onveiligheid te verhogen . En die sfeer deed bij voorkeur nare voorstellingen ontstaan bij de eenzame voetganger . Voeg daarbij dat men zich plots , vanaf de brug , en komende van de Saswijk , in een donkere , gapende en onzekere weg moest begeven . Men had het gevoel van een hedendaagse automobilist, wanneer hij uit de heldere stadsverlichting komt gereden en zich plots op een onverlicht baanvak bevindt . Een gevoel van onzekerheid grijpt hem aan .

Wij moeten ons in de gedachtenwereld van vroeger verplaatsen . Bijgeloof was nog in de vorige eeuw sterk bij ons verspreid . Het moet dus geen verwondering wekken dat op zulke plaats de verbeelding op hol sloeg, en dat bestaande legenden aldaar een gunstige bodem konden vinden .

Onze Nekker was een watergeest of duivel, wellicht de ziel van een afgestorvene die op aarde kwam om de voorbijganger te pesten , of omdat hij om een of andere reden geen rust kon vinden .

Hij vertoonde zich als een lichtje op het water onder de brug . Hij maakte vreemde geluiden en sprong onverhoeds loodswaar op je rug ... soms in de gedaante van een grote zwarte hond.

Het zij ons toegelaten er op te wijzen dat, in onze moderne tijd , de mens niet is veranderd, wel geëvolueerd op dat gebied. Zo zijn, in de laatste jaren , door grote mensen in Amerika , Venusmannetjes en Marsmannetjes gezien . Het waren dwergen van 1 meter of monsters van bijna 3 meter hoog . Het waren zwarte of groene wezens , met uitpuillende groene ogen, groen haar , en zij kwamen van andere planeten . Jasel ! Dit gebeurde meestal 's nachts, ergens in de woestijn . Andere fantasten zagen rode nevels, groene vuurballen , spraken met die buitenaardse wezens, enz. Dat alles verschilt in de grond weinig van het oude : het is modern bijgeloof !

Nu spotten wij daarmee . Wat is overgeleverd wordt al lachend verteld , en het komt bij ons ten hoogste nog voor in een folkloristische stoet . Men zegt misschien nog aan kinderen, om ze te beletten aan 't water te spelen : " De Nekker zal je in 't water trekken met zijn haak ." Maar de legenden zullen straks voor de jongere generatie voor altijd teloor gaan en fataal in de vergeethoek geraken . Daarom volgen ze hier ...

o
oo oo

LEGENDEN OVER DE NUKKERBRUG

---

1 - Vijftig jaar geleden waren wij in de gelegenheid , uit een oud handschrift , het volgende te kopiëren . Jammer genoeg was het niet ondertekend . Honni soit qui mal y pense !

" In Vlaanderen was eertijds de Nekker of Waterduivel aanzien als een nachtswerwend dier, gelijkenden aan eenen wangedrocht dat traagzaam liep rond den reiger in de nabijheid van waterlopen, en een gerucht miek gelijkende aan een gerammel van ketens . Het bijgeloof aan den Waterduivel was sterk ingeworteld bij ons volk gedurende de XVII en XVIII eeuwen . De Nukkerbrug te Breedene had vroeger ook eene droevige beroemdheid bij onze inwoners en de dorpelingen vreesden dezen gevaarlijken weg des nachts te moeten voorbijkomen . Het volksgeloof zag in den weerwolf of waterduivel eene vervloekte ziel , veroordeeld om des nachts op de aarde rond te doolen, of ook nog was het een schepsel, verbonden door zekere overeenkomst aan den duivel voor een tijdperk van zeven jaren . Hij ontving voor loon een plakket (16 cents) daags, maar indien hij zijnen dienst niet getrouw vervulde , werd hij geweldig overladen met stokslagen .

Men mocht zich niet laten opvolgen door eenen Waterduivel, want hij zoude kunnen langs achter op uwen rug springen, en

alsdan zoudet gij hem moeten draagen tot aan uwe woning. Vruchteloos was het ook om hem te bedreigen met eenen stok of een vuurwapen ; zijne huid was tegen den kogel bestand . Om er zich meester van te maken moest men den bal , waavan men zich bedienen wilde , laten wijden op Sint-Huibrechtsdag , patroon der jagers , en hem met de tanden bijten vooraleer hem in den loop van het geweer te laden . Vergeten wij ook niet te zeggen dat de jager op Waterduivels in staat van gratie moest zijn indien hij in zijne pogingen wilde lukken .

Ten bloede gewond, keerde de weerwolf of nukker terug tot zijn wezenlijke gedaante en zijn boettermijn eindigde noodzakelijkerwijze. Indien de poging mislukte of niet uitgevoerd werd volgens de voorschriften, die wij aangehaald hebben, gevoelde de onverschrokken jager zich geweldig gezeeseld door den hel-schen geest . "

Zoals de lezer reeds heeft opgemerkt, hebben wij de oorspronkelijke tekst weergegeven .

2 - De volgende plaatselijke vertelling hebben wij genoteerd rond 1935 .

De Nukkerbrug was rond de jaren 1875 nog een benauwlijke plaats . Op een avond gingen een drietal mannen peuren naar paling . Eén had er genoeg van . Hij riep iets tot de twee anderen , kreeg geen antwoord , en ging naar huis . Maar 's anderendaags vertelden zijn vrienden hem dat zij een paling tot driemaal toe in de kuip konden krijgen, maar hij kronkelde er telkens weer uit . Daarbij keek de paling hen vlak in de ogen, en ze schrokken er geweldig van . Dit klein gebeuren typeert hun schrik voor die plaats . Het is waarschijnlijk een otter geweest die zij bijna gevangen hadden .

3 - Het is heel lang geleden , toen de mensen nog geloofden aan heksen en nekkers . Iedere avond nu, dat de mensen over de Nukkerbrug gingen , hoorden zij een vreemd gerucht onder de brug. Was het beneden , 't klotsen van het aflatend water tegen de twee stenen bogen van de brug ? In ieder geval, ze werden bang en liepen naar huis, zo rap ze konden , en vertelden dat ze de nekker hadden gezien . Anderen zagen 's avonds een klein lichtje onder de brug . Was het soms een eenzame peurder die zijn pijpje rookte ? Dat was zeker de Nekker !

Op zekeren avond waren er drie vrienden bijeen gekomen . Ze waren van niemand vervaard en zij kwamen overeen om eens te gaan zien wat de nekker wel was . Zij namen een bootje op de Noord-eede en zij vaarden naar de brug . Een klein lichtje was er te zien . De drie mannen werden wel wat bevreesd , maar de een durfde nu niet terug keren voor de andere. Zij kwamen dicht-ter en dicht-ter bij de brug. Opeens zagen zij een man, maar dan een echte man . Hij viel op zijn knieën in het bootje waarin hij

zat en vroeg om vergiffenis . Hij was het die de mensen bang maakte , met te grommen , te slaan , en het lichtje was een klein lantaarntje ! De mannen namen hem mee en gaven hem een flinke rammeling . En hoe zij achteraf gelachen hebben ! Het heeft nooit meer gespookt of gehekst onder de brug . De mensen noemden daarom de brug Nekkerbrug, die later veranderde in Nukkerbrug . Een herberg die er naast gebouwd werd , heette " In de Nukkerbrug " en de wijk heet nu nog " De Nukker " of de " De Nukkerwijk " .

TOT DAAR DE VOLKSVERTELLING DIE WIJ NOTEERDEN IN 1941 .

o
o o

WAT ONS IS OVERGEBLEVEN

Wat is er tenslotte overgebleven van onze Nekker ?
Hij onderging een gedaanteverwisseling en werd een reus .

Wij konden die geestes- en gedaanteverwisseling nagaan door middel van inlichtingen, ons verstrekt door de heer Camille Geselle , een der meest actieve leden van de heemkring Ter Cuere te Bredene .

In 1951 werd de zwemvereniging " De Waternikkers " te Bredene gesticht door wijlen Auguste Plovie . Deze vereniging was van plan deel te nemen aan de zomercavalcade van 1952 . Inmiddels was de heer Povie in de gelegenheid geweest enkele Karnavalkoppen en nagemaakte mosselschelpen over te nemen van mevrouw Rackelboom uit Oostende , dit voor rekening van de gemeente . Dit Karnavalmateriaal werd in bruikleen afgestaan aan " De Waternikkers " . Onder de Karnavalkoppen bevond zich een dierenkop , die de heer Geselle op het idee bracht er een watergeest of waternekker van te maken .

Uit enkele oude latten en wat verpakkingsmateriaal werd een romp gemaakt, waar achteraf die kop werd opgeplaatst . Naar onze mening was het maken van die kop geen slechte prestatie . Herinneren wij er aan dat onze legende spreekt over een zwarte hond . Het hier gemaakte was als een vormloze, ondefinieerbare monsterachtige hondekop. Van de nagemaakte mosselschelpen, waarover wij het hadden , werden er twee gebruikt die als een soort vleugels zouden dienen voor ons monster .

De romp werd even raadselachtig gemaakt , en met de nodige verf kwam een zonderling geheel tot stand , dat de Nekker moest voorstellen .

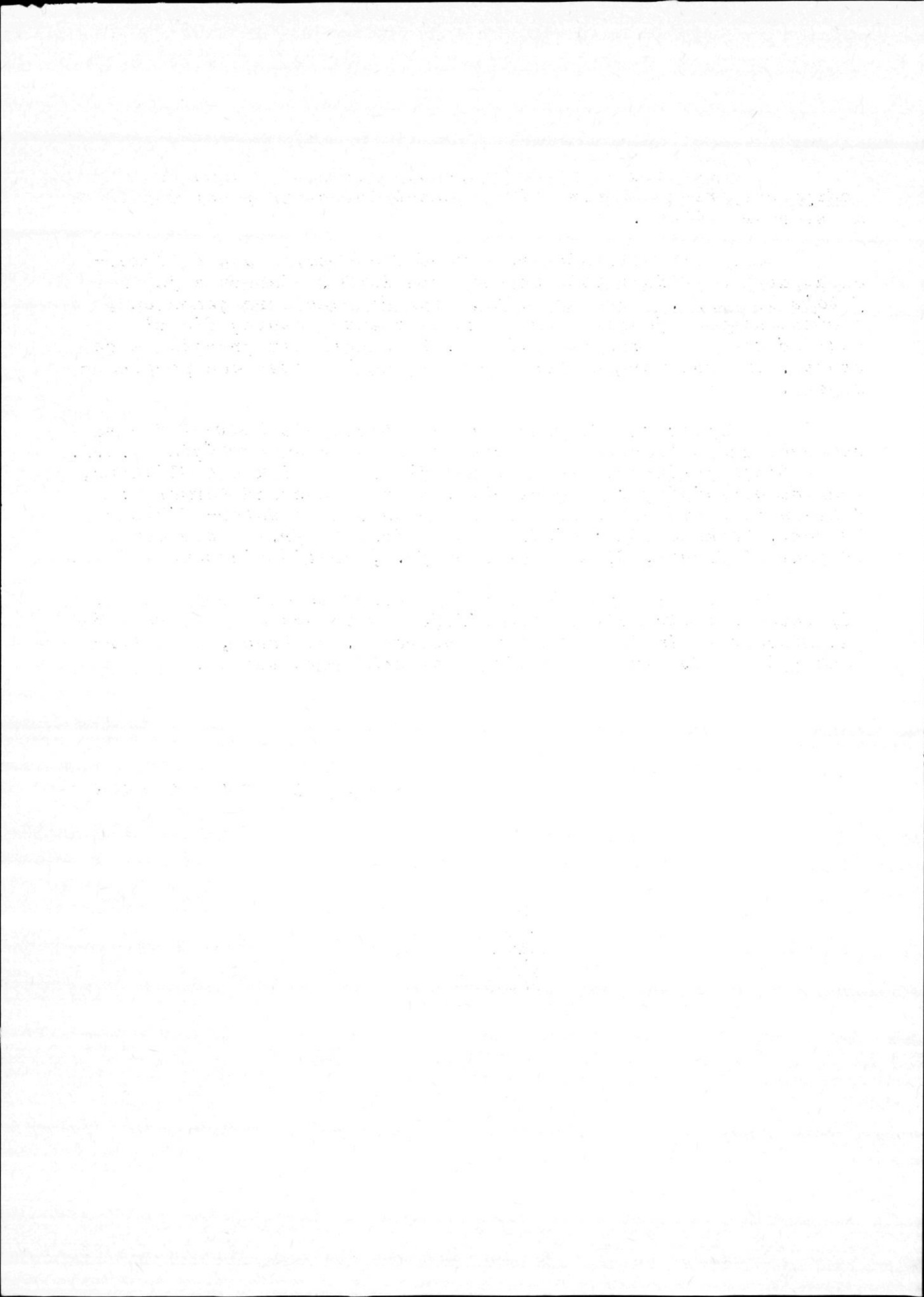
Door de " Waternikkers " werd deelgenomen aan de Zomercavalcade van 6 juli 1952 en deze van 1955 . Hiervan zijn twee foto's bewaard . Deze van 1952 , toen de reus werd gedragen , omringd door de jongere leden van de zwemvereniging die alle gekleed waren met mosselschelpen . Zo stapte het groepje in de stoet . In 1955 werd hij echter vastgemaakt boven een personenwagen .

De foto's van de reus met de " Sasse Slijkmossel " werd verkocht aan 5 frank , ten voordele van de zwemvereniging W.N.B. Sasse Slijk herinnert hier natuurlijk aan de wijk Sas Slijkens, waar de vereniging werd gesticht . Achteraan stond vermeld : " Steun de zwemsport door lid te worden van de Water- Nikkers Bredene. Werkend lid : minder dan 16 jaar 20 fr. , meer dan 16 jaar 35 frank . Steunend lid 50 fr. , erelid minstens 100 fr."

Wat er later met de reus is gebeurd is ons niet bekend. Wij weten slechts dat hij een tijdje opgeborgen werd in de oude pakhuizen van Lingier in de Duinenstraat . De Reus , de Waternekker is verdwenen zonder één spoor achter te laten .

K a r e l C L Y B O U W

BERICHT OVER EEN DER LAATSTE OFFENSIEVEN, DOOR DE BELEGERDEN , UIT
OOSTENDE

++++++

In de rijk voorziene " Catalogus van de Pamfletten-verzameling berustende in de Koninklijke Bibliotheek " (1) , samengesteld door Dr. W.P.C. Knuttel, wordt, onder het nummer 1265 , een pamflet vermeld met als titel : " Nieuwve Tydinghe Van den grooten Wtval van die Beleegherde in Oostende die nu by de drie Jaren swaerlick beleghert syn gheweest/ van den Eerthertoghe Albertus van Oostenrijk / Oock van de victorien gheschiet den 15. ende 16. Maey 1604. Item van den Tocht ende victorien/ die zijn Excel. in Vlaenderen over de soete ende soute wateren becomen heeft. (Met titelvignet) Eerst ghedruct tot Middelborch, by Thomas van Aken " .

Dit drukwerkje telt acht bladzijden, formaat 14 x 9 cm. Naar de inhoud hoort het bij de groep " Beschrijvingen van gebeurtenissen op politiek gebied " en is als dusdanig belangrijk voor de geschiedenis over de periode waarin het gepubliceerd werd. Ook door het feit dat pamfletten, voor de opkomst van de dagbladpers, voor een deel in de behoefte, aan voorlichting en opinievorming, in zaken van publiek belang , voorzagen. Als niet-periodieke geschriften, veelal van geringe omvang, bespreken en beschrijven ze aktuele gebeurtenissen, toestanden, personen, onderwerpen, enz.-meestal op kritische wijze - en verstrekken, zonder wetenschappelijke essays te zijn, een historische bron van grote waarde (2).

Zo verschaft deze " Nieuwve Tydinghe " de mededeling over een uitval van de belegerden, uit Oostende, in het jaar 1604 , kort voor de inname van de stad. Deze plotselinge aanval moet gesitueerd worden tijdens de afwezigheid van de " maestro de campo general " A. Spinola, die, met een groot gedeelte van zijn leger naar Damme en de schans van Blankenberge trok om een eventuele opmars, van prins Maurits en zijn Statenleger, naar Oostende , te stuiten. Van deze gelegenheid hebben de belegerden dan ook gebruik gemaakt om een aanval te ondernemen. Volgens J. Bowens (3) was het doel van deze uitval(len) " d'aennaderingen der Belegeraers, zoo veel het mogelijk was , te beletten " , want men bleef de stad verdedigen,

---

(1) Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage (Nederland)

(2) D.J. Ter Horst " Over het begrip pamflet " , in "Bibliotheek-leven" , Deel XVII (1932) , pp. 8-30 .

(3) J. Bowens " Nauwkeurige Beschryving der Oude en Beroemde Zee-Stad Oostende " , Oostende 1792, Deel I , pp. 87-88

1. The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work during the year. It is divided into two main sections: the first section deals with the general situation of the country and the progress of the work during the year, and the second section deals with the specific work done during the year.

2. The second part of the report deals with the specific work done during the year. It is divided into three main sections: the first section deals with the work done in the field, the second section deals with the work done in the laboratory, and the third section deals with the work done in the office.

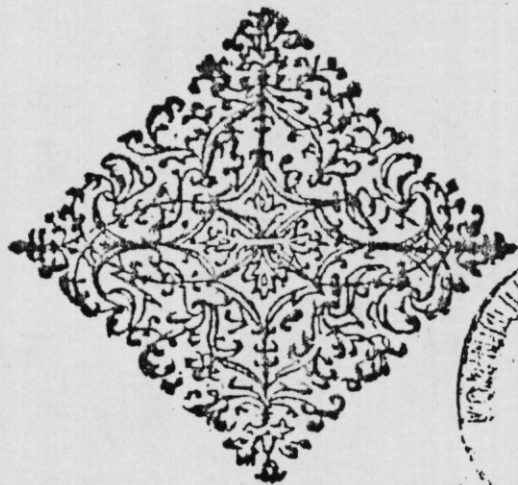
3. The third part of the report deals with the conclusions drawn from the work done during the year. It is divided into two main sections: the first section deals with the conclusions drawn from the work done in the field, and the second section deals with the conclusions drawn from the work done in the laboratory and the office.

4. The fourth part of the report deals with the recommendations made for the future work. It is divided into two main sections: the first section deals with the recommendations made for the work done in the field, and the second section deals with the recommendations made for the work done in the laboratory and the office.

Van den grooten

Wtbal van die Beleggherde in Oostende
die nu by de dyse Zaren swaerlich belegghert syn ghe-
weest/ van den Eerthertoghe Albertus van Oosten-
ryck/ Oock vande victozien gheschiedt den 15.
ende 16. Maep. 1604.

Atem van den Tocht ende victozien/ die zyn Erel.
in Vlaenderen oer de soete en soute wateren
becomen heeft.

Eerst
ghedruckt tot Middelborch, by Thomas
van Aken.

2265

Wleesen in de Historien van
Judith dat den Hoochmoe-
digen Holofermus hem ghe-
legert hadde voor de Stadt
Bethulia/ die hy door lang-
durich beswaren so seer verdrucht hadde
dat hy hem seer verliep met trozige wo-
den/ ende lasterde Godes macht/ als seggē
de onnoeghelic te syn dat ghy ergens eni-
gen troost sout hebben te verwachten om
onse hant te ontgaen/ Soo gebuerdet dat
(door schickinge gods) een eerbaer wedu-
we ghete Judith van Godt daer toe ge-
predestineert worde/ en den Holofermus
syn hooft af sloech/ waer door sy ontfet en
des morgens vroech quamē die upter Stadt
ghelopen in Holofernes Leggher/ om haer
selven door gods schicking te verlossen/ so
seiden sy/ (spottende) die Mupsen syn wt
haer hooften ghecomen. etc.

Maer met rechte is desen Albertus den tweeden Ho-
lofermus die oock trodzende hem roemt de Stadt van
Oostende te willen hebben eer hy dat wil verlaten/
seggende mede dattet onmoghelich is de Stadt te com-
men ontfetten/ van nu machmen wel seggen dat de
benaude van Oostende wt de Verrijck als mollen/ of
mupsen comen loopen ende haer selve door de segge-
ninge des Oeren ontfettet hebben.

ten minste tot de komst van prins Maurits die beloofd had, zoals ook blijkt uit de tekst van het pamflet, bij de eerste gelegenheid Oostende te komen ontzetten.

Maar van de bevrijding kwam niets in huis. Trouwens, na 27 augustus 1604 (4) , bleek Oostende een minder bruikbare haven dan Sluis . Daarbij kwam nog dat de reeds drie jaar belegerde stad niet opwoog tegen de steden die de Republiek, sinds 1601 , had kunnen veroveren; evenwel , dank zij het feit dat het Spaanse leger, in de Lage Landen, zich vooral geconcentreerd had op het beleg van Oostende (5) . De tot puin geschoten vesting werd dan tenslotte tot overgave gedwongen op 20 september 1604 .

Wat de tekst van het pamflet betreft, is het opvallend dat, zowel in de aanhef, middenin en in de slotalinea , aanhalingen uit het Oude en Nieuwe Testament voorkomen. Op deze manier heeft de, voor ons onbekende , auteur getracht - niet vrij van subjectiviteit - de aartshertog en de Spaanse vijand, die met zijn leger Oostende bestookte en de rest van de Zuidelijke Nederlanden reeds ingenomen had, te vergelijken met tirannen uit de bijbelverhalen, die , roemende over hun macht, eens het noodlot zouden ondergaan.

Nopens het bericht van de uitval der belegerden, waarbij zij een en ander buit maakten, is het ook treffend dat niets daarover vermeld wordt bij Ph. Fleming, E. van Meteren en J.L.Motley (6) .

Dit pamflet werd gedrukt te Middelburg (Zeeland) door Thomas van Aken, over wiens persoon en werkzaamheden niets bekend is . Waarschijnlijk is dit te wijten aan het verlies van vele archiefstukken, tijdens de brand van 1940, te Middelburg . Om een vlotte leesbaarheid van deze vroeg 17e eeuwse publicatie mogelijk te maken wordt, vooraf , naast een repro van dit pamflet, een " hertaling " aangeboden .

-----
(4) Inname, door prins Maurits , van Sluis .

(5) Geoffrey Parker " Het Spaanse leger in de Lage Landen " Bussum 1978 . p. 239 .

(6) Ph. Fleming " Oostende, vermaerde, gheweldighe, Lanckuy-
righe ende bloedighe Beleggheringhe Bestorminghe ende
stoute aenvallen " .
E. van Meteren " Historie der Nederlandscher ende haerder
na-buren oorlogen " .
J.L. Motley " The History of the United Netherlands " .

+++++
+ + + + +

EEN NIEUW BERICHT OVER DE PLOTSE UITVAL VAN DE BELEGERDEN UIT OOSTENDE, DIE REEDS DRIE JAAR DOOR DE TROEPEN VAN AARTSHERTOG ALBRECHT VAN OOSTENRIJK BELEGERD WORDEN .

TEVENS EEN VERMELDING VAN HUN OVERWINNING OP 15 EN 16 MEI 1604 EN DE ZEGEVIERENDE TOCHT, DOOR ZIJN EXCELLENTIE IN VLAANDEREN ONDERNOMEN (1) , ZOWEL OP DE RIVIEREN ALS OP ZEE .

VOOR DE EERSTE MAAL GEDRUKT TE MIDDELBURG, BIJ THOMAS VAN AKEN

-----+++++++-----

Uit het boek Judith (2) leren we dat de hoogmoedige Holofernes (3) zich gelegerd had voor de stad Bethulië , welke hij na langdurig belegeren, grote dwang oplegde . Niet alleen dit, hij verachtte ook de God van de Israëlieten . Fier verklaarde hij , dat , het Joodse volk, troost noch redding van hun God moesten verwachten. Doch dit doen en zeggen zou hem duur te staan komen, want , God had een eerbare weduwe, Judith genaamd , uitverkoren om Zijn volk te verlossen (5) . Zij onthoofdde Holofernes (6) . Door deze moedige daad konden de Israëlieten zich dan ook van hun vijanden bevrijden (7) .

's Morgens vroeg, na deze voor Holofernes noodlottige nacht, begaf het Joodse volk zich naar het vijandelijke kamp om krijg met hen te leveren. Op deze manier ontzetten zij zich , door de wil van God , van hun vijanden . De Israëlieten, als " muizen uit hun hollen gekropen " , bespotten en hoonden hun vijanden .

Met recht mag men Albrecht van Oostenrijk een tweede Holofernes noemen. Hij beroemde zich de stad Oostende niet te zullen verlaten vooraleer hij deze in zijn macht zou hebben. Trouwens, volgens hem was er geen denken aan dat de stad zichzelf bevrijden kon . Maar nu, dat de belegerden uit Oostende, als mollen en muizen uit het aardrijk gekomen zijn , mag men wel zeggen dat ze, door 's Heren' zegen, zichzelf ontzet hebben.

TOT DE LEZER .

Terwijl, geachte lezer, nu reeds bijna drie jaar , de stad Oostende krachtig belegerd wordt, grote kosten vergend van de stad en het graafschap Vlaanderen, werden reeds heel wat listen aangewend, door de vijand , om haar uiteindelijk te veroveren en in hun macht te krijgen. Om ze tot overgave te dwingen en elke in- en uitvoer te beletten, werden, met aarde versterkte bolwerken, kleine schansen en loopgraven aangelegd en voor de scheepvaart werd het verboden in- en uit te varen . Zo zou, volgens de aartshertog, de stad in grote nood gaan verkeren en tot kapitulatie gedwongen worden. Wat Oostende reeds ten deel gevallen is, gedurende dit lange beleg, is niet te beschrijven .

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DIVISION OF THE PHYSICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

REPORT OF THE
COMMISSIONERS OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO

FOR THE YEAR 1900

CHICAGO, ILL., 1901

The University of Chicago, founded in 1837, has during the past year continued its growth and development. The faculty has been enlarged by the appointment of several new members, and the student body has increased in number. The University has also been successful in securing the services of several distinguished foreign scholars, who have contributed to the advancement of the various departments of study. The University has also been successful in securing the services of several distinguished foreign scholars, who have contributed to the advancement of the various departments of study.

The University has also been successful in securing the services of several distinguished foreign scholars, who have contributed to the advancement of the various departments of study. The University has also been successful in securing the services of several distinguished foreign scholars, who have contributed to the advancement of the various departments of study.

The University has also been successful in securing the services of several distinguished foreign scholars, who have contributed to the advancement of the various departments of study. The University has also been successful in securing the services of several distinguished foreign scholars, who have contributed to the advancement of the various departments of study.

The University has also been successful in securing the services of several distinguished foreign scholars, who have contributed to the advancement of the various departments of study.

The University has also been successful in securing the services of several distinguished foreign scholars, who have contributed to the advancement of the various departments of study. The University has also been successful in securing the services of several distinguished foreign scholars, who have contributed to the advancement of the various departments of study.

Maar in het jaar 1604 ontplooiden de Almogende Heren Staten-Generaal der Nederlanden opnieuw hun macht (8). Onder de bekwame leiding van Zijn Excellentie Graaf Mauritius van Nassau werd een grote krijgstoct in Vlaanderen ondernomen (9). Eén van de drijfveren, van deze hulpvaardige troepen, was, de in-het-nauw gedreven belegerden van Oostende te komen ontzetten, want, de situatie, voor deze stad, werd kritiek. De vijandelijke troepen hadden reeds positie genomen in de stadsgrachten en de muren ondermijnd om de daar opgestapelde tonnen buskruit te doen ontploffen. Van de te ontstane paniek zou men gebruik maken de krijgslui met furie en geweld te overvallen en om het leven te brengen .

Vermeldenswaard is, dat de aarsthertog Albrecht, op zaterdag 15 mei , tot driemaal toe een trommelslager de stad liet insturen met een voorstel tot overgave aan zijn macht (10). Bij de eerste zending beloofde hij dat , indien men aan dit aanbod gevolg gaf, de belegerden alles wat hen lief was mochten meenemen en of wegvoeren. Men ging er niet op in .

De tweede keer kwam de bode met het dreigement de stad te zullen bestormen door zesduizend klaar-voor-de-strijd staande Spaanse soldaten . Trouwens, berichtte de gezant van de aartshertog, was het binnen de vesting zinloos nog te durven hopen op ontzet of hulp van buitenaf. Niets anders dan een onschuldige dood zou hen te wachten staan om dan toch uiteindelijk gedwongen te worden tot onderworpenheid, want , het leger van Zijne Hoogheid bevindt zich reeds binnen de wallen .

Maar de trommelslager werd terug naar zijn aartshertog gezonden met de missive dat het voor hen een oneer zou wezen dergelijk sterk fort zo maar prijs te geven. Temeer, binnen de stad leed men geen gebrek en was men bereid de door de vijand voorgenomen aanval af te wachten . Want ook zij beschikten nog over meer dan zesduizend man, die binnen de muren verbleven, niettegenstaande er reeds evenveel, buiten de muren, tijdens het beleg, om het leven waren gekomen . Men besloot door te gaan tot het uiterste ! De derde keer werd het opnieuw een mislukking. Nu zou van 's Hoogheids wege geen genade meer verleend worden. Door middel van veel bedreigende woorden, met de bedoeling de gemoe-deren te verzwakken werd, aan die van Oostende, nog eens de raad gegeven om dit goede aanbod, tot bedachtzaamheid , niet in de wind te slaan .

Maar de Tamboer werd, bij zijn derde en laatste zending, beleefd verzocht de stad niet meer binnen te komen met dergelijke vleiende boodschappen. Zo ja , zou men hem met kogels en buskruit van dienste zijn .

Alle aanbiedingen hadden tot niets gediend ! Als gevolg daarvan liet de troepenaanvoerder, Spinola , een stormloop uit-

voeren . Niettegenstaande hun posities, die ze reeds ingenomen hadden, langs en onder de wallen het Stekelvarken dat door hen bezet was (11), bracht de gehele onderneming niets op , dan alleen maar grote verliezen aan beide zijden .

Na deze zinloze strijd moest Overste Spinola zijn kamp opbreken om met tweeduizend man, ruitërij en voetvolk , de komst , over " de zoete en de zoute wateren " , van Zijn Excellentie de Graaf Mauritius van Nassau te verhinderen en krijg met hem te voeren .

Zijn Excellentie had de Ritmeester Bacx uitgezonden om inlichtingen te verwerven nopens de troepenbewegingen en het aantal manschappen van Spinola's oprukkend leger . Maar Bacx stootte op een behoedzaam krijgsvolk, waarmee hij slaags raakte ; zo erg dat het grootste deel , van de aan hem toevertrouwde ruitërij, dood achterbleef en hij in zijn been geschoten werd.

Ons leger, van deze aanslag op de hoogte gebracht, heeft onmiddellijk zijn schepen verlaten, een achtervolging op de vijand ingezet en hun grote verliezen toegebracht . Er zijn geen woorden genoeg om te beschrijven hoe triomfantelijk en kloekmoedig onze ruitërij in het kamp terugkwam .

Wat het leger te Oostende betreft, telkens wanneer slag geleverd wordt, zijn er aan beide zijden deserteurs die , omwille van aangeboden geldsommen, overlopen van de ene naar de andere partij. Van zulken is men , in de stad, te weten gekomen dat het grootste gedeelte van de voor Oostende gelegeerde troepen, met hun aanvoerder en al het paardevolk, vertrokken waren, als boven reeds verhaald .

Daarop hebben de belegerden, in grote getalle en met groot lawaai, een plotselinge aanval ondernomen en zich op de loopgraven, die onder de wallen aangelegd waren, gestort . De buit bedroeg : vijf banieren, twee kanonnen en achttien tonnen buskruit . Daarnaast werden veel gevangenen, waaronder een kolonel en zes kapi-teins, binnen de stadsmuren opgesloten . Zo hebben die van Oostende zichzelf bevrijd van hun belegeraars die , dit hoeft niet gezegd, met grote verwondering geslagen waren over deze uitval.

Toen Zijn Excellentie, door oorzaken hem bekend, Aardenburg en Middelburg moest verlaten (12), nadat het leger, om hun soldij daar voordeel uitgetrokken hadden, werd koers gezet, over rivieren en de zee (als boven reeds vermeld) , naar de nieuwe versterking van de haven van Sluis . De vijandelijke troepen vluchtten binnen de stad zodat het voor ons leger geen moeite kostte hun schepen te verlaten en aan land te komen . De weg naar Oostende lag voor hen open .

Vandaar trokken ze naar het fort " Blankenberge " genaamd ,

dat halfweg aan de duinen lag . Wat dit fort aangaat, men denkt niet dat het kapituleren zal of vernietigd worden op het ogenblik dat de krijgstoct naar Oostende zal aanvangen. Maar iedereen vertrouwt op Zijn Excellentie en op het slagen van zijn voornemen. Aanderen geringschatten dit plan omdat het oprukkende Statenleger op het eiland van Cadzand aan wal gekomen is en deze weg niet naar Oostende leidt . Doch , men vergeet niet, dat een krijgstoct langs de wegen tē grote kosten en tal van andere problemen zou eisen van het land .

Leet de profeet Amos ons niet dat men van de overleggingen, der listige koningen, niet zal spreken, maar slechts de grote wonderwerken Gods zal verkondigen ? (13)

Voorts is bekend gemaakt dat alle oorlogs- en bevoorradingschepen zich zouden begeven naar de haven van Sluis. Sluis wordt door onze troepen voortdurend belegerd en iedereen weet , nu reeds, dat de inname van deze stad spoedig zal volgen (14).

Eerstdaags verwacht men, in het kamp van zijn Excellentie, de doorbraak van de oproerige soldaten die zich maar op zes mijlen van het Statenleger bevinden en een , voor ons ongelooflijke , buit, door plunderingen verwonnen, meevoeren. Dit en alle overwinningen zorgt voor grote blijdschap in het leger van Zijn Excellentie, vooral ook doordat er veel voorraad is en alles aan gunstige prijzen verkocht wordt .

Ondertussen heerst er, tussen de steden onderling, grote tweedracht. Want hoe mooi ook de voorstellen en beloften, van de aartshertog, ook mogen zijn aan deze steden, lukt het hem niet hulp en versterking van deze te bekomen . Trouwens, de voor Oostende gelegeerde krijgsmacht is, door de nu reeds drie jaren lange belegering, uitgeput en krachteloos geworden. Overigens, deze gehele onderneming heeft, tot nu toe, niets tot stand gebracht.

Maar , door zijn hoogmoed en eigenwaan, is de aartshetog net als Holofernes, Sancherib (15) en veel andere tirannen die, door dwingende machtuutoefening, tot schande geworden zijn. Trouwens, het is ons bekend dat reeds heel wat koninkrijken op deze manier aan hun einde gekomen zijn . Kan het dan ook anders dat de Hoer van Babel van haar troon gestoten wordt en tot spot en hoon doorgaat bij de mensen ? (16)

Deze goede tijding, Geachte Lezer, hebben wij niet kunnen nalaten u mede te delen. Het is ons dan ook een plicht de Almo-gende God daarvoor te danken. Hij, die de weerstand en kracht van de vijanden teniet doet en vrees in hun hart jaagt; maar aan het tegenweer de overwinning schenkt . Amen .

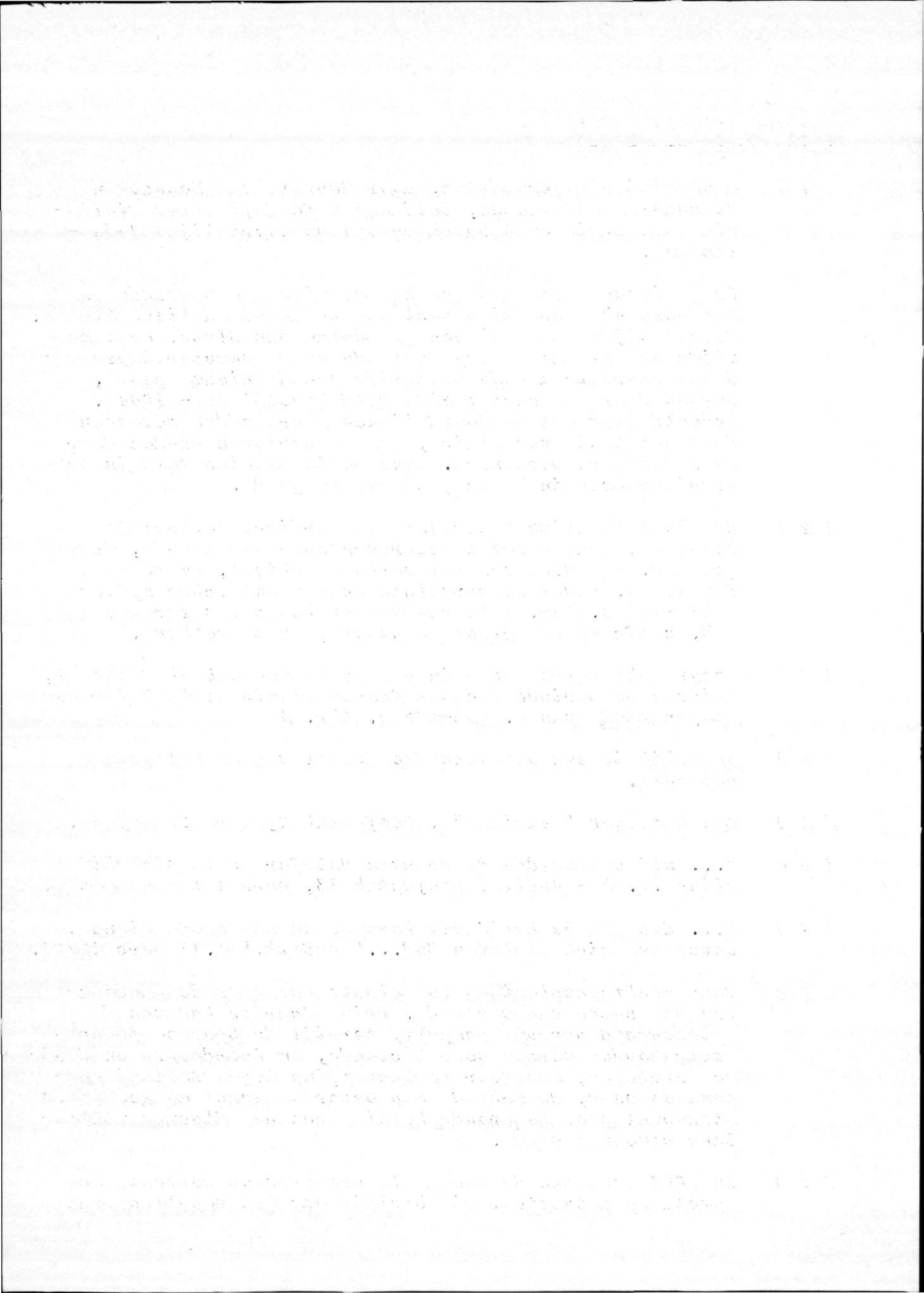
BIBLIOGRAFISCHE NOTA'S

- (1) Deze militaire expeditie, door Maurits van Nassau in Vlaanderen ondernomen, leidde tot de definitieve inlijving van Sluis en Aardenburg bij de Noordelijke Nederlanden .

Na de inname van Sluis en het verlies van Oostende werd een herdenkingspenning geslagen in de Noordelijke Staten. De ene zijde vertoont een grondplan van Sluis, de andere zijde een grondplan van Oostende en de versterkingen van de belegeraars aan de oostzijde van de nieuwe geul , omrand door de tekst : PLUS QUAM PERDIDIMUS - 1604 . Bedoeld werd dat de Noordelijken meer hadden gewonnen door het bezit van Sluis , dan ze verloren hadden door de opgave van Oostende . Deze mooie penning werd in 1980 heruitgegeven in brons , zilver en goud .

- (2) Het boek " Judith " schijnt een verdicht verhaal te bevatten, waarin wordt gesproken over een weduwe, Judith genaamd. Het doel van dit verhaal schijnt, om de moeder Joden, onder de vervolgingen van Antiochus Epifanes (175-164 v. Chr.) te sterken en hen tot vertrouwen op God, zelfs in het grootste gevaar, op te wekken .
- (3) Assyrische veldoverste in het leger van Nabuchodonosor, tijdens de periode van het Neo-Babylonische Rijk (regeringsperiode van N. 605-562 v. Chr.)
- (4) Bethulië is een onbekende Joodse stad door Holofernes belegerd.
- (5) Zie het boek " Judith " , hoofdstuk 8, vers 27 tot 30.
- (6) "... zij onthoofdde de dronken Holofernes terwijl hij sliep ... " - Judith, hoofdstuk 13, vers 1 tot en met 9.
- (7) "... die van Bethulië dit horende en het hoofd ziende, ontzetten zich en loven God..." Judith, hst. 13 vers 19/21.
- (8) Deze machtsontplooiing had plaats net voor de eindfase van het Beleg van Oostende. Prins Maurits had van de gelegenheid gebruik gemaakt, terwijl de Spaanse troepen vastgehouden werden voor Oostende, om Aardenburg en Sluis te veroveren, waardoor de bedreiging tegen Zeeland weggenomen werd, de Schelde nog beter beheerst en een nieuw steunpunt voor de brandschatting van het Vlaamse platteland gewonnen werd .
- (9) In 1604 besloten de Staten te proberen om Oostende met geweld te ontzetten. Dit besluit was het resultaat van

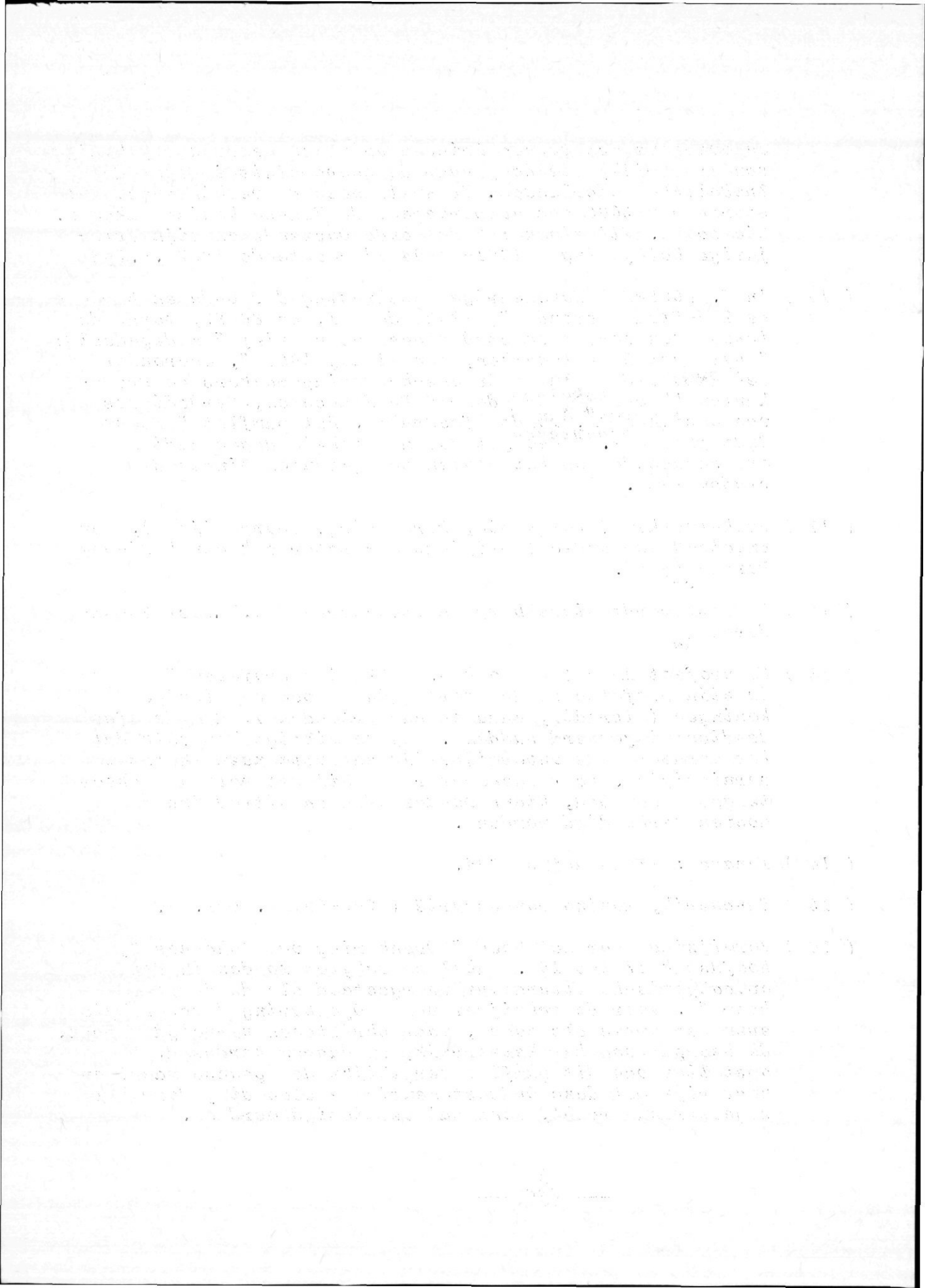

de overeenkomst tussen Prins Maurits en Hendrik IV, koning van Frankrijk, die dong naar de soevereiniteit over de Zuidelijke Nederlanden. Evenwel moest de verbintenis, het sturen van 5000 man hulptroepen, de Franse koning nakomen. Zie ook E. Vlietinck : " Het oude Oostende en zijn driejarige belegering (1601- 1604)" -Oostende 1897 .p.303

- (10) In J. BOWENS " Nauwkeurige Beschryving der Oude en Beroemde Zee-Stad Oostende ", 1792, deel I, pp 86-87, wordt de inhoud van een in de stad " geschoten brief " medegedeeld: " Uyt het Stekel-verken, den 11 Mey 1604 ", waaronder een antwoord " Aen de Spaensche Beslag-maekers en Predikanten ", ondertekend door " De Franschen, Verdedigers van Oostende ", wordt afgedrukt . Het pamflet " Nieuve Tydinghe, enz. " bewijst dat men enkele dagen nadien overschakelde op het sturen van gezanten binnen de stadsmuren .
- (11) Stekelvarken (Porquepic, Porc-Epicq, tporcepijck), een Engels-Nederlandse fortificatie - Later ook een " Nieuwe Porquepic " .
- (12) Bedoeld wordt Middelburg in Vlaanderen (N.W.Oost-Vlaanderen)
- (13) De profeet Amos (3° boek v.d. "kleine profeten ") mikt in zijn profetie op de overleggingen van de listige koningen (Israëel , Juda en nabuurlanden), die de afgodendienst ingevoerd hadden . Hij verwittigt het volk dat het oordeel Gods onvermijdelijk zal uitmonden in totale vernietiging. Daartegenover roept hij het volk op gehoor te geven aan God, Wiens wonderdaden en uitreddingen moeten verkondigd worden .
- (14) Inname : 27 augustus 1604.
- (15) Sancherib, koning van Assyrië (705-681 v. Chr.).
- (16) Verwijzing naar het boek " Openbaring van Johannes ", hoofdstuk 17 tot 19 . Babel en Babylon worden in deze apocalyptische literatuur voorgesteld als de " grote hoer " . Voor de schrijver van " Openbaring " was Babylon even verdorven als Rome , waar Christenen vervolgd werden, de beerput van het keizerrijk, en daarom verdoemd. De opsteller van dit pamflet vergelijkt de Spaanse macht en haar rijk met deze Oudtestamentische stad die, door het zegevierende recht, eens zal vernietigd worden .

NIEUVVE TYDINGHE VAN DEN GROOTEN WTVAL VAN DIE BELEEGERDE IN OOSTENDE DIE NU BY DE DRIE JAREN SWAERLICK BELEGHERT SYN GHEWEEST/ VAN DEN EERTHERTOGHE ALBERTUS VAN OOSTENRIJCK/ OOCK VAN DE VICTO6 RIEN GHESCHIET DEN 15. ENDE 16. MAEY 1604.

ITEM VEN DEN TOCHT ENDE VICTORIEN/DIE ZIJN EXCEL. IN VLAENDEREN OVER DE SOETE ENDE SOUTE WATEREN BECOMEN HEEFT.

Eerst ghedruct tot Middelborch , by THOMAS van AKEN

--++--++--
++--++

Wy leesen in de Historien van Judith dat den Hoochmoedigen Holofernus hem ghelegert hadde voor de stadt Bethulia/die hy door langdurich beswaren seer verdruckt hadde dat hy hem seer verliep met trotzige woorden/ ende lasterende Godes macht/ al seggende onmoegelyc te syn dat ghy ergens enigen troost sout hebben te verwachten om onse hant te ontgaen/ Soo gebuerdet dat (door schickinge gods) een eerbaer weduwe geheten Judith van Godt daer toe gepredestineert worde: ende den Holofernum syn hoeft afsloech: waer door sy ontset ende des morgens vroeg quamen die uyter stadt ghelopen in Holofernes Legher/ om haer selven door gods schicking te verlossen/ so seyden sy (spottende) die Muysen syn wt haer hoolen ghecomen,etc.

Maer met recht is desen Albertus den tweden Holofernis die oock trodtzende hem roemt de stadt van Oostende te willen hebben eer hy dat wil verlaten/ seggende mede dattet onmogelyck is de stadt te connen ontsetten/ dan nu machmen wel seggen dat de benaude van Ostende wt den Eertrijck als mollen/ of muysen comen loopen ende haer selven door de segheninge des Heren ontsettet hebben.

Tot den Leeser .

DEwyle gunstige Leser dese Stadt van Oostende nu by na drie Jaren seer sterckelick Belegghert met alle zijne ende des Landts van Vlaenderen oncosten/ ende seer veele ende menigerlye practycken aenghewent omme de stadt te veroveren ende in haer ghewelt te krijghen/ soo met vele ende stercke schandtzen Bolwercken/Reduyten/ ende Trenchen/om haer af te snyden den stroom: ende te verbieden het in ende wt varen van Schepen/ ende eyndelick te brengen tot den wtersten noot/ datse gedwongen soudn syn haer over te geven in handen van den Eertz-Hertoge Albertus/ het soude met geen Penne te schrijven wesen wat de Stadt Oostende al wedervaren is/in dit beleggh. So ist dat dit Jaer 1604. der vermogende Heeren Generale Staten deser Nederlanden wederomme haer macht ghetoot met een groote Heyrtocht in Vlaenderen ondert beleyt van syn Excell. Graeff Mauritius van Nassouw/ Alles dienende tot secours ende ontset te doen benaude ende Beleggherde van

100

Oostende die nuso nae belegert was datse inde grachten/ iae in de wallen ghecomen waren/ ende daer onder ghemijnt/ Alsoo datter etlycke tonnen Buscruyt daer in stonden om te laten springen/ om dan mit furie ende ghewelt de Chrijs luyden te overvallen ende om tleven te brengen .

Ten dient oock niet vergeten/ dat Albertus op saterdach wesende den 15. May eenen Tamboryn ghesonden ende tot driemaelen toe die Stadt/ van wegen den Hertoch laten opeyschen/ mit belof-tenis datse al wt der stadt mochten nemen ende wech voeren wat haer belieft/ maer die van de Stadt en namen hare goede presenta-tie niet aen .

Desen Tromslager is noch eens ghecomen ende de Stadt opge-yscht als boven/ onder dreigementen dz daer ses Duysent Spaen-iaerts gereet lagen om haer te bestormen/ want sy sagen nu datter geen hope voor haer en was om ontset te worden ende haer iammerde datse soo onnosel om tleven soudén comen/ sy soudén haer doch overgeven in genade van syn Hoocheyt die nu met zyne macht inde wallen ghecoomen waren/ ende datter nu voor haer gheen troost te verwachten was . etc.

Maer die van binnen antwoorden dattet haer nu zeere genoeg en soude wesen datse alsulcken starcken Fort also lichtelyk soudén over geven/ daer sy gheen ghebreck en hebben/ maer bereyt waren den storm te verwachten/ ende spraeken noch datter meer dan ses duysent inde stat gebleben/ ende daer buyten om tleven gecomen waren gedurende dit belech/ wilden ende waren geresolveert den uystersten noodt daer van te verwachten .

Ten derdemaal heeft syne Hoocheyt den tamboryn gesonden ende haer laten aendienén datse gedencken soudén datter gheen ghenade meer voor haer soude wesen/ mits biddende haer wel te willen bedenken wat sy doen/ ende de goede presentatie miet so lichtelyck inde wint slaen/ met veele dreyghementen alles dienende om tot flaeuherticheydt die van binnen te maken.

Waer op datse haer antwoordt creghen dat sy niet meer comen soudén/ met vleyende tonghen haer te bespringen/ maer hadden noch Cruyt en Loot voor zyn aencomst/

Den Oversten Spinnola siende dat hy niet en vorderde met syn Bootschappen wt te schicken/ heeft eenen grooten storm aen gebrocht/ want sy onder de wallen laghen ende tporcepijck al inne hadden/ ende lange onder de wallen gemynt/ maer werden van deese mannelyc afgeslaghen/ ende dit Stormen duerde menichwerven/ maer richten niet wt/dan lieten aen beyden syden groot volck .

Soo ist dat den Oversten Spennola met meer dan 2. duysent man so te Paerde ende te voete op gebroken om te moeten ende ver-hinderen den overtocht van Excelentie/over de soete ende soute

wateren/ daer geen cleyn volck ghebleven heeft/ want syn Excell. hadde den Ritmeester Bacx wt ghesonden om tlegher te besichtigen ende te vernemen hoe datter met den Vyant gemant waren/ die hy al op syn hoede vont staen/ ende tot hem insetten/ dat syn Cornette meest daer ghebleven ende hy selver in syn been geschoten is .

Dan ons Leger hoorende desen wtval syn in allerijl gevolcht en den vyant met geweld de Brugghe af ghelopen/ so datter veele van des vyans volc gebleven is/ want onse ruyterye quamen so triumphant ende met sulcken coragie dattet niet genoegh can geschreven worden .

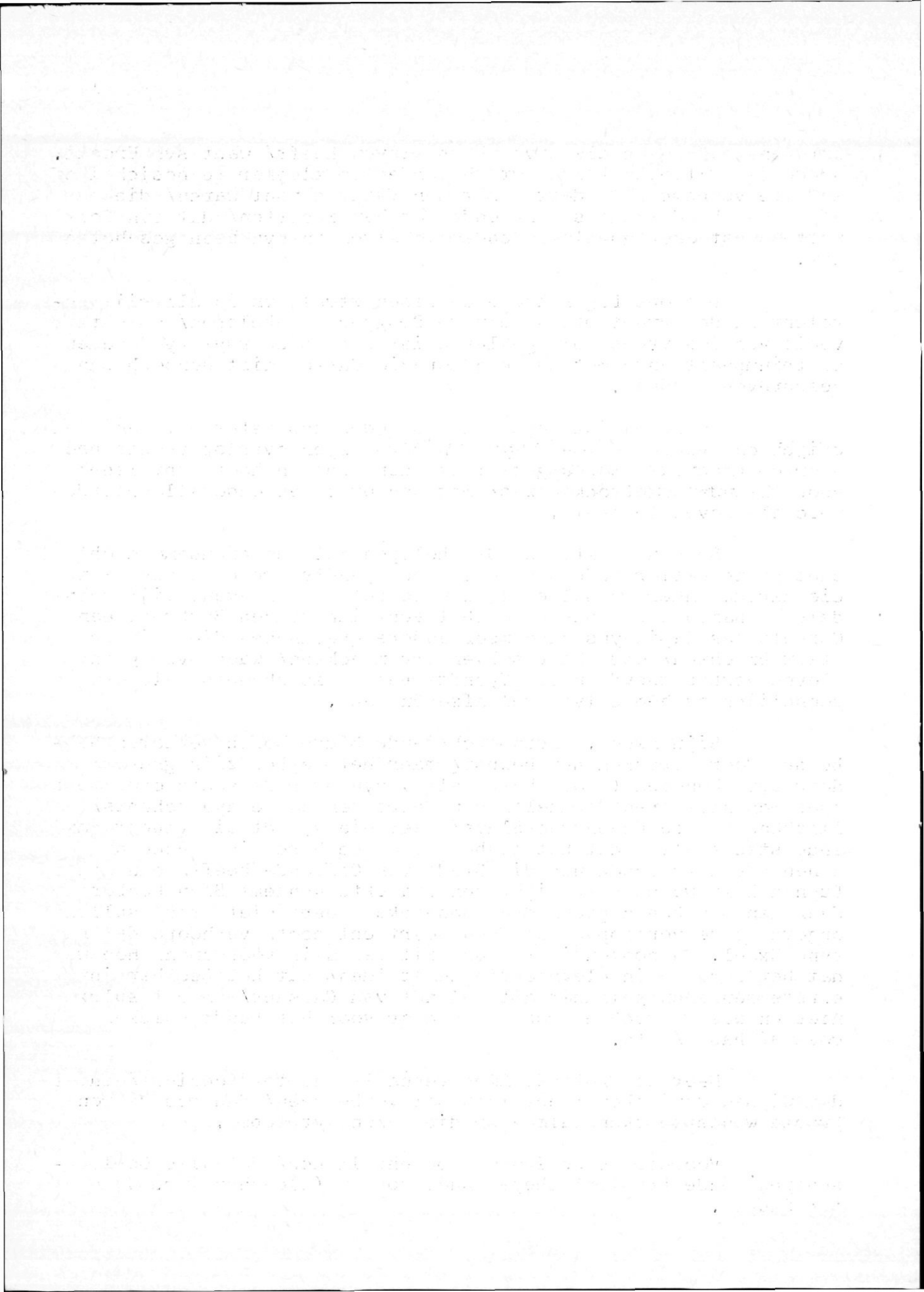
Angaende int Leger van Ostende/ soo wetet dat men geen crijch can voeren of daer syn aen beyde syen overlopers die haer daer op generen/ hebben geseyt dat den meesten hoop vant leger voor Ostende opgetrocken was/ met den Oversten ende alle Peerdevolc als boven verhaelt.

So syn de wter stadt ghelopen met een grousame macht ende grote getier ende hebben in des vyandts trenceen gevallen die alrede onder de wallen laghen so dat sy den vyant vijf Vaendels af namen twe stucken Geschut achthien tonnen Boskruyt een Cornels ses Capiteyns ende meer andere ghevanghen diese in de Stadt brochten/ ende haer selven vry maeckten/ waer over geen cleyne verbaestheyd in des Vyandts Legher is gheweest als een yeghelijck by hem selven wel afmeten can .

Sijn Excel. Ardenborch/ ende Middelborch verlaten hebbende/ door oorsaken hem bewust/ maer het Legher zijn gherief daer uyt ghenomen (voor haer gelt) syn over de soete ende soute ghecomen als voren verhaelt/ syn getrocken na de nye schants/ liggheende op de Haven van Sluys/ daer die vyandt die vlucht nam/ inde stadt/ alsoo dat het legher nu op de harde is / ende nu eenen vryen toeganck nae die Stadt van Oostende heeft/ dan aende Duynen half weech daer light een starckte genaemt Blanckenborch daer den pas henen gaet/ dan ghedencke anders niet oftsy sullent opgeven ende verlopen/ als den heyrtocht comt/ verhoope dat nu syne Excel. ghecoomen is tot dat wit van zijn voornemen/ Hoe wel dat het sommige in cleynachtinghe stelden/ dat het Leegher int eerste aencomen gelandet opt Eylandt van Cassant/ om dat sulcx niet en was de wech na Oostende/ daer voor het Landt sulcken cost af hadde/ etc.

Maer de Profeete Amos verhaelt ons tot leeringe/ datmen der wijsen Coninghen raedtslach sal verberghen/ dan des Heeren groote wonderwercken salmen op die daken uytroepen.

Voorder is de Trommel om gheslaghen/ dat alle Oorlochschepen/ ende Proviantschepen haer souden (l)egghen inde Haven ter Sluys .

1. The first part of the report is devoted to a general survey of the situation in the country.

2. The second part of the report is devoted to a detailed analysis of the economic situation in the country.

3. The third part of the report is devoted to a detailed analysis of the social situation in the country.

4. The fourth part of the report is devoted to a detailed analysis of the political situation in the country.

5. The fifth part of the report is devoted to a detailed analysis of the cultural situation in the country.

6. The sixth part of the report is devoted to a detailed analysis of the international situation in the country.

7. The seventh part of the report is devoted to a detailed analysis of the future prospects of the country.

8. The eighth part of the report is devoted to a detailed analysis of the conclusions of the report.

~~~~~  
~~~~~

O O S T E N D E   I N   1 8 5 4

~~~~~  
~~~~~

R i c h a r d   *V E R B A N C K*

*Gesteund op : " Rapport
sur l'administration
et la situation
des affaires
de la ville
d'Ostende "*

1 8 5 5

(VERZAMELING   André   VAN CAILLIE)

~~~~~  
~~~~~

1. The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem of the existence of solutions of the system of equations

$$\frac{dx}{dt} = f(x, y, z), \quad \frac{dy}{dt} = g(x, y, z), \quad \frac{dz}{dt} = h(x, y, z),$$

where f, g, h are continuous functions of x, y, z and satisfy certain conditions. It is shown that under these conditions the system has a unique solution for any initial conditions.

$$2. \text{ The second part of the paper is devoted to a study of the stability of the solutions of the system. It is shown that if the functions } f, g, h \text{ satisfy certain conditions, then the solutions are stable.}$$

3. The third part of the paper is devoted to a study of the asymptotic behavior of the solutions of the system. It is shown that if the functions f, g, h satisfy certain conditions, then the solutions tend to zero as $t \rightarrow \infty$.

4. The fourth part of the paper is devoted to a study of the periodic solutions of the system. It is shown that if the functions f, g, h satisfy certain conditions, then the system has a unique periodic solution.

5. The fifth part of the paper is devoted to a study of the bifurcation of solutions of the system. It is shown that if the functions f, g, h satisfy certain conditions, then the system has a bifurcation point.

6. The sixth part of the paper is devoted to a study of the global behavior of the solutions of the system. It is shown that if the functions f, g, h satisfy certain conditions, then the solutions are bounded.

7. The seventh part of the paper is devoted to a study of the qualitative behavior of the solutions of the system. It is shown that if the functions f, g, h satisfy certain conditions, then the solutions are smooth.

8. The eighth part of the paper is devoted to a study of the numerical solution of the system. It is shown that if the functions f, g, h satisfy certain conditions, then the numerical solution is stable.

9. The ninth part of the paper is devoted to a study of the application of the results of the paper to the theory of differential equations. It is shown that the results of the paper can be applied to the study of the stability of solutions of the system of equations

10. The tenth part of the paper is devoted to a study of the application of the results of the paper to the theory of differential equations. It is shown that the results of the paper can be applied to the study of the stability of solutions of the system of equations

HET RAPPORT OVER DE STAD OOSTENDE - 1855

Vroeger verscheen jaarlijks een gedrukt rapport over de administratie en de gang van zaken binnen de stad Oostende . Het was een dokument in boekvorm dat uitgegeven werd door het gemeentebestuur en het werd gedrukt bij " Typographie de J. Elleboudt " . Zoals gebruikelijk tijdens de vorige eeuw was het rapport opgesteld in het Frans .

De uitgave van 1855 , die voor ons ligt , behandelt de gang van zaken gedurende het jaar 1854 . De inleiding is heel kort gehouden alhoewel ze een gehele bladzijde beslaat en luidt als volgt : RAPPORT over de administratie en de gang van zaken binnen de stad Oostende , voorgelegd aan de gemeenteraad door het College van Burgemeester en Schepenen , tijdens de openbare zitting op 24 november 1855 .

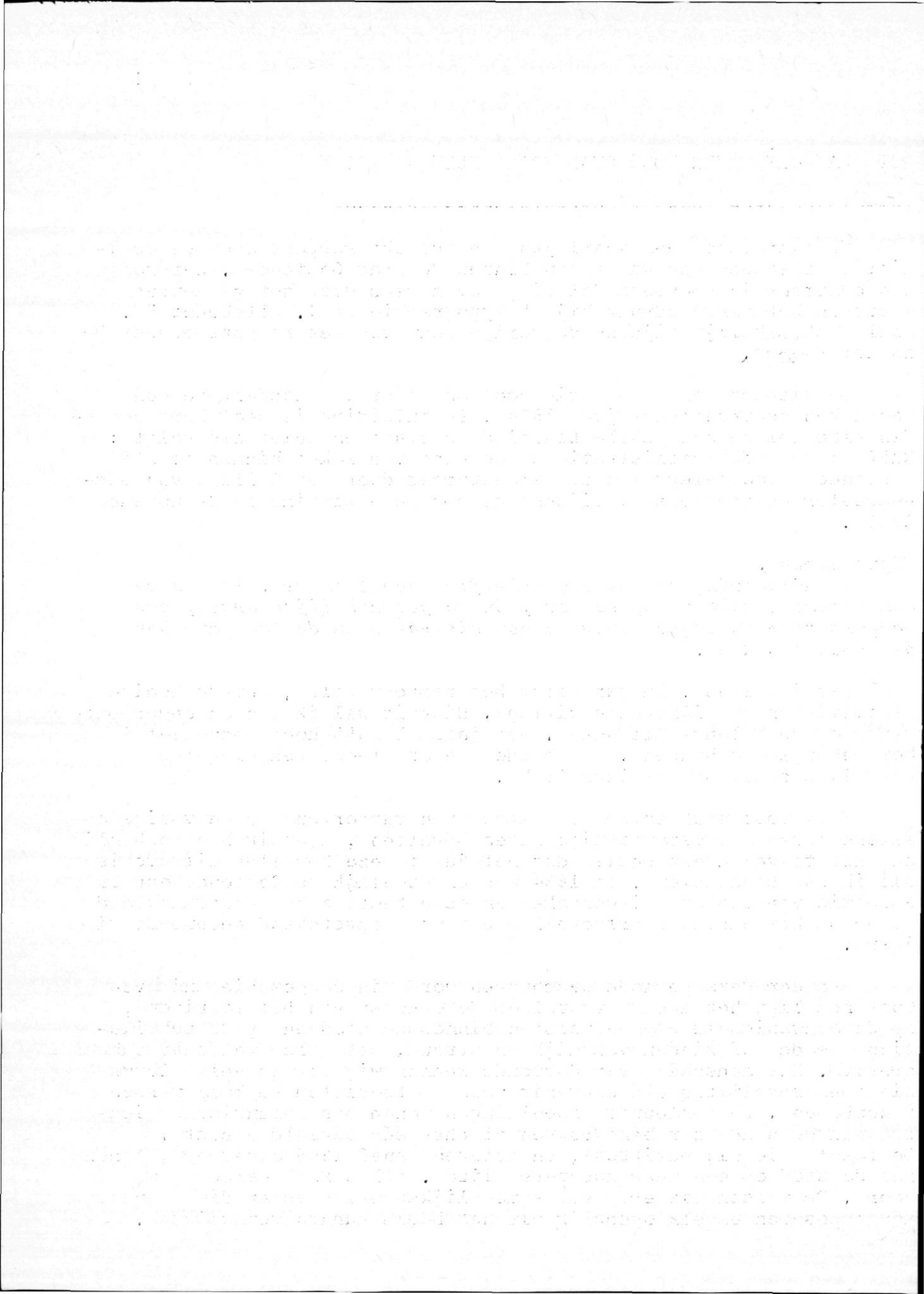
Mijne Heren ,

In uitvoering van de voorschriften bevat in art. 70 van de gemeentewet, hebben wij de eer , in de gebruikelijke orde , ons rapport voor te leggen over de administratie en de toestand van de gemeentezaken .

Dit is alles . En dan volgt het rapport zelf , met de nodige statistieken en bijhorende uitleg . Hieruit wil ik een en ander putten voor de belangstellenden . Het jaartal 1855 hoeft men niet in het geheugen te houden . Wel houde men er steeds rekening mee dat alles slaat op het jaar 1854 .

Stuk voor stuk zullen de uitgegeven rapporten van de vorige en latere jaren wel merkwaardige zaken bevatten , maar ik ben toch blij dat het toeval heeft gewild dat het juist deze bepaalde uitgave is die ik kan behandelen . In 1854 was er namelijk te Oostende een erge epidemie van cholera uitgebroken en deze heeft zeker grote invloed gehad op het aantal sterfgevallen dat werd opgetekend gedurende dit jaar .

Wanneer deze periode beschreven wordt in de geschiedenis van Oostende ligt het accent vooral op de opkomst van het toerisme , op de aanwezigheid van de vorsten binnen de stad en op de publicaties die de lof zingen van dijk en strand, met alles wat daar omheen draait . Het aanschijn van Oostende kennen wij uit de vele albums die toen regelmatig als souvenir voor de toeristen te koop werden aangeboden . De gekleurde afbeeldingen tonen ons romantische zichten van de stad maar benadrukken slechts één bepaald aspect . De foto's die wij bezitten , en dateren vanaf 1865 ongeveer , tonen ons de stad op een meer nuchtere wijze . Alles komt harder naar voor . De mensen die erop voorkomen lijken wel geesten die eventjes komen poseren en elk ogenblik uit het beeld kunnen verdwijnen .

Zelfs de gebouwen hebben iets immaterieels . We voelen dadelijk aan dat er tussen de romantische voorstellingen en de nuchtere werkelijkheid een hemelsbreed verschil bestaat . Stroobant , Canelle en de anderen hebben ons het echte Oostende niet getoond .

Hoe het er in de volkswijken uitzag moet men raden . Er waren slechts enkele riolen en in bewust jaar wordt er wel gepraat over de uitbreiding van het rioolstelsel , maar deze moest er nog komen. Dit voornemen zal ook wel ingegeven zijn door de choleraepidemie . Ikzelf heb in mijn jeugd nog straatjes gekend waarvoor men waarschuwde : " Pas maar op dat ge daar geen pispot over je kop krijgt!" want die werden nog vaak vanuit de vensterramen leeggegooid . De Engelse schrijver Robert Southey, die in 1815 in doortocht was te Oostende, schreef : *" De straten zijn recht en ruim . 's Morgens hing er een Edinburgse of Lissabonse geur , die bewees dat ongepast gebruik werd gemaakt van de vensters . De kleur van de goten leverde enig bewijs daartoe . Maar de meiden zijn zo bedrijvig met hun bezems, dat daar maar weinig van overblijft en de mannen die met pijpen in de mond rondwandelen, zijn talrijk genoeg om een gezonde tabakslucht door de straten te verspreiden . "*

In het RAPPORT stoten we meermaals op die kwesties van riole-ring en het wegvoeren van beer uit de stad , en we krijgen de indruk dat , niettegenstaande de overheersende zeewinden , Oostende maar een ongezonde stad was . Sedert Southey zal wel nog niet zo veel veranderd zijn . De toestand in het visserskwartier, het Lijnbaanstraatje , de bestaande sloppen en andere volkse buurten hebben velen onder ons nog gekend : die ophoping van gezinnen in huizen die gespeend waren van watervocrziening en voldoende gemakken . Geen bijzondere blaam, hoor ! In andere steden was het te dien tijde nog veel slechter .

In ieder geval , in het RAPPORT vinden we een boel gegevens over het Oostende van 1854 , dit is amper 25 jaar na de scheiding van de Nederlanden . In het volgend rapport zal men waarschijnlijk lezen hoe dit jubeljaar werd gevierd . Na kennisname van ons rapport was er zeker voor de kleine man geen reden tot juichen .

°
° °

BEVOLKING EN BURGERLIJKE STAND

Op 31 december 1854 bezat Oostende een bevolking van 15.587 inwoners. Daaronder telde men er 7333 die tot het mannelijk geslacht behoorden en 8254 van het vrouwelijk geslacht. De mannen waren bijgevolg wreed op hun gemak en hoefden geen schrik te hebben dat ze aan geen wijfje zouden geraken. En zeggen dat in de loop van het jaar meer mannen waren gestorven dan vrouwen , en wel zestig stuks.

Daar tegenover staat dat er 4 jongens meer werden geboren dan meisjes . Een kleine eigenaardigheid komt echter naar voor wanneer we de cijfers bekijken die betrekking hebben op de wettige kinderen en de onwettige . Wettige : 240 jongens , 223 meisjes . Onwettige : 22 jongens , 35 meisjes . Dit is natuurlijk een toeval en we zullen niet op zoek gaan naar geheimzinnige krachten die aan het werk zouden geweest zijn .

Tijdens het jaar 1854 stierven te Oostende veel meer mensen dan het jaar ervoor , natuurlijk tengevolge de choleraepidemie . In 1853 noteerde men 348 sterfgevallen , het jaar daarop 616 . (Zie verder)

Zeer dramatisch was de kindersterfte : Onder die 616 afgestorvenen waren er 244 kinderen tussen 0 en 5 jaar ! Naarmate ze ouder werden verhoogden ook de levenskansen want er stierven "slechts " 31 kinderen tussen 5 en 10 jaar en 13 tussen 10 en 15 .

De dood sloeg echter zwaar toe, eens dat de kaap van de 20 jaar was overschreden . Zeer groot waren de verliezen tussen de 20 en de 25 jaar : 58 doden tegen 11 het jaar voordien , en onder deze doden telt men 48 mannen tegenover 10 vrouwen !

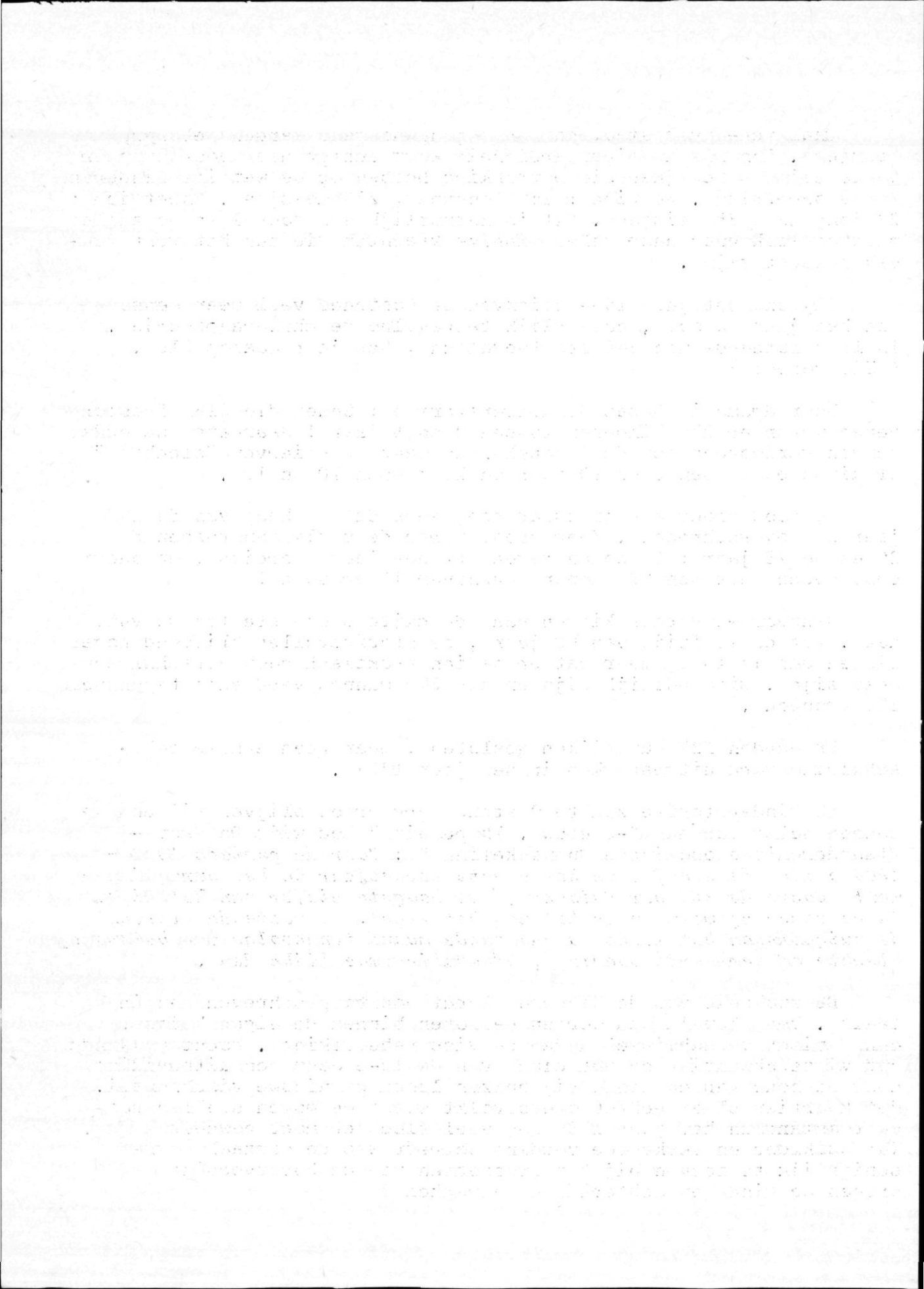
Wanneer we verder kijken naar de cijfers dan stellen we vast dat , tot de leeftijd van 60 jaar , de sterfgevallen blijvend hoger liggen dan in 1853, maar dat er nadien praktisch geen verschillen meer zijn . Uiteindelijk zijn er dan 340 mannen verdwenen tegenover 276 vrouwen .

Er werden 127 huwelijken gesloten , maar geen enkele echtscheiding werd uitgesproken in het jaar 1854 .

De kindersterfte zou te Oostende erg groot blijven tijdens de tweede helft van de 19-e eeuw . Ik put uit " Lodewijk De Raet - Vlaanderen's economische Ontwikkeling " : *Voor de periode 1891 - 1900 beliep de sterfte in het eerste levensjaar in het arrondissement Oostende 252 per duizend , het hoogste cijfer van het Rijk. In de vissersgemeenten is het nog het ergst. Te Oostende sterven de zuigelingen het meest na hun zesde maand tengevolge van buikloop, slechte of verkeerde voeding , ademhalingsmoeilijkheden . "*

De zwakheid van de kinderen wordt ook toegeschreven aan in-teelt . Veel huwelijken werden gesloten binnen de eigen kring , een typisch verschijnsel onder de vissersbevolking . Nochtans kende het visserskwartier op het einde van de 19-e eeuw een uitbreiding door de bouw van de lange rij huizen langs de nieuwe visserskaai. Het kwartier bleef echter overbevolkt zodat we mogen stellen dat de toestand in het jaar 1854 nog veel slechter moet geweest zijn . Wat buikloop en verkeerde voeding betreft was de oorzaak waarschijnlijk te zoeken bij het stopzetten van de borstvoeding . Wat kregen de kinderen achteraf te verwerken ?

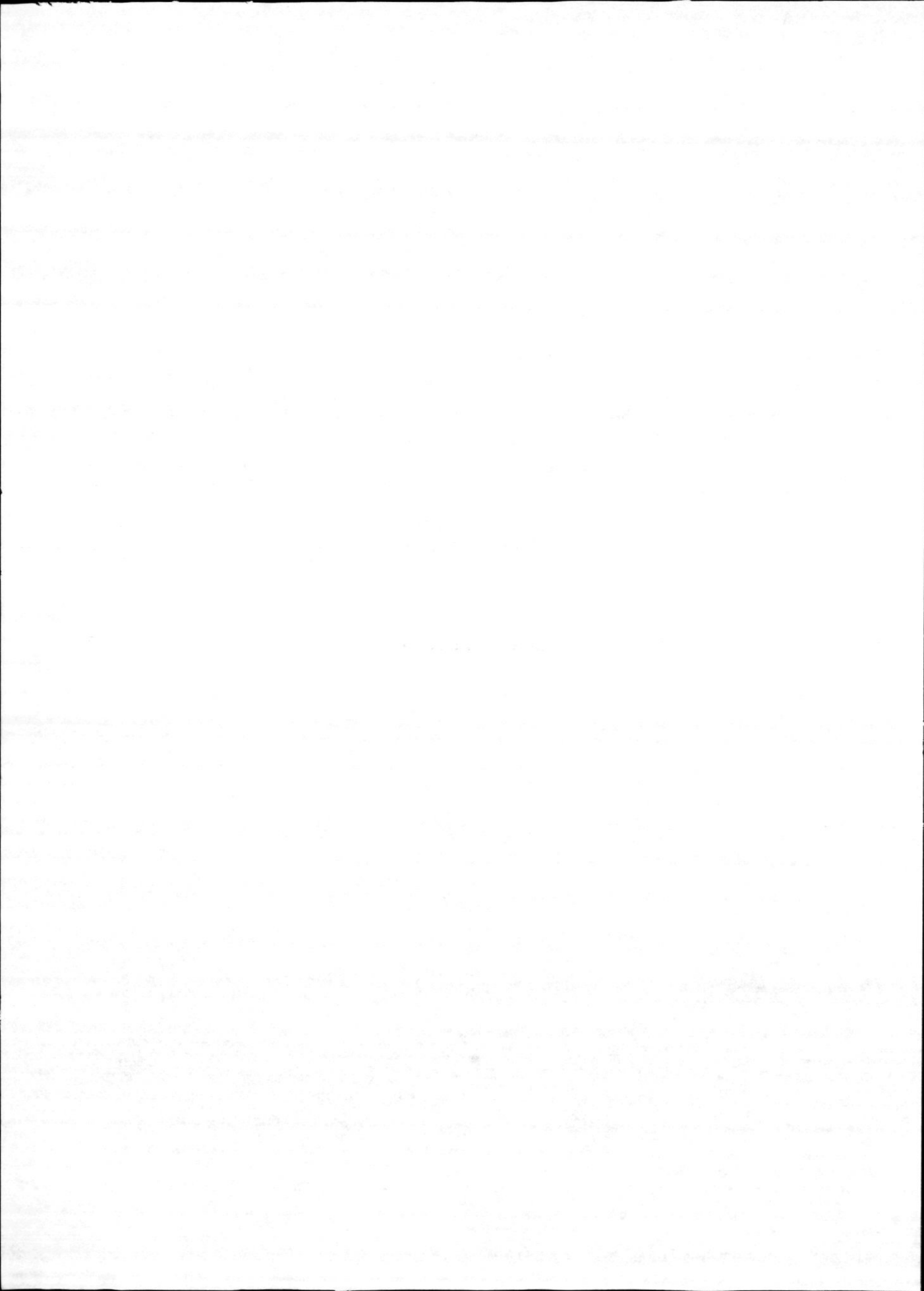

Canelle : Grote markt te Oostende (1858)

Canelle : Groentenmarkt te Oostende

In een bijvoegsel vindt u een voorbeeld van kindersterfte in een vissersfamilie .

GEMEENTERAAD - VERKIEZING EN WERKZAAMHEDEN

Op 31 oktober 1854 werd de gemeenteraad gedeeltelijk vernieuwd. Zeven leden werden door het lot aangeduid om uit te treden op 1 januari 1855 . Het betrof de heren H.Serruys , C.Janssens , J. Van Cuyt , F. Rycquaert- Dela Croix, A. Rycx, J-P. Bondue en N.A. De Ceunynck . Deze raadsleden werden echter alle herkozen en hoefden dus niet uit de gemeenteraad te verdwijnen .

Tijdens het jaar vergaderde de raad 16 maal . 123 zaken werden daar besproken , daaronder meestal onbenullige , zodat we mogen veronderstellen dat het bij die vergaderingen niet stormachtig toeging . Om een paar voorbeelden te geven :

- Verzoek vanwege een heer Merlier om een toelage te krijgen die hem moet toelaten zijn artistieke studies voort te zetten .(Er waren meerdere aanvragen van dezelfde aard)
- Verzoek vanwege mijnheer A. Liebaert , gepensioneerd ontvanger bij het Octrooi , om een gratificatie te krijgen .
- Afzetting van een bediende bij het Octrooi, met name Terreyn .

Daar tegenover waren er wel enkele punten opgenomen die onze aandacht kunnen opeisen :

2°- De vraag vanwege Torreborre-Janssens, uitbater van de barge-dienst op Brugge , om vernieuwing van zijn recht de dokken te mogen gebruiken als aanlegplaats .

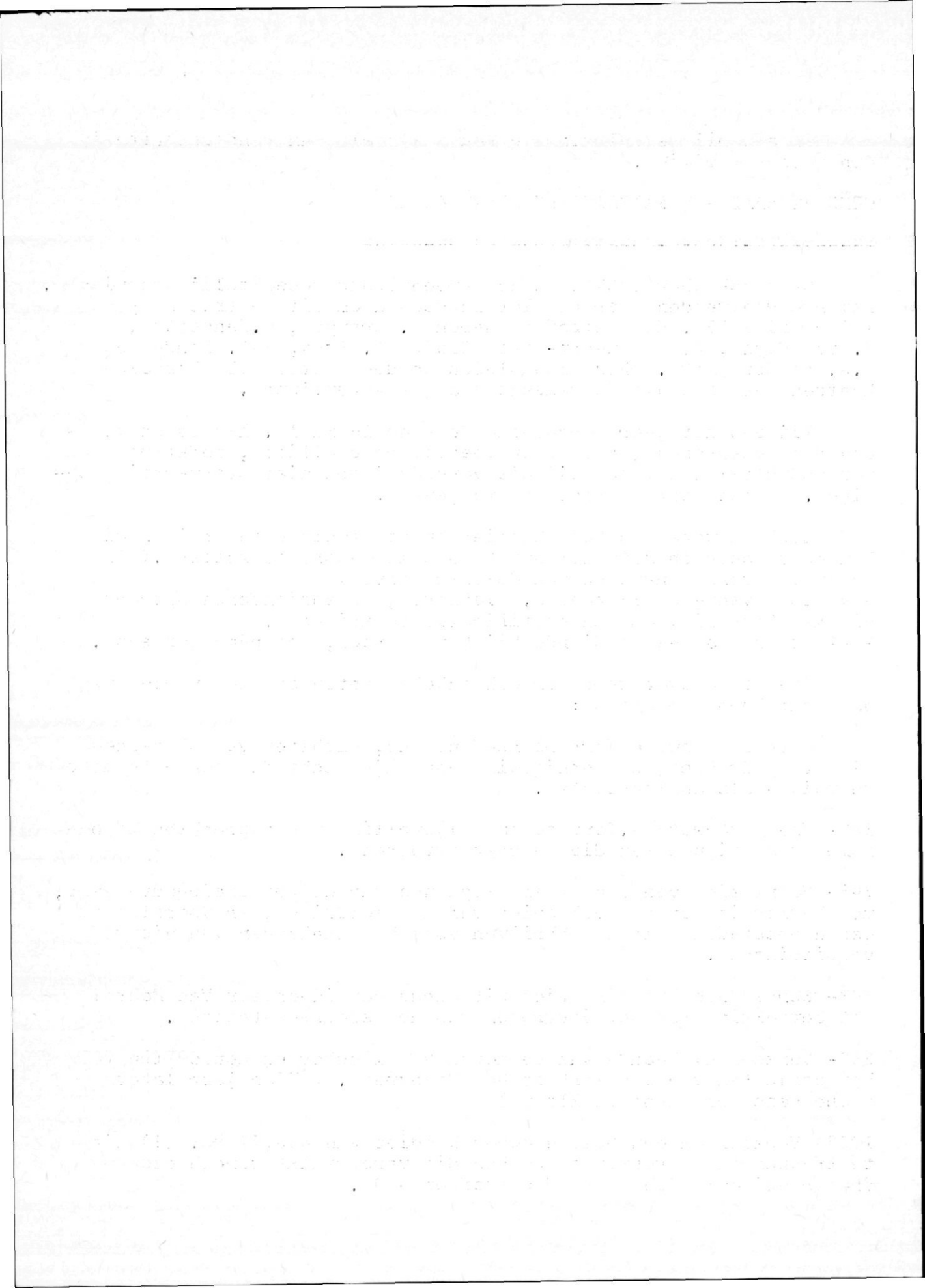
18°- Vraag vanwege A.Termote om vrijstelling van dokrechten te bekomen voor zijn boten die de beer afvoeren .

74°- Voorlezing van een brief uitgaande van de provinciegouverneur, met betrekking op het voltooiën van de riolering , en voorstel om een aanbesteding uit te schrijven voor het aanleggen van nieuwe verbindingen .

76°- Kennisgave van een brief uitgaande van ingenieur Van Moere, met betrekking tot het vergroten van het spoorwegstation .

38°- Verzoek uitgaande van de heren Van Isacker en consoorten tot het oprichten van een kerk op het Hazegras . (Tien jaar later stond deze kerk kant en klaar)

105°- Verzoek om een buitengewoon krediet van 883,77 fr. (!) uit te trekken om de kosten te dekken die veroorzaakt werden door de choleraepidemie die de stad getroffen had .

117°- Vraag uitgaande van een heer R. Kammerer die de stad verzoekt ELECTRISCHE uurwerken te plaatsen in enkele stadslantaarns.

Bij deze laatste vraag heb ik toch even opgekeken. Ik ben verre van alwetend, maar bewust dat we ons in het jaar 1854 bevinden, ben ik toch even verrast vast te stellen dat er toen reeds sprake was van electrische uurwerken .

KIEZERS TE OOSTENDE

Het stemrecht was toen nog niet algemeen en werd slechts toegestaan aan bepaalde personen . Begoeeden beschikten over één of meer stemmen . Te Oostende was het aantal gerechtigden als volgt:

Voor de Wetgevende Kamers	435 kiezers
Voor de Provincieraad	446 d°
Voor de Gemeenteraad	483 d°

BRIEFWISSELING

Tijdens het jaar ontving het Schepencollege 1420 brieven en verzoekschriften . Er werden 856 brieven verstuurd . Dit is niet eens drie per werkdag .

°
° °

Nu volgt in het RAPPORT een aantal bladzijden die handelen over de stadsfinanties , het bezit aan roerend en onroerend goed. Daaruit leer ik dat de Capucienenkerk eigendom is van de Stad en geschat wordt op 20.000 frank .

Onder de rubriek " schulden " merken we dat de Stad nog gebukt gaat onder een aanzienlijke schuldenlast die nog dateert uit de Costenrijkse Tijd , namelijk voor de aanleg van de steenweg naar Wijnendale (Torhoutse stw.) , het graven van de handelsdoken en de uitbreiding van de stad . (naar het Hazegras toe)

HULP AAN BEHOEFTIGEN

Wij bevinden ons volop in de tijd van het " Arm Vlaanderen". Amper tien jaar tevoor had dit landsgedeelte een grote hongersnood gekend en de gevolgen hiervan bleven lang drukken op onze bevolking . Bij ons was geen industrie en zeker niet te Oostende waar het getal behoeftigen , net zoals in andere steden, zeer hoog lag. Wij hebben gezien dat er hier 15.587 inwoners waren in 1854 . Gedurende ditzelfde jaar moesten 3.100 behoeftigen geholpen worden. Dit is 20 % van het aantal Oostendenaars en ze waren verdeeld over 810 gezinnen. De cijfers worden nog duidelijker wanneer we vast-

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS AND ARCHITECTURE

OFFICE OF THE DEAN

1100 S. MICHIGAN AVE. CHICAGO, ILL. 60607

TEL. 373-5000

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

stellen dat 428 afgestorvenen begraven werden op kosten van de liefdadigheid , en dit op 616 sterfgevallen .

De behoeftigen waren aangezen op de welzijnszorg om in leven te kunnen blijven . Het was een teken des tijds dat verschillende instanties en verenigingen, burgerlijke zowel als geestelijke , zich hebben ingezet om de grootste nood te lenigen . Enerzijds sprong dit voort uit de natuurlijke behoefte om de medemens te helpen en anderszijds om te beletten dat bij de minstbedeelden opstandige gevoelens werden gekweekt of dat ze uit stelen zouden gaan .

Mede door de hongersnood en de werkloosheid was het kleine volk apathisch geworden en verdroeg gelaten zijn lot . De werkmans was het toen zelfs nog verboden zich te verenigen . Het eerste werklieidsyndikaat werd drie jaar later opgericht , in 1857 .

De behoeftigen werden dus geholpen . Deze hulp bestond uit een bedeling van brood, aardappelen, soep en kolen gedurende de winter. 460 families kregen maandelijks een aalmoes toegestopt en 170 gezinnen kregen wekelijks brood . Gedurende het jaar 1854 werden aldus 10.819 broden van 1 kilo uitgedeeld , wat neerkomt op gemiddeld 64 broden per gezin voor het ganse jaar . Natuurlijk werd nog meer uitgereikt : 25.000 k° aardappelen, 50.000 k° steenkolen , vlees aan de zieken en zwangere vrouwen , alsmede dekens en kledingstukken . Deze laatste waren waarschijnlijk afgedragen klederen die werden opgehaald .

Maar er was ook nog de soep . Gedurende de winter 54/55 werden meer dan 64.000 ratsoenen uitgedeeld , en als men het zo leest was deze samengesteld uit rijst , vlees, brood, groenten en aardappelen. "*La soupe est bonne , mon général !*"

Het was nog de zeldzaam wordende gewoonte dat een broodbedeling volgde na de begrafenis van een welstellende . Het Welzijnsbureau gelastte zich hiermede . Voor het jaar in kwestie : Op 18 juli : 1000 tarwebroden van 1 K° vanwege de erfgenamen van Aimé De Knuydt. Deze was bij leven oesterkweker en zal dus zijn broodje wel verdiend hebben . Op 20 december : 755 tarwebroden van 2 K° en 466 van anderhalve kilo vanwege een juffrouw Nedonchelle, na de begrafenis van haar zuster Marie . Ook oude-jongedochters weten soms van wanten.

Tijdens de choleraepidemie kreeg het Welzijnsbureau vanwege de gemeenteraad een som van 2000 fr. toegestopt om de behoeftigen te helpen . Deze extra-subsidie kwam van pas voor bijkomende uitdelingen van brood , vlees, beddegoed en geneesmiddelen . Het bureau heeft uitstekend werk verricht want het heeft middel gevonden om nog 360 fr. over te houden . Naderhand werd dit geld toch nog uitgedeeld aan weduwen van slachtoffers - niet alle - maar zeker een twintigtal .

Naast het Welzijnbureel was er ook nog een " Comité des Soupes substantielles " .(maaltijdsoep) . In dit comité zetelden enkele gemeenteraadsleden . De bedelingen waren reeds lange jaren aan de gang en waren kosteloos tot in 1847 . Toen werd door middel van inschrijving een keuken gekocht met een dubbele bedoeling . Liefdadige personen konden daar het geld afstaan dat ze opzij legden om als aalmoezen uit te delen , en aldus dit geld omvormen tot voedsel . Anderszijds werden de werklieden in de gelegenheid gesteld om te genieten van de laaggehouden prijzen en " een stevige en smakelijke soep te krijgen " .(Zo zegt het RAPPORT)

Tijdens de wintermaanden van het jaar 1854 (83 dagen) werden op deze wijze 50.000 ratsoenen verstrekt . De opbrengst van twee concerten liet toe 4854 gratis ratsoenen uit te delen ,

Maar het RAPPORT geeft toe dat er nog leemten zijn die moeten worden aangevuld , en de nodige uitleg wordt met medelijdend hart gegeven :

" Aan de keuken zou een verwarmingslokaal moeten toegevoegd worden . Om hierover te oordelen is het voldoende slechts éénmaal aanwezig te zijn bij een bedeling . Het hart bloedt wanneer men al deze ongelukkigen ziet die gehaast zijn om bediend te worden , en lang voor het gestelde uur , daar buiten in open lucht staan, blootgesteld aan het gure weer , rillend van de koude , en de kracht missend om de pot omhoog te heffen waarin ze vaak de enige maaltijd moeten brengen naar hun wachtende kinderen , die huilen van koude en honger . Wij verzoeken dus tot dit doel de hangar te mogen gebruiken die dient tot het bergen van de marktkramen , om aldaar een openbare verwarmingsplaats in te richten of minstens toch een schuiloord .

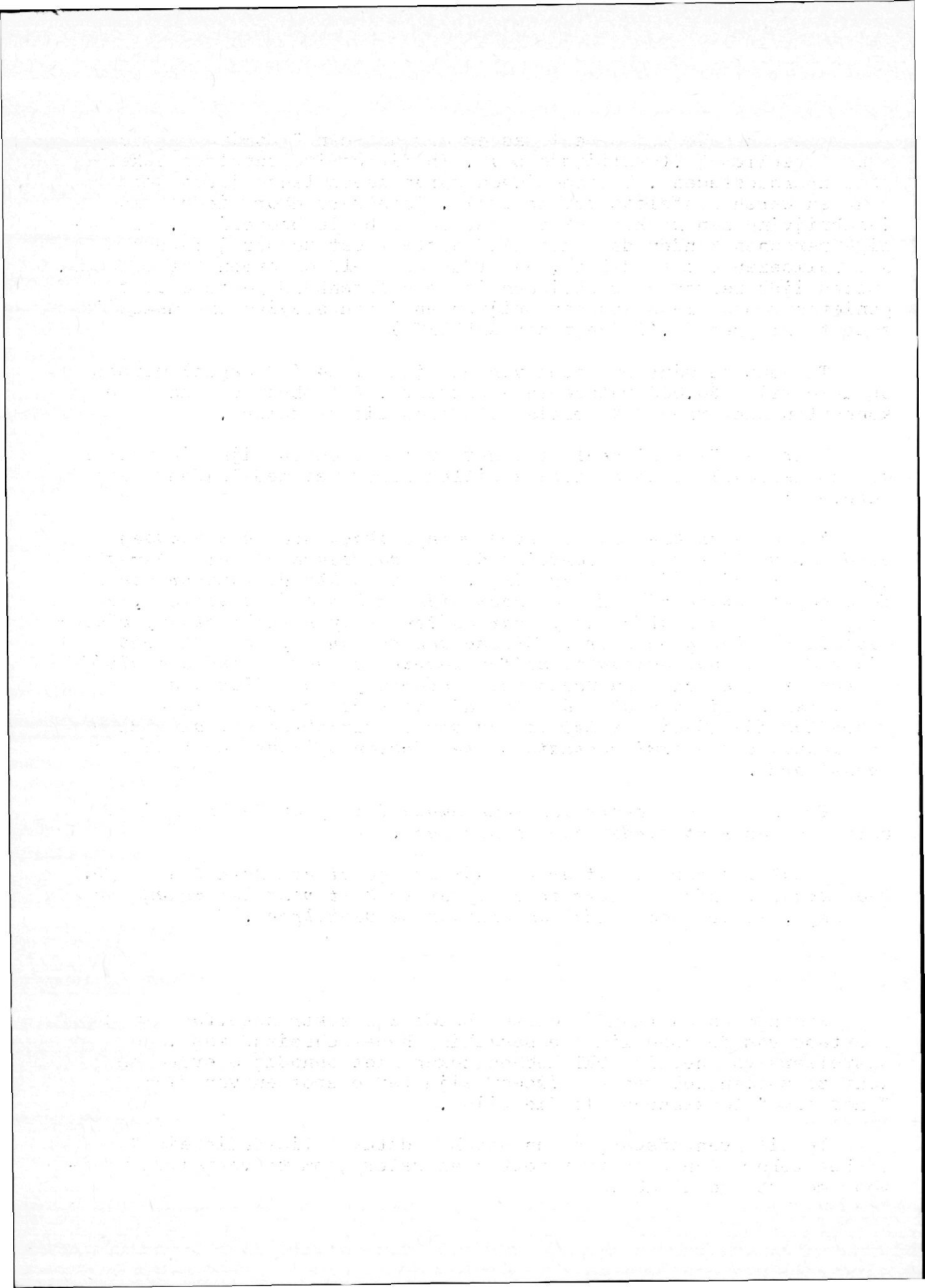
Er is ook een tekort aan keukenmateriaal , en in het bijzonder potten om de resterende soep te bewaren .

U zal ook merken dat er een uitgave genoteerd werd van 37 fr. voor water . Iedere winter is er water te kort voor het maken van de soep . Is er geen middel om daaraan te verhelpen ? "

o
o o

Wie het bovenstaande gelezen heeft zal zeker beseffen dat de toestand van de noodlijdende bevolking hemelschreiend was . De opstellers van het RAPPORT hebben zeker niet onnodig overdreven want ze zullen wel gehard geweest zijn ten overstaan van die " normale " toestanden uit die tijd .

Ik wil even afstappen van het hoofdstuk " liefdadigheid " , en het tekort aan geld voor potten en water , om te vertellen waarvoor men wel geld had .

Op blz. 93 lezen we dat 5 jaar tevoor een bestelling werd geplaatst bij een gekende beeldhouwer (Fraikin) voor een monument die als herinnering bedoeld was aan " een vereerde koningin die ons was ontrukt " . Dit monument zou geleverd worden in 1856 .

De gemeenteraad erkent zwiiggend dat de noodzaak bestaat om een kerk te bouwen , die door haar vorm en majesteit waardig is om dit grandioos monument , een meesterwerk van kunst , te beschutten . Het zou passend zijn dat de vreemdelingen die ons gedurende het zomerseizoen bezoeken , te Oostende minstens één kerk vinden die ruim is , goed verlucht, en die alle voorwaarden vervult van grootsheid en hygiène die de tegenwoordige parochiekerk mist .

Het monument is er op tijd gekomen , een allegorisch ding waarvan de kruiperigheid afdruipt . Wat de kerk betreft, daar heeft men 40 jaar later een mouw aangepast .

Verdere kommentaar wens ik niet te geven .

°
° °

Terug naar de liefdadigheid . Ten voordele van behoeftige ouderlingen werden omhalingen gedaan in enkele hotels en openbare instellingen . Waarschijnlijk konden de badgasten aldaar ook giften stoppen in een bus . Ere aan wie ere toekomt . De uitbaters van deze hotels werden telkenjare op het schavotje geroepen in het Casino om er een herinneringsmedaille te ontvangen . Op kerstavond van het jaar 1854 werden volgende laureaten afgeroepen :

- 1-e prijs - Gulden medaille voor mr. P.Cornil van het Café de la Cour Impériale .
- 2-e prijs - dito voor mr. J.Denys van het Hotel Saint-Denis
- 3-e prijs - dito voor mr. P. Thoma van het Grand Café
- 4-e prijs - Zilveren medaille voor mr. C.Godderis van het Saint Sébastien
- 5-e prijs - dito voor mr. P.Beyens van het Café de la Concorde
- 6-e prijs - dito voor mr. C. Desmet van de Jardin de la Concorde
- 7-e prijs - dito voor mr. Delmée van de Pavillon Royal

Deze omhalingen hadden 1717 fr. opgebracht, waarvoor klederen werden gekocht .

Er werd ook een liefdadigheidsconcert gegeven, ingericht door de officieren van het garnizoen . Nadien was er bal . Op voorstel van de kolonel van het 7-e regiment werd iedere zondag, in het Casino, een aperitief-concert gegeven ten bate van de armen . Verder was er nog een tombola, ingericht door de " Dames de la Miséricorde " . Er waren 233 voorwerpen te verloten, waaronder een tafel van Chinesche lak , geschonken door de hertog en de hertogin van Brabant .

°
° °

1. The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work during the year. It is a summary of the work done and the results achieved. It is a general statement of the work done and the results achieved.

2. The second part of the report deals with the specific work done during the year. It is a detailed statement of the work done and the results achieved. It is a detailed statement of the work done and the results achieved.

3. The third part of the report deals with the financial statement of the work done during the year. It is a statement of the financial statement of the work done during the year. It is a statement of the financial statement of the work done during the year.

4. The fourth part of the report deals with the conclusions drawn from the work done during the year. It is a statement of the conclusions drawn from the work done during the year. It is a statement of the conclusions drawn from the work done during the year.

5. The fifth part of the report deals with the recommendations made for the future work. It is a statement of the recommendations made for the future work. It is a statement of the recommendations made for the future work.

Wanneer de mensen zonder geld kwamen te zitten bleef als uitkomst het Pandjeshuis , dat de uiteenlopende namen droeg van " Berg van Barmhartigheid " en " De Woeker " .

Wat echt arme mensen vermochten in pand te geven blijft een vraagteken , maar wanneer we vaststellen dat binnen het jaar 1854 liefst 38.245 voorwerpen werden aangebracht , dan kunnen we besluiten dat alle mogelijke of denkbare zaken werden binnengeleverd . Gemiddeld bedroeg de toegestane lening nog geen 5 frank per voorwerp .

Jaarlijks werden tussen de 4 à 500 voorwerpen niet tijdig afgehaald en deze werden dan ook verkocht . De Woeker maakte geen schromelijke winsten , want alhoewel de ontvangsten in bewust jaar opliepen tot 11.000 fr. , bleef na aftrek van de onkosten slechts 2.300 fr. over .

°
° °

Er bestond reeds een VOORZORGSKAS VOOR DE VISSERIJ die in hoofdzaak gespijsd werd door een heffing van 1 % op de bruto - opbrengst van de aangevoerde vis . Volgende personen werden geholpen door deze kas :

110 vissersweduwen, met samen 79 kinderen onder de 14 jaar . Ze kregen elk 5 frank per maand en bovenop nog 2 frank per kind .
4 vaders of moeders van jongens die als ongehuwde verongelukt waren op zee .
42 oude , gebrekkige vissers .
56 gekwetste of zieke vissers .

Daarneven was er ook nog een onderlinge hulpkas voor de werklieden . Deze kregen een kleine vergoeding in geval van ziekte .

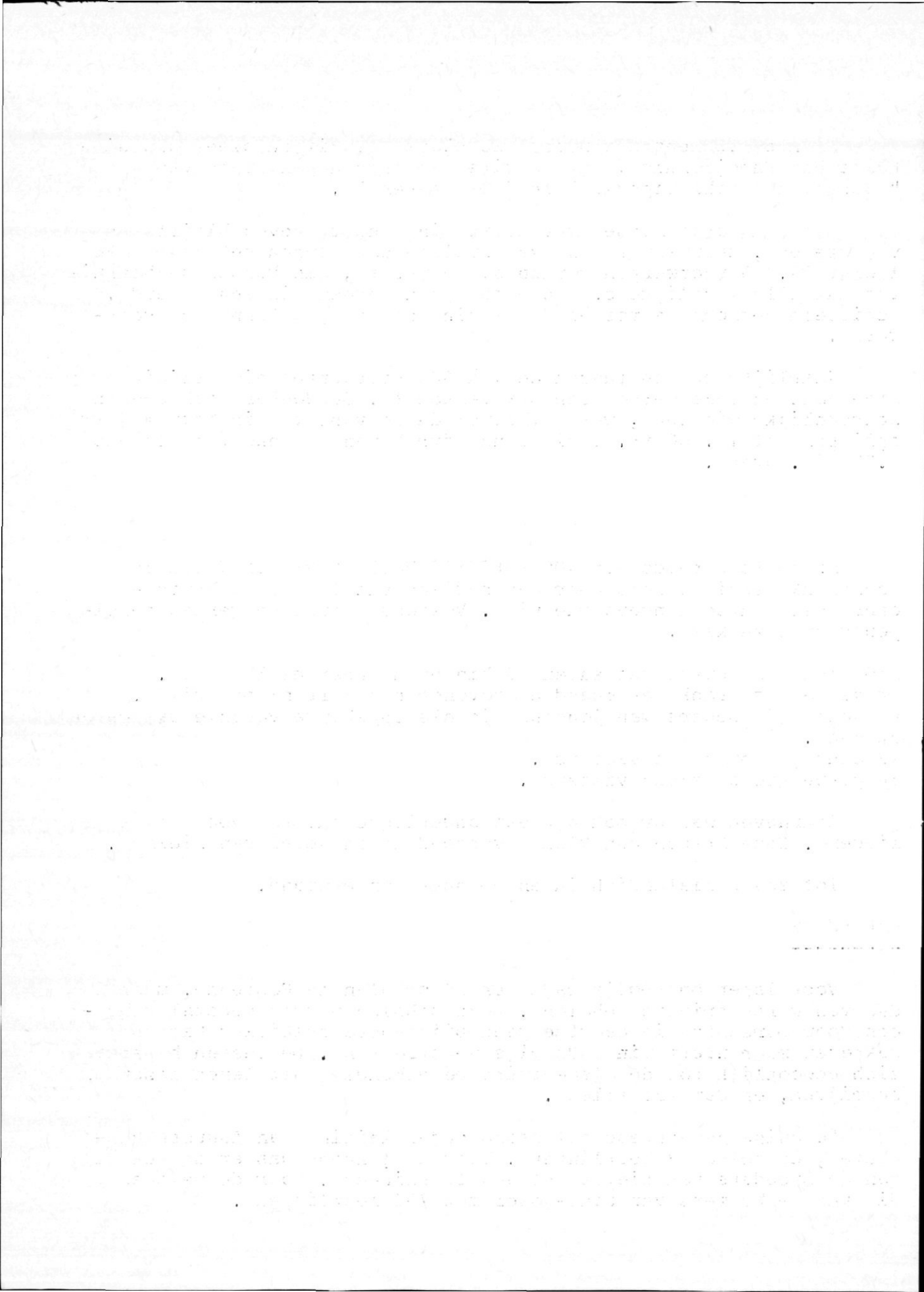
Tot zover liefdadigheid en openbare onderstand.

ONDERWIJS

Voor lager onderwijs waren er 12 scholen te Oostende, maar 9 daarvan waren private scholen . Deze scholen werden meestal gehouden door personen die daartoe geen bijzondere opleiding hadden gekregen maar niettemin onderwijs verstrekten . De lessen beperkten zich gewoonlijk tot de elementaire rekenkunde , het leren lezen en schrijven, en dat was alles .

De enige gemeenteschool stond onder leiding van Auguste Vanneste , en telde 83 leerlingen . Voor de jongens was er de school van de Broeders van Liefde met 463 leerlingen . Voor de meisjes , die van de Zusters van Sint-Jozef met 752 leerlingen .

Er was een middelbare school voor jongens . Over een evenwaardige school voor meisjes spreekt het RAPPORT niet . In deze middelbare school kon men terecht voor de zwaardere vakken : Grieks , Latijn , scheikunde, dier- en plantkunde . Het aantal leerlingen wordt niet medegedeeld zoals voor de lagere scholen die gezamenlijk 1696 leerlingen telden , waaronder 1070 niet betalende .

Naast deze " normale " scholen bestonden er nog andere . Wij moeten er twee vermelden die waarschijnlijk bestemd waren voor degenen die geen of weinig onderwijs hadden genoten en een zekere kennis wilden opdoen .

Er was de school voor volwassenen die gedurende de winter geopend was en ongeveer 100 leerlingen telde tussen 15 en 30 jaar. Het is mogelijk dat sommigen alleen deze school bezochten omdat ze werkloos waren, niet wisten wat aanvangen , en zich daar kwamen verwarmen .

Er was ook de zondagschool, één voor jongens en één voor meisjes die respectieffelijk 326 en 400 leerlingen telden . Ze werden opgehouden door twee onderpastoors . Ik vermoed dat ze in hoofdzaak bezocht werden door kinderen die reeds aan het werk waren -kinderarbeid verrichtten - en de zondag wat kennis kwamen opdoen .

Dan was er nog de Zeevaartschool die 94 leerlingen telde . In 1854 bekwamen 28 leerlingen , hetzij de graad van kapitein ter lange omvaart , hetzij de graad van eerste of tweede luitenant .

Ten slotte was er nog een school voor architectuur en een muziekschool waar de lessen gratis werden gegeven .

GEZONDHEIDSDIENST

De stad Oostende telde 5 dokters in geneeskunde, heilkunde en verloskunde . Daarbij was nog één dokter in geneeskunde . Ook waren er 2 stadsheelmeesters-verloskundigen, 5 apothekers en 5 vroedvrouwen .

Ook wordt een Openbare gezondheidsdienst vermeld wiens taak het in hoofdzaak was de meest bevolkte wijken te controleren en de verkrotte huizen . Ze moest er voor zorgen dat de dringende herstellingen werden verricht, dat de muren werden gewit en dat de eigenaars de nodige voorzieningen aanbrachten .

Deze commissie heeft er ook voor gezorgd dat de kreek tussen de Kanonnendijk en de Vuurschipskaai werd opgevuld . Dit geschiedde met het puin voortkomende van de herbouwingen en de aarde die uitgegraven werd bij de aanleg van het rioolnet .

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

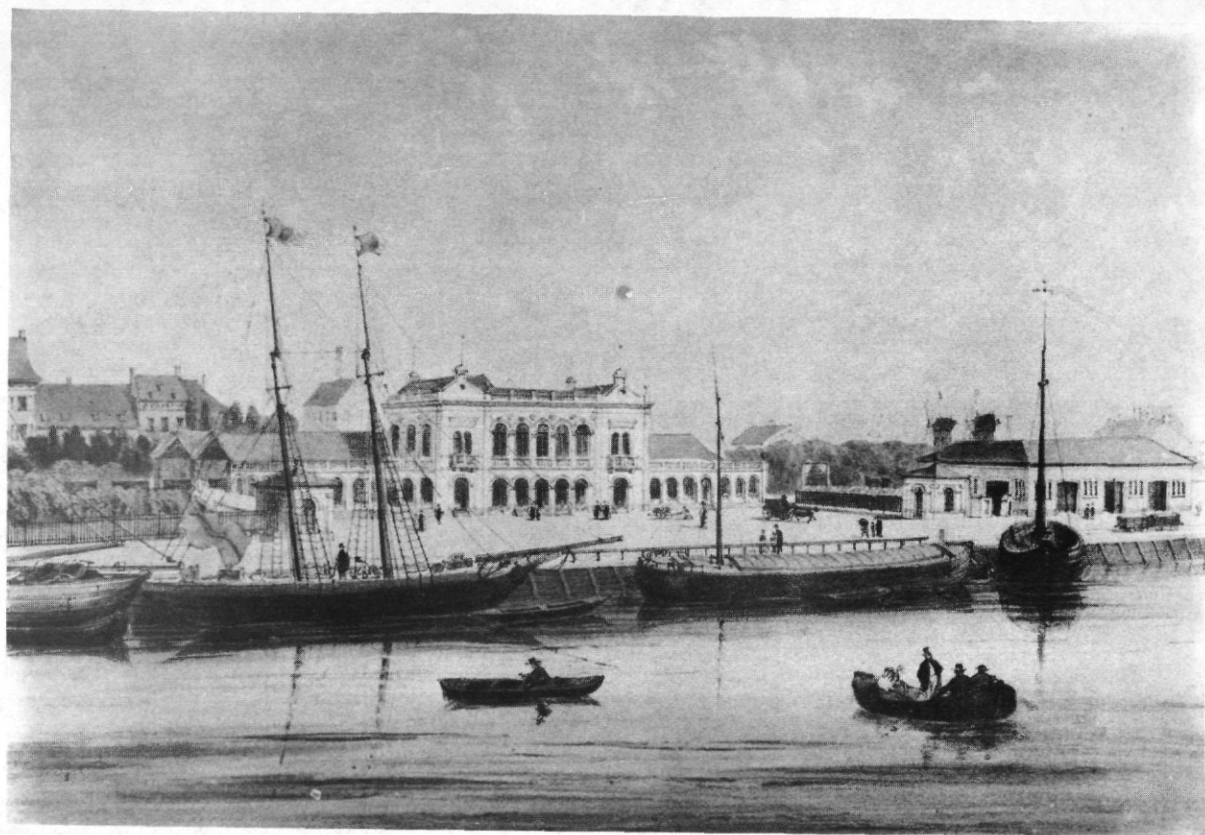
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

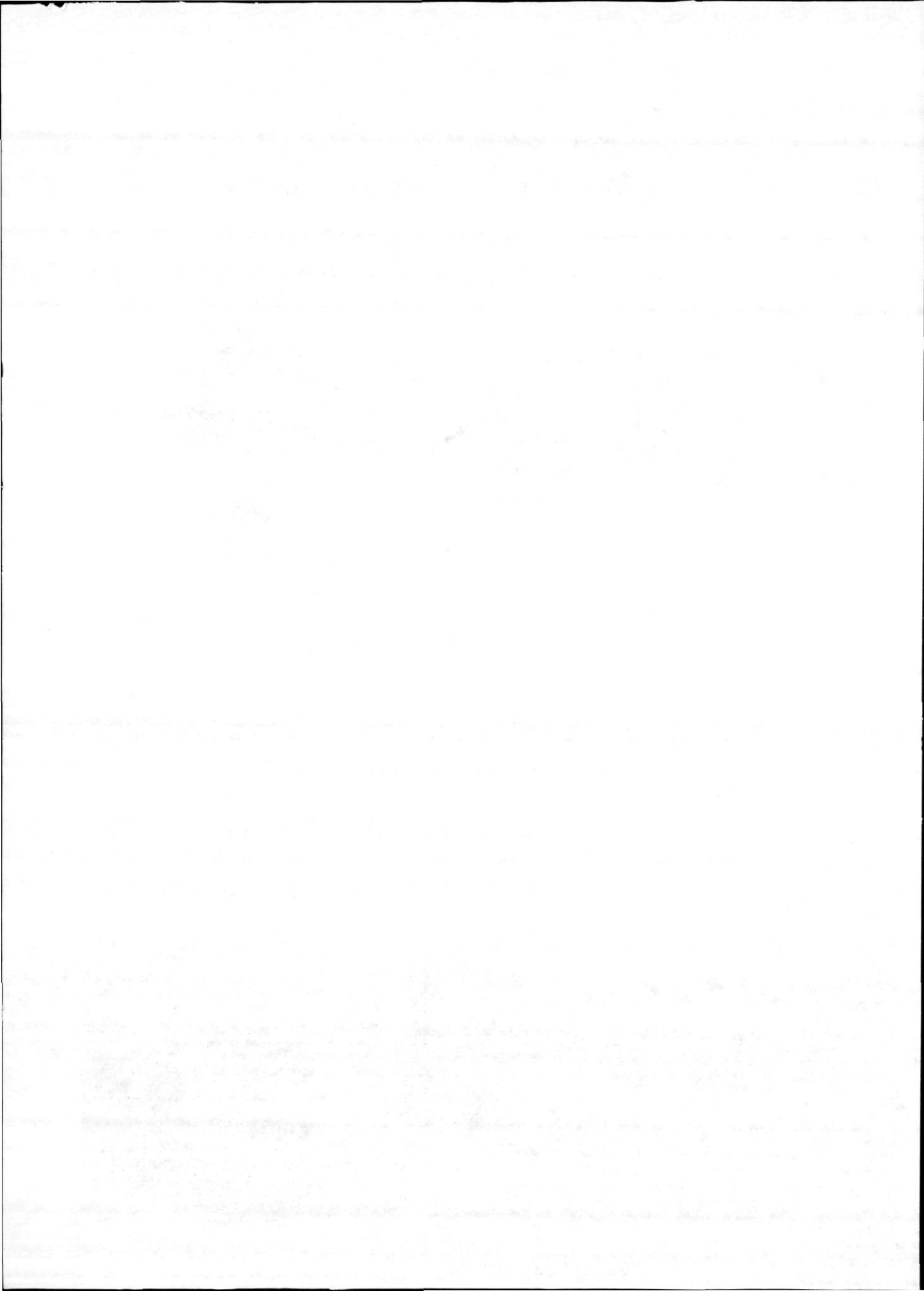
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

Canelle : Spoorwegstation en handelsdok te Oostende (1858)

Canelle : 3-e dok met scheepswerven

De gezondheidsdienst was natuurlijk overbelast tijdens de choleraepidemie zodat hij werd aangevuld met een gewezen apotheker, de heer C. Bouchery . De plaag manifesteerde zich voor het eerst op 18 augustus en duurde tot 29 oktober 1854 . In samenwerking met de plaatskommandant , kolonel Laserre , werden verschillende maatregelen genomen . De huizen van de armen werden extra gereinigd, gewit en uitgerookt . Bijzondere voorschriften werden uitgevaardigd tot het vervoeren en begraven van de afgestorvenen . De verkoop van vers fruit was verboden . Onder toezicht van de politie werden de aflopen van het huishoudwater doorgestoken en uitgebaggerd . Er werden tevens bijzondere bedelingen van voedsel voorzien voor de armen , en in hoofdzaak voor de getroffen en van de epidemie .

Dagelijks vielen er slachtoffers, met als hoogtepunt 5 sept. wanneer er 15 doden te betreuren vielen . Einde september verbeterde de toestand en kwam men tot 1 à 3 doden per dag .

°
° °

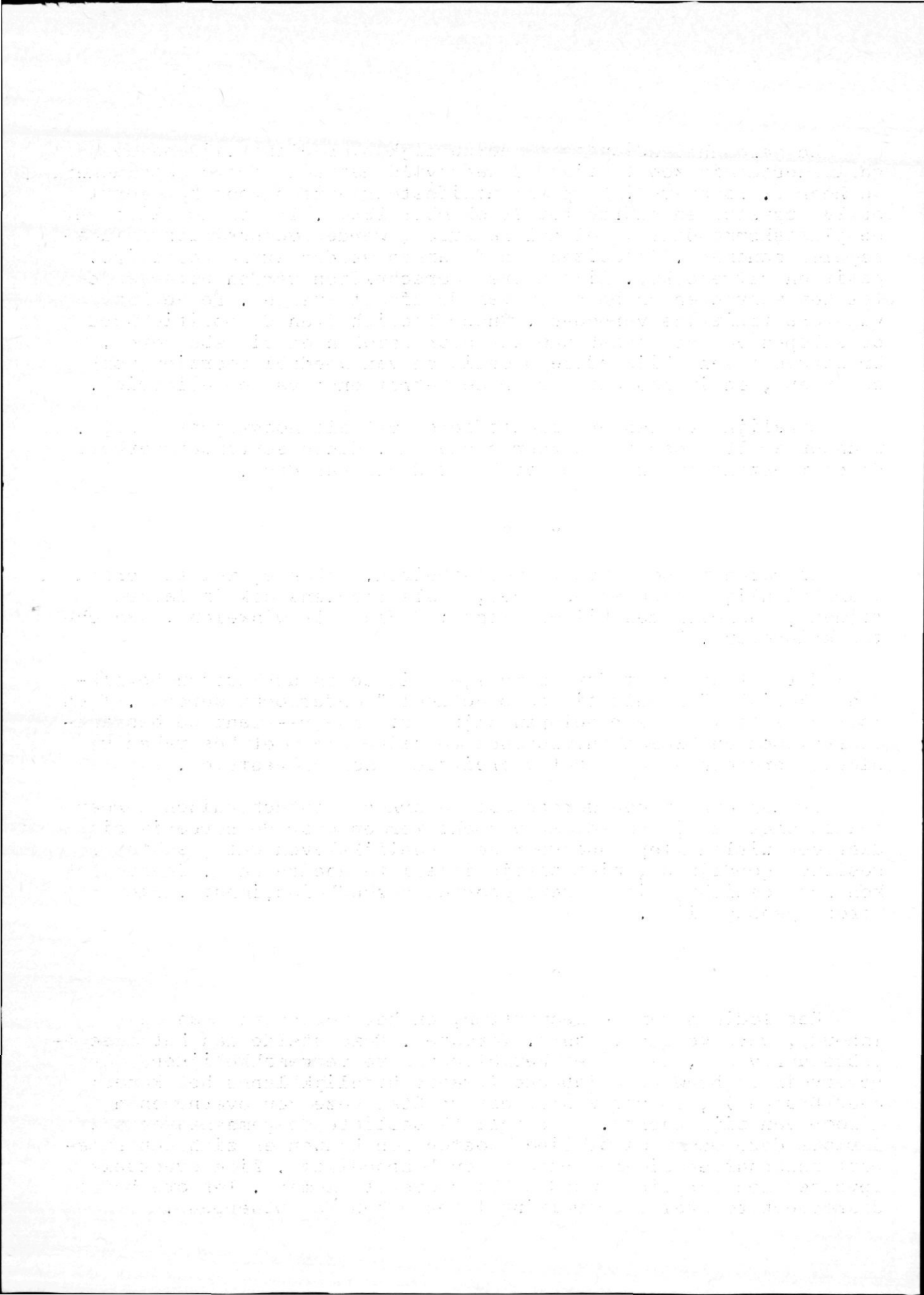
Er waren te Oostende 7 ontuchthuizen. Gekende, wel te verstaan. Waarschijnlijk waren er nog meer, zoals trouwens ook in latere tijden , waarover men bij ons zegt : " Van vóór winkelen , vanachter krinkelen . "

Het RAPPORT zegt dat de meisjes die de ontuchthuizen bevolkten wekelijks " regelmatig en punctueel " onderzocht werden . Toch moet er iets in de war gelopen zijn - zie hoger - want de bestaande reglementen bleken onvoldoende te zijn zodat het bespreken van nieuwe verordeningen in het vooruitzicht worden gesteld .

Er mag aangenomen worden dat de erkende ontuchthuizen werden geduld omdat ze in hoofdzaak bezocht werden door de burgerij die daar een uitlaatklep vond voor een huwelijksleven dat , achter de gesloten gordijnen , niet altijd ideaal te noemen was . Daarom ook kon het toezicht, uitgeoefend door de gezondheidsdienst , niet streng genoeg zijn .

°
° °

Het ledigen van de beerputten, en het verschepen van de inhoud , werd verpacht aan A. Termote . Deze stelde aan het gemeentebestuur voor , ten einde het afvoeren te vergemakkelijken , een reservoir te bouwen te Jabbeke (waarschijnlijk langs het kanaal naar Brugge) , op voorwaarde dat de Stad deze zou overnemen na afloop van zijn pacht . Op 6 juli 54 besliste de gemeenteraad dat Termote deze reservoi op eigen kosten kon bouwen en zich een apparaat aanschaffen die het ruimen zou bespoedigen . Zijn eventuele opvolger zou verplicht worden alles over te nemen . Termote heeft daarop een toestel voor ruiming laten maken te Antwerpen .

Vervolgens wijdt het RAPPORT een aantal bladzijden aan de rioolwerken die aan de gang zijn , of nog moeten uitgevoerd worden.

POLITIËRECHTBANK

Zware misdaden werden te Oostende niet gerechtelijk afgehandeld , en deze worden dan ook in het RAPPORT niet vermeld . Kleine zondaars verschenen voor de politierechtbank . Het is wel het vermelden waard waarvoor men in die tijd op het boekje werd gezet .

- 1- Overtreding van het reglement op de vleesverkoop op de markt(2)
- 2- Voor sluikstortingen op de openbare weg gedurende de nacht (3)
- 3- Voor het uiten van scheldwoorden (10)
- 4- Voor het negeren van de nachtelijke politieklok (10)
- 5- Wegens het belemmeren van de openbare weg (8)
- 6- Voor het weigeren hulp te verlenen bij brand , na opvordering door de politie (1)
- 7- Voor het verstoren van de openbare orde (1)
- 8- Om nagelaten te hebben de verlichting te onsteken in de herberg (10)
- 9- Wegens het ontbreken van verkeersplaat , met naam en adres van de eigenaar , op kar (1)
- 10- Wegens het verkopen van bedorven vlees (1)
- 11- Om geiten gestaakt te hebben op de versterkingen van de stad(2)
- 12- Scheldwoorden gepaard met lichte handtastelijkheden (8)
- 13- Wegens lichte handtastelijkheden (6)
- 14- Overtreding van de wet op de barelen (tolhekkens) (2)
- 15- Voor het kopen van boter vóór de opening van de markt (1)
- 16- Voor wanordelijkheden in het spoorwegaans of op de steiger van de maaltboten (4) (waarschijnlijk twist onder pakjesdragers)
- 17- Wegens gebruik van vervalste gewichten (4)
- 18- Wegens gebruik van onjuiste weegtoestellen (3)
- 19- Om brood te hebben verkocht dat het vereiste gewicht niet haalt (1)
- 20- Wegens plundering (1)
- 21- Wegens schandelijk nachtkabaal (1)
- 22- Voor het werpen van afval op de openbare weg (1)
- 23- Wegens het tekoop stellen van stukken boter die het vereiste gewicht niet halen (1)
- 24- Zelfde reden , maar dan voor brood (5)
- 25- Wegens verzuim op het brood de initialen van de bakker te prenten . (1)

Dit is in totaal 88 overtredingen in de loop van een jaar .

Verder werden door de politie 404 personen in de amigo gestopt. Daaronder waren 99 bedelaars .

Ten slotte werden 2 zelfmoorden vastgesteld .

DRINKWATER

In het bijzonder met het oog op het toerisme houdt het schepencollege zich bezig met de bevoorrading van de stad van drinkwater, dat nog van elders moet worden aangevoerd .

Herinneren wij er even aan dat tot in de volgende eeuw nog water werd aangevoerd vanuit de vaart Brugge-Damme . Dit gebeurde per schip . Het water werd overgepompt naar het " Waterhuis " of direkt in citernewagens .

Drie voorstellen worden bestudeerd : drinkwater laten aanvoeren vanuit de duinen , de aanleg van ruime reservoirs in het noorden van de stad , of het boren van een artesische put .

Het eerste voorstel wordt verworpen omdat het niet beantwoordt aan de vereisten van een versterkte stad . Er moet namelijk voldoende water voorradig zijn binnen de wallen . Ook zou het plaatsen van aanvoerbuizen te duur uitvallen . De laatste reden geldt eveneens voor het tweede voorstel .

Er wordt dus geopteerd voor het derde voorstel, nl. het boren van een artesische put . Ingenieur De Bruyne zou zich met dit werk gelasten en deze hoopt water te vinden op een diepte van 200 tot 250 meter . In geval van succes op deze laatste diepte zouden de kosten oplopen tot 21.500 fr.

OPENBARE WERKEN

In 1854 worden de werken voortgezet aan de nieuwe springkom, gegraven aan de oostzijde van de haven , op de schorre van Lissemore en tegenaan de wijk met dezelfde naam . Op dit ogenblik worden de dijken van deze kom gemetst .

Terzelfder tijd wordt de stenen kaaimuur, waarlangs de maalboten in de Geule aanleggen , met 40 meter verlengd in zeewaartse richting . Reeds het jaar tevoor werd deze muur met een stuk verlengd .

Deze werken worden uitgevoerd door het Departement van openbare Werken dat tevens de glooiing van de zeedijk herstelt over een lengte van 178 meter.

HAVENTRAFIEK

Gedurende het jaar kwamen 432 vrachtschepen te Oostende aanleggen . Hierbij wordt geen rekening gehouden met de maalboten. Deze 432 schepen kan men onderverdelen als volgt :

THE UNITED STATES OF AMERICA
DEPARTMENT OF THE INTERIOR
BUREAU OF LAND MANAGEMENT

WATER RESOURCES DIVISION
SALT LAKE CITY, UTAH

REPORT OF THE
SALT LAKE CITY WATER RESOURCES DIVISION
ON THE
SALT LAKE CITY WATER RESOURCES

FOR THE
PERIOD OF
THE YEAR
1960

BY
J. W. HARRIS
SALT LAKE CITY, UTAH

THE
SALT LAKE CITY WATER RESOURCES DIVISION
HAS THE HONOR TO
ACKNOWLEDGE THE RECEIPT OF
THE
SALT LAKE CITY WATER RESOURCES

FOR THE
PERIOD OF
THE YEAR
1960

BY
J. W. HARRIS
SALT LAKE CITY, UTAH

THE
SALT LAKE CITY WATER RESOURCES DIVISION
HAS THE HONOR TO
ACKNOWLEDGE THE RECEIPT OF
THE
SALT LAKE CITY WATER RESOURCES

FOR THE
PERIOD OF
THE YEAR
1960

BY
J. W. HARRIS
SALT LAKE CITY, UTAH

126 stoomschepen (118 Engelse - 7 Franse - 1 Belgisch)

306 zeilschepen (155 Belgische- 86 Engelse- 25 Hollandse -
20 Noorse - 6 Franse - 5 Honoverianen - 3 Zweden - 3 Hamburgse -
2 Deense en één uit Pruisen)

In het RAPPORT volgt dan een lijst , met hoeveelheid en waarde , van alle mogelijke produkten die werden gelost . Daarnaast vindt men ook alle gegevens over de waren die te Oostende werden ingescheept .

Nu komen we aan het passagiersvervoer . Er waren drie verbindingen met Engeland . In de eerste plaats hadden we onze eigen maalboten die in belang eigenlijk maar op de derde plaats kwamen, want de Engelse maalboten kenden meer reizigersvervoer .

Voor dezen die er belang in stellen kunnen we volgende cijfers mededelen :

Belgische maalboten : heen/terug : 154/156 reizen. Ze brachten hierbij 5320 passagiers over het water , en drie rijtuigen .

Engelse maalboten : heen/terug : 228/230 reizen , met gezamenlijk 7545 reizigers , en drie rijtuigen .

Londenboten : heen/terug : 105/104 reizen ten gerieve van 7842 reizigers , en 7 rijtuigen .

De drie lijnen hebben dus samen 20.708 reizigers een overtocht bezorgd . Dit is 231 minder dan het jaar tevoren . Het reizigersverkeer op Oostende blijkt in dalende lijn te gaan, wat ook reeds de vorige jaren opmerkingen uitlokte . De oorzaak zocht men vooral in het feit dat de haven niet op elk uur van de dag scheepvaart toeliet . Voor het binnen- of buitenvaren bij lage tij moest gewacht worden .

Wat het jaar 1854 betreft , moet men er ook mee rekening houden dat de choleraepidemie midden augustus uitbrak , volop in het toeristenseizoen . Daarom werd onze haven zeker gemeden door de reizigers .

o
o o

28 zeilschepen hadden Oostende als thuishaven . In de loop van het jaar waren er 4 bijgekomen , maar anderszijds waren er 2 van thuishaven veranderd en was de brik " Leon " gezonken .

De nieuwkomers waren :

EMILE - driemastbark voor het huis J.Duclos-Assandri .

LE PRINCE PHILIPPE -driemastbark voor A. en J. Van Isegheem.

LA SOPHIE - brik , voor Ed. Van Cuyt .

LA VICTORINE - driemastbark , voor L. Denduyts .

The following information was obtained from the records of the [redacted] Department, dated [redacted].

[The remainder of the page contains extremely faint, illegible text.]

De brik " LEON " , die schipbreuk had geleden bij het binnenvaren van de haven, werd toch naar binnen gebracht . De eigenaar was Louis Denduyts , en deze liet het schip opknappen op een van onze scheepswerven . Van deze gelegenheid werd gebruik gemaakt om het te verlengen met 22 voet, zodat de tonnemaat van 235 op 300 werd gebracht .

Het werk op onze scheepswerven was verminderd tegenover de vorige jaren . Op de werf Orlandini werd een bark gebouwd voor rekening van Louis Carbon . Ze mat 300 ton . Verder werden nog vier sloepen met watertanks afgewerkt (bunschepen) .

De vier afgewerkte sloepen vervoegden de vloot van de varende vissersboten . In het begin van het jaar waren er dat 120 , maar achteraf verdwenen vier sloepen op zee en één boot werd afgebroken . Gedurende de zomer visten 116 boten aan de Doggerbank en de Feroëeilanden . Slechts 10 sloepen bleven aldaar vissen tijdens de wintermaanden . Eén enkele boot bedreef de haringvisserij en bracht 240 ton haring aan wal .

De haringvisserij blijkt in de hoek geduwd te zijn tengevolge akkoorden die gemaakt werden met Nederland , maar in hoofdzaak met Engeland .

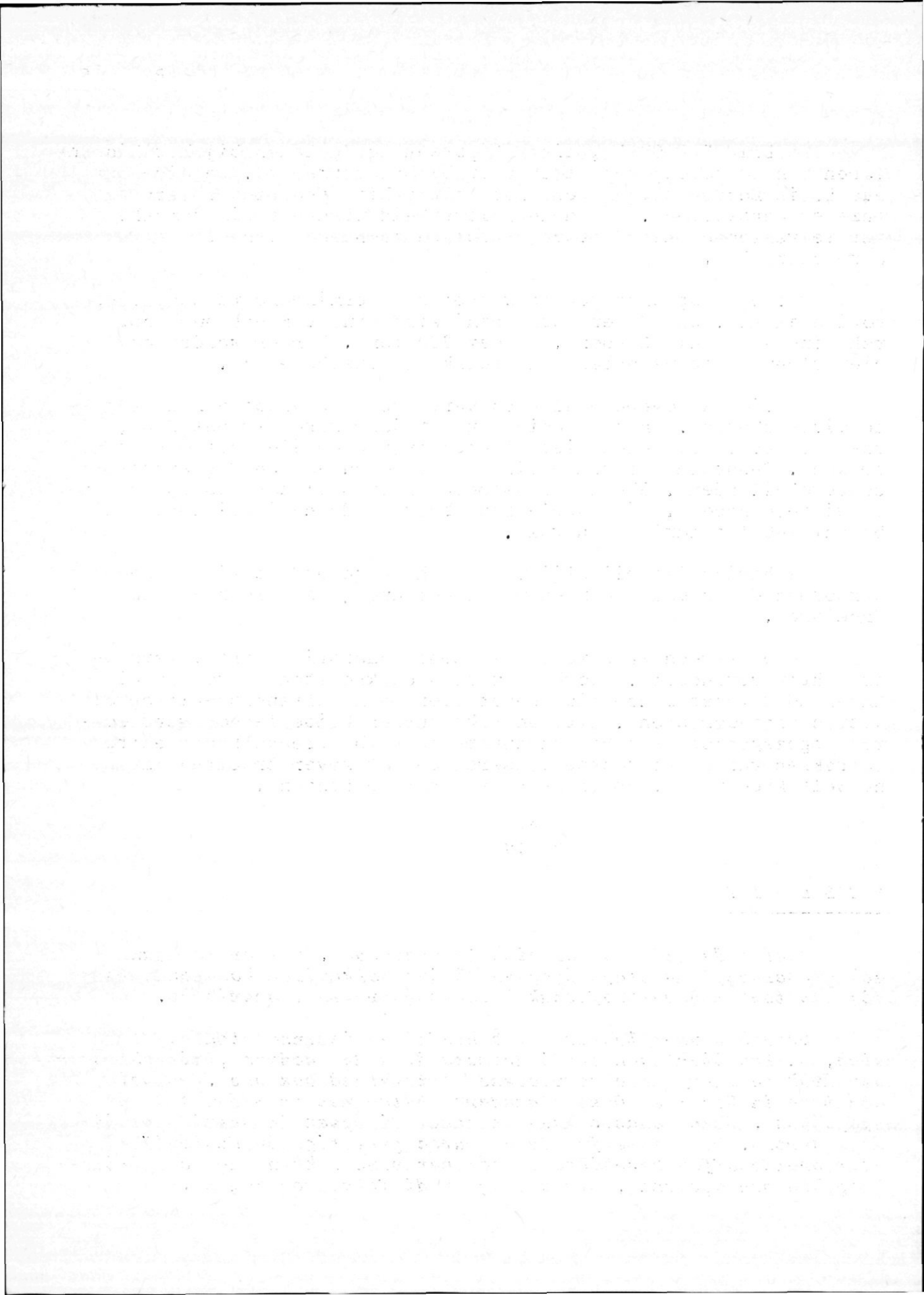
De oester-en kreeftenparken deden naarstig voort . Iets was er echter veranderd . Voorheen werden de kreeften betrokken uit Engeland dat het monopolium bezat voor de kreeftenvisserij op de kusten van Noorwegen . Het kontrakt tussen beide landen werd echter opgezegd zodat de Oostendenaars nu rechtstreeks hun kreeften betrokken van de de Noorse vissers, en het zover brachten dat ze nu zelf kreeften stuurden naar de markt te Londen .

°
° 19

B E S L U I T

Veel industrie was er niet te Oostende . Wat er was aan scheepswerven, touwslagerijen en kleine werkhuizen kon men voegen bij het toch magere hoofdstuk " Scheepvaart en Visserij " .

Over het vermelde aantal behoeftigen in onze stad hoeft men zich, in het licht van de tijdsomstandigheden gezien , niet bijzonder druk te maken hoe bedroevend de toestand ook was . Op vele plaatsen in West- en Oost-Vlaanderen telde men meer dan 40 % behoeftigen . Onze gewesten kenden eenvoudig geen industrie tenzij de weverij . De meeste fabrieken waren gevestigd in Wallonië dat over grondstoffen beschikte . Door het verstrekken van een minimum-hulp kon men opstand , plundering en diefstal voorkomen .

De kleine man kon bij ons iets verdienen tijdens het zomerseizoen, en dit zou nog lang zo blijven. Dan waren er nog de dokwerkers en de vissers die hard werkten voor een laag loon. Over deze loonslaven sprak, op het einde van de eeuw, de deken De Cannière vanop de preekstoel als volgt: "Dedéé...die Kristus...aan 't kruus...genageld hen...da was...van dat goedje...van dat gespuus...hoe zoen'k zeggen...lijk da volksje...dat op de bassing...kolen lost..."

Ja, als ge dagelijks gedurende veertien uur kolen lost, voor een paar frank, kunt ge niet veel raars zijn.

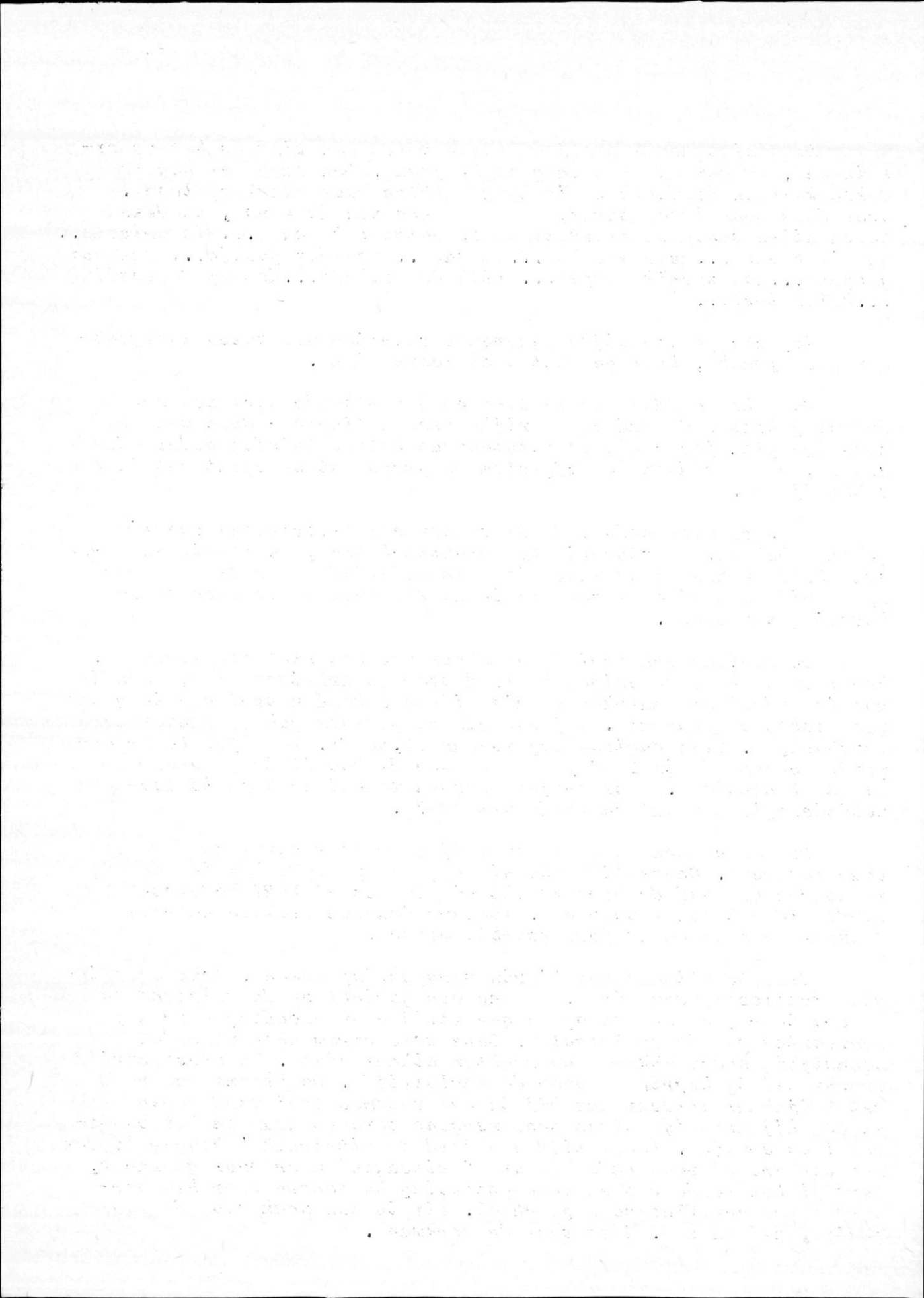
Rond het midden van de 19-e eeuw vertoonde Oostende een dubbel gelaat. We hadden de rijke vreemdelingen - deze van de kleurige plaatjes - die in uitstekende hotels huisden gedurende de zomer, en we hadden het afgestompte grauw dat opgepakt zat in de volkswijken.

De stad moet gedurende de winter een troosteloze aanblik geboden hebben. De visserij lag praktisch lam, de toeristen waren naar huis en kregen de kans niet een medelijdende blik te werpen op de rij hongerige mensen die in de kou moesten wachten op de bedeling van soep.

De periode van sociale ommekeer was nog niet aangebroken. Recht om zich te verenigen bestond voor de arbeider niet, tenzij dan in onderlinge hulpkassen die bijstand konden verlenen in geval van ziekte of ongeval. Hij was aan de patroon gebonden door het werkboekje. Zijn dagloon lag tussen 1,50 fr. en 2 fr. De broodprijs schommelde in 1854, naar gelang de kwaliteit, tussen 31 en 53 centiem. Deze prijzen werden wekelijks bepaald door een politiereglement dat dateerde uit 1847.

De gewone mens was minder vrij en minder ontwikkeld dan een eeuw tevoren. Geestelijk was hij afgestompt. Om hem in bedwang te houden bestond de Burgerwacht die in het RAPPORT bedolven wordt onder lovende woorden. Visserskinderen trokken naar zee wanneer ze even de 10 jaar voorbij waren.

Slechts stilaan zou hierin verandering komen. Twee bewegingen manifesteerden zich. De ene was gericht op de welstand van de arbeider, de andere op de geestelijke ontvoogding door herwaarding van de volkstaal. Deze twee stromingen vloeiden evenwijdig naast elkaar en raakten elkaar niet. De klassestrijd bracht weinig begrip op voor de taalstrijd. De kleine man vond het blijkbaar evident dat hij in een vreemde taal werd geregeerd en dat hij met zijn eigen taal nergens terecht kwam in het voortgezet onderwijs. Lange tijd nog werd de uitspraak "honger lijden met een Frans brood onder de arm" uitdagend naar voor gebracht, terwijl hun leiders geen belangstelling betoonden voor het verwerven van een Vlaamse hogeschool. Dit is een zaak voor de bourgeoisie, zeiden ze. Niet voor de werkmans.

We komen uit het jaar 1854, maar in 1928 moest Kamiel De Vleeschouwer nog schrijven : " Om zijn welvaart te verzekeren werkt en knoeit en wroet de Vlaming en ontziet last noch kommer ; om haar te redden offert hij alles . Om de Vlaming te doen komen tot het besef van zijn recht is er een grote krachtinspanning nodig geweest , mensen hebben daar altijd hun leven moeten aan offeren . Zijn recht op welvaart, dat heeft de Vlaming wel altijd gevoeld en gevat, doch de hoge welvaart, die verbonden is aan het verwezentlijkt zijn van het recht, dat gedacht is de doorsneevlaming altijd te vreemd geweest . Om hem dat te doen verstaan, zijn zijn eigen leiders altijd moeten beginnen met tegen hemzelf ten strijde te trekken . "

Nu, meer dan vijftig jaar later , zijn deze woorden nog het overwegen waard .

R i c h a r d   V E R B A N C K

×
 ×××
 ×××××
 ×××××××
 ×××××
 ×××
 ×

De volgende bladzijde bevat nog EEN BIJLAGE bij dit artikel

B I J L A G E : KINDERSTERFTE BINNEN EEN VISSERSFAMILIE

Ons medelid , mijn vriend Edward Dedrie , was zo goed mij een afschrift te bezorgen van het trouwboekje van zijn ouders met toelating van publikatie . Zijn vader was de gekende schipper Louis Dedrie of Pee Dedrie , zoals hij later genoemd werd toen hij deken was van de maatschappij " De verenigde Vismijnvrienden "

Toen hij huwde moet hij niet welstellend geweest zijn want het trouwboekje werd hem afgeleverd " PRO DEO "

Louis Dedrie werd geboren op 14 november 1864 , hij huwde Maria Deroo . Zij was van 1869 . Hier volgt de lijst van hun kinderen met geboortjaar en jaar van overlijden :

Ludovicus Petrus	26.7.1888	22.10.1970
Adriana Corala	30.8.1889	21.10.1889
Esperantia Elisa	23.11.1892	1. 6.1893
Gerardus Ludovicus	10.8.1892	4.10.1892
Cerardus Ludovicus	10.9.1893	14. 2.1894
Joannes Ludovicus	31.12.1894	19.11.1971
Esperantia Leona	1.6.1896	4 8.1896
Rachel Maria	10.7.1897	27. 9.1899
Helene Maria	2.8.1899	nog in leven
Eduardus Achillus	21.12.1900	nog in leven
Bertha Emerentia	30.5.1902	29. 4.1903
Alphonsus Henricus	21.8.1903	10. 9.1903
Jacobus Henricus	7.6.1905	19. 2.1906
Gilbert	3.9.1912	17. 8.1944

S
 \$\$\$
 \$\$\$\$
 \$\$\$\$\$\$
 \$\$\$\$\$\$\$
 \$\$\$\$\$\$\$\$\$
 \$\$\$\$\$\$\$\$\$\$
 \$\$\$\$\$\$\$\$\$\$
 \$\$\$\$\$\$
 \$\$\$
 S

NOTA- EN LIEDERBOEKJES UIT DE NALATENSCHAP VAN CYRIEL LECONTE

R i c h a r d   V E R B A N C K

ΩΩΩ

[illegible]

NOTA- EN LIEDERBOEKJES UIT DE NALATENSCHAP VAN CYRIEL LECONTE

+++++

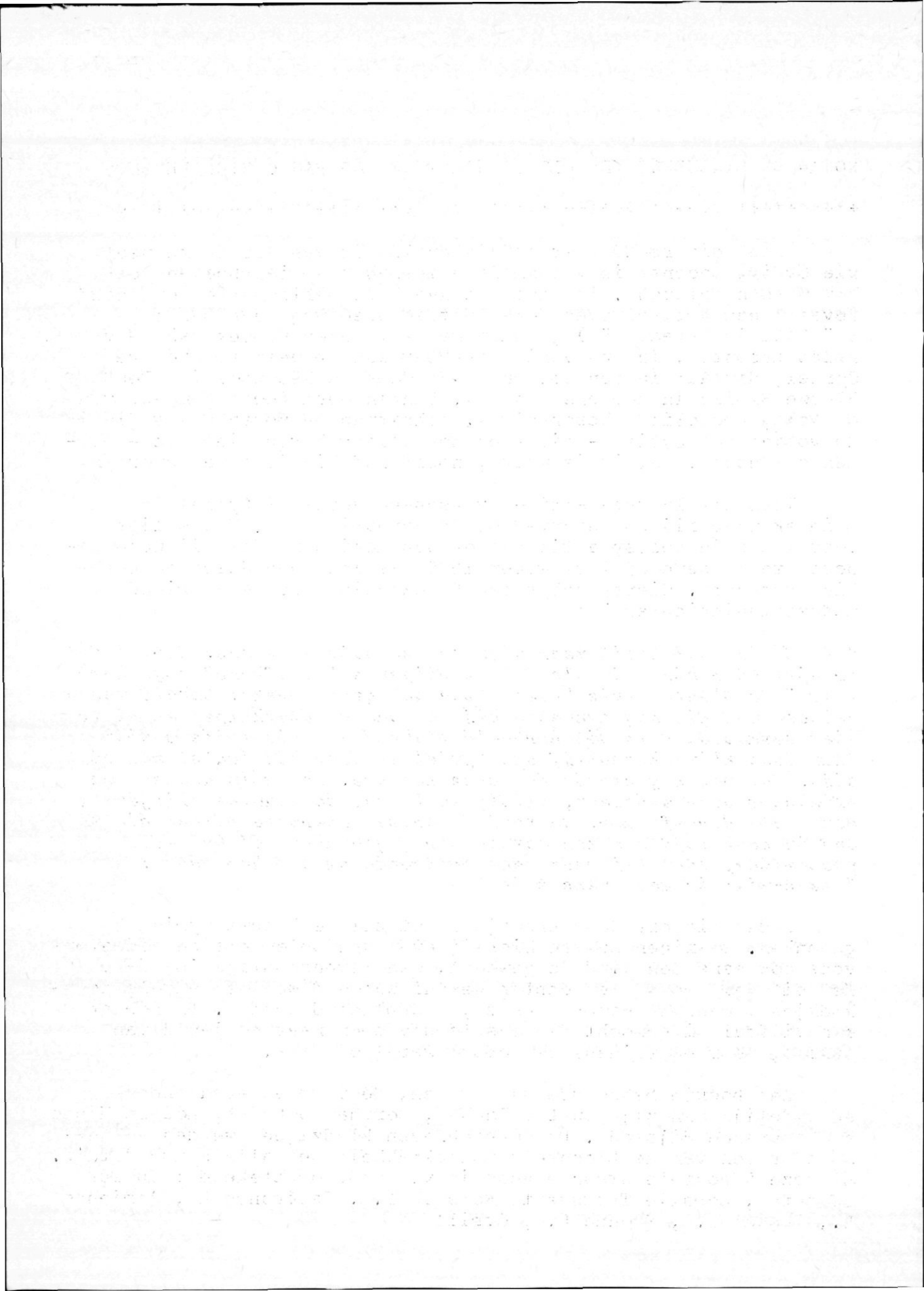
Ieder die reeds meerdere jaren lid is van Ter Cuere weet wie Cyriel Leconte is , tenminste indien onze jaarboeken door hem werden gelezen . In onze uitgave 1975 publiceerde Ferdinand Gevaert een artikel over deze laatste Bredense wagenmaker (" Sluuzje Zagemul ") , samen met het rekeningboek van de vader, Jules Leconte . In ons vorig jaarboek was er weer sprake over Cyriel, ditmaal in een bijdrage van Georges Desopper (" Rond de Blauwe Sluize in oorlogstijd ") . Daarin werd gewag gemaakt van de vele, grotelijks beschadigde, schriften en notaboekjes die in de woning van Cyriel - die toen nog alleen herbergier was - werden gevonden . Ja, 't is waar , nooit had hij iets weggeworpen.

Toen dit laatste artikel verscheen verbleef Cyriel in een kliniek waar hij zou sterven op 28 januari 1981 . Thans ligt voor ons zijn doodsprentje dat er aan herinnert dat hij werd geboren te Bredene op 2 december 1906 als zoon van Jules en Coralia Tratsaert. Hierop volgt een " Bezinning door een vriend medespeleninrichter " :

" De Sluize zal nooit meer zijn wat ze ooit eens was. Cyriel zal er niet meer bij zijn als bij de volgende " Vijfkamp" zijn herberg " De Blauwe Sluis " een volle gelagzaal trekt. Enkele weken geleden was hij nog aanwezig bij een van de vijfkampen en niets liet vermoeden - in dit herhaald weekend - thuis tijdens zijn jaar lang kliniekverblijf dat Cyriel er voor het laatst zou bijzijn. Het was nog steeds de echte Leconte, een glimlach en een kwinkslag voor iedereen, gütig en lachs, de eeuwige vrijgezel, een edele dorpsfiguur. Waarbij de grote materiele zorgen die we ons in deze tijden maken werden terug gebracht tot hun ware proporties, waar hij weer eens aantoonde om wat het gaat : " mens-zijn is mede-mens zijn " .

Ieder die dit doodsprentje leest zal de " ouwe Cyriel " gedenken. Weinigen zullen hierbij even aanvoelen dat de afgestorvene ook eens een kind is geweest, een levenslustige jongen . Met dit feit wordt men echter gekonfronteerd wanneer enkele notaboekjes , waarvan hoger sprake , doorbladerd worden. Ik heb er een vijftal uitgezocht die ons terugvoeren naar de jeugd van Cyriel, voor en tijdens de eerste wereldoorlog .

Een boekje behoorde aan Cyriel, de vier anderen onderscheidelijk aan zijn zuster Rachel, Bertha Roobaert, Louise Minne en Espérance Nijssen . De onbeschreven bladzijden werden achteraf door een van de Leconte's volgekrabbeld met allerhande Nota's. Al deze Leconte's staan ergens in volgorde opgetekend : Julius Leconte , Coralie Tratsaert, Romanie L. , Espérance L , Adrienne L., Rachel L. , Yvonne L. , Cyrille L.

Eigenlijk waren het oorspronkelijk allemaal liederboekjes, waarin de kinderen de aangeleerde teksten optekenden, maar achteraf bijgevuld met allerhande nota's . We zullen ze een na een doornemen . Hiermede wordt de positie , die de Leconte's reeds lang innamen in de folklore van Bredene , weer verstevigd .

*
*   *
*

Ik neem eerst het zwartgekafte boekje van Cyriel, dat opent met het lied : De Slag der Gulden Sporen . We zullen dit liedje maar overslaan want ieder weet dat de Fransen toen tegen hun kont gekregen hebben . Hier geen verrassingen . De twee volgende liedjes wil ik wel afschrijven .

DE PLATBROEK

-----

*In den tijd der Patriotten,
Toen de oorlog was ontstaan,
Moest het mansvolk zonder loten
Meestendeels ten strijde gaan .*

*Zeker Tist moest ook vertrekken,
Schoon hij nooit in 't oorlogsvuur
Een sabel had zien trekken
De scheem dit bliksemszuur (?)*

*Hij kon er niet afgeraken ;
Na een lang en veel beraad,
Liet zich Tist zeer spoedig maken,
Eene grooten kopren plaat .*

*Jan, de snijder, werd geroepen.
Tist zei : meester 't gaat er wreed !
'k Moest vertrekken naar de troepen
Maak al gauw een pak gereed*

*Op het hart of wat er neven,
Moet die plaat gevestigd zijn.
Jan zal wel aan Tist zijn beven
Waar hij moest gearnast zijn .*

*Jan voorziende Tist zijn daden,
Naaït hem volgens zijn verzoek,
Deze plaat met sterke draden
Juist van achter op zijn broek*

*Tist vertrekt na korte dagen
komt den vijand op hem aan.
Tist kroop achter struik en hagen
Als hij hoorde : Pif, Poef, Paf .*

1. The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work during the year.

2. The second part of the report deals with the results of the work during the year and the progress of the work during the year.

3. The third part of the report deals with the results of the work during the year and the progress of the work during the year.

4. The fourth part of the report deals with the results of the work during the year and the progress of the work during the year.

5. The fifth part of the report deals with the results of the work during the year and the progress of the work during the year.

6. The sixth part of the report deals with the results of the work during the year and the progress of the work during the year.

7. The seventh part of the report deals with the results of the work during the year and the progress of the work during the year.

8. The eighth part of the report deals with the results of the work during the year and the progress of the work during the year.

9. The ninth part of the report deals with the results of the work during the year and the progress of the work during the year.

10. The tenth part of the report deals with the results of the work during the year and the progress of the work during the year.

HOF VAN WATERVLIET

De restauratie van het Hof van Watervliet, Oude Burg 27, door V.Z.W. Volkswelzijn is de directe aanleiding geweest om het 15de-eeuwse herenhuis zowel historisch, bouwhistorisch, bouwtechnisch als archeologisch op wetenschappelijke wijze te analyseren en te bestuderen. Het resultaat van het teamwork van enkele bevoegde specialisten dat in boekwerk verschijnt draagt in belangrijke mate bij tot onze kennis van ons laatmiddeleeuws patrimonium.

In een bijdrage van lic. Noël GEIRNAERT, archivaris bij het Brugse stadsarchief, wordt de figuur van Jan III de Baerst, de bouwheer van dit huis, nader toegelicht. De tijdens de restauratiewerken vrijgekomen gebeeldhouwde en gepolychromeerde wapenschilden op de moerbalken zijn het materieel bewijs dat deze herenwoning werd gebouwd door Jan III de Baerst, heer van Sint-Joris-ten-Distel (+ 1486) en zijn vrouw Margareta de Fever (+ 1497). Jan III de Baerst behoorde tot de Brugse adellijke kring die zich graag aan het Bourgondisch hof verbond en deel uitmaakte van de raad van de vaak te Brugge residerende Bourgondische hertogen. Samen met Lodewijk van Gruuthuse, Pieter Bladelin, Anselm Adornes, Jean de Gros e.a. is hij een duidelijk voorbeeld van de Bourgondisering van de hogere klassen in Brugge in de tweede helft van de 15de-eeuw. Jan III de Baerst speelde ook in het stadsbestuur een belangrijke rol - hij was tot driemaal toe burgemeester van de schepenen - doch viel in 1477 bij de Bruggelingen in ongenade daar hij in een politiek geschil met de hertog te uitdrukkelijk diens kant koos. Net als Anselm Adornes (die eerder dit jaar werd herdacht ter gelegenheid van de 500ste-verjaardag van zijn overlijden) had Jan III de Baerst een bedevaart naar het H.Land ondernomen, en was hij dus eveneens ridder van het H.Graf van Jeruzalem. In het laatmiddeleeuwse Brugge heeft hij een belangrijke rol gespeeld in het culturele leven van deze stad. Zijn woning, hoe ingrijpend deze ook werd gewijzigd in de latere eeuwen, getuigt nog van zijn weelderige en verfijnde wooncultuur.

Uit archivalia kunnen we afleiden dat dit woonhuis vermoedelijk reeds in 1454 was afgewerkt, daar er in dat jaar tijdens een economische zending van Jan III de Baerst naar de Duitse hanzestad Lübeck de stadsmagistratuur er officieel werd ontvangen. We kunnen ons voorstellen dat er geregeld banketten en feesten in Bourgondische stijl werden georganiseerd.

Deze herenwoning noemde oorspronkelijk het "Hof van Sint-Joris", naar de heerlijkheid van Jan III de Baenst te Sint-Joris-ten-Distel. Pas later werd het huis "Hof van Watervliet" genaamd, naar de 16de-eeuwse bewoner, de humanist Marcus Laurinus, heer van Watervliet (numismaat en mecenas van de drukker Hendrik Goltzius, die momenteel in een tijdelijke tentoonstelling in het Gruuthusemuseum wordt herdacht ter gelegenheid van de 400e verjaardag van zijn overlijden).

Aan de hand van een uitvoerige analyse wordt het gebouw bouwhistorisch en bouwtechnisch uitgebeend door Jean-Pierre ESTHER, die als kunsthistoricus is verbonden aan de Stedelijke Dienst voor Monumentenzorg en Stadsvernieuwing. Voor en vooral tijdens de restauratiewerken werden verscheidene bouwelementen blootgelegd die toelieten het gebouw beter te leren kennen. Hierdoor kan een bijdrage worden geleverd tot de kennis van de 15de-eeuwse herenwoningen in Brugge. Zoals het Hof van Bladelin in de Naaldenstraat heeft het huis een L-vormig plattegrond met een monumentaal dwarsgebouw en een lager poortgebouw aan de straatzijde. In de binnenhoek van deze twee vleugels bevindt zich de vroegere hoofdtoegang met het nu open-gewerkte en prachtig versierde witstenen voorportaal. Deze vleugels dateren uit de eerste bouwphase, die ca. 1450 kan worden gesitueerd. Samen met het huis van de Heren van Gruuthuse, het Hof van Bladelin en het huis Adornes is het Hof van Sint-Joris één van de oudste en merkwaardigste herenwoningen uit de Bourgondische periode in Brugge.

Later, op het einde van de 15de eeuw, werd de woning uitgebreid, zodat er een omsloten binnenkoer ontstond. En in de 16de eeuw werd de voorgevel in renaissancestijl verbouwd, waarvan nu nog belangrijke sporen resten.

Dezelfde auteur onderzoekt op kritische wijze de restauratie van het Hof van Watervliet, uitgevoerd door verscheidene aannemers naar een ontwerp van de Groep Planning. Hier mag vooral de aandacht worden gevestigd op de inspanningen van het architectenteam dat bij de aanpassingen van het oude gebouw aan de nieuwe functie de grootst mogelijke eerbied heeft aan de dag gelegd door de authentieke laatmiddeleeuwse elementen. In navolging van het Charter van Venetië (1964), dat richtlijnen vooropstelt in verband met de restauratie-aanpak, werd het gebouw zoveel mogelijk in zijn vergroeide toestand behouden. In deze zin is de restauratie van het Hof van Watervliet een illustratie van de actuele tenderzen in de monumentenzorg. De nieuwe vleugel,

De afbeelding op de voorzijde van de kaart is een tekening van een gebouw, dat in de tekst wordt genoemd. Het gebouw is een eenvoudig, rechthoekig gebouw met een dak. De afbeelding is in zwart-wit en heeft een historische, etserende stijl. Het gebouw heeft een klein, vierkant torentje of klokkentoren aan de rechterkant. De afbeelding is omringd door een eenvoudige lijn, die de afbeelding van de rest van de kaart scheidt. De afbeelding is in de linkerbovenhoek van de kaart te vinden. De afbeelding is een tekening van een gebouw, dat in de tekst wordt genoemd. Het gebouw is een eenvoudig, rechthoekig gebouw met een dak. De afbeelding is in zwart-wit en heeft een historische, etserende stijl. Het gebouw heeft een klein, vierkant torentje of klokkentoren aan de rechterkant. De afbeelding is omringd door een eenvoudige lijn, die de afbeelding van de rest van de kaart scheidt. De afbeelding is in de linkerbovenhoek van de kaart te vinden.

die bij het betreden van de stemmige binnenkoer direct in het oog springt, beklemtoont nog op een boeiende wijze het contrast tussen oud en nieuw.

Ook moet de inzet van de bouwheer, de VZW Volkswelzijn, in het helder daglicht worden gesteld. Door dit initiatief wordt op daadwerkelijke wijze meegewerkt aan de Brugse stadsvernieuwing en de herwaardering van het bouwkundig erfgoed.

In een afzonderlijke bijdrage worden de restauratiewerken zelf besproken door aannemer Arthur VANDENDORPE, één van de talrijke aannemers die de herstelling van het Hof van Watervliet heeft uitgevoerd. Bijzonder boeiend is de confrontatie van de oude traditionele technieken en de nieuwe restauratiemethoden die op deze werf werden toegepast. In het boekwerk wordt dit bovendien op didactische wijze verduidelijkt met passend illustratiematerieel. Wie beter dan de restauratie-aannemer zelf, gepokt en gemazeld in deze materie, zou dit kunnen toelichten.

Bij het uitgraven van de binnenkoer werd in september 1982 een overkoepelde beerput ontdekt, die door de heer en mevrouw Janssens-Meire werd opgegraven. Dit privaat leverde een schat aan bodemvondsten daterende vanaf de periode rond 1600 tot ca. 1750 - 1760. De studie van deze gebruiksvoorwerpen werd toevertrouwd aan lic. S. Vandenberghe, adjunct-conservator bij de Brugse Musea, de hierover, geholpen door enige binnen- en buitenlandse specialisten, een rijk geïllustreerde studie schreef in deze publicatie, waarvan hij trouwens de coördinatie op zich nam. Het is een bijna onmogelijke taak hier het ganse vondstenpakket te resumeren. In ruime mate werd lokaal gebakken rood aardewerk gevonden, steengoed van Raerense en vermoedelijk ook zelfs van Engelse herkomst, glas, pijpen, lederen schoenresten en metalen realia.

Buitengewoon interessant is de ontdekking van een bijna volledig kannetje in Chinees porselein dat aan de periode Wan-Li (de laatste keizer van de Ming-Dynastie, overleden in 1619) werd toegeschreven. Talrijk zijn tevens de kleine reukflesjes, de bordjes en de theekopjes in Chinees porselein uit het begin van de 18de-eeuw, die een duidelijk bewijs zijn van de drukke handelsbetrekkingen met de overzeese gebieden. Daarnaast vermelden wij bij de metalen objecten, de ontdekking van een tinnen kamer-

... van het ...

... van het ...

... van het ...

... van het ...

... van het ...

... van het ...

... van het ...

... van het ...

pot en een dito theepotje, vermoedelijk Oudenaards. Deze put leverde tevens een sierlijk maar erg beschadigd lantaarntje, een meubelslotje, een zgn. "oorijzer", een element voor de haaropschik van de dames van weer. De apothekerspotten en -flesjes, alsmede fragmenten van distilleerkolven wijzen in de richting van een geneesheer die in deze woning moet actief geweest zijn in een welbepaalde periode.

Dezelfde auteur heeft dan ook de prachtige gepolychromeerde balksleutels beschreven en ze in een breder kunsthistorisch kader gesitueerd. Tevens heeft hij ze vergeleken met andere gelijkaardige balksloven in en buiten Brugge. Tot slot is het misschien interessant te wijzen op een belangrijke kunsthistorische ontdekking, die tot onze spijt niet kon opgenomen worden in deze publicatie, maar die nadien zal bekend gemaakt worden. Het betreft de ontdekking van drie schilderijen op doek, waarvan er twee exemplaren van de bijna onbekende schilder Antoon Van Minderhout konden toegeschreven worden. Deze reeds rond de eeuwwisseling herdoekte schilderijen waren ingewerkt in een lambrisering op de eerste verdieping van het gebouw, en werden recent vrijgemaakt en gerestaureerd. Wat de twee schilderijen betreft van A. Van Minderhout is er één exemplaar gesigneerd rechtsonderaan. Deze beide doeken stellen een woelige zee voor. Op het gesigneerde exemplaar varen enkele 17de eeuwse schepen. Het tweede schilderij toont een schip dat op de rotsen te pletter gaat, waarbij enkele personen hulp bieden aan de reeds over boord gegane scheepsmanning. Deze beide schilderijen zijn kunsthistorisch belangrijk wegens de familie- verwantschap. Antoon Van Minderhout, een schilder van havengezichten, werd geboren te Antwerpen op 26.09.1675, en overleed op nauwelijks dertigjarige leeftijd op 22.12.1705. Hij is samen met zijn broer Willem Augustin Van Minderhout de zoon van de bekende marineschilder Hendrik Van Minderhout, geboren te Rotterdam in 1632 en in Brugge gevestigd in 1652. Het Groeningemuseum in Brugge bezit enkele werken van deze meester, maar van Antoon Van Minderhout is geen enkel doek in de stedelijke verzamelingen aanwezig. Het derde schilderij is een typisch salonstuk uit de 18de eeuw en van mindere kwaliteit. Het stelt een jager voor, op eendenjacht in een arcadisch landschap. Voorlopig blijft dit werk evenwel anoniem.

De eerste aflevering van de reeks is een zeer interessante studie over de geschiedenis van de Nederlandse taal. Het boek is geschreven door een van de bekendste taalwetenschappers van ons land. Het behandelt de ontwikkeling van de taal van de oudste tijden tot heden toe. Het is een zeer uitgebreid werk, maar het is ook zeer leesbaar. Het is een must voor iedereen die geïnteresseerd is in de Nederlandse taal.

De tweede aflevering van de reeks is een studie over de Nederlandse literatuur. Het boek is geschreven door een van de bekendste literatuurwetenschappers van ons land. Het behandelt de ontwikkeling van de literatuur van de oudste tijden tot heden toe. Het is een zeer uitgebreid werk, maar het is ook zeer leesbaar. Het is een must voor iedereen die geïnteresseerd is in de Nederlandse literatuur.

De derde aflevering van de reeks is een studie over de Nederlandse cultuur. Het boek is geschreven door een van de bekendste cultuurwetenschappers van ons land. Het behandelt de ontwikkeling van de cultuur van de oudste tijden tot heden toe. Het is een zeer uitgebreid werk, maar het is ook zeer leesbaar. Het is een must voor iedereen die geïnteresseerd is in de Nederlandse cultuur.

De vierde aflevering van de reeks is een studie over de Nederlandse geschiedenis. Het boek is geschreven door een van de bekendste geschiedkundigen van ons land. Het behandelt de ontwikkeling van de geschiedenis van de oudste tijden tot heden toe. Het is een zeer uitgebreid werk, maar het is ook zeer leesbaar. Het is een must voor iedereen die geïnteresseerd is in de Nederlandse geschiedenis.

De vijfde aflevering van de reeks is een studie over de Nederlandse wetenschap. Het boek is geschreven door een van de bekendste wetenschappers van ons land. Het behandelt de ontwikkeling van de wetenschap van de oudste tijden tot heden toe. Het is een zeer uitgebreid werk, maar het is ook zeer leesbaar. Het is een must voor iedereen die geïnteresseerd is in de Nederlandse wetenschap.

De zesde aflevering van de reeks is een studie over de Nederlandse kunst. Het boek is geschreven door een van de bekendste kunstwetenschappers van ons land. Het behandelt de ontwikkeling van de kunst van de oudste tijden tot heden toe. Het is een zeer uitgebreid werk, maar het is ook zeer leesbaar. Het is een must voor iedereen die geïnteresseerd is in de Nederlandse kunst.

De zevende aflevering van de reeks is een studie over de Nederlandse filosofie. Het boek is geschreven door een van de bekendste filosofen van ons land. Het behandelt de ontwikkeling van de filosofie van de oudste tijden tot heden toe. Het is een zeer uitgebreid werk, maar het is ook zeer leesbaar. Het is een must voor iedereen die geïnteresseerd is in de Nederlandse filosofie.

De achtste aflevering van de reeks is een studie over de Nederlandse politiek. Het boek is geschreven door een van de bekendste politieke wetenschappers van ons land. Het behandelt de ontwikkeling van de politiek van de oudste tijden tot heden toe. Het is een zeer uitgebreid werk, maar het is ook zeer leesbaar. Het is een must voor iedereen die geïnteresseerd is in de Nederlandse politiek.

De negende aflevering van de reeks is een studie over de Nederlandse economie. Het boek is geschreven door een van de bekendste economisten van ons land. Het behandelt de ontwikkeling van de economie van de oudste tijden tot heden toe. Het is een zeer uitgebreid werk, maar het is ook zeer leesbaar. Het is een must voor iedereen die geïnteresseerd is in de Nederlandse economie.

De tiende aflevering van de reeks is een studie over de Nederlandse maatschappij. Het boek is geschreven door een van de bekendste maatschappijwetenschappers van ons land. Het behandelt de ontwikkeling van de maatschappij van de oudste tijden tot heden toe. Het is een zeer uitgebreid werk, maar het is ook zeer leesbaar. Het is een must voor iedereen die geïnteresseerd is in de Nederlandse maatschappij.

Bang op 't laatste als een vogel
 Koos hij ras het hazenpat
 Ziet ! in 't loopen treft een kogel
 Vlak van achter op zijn pak !

(gat ?)

Hemel! roept hij vander stukken (?)
 Tastende naar zijn plaat
 Dat wil nu precies toch lukken
 Dat mijn harnas daar nu staat .

Waarlijk ! sprak hij op het leste
 Toen hij wat bedaarder werd ;
 Jan de snijder wist het beste
 Waar de plaats was van mijn hert !

DE SLIJPER

Refrein

Ter lier om, terla ,
 Van links om rechtom draait mijnen steen
 Door het roeren van mijn been !
 Ju,ju,ju,ju,ju,ju,ju,ju .

Komt vrienden in de ronde,
 Minnaars van eenen stiel !
 Ik zal u gaan verkonden
 Hoe ik der slijperswiel
 De kost verdient voor vrouw en kind,
 ... bloot gesteld aan sneeuw en wind !

De smid die moet hard werken
 Gedurig voor het vier ;
 Hij durft hem niet versterken
 Met eene kan goed bier ;
 Terwijl ik ga op mijn gemak ,
 Soms ook wel met leegen zak .

De schoeier stijf gezeten
 Op eenen pikkel stoel;
 Kan kees en droog brood eten ,
 Maar als ik nood gevoel
 Dan slijp ik tot den avond toe,
 En zo heb ik nooit arremoe.

De kleermaker maakt kleeren
 Voor acht stuivers per dag ;
 Wil hij den loon vermeeren
 Hij snijdt meer dan hij mag.
 Maar ik met mijnen slijpersteen
 Ik win meer op een uur alleen.

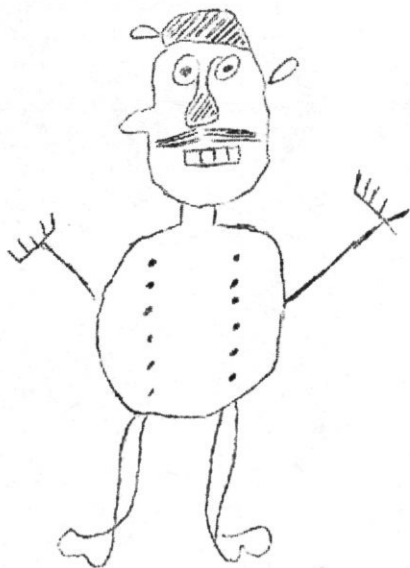

De maalder moet graan malen
 Tot in het fijnste meel ;
 Hij doet dubbel betalen
 Voor zijne drooge keel;
 Maar ik door iever en door vlijt
 Ik win mijn brood in rechtveerdigheid.

Mijn vrouw die roept victoria
 Over den slijperstiel,
 Zij vindt de grootste gloria
 In 't draaien van mijn wiel
 Mijn kinderen hebben geen ongemak,
 Zij loopen met den bedelzak .

Sa vrienden voor het beste ;
 Alle ambachten zijn goed,
 Maar 't mijn is toch het beste
 Schoon ik soms slapen moet
 Op hooi en strooi, in eenen stal
 Dan heb ik den kost voor niemendal .

* *
 * *

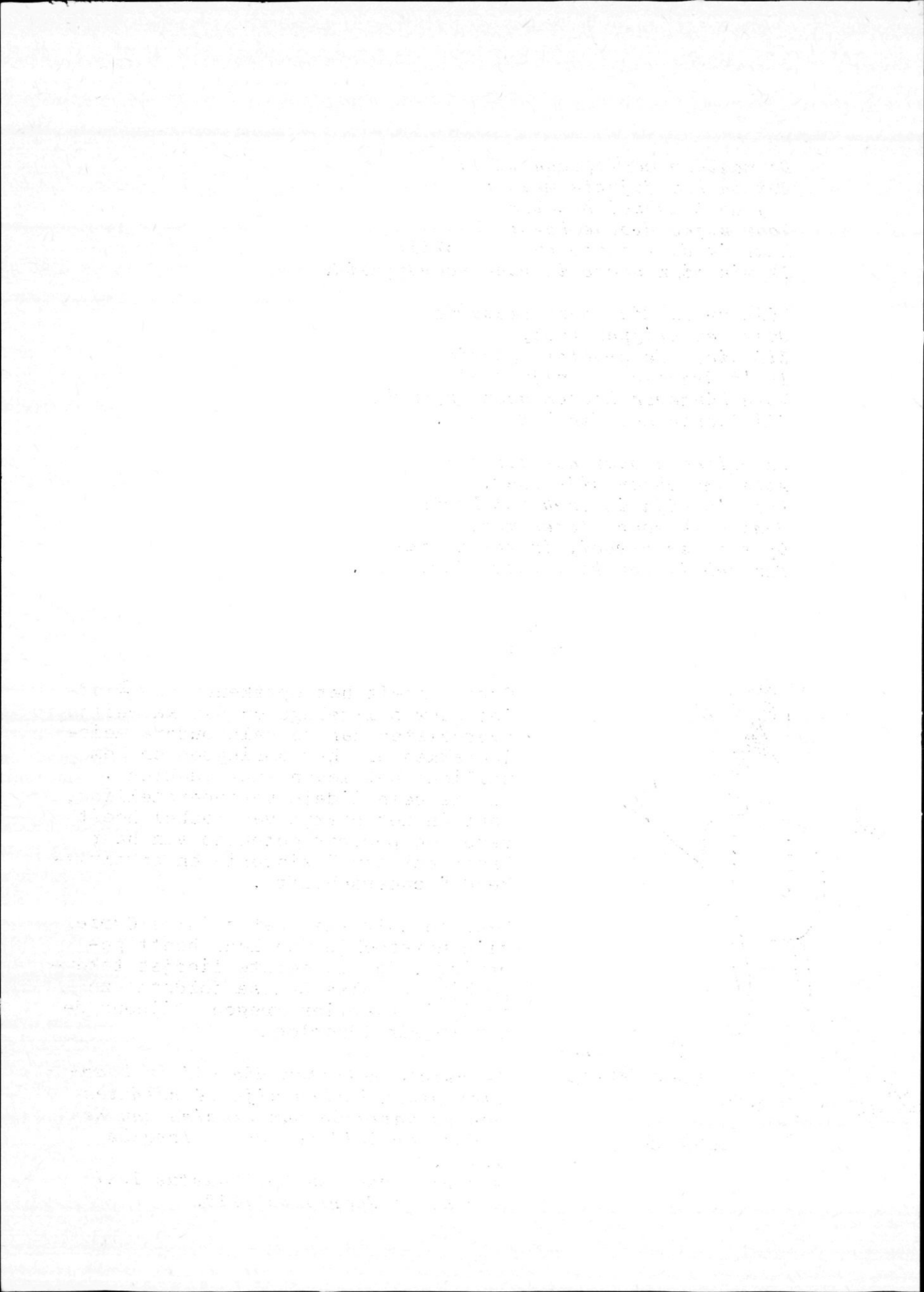
Cyriel heeft het optekenen van liedjes gauw stilgelegd en dit karweitje overgelaten aan de vele oudere meisjesbrakken die hem omringden en hem wellicht het leven zuur maakten . Dit is geen ijdele veronderstelling, want in het boekje van Rachel heeft deze een portret getekend van haar broer met een " winderig en onwelriekend " onderschrift .

Maar ge zult zien dat zuinige Cyriel zijn notaboekje nog lang heeft gebruikt . Na die eerste liedjes tekende hij op welke Duitse soldaten ze thuis in kwartier kregen tijdens de eerste wereldoorlog :

De eerste soldaten die wij in kwartier gehad hebben zijn 14 soldaten van de batterie van Slesien van den 1 October 1917 tot den 8 November 1917 .

Akkerman van den 15 Augustus 1917 tot den 1 Februarie 1918.

Dat is Cyrille Leconte
 de s...

7 soldaten van het 1 Marinepionier compagnie van den 16 November 1917 tot den 30 Januari 1918.
 5 soldaten van het 2 Matrozen regiment Pionier zuge van 4 Februarie 1918 tot den 24 Maart 1918
 2 onderofficieren van de artillerie van den 25 Maart 1918 tot den 28 April 1918
 4 soldaten van de artillerie van den 25 Maart 1918 tot den 20 April 1918
 2 soldaten van het 2 Matrozen regiment Pionierzuge van den 21 Maart tot den 30 Mei 1918
 2 onderofficieren van de artillerie van den 23 April 1918 tot den 20 Mei 1918
 4 soldaten van de artillerie van den 28 April 1918 tot den 20 Mei 1918
 2 onderofficieren van de artillerie van den 2 Augustus 1918 tot den 26 Augustus 1918
 6 soldaten van de artillerie van den 2 Augustus 1918 tot den 20 Augustus 1918

Dit staat neergeschreven in het boekje van Cyrille , maar het is mogelijk dat deze nota's afkomstig zijn van de hand van een zijner zusters .

Na de oorlog kreeg Cyriel het liedjesschrijven weer te pakken . Nu werden oorlogsliedjes tegen den Duits opgetekend , en over meisjes wier haar werd afgesneden . Zulke liedjes werden toen met honderden geschreven .

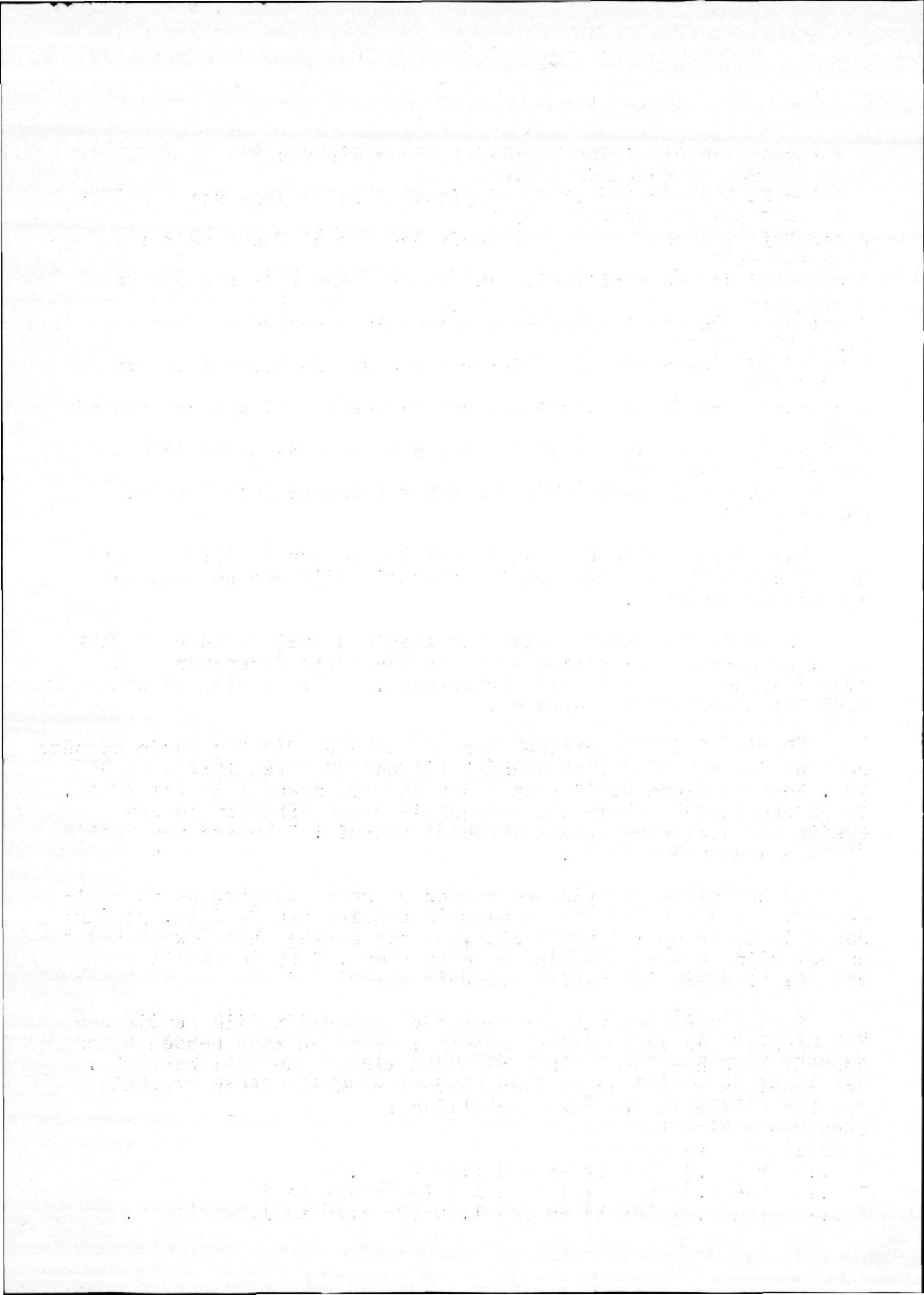
Er werd ook nota genomen van de bedragen die het gezin Leconte ontving vanwege de " Onderstand " tijdens de jaren 1917 - 18 en 19 . Deze bedragen variëerden van maand tot maand : 50 tot 70 fr. De ondersteunden kregen waarschijnlijk van overheidswege een boekje op naam, want Cyriel vermeldt vooraf : " Numero van boekje 083883- stamnummer 86 " .

In hetzelfde kalepingske werden de meest diverse zaken vastgelegd. Een afschrift van de nieuwjaarsbrief van Cyrille, gericht aan zijn peter op 1 januari 1919, en ook hoeveel het gekost heeft om hem zijn eerste communie te laten doen : " Cyriel heeft 268 fr. 50 voor zijn eerste communie gekost " /

Twee bladzijden van het kleininformaatschrift zijn gewijd aan het bedrijf van vader Jules Leconte . Vader en zoon hebben samen gewerkt voor het maken van " de zware wielen van Bolleberge " . Het loont de moeite na te gaan hoeveel uren er werden besteed aan het uitvoeren van deze bestelling :

Uren van Cyriel :

5 April van ten 2 tot 8
 6 .. van 8.30 tot 12 en van 1.30 tot 7.30
 7 .. van 7.30 tot 12 en van 1 u tot kwart na 5
 8 .. van 7.30 tot 12 en van 1.30 tot 8.30 en 1.30 aftrek.

9 April van 7.30 tot 12 en van 12.30 tot 5.30
 11 .. van 7.30 tot 12 en van 1.30 tot 8
 12 .. van 7.30 tot 12 en van 1.30 tot 8
 13 .. van 7.30 tot 10.30

De uren van Vader
 5 April van 2 tot 8
 6 .. 3 uren
 7 .. 5 uren
 8 .. 6 uren
 9 .. 5 uren
 11 .. 5 uren
 12 .. 4 uren
 13 .. --

Hieruit blijkt dat Cyriel bestendig werkte aan het vervaardigen van de wielen , terwijl de vader tussenin ook ander karweiwerk verrichtte .

*
* *

Het kleine notaboekje, in gebruik genomen vóór het jaar 1914, deed nog dienst op de vooravond van de tweede wereldoorlog :
 " Wat dat de zwijns gekochst (sic) hebben den 21 Januari 1939 voor 480 fr. " , en een lijst met aankopen van meel aan Goethals. De zwijns werden daarmee vetgemest en verkocht . Heel precies staat opgetekend dat de winst, in vier maanden en tien dagen , 444 fr. bedroeg . Op 20 mei werd een nieuw zwijn gekocht voor 225 fr. en de winstgevende operatie werd herhaald .

*
* *

Het kleine boekje van Rachel Leconte werd door haar zelf vervaardigd uit een oud schrijfboek van Bertha Roobaert (volgens een fragment van de omslag waarop tevens staat vermeld : Soeur Hélène - Schooljaar-Année scolaire 1913)

Daarin vinden we een paar liederen , o.a. het onvermijdelijke " Klachtlied van Duc de Reichstadt aan het graf van zijn Vader". Verder het " portret " van Cyrille en een naamlijst van Duitse soldaten die bij hen in kwartier hebben gelegen :

" Friedrich Schulz, Heinrich Kömpe , Willy Friederich , Walter Türos, Walter Bäcker, Robert Güse , Walter Weise , Franz Welenkis , Otto Waki, Franz Badzis, Hermann Beyer, Otto Schumann, Ernst Brause. Allen soldaten van het 1 Marinepionierscompagnie-Adres : 1 Marinepioniers Battalion 1 Compagnie Deutsche Fel(d)-post 837 - Hoelang zij hier geweest hebben van den 16 November 1917 tot den 30 Januari 1918 " .

Ook waren er soldaten van de Batterij Schlesien. Enkele militairen hebben eigenhandig hun thuisadres in het boekje neergeschreven voor eventuele latere briefwisseling ...

*
*   *   *

Een zwartgekaft kalepingske moet in de smaak gevallen zijn van de muizen, want ze hebben duchtig de rug uitgebeten. De tekstbladen zijn gelukkig ongeschonden gebleven. Op de binnenzijde van de kft staat de naam geschreven van de eigenaresse, in de twee talen nog wel : Toebehoorende aan Bertha Roobaert, Blauwe sluize Bredene N° 19 , en : Aportiment a Berthé Roobaert Elusee bleu Breedene N° 19 . Alle twijfel is dus uitgesloten .

In dit boekje werden uitsluitend liedjes opgetekend . Voor de belangstellenden geef ik graag de titels :

Dood van Napoleon
Leven en dood van de Heilige Philomena
De pastoor en zijn koei
De Engelsche Kiel
Oorlog en hongersnood
Aan de IJzer
Het Belgisch Vaderland
De Vlaamschen Leeuw
Welkomsgroet
Werkelied
Rose et Epine
Polka

En dan nog iets waardoor de kinderen zich braaf hielden : Van een lied " Hymne van den Paus Grigrius "(sic) werden alle woorden omgedraaid, en dit gaf dan volgend resultaat :

Enmijk nav ned suap Surgirg
-----

*Egidadfiel reppehcs nav teh thcil
Eid gad naa gad nijs nelarts thcir
Sneiw hcam neot ed etsree snalgthcil knolb
nigeb naa ezed dlerew knohcs .*

hetgeen betekent : Hijnne van den Paus Grigrius
-----

*Liefdadige schepper van het licht
Die dag aan dag zijn stralen richt
Wiens mach toen de eerste lichtglans blonk
Begin aan deze wereld schonk*

Oef ! ... En zo zijn er nog vier strofen .

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

Het kleine zwarte zangboekje van Espérance Nijssen laat vermoeden dat dit meisje ouder was dan haar vriendinnetjes. Hier hebben we een zeer mooi en verzorgd geschrift in purperen inkt. Jammer genoeg blijft dit niet duren en brengt Espérance steeds minder en minder het geduld op haar liedjes zorgzaam neer te pennen.

Het boekje is gevuld met zeer stichtelijke liedekens, in het Vlaams, Frans en in 't Latijn. Slechts heel op het laatst wordt even afgeweken, want het boekje wordt afgesloten met:

HOE RIJMT MEN DAT TE GAAR ?

Hoe rijmt men dat te gaar (bis)
Een huis een kat en een stove (bis)
En hoe rijmt men dat te gaar
Elk huisken heeft zijn kruisken
Elk katje zoekt zijn muisken
En elk stoveken heeft gemeenlijk ook zijn buisken
Ja zoo rijmt men dat te gaar (bis)

De waschte de peper en de kletskep
En hoe rijmt men dat te gaar
De waschte moet gedampt zijn
De peper moet gestampt zijn
En die geen haar heeft moet niet meer gekamt zijn
Ja zo rijmt men dat te gaar

Een haaze, een koopman en een kousse
En hoe rijmt men dat te gaar
Een haaze kan gestropt zijn
Een koopman kan gefopt zijn
En eene kous met een gat moet gemeenlijk gestopt zijn
Ja zoo rijmt men dat te gaar

Een gendarm, een kleerkas en een bruggeling
Ja hoe rijmt men dat te gaar
Een gendarm draagt twee botten
In de kleerkas zitten motten
En de bruggelingen zijn gekend voor zotten
Ja zoo rijmt men dat te gaar

De toorn, de kermis en de muzikant
En hoe rijmt men dat te gaar
Op de toorn draait het haantje
Op de kermis zwaait het vaantje
En de muzikant zit gaarn bij 't kraantje
Ja zoo rijmt men dat te gaar

*Sinte Pieter, de omgang en de hemel
 En hoe rijmt men dat te gaar
 Sinte Pieter heeft twee namen
 Op de omgang staan de kramen
 En in den hemel is het eeuwig leven Amen
 Ja zoo rijmt men dat te gaar .*

Het boekje kwam tussenin nog in handen van G. Nijssen die de paar laatste onbeschreven bladen gebruikte om op te tekenen hoeveel schoven iedere string land opbracht . Dit was per " strink " rond de duizend schoven .

*
 * *

Het zangboekje van Louise Minne. Het begint met te melden wie de eigenaresse is, in 't Frans , maar 't is anders Frans dan dat van Bertha Roobaert : " Livre de chante appartement à Louis Minne " . Het blijft verstaanbaar . Gedateerd: 1906.

Ook dit boekje is gevuld met stichtelijke liedjes, op een paar uitzonderingen na , en in twee talen. Eenmaal ging ze bijna het verkeerde pad op toen ze begon te schrijven : " In Frankrijk drinkt men lekkeren wijn ... " . Ik denk dat " masoeur " haar daarbij betrapt heeft , want verder kwam ze niet .

Hier vind ik voor het eerst de tekst van het beruchte lied: " Ze zullen haar niet hebben, de schone ziel van 't kind " (Zo te zien , op de wijze van " De Vlaamse Leeuw") Alhoewel dit lied behoort tot onze politieke geschiedenis, of politieke folklóre , zal ik maar geen slapende leeuwen wakker maken en bijgevolg de tekst niet afdrukken .

Veel belang heeft het boekje dus niet . Dit heeft Louise zelf wel begrepen en ze heeft haar eigendom afgestaan aan Rachel Leconte . Deze heeft op de achterzijde van de kaft gewaarschuwd : " Dit boekje behoort (sic) aan Rachel Lecomte die dit vind moet dit weer geven en die dit niet weergeeft krijg een flinken dat hij van den os op de ezel spring ."

Voilà !

R i c h a r   V E R B A N C K

*
 ***
 *****
 ***
 *


~~~~~  
~~~~~

DE STANDREGELS
EN EEN REKENINGBOEKJE
VAN DE LAATSTE SCHUTTERS GILDE
SINT - SEBASTIAAN
TE BREDENE

x
xxx
xxxxx
xxxxxxxxx
xxxxx
xxx
x

*Bekeken
zonder kennis van zaken,
mensen of feiten ,
door :*

R i c h a r d   V E R B A N C K

~~~~~  
~~~~~


DE LAATSTE HANDBOOGGILDE " SINT-SEBASTIAAN " TE BREDENE

+++++

Robrecht de Beaucourt de Noortvelde heeft in zijn "Geschiedenis van Bredene" (1913) uitvoerig geschreven over de eerste gilde van Sint-Sebastiaan te Bredene. Daaruit onthouden we dat deze gesticht werd in 1630 , en samen met alle andere gilden verdween in 1786 , ten gevolge van een decreet uitgevaardigd door keizer Jozef II .

Hoeveel pogingen er nadien ondernomen werden om de gilde opnieuw van stapel te laten lopen is niet geweten . Eén poging lukte zeker , want : " Op heden 12 April 1922 wordt te Bredene, de Maatschappij van handboogschutters opnieuw gesticht . Zij zal haren ouden naam dragen : " Handbooggilde Sint-Sebastiaan " . (Artikel 1 van de standregels) .

De andere " STANDREGELS der Handbooggilde Maatschappij " Sint Sebastiaan " - Breedene- Dorp " volgen hier :

Art. II - Ze wordt bestuurd door een Kommissie van 11 leden , waaronder één Voorzitter, twee Ondervoorzitters , één Schatbewaarder , één Schrijver, twee Bestuursleden, twee Boetmeesters, de Sire en één Hofmeester , herkiesbaar om de drie jaar .

Art. III- Ze heeft tot doel : de liefhebberij in 't schieten te verspreiden ; medeburgers door genegenheid en vriendschap aan elkaar te hechten en mede te helpen aan den bloei en het leven der Gemeente .

Zij staat buiten alle politieken strijd .

Art. IV- Ieder persoon die begeert deel te maken der Maatschappij, zal aan de Bestuurskommissie voorgesteld worden, welke zal beslissen den nieuw voorgestelde te ontvangen of te weigeren in de Gilde .

Art. V - Het inleggeld der leden is 15 fr. Het mag naar keus, in eens of zesmaandelijks betaald worden.

Art. VI - De bijdrage der leden, alsmede alle profijten door de Gilde gedaan door : schietingen, verkoop van schietgerief, enz. vormen de kas der Gilde .

Art. VII - Alles wat de Maatschappij bezit , is en blijft de volle eigendom der leden, welke regelmatig en zonder achterstel hunne jaargelden betalen .

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

REPORT OF THE PHYSICS DEPARTMENT

FOR THE YEAR 1960-1961

CHICAGO, ILLINOIS

1961

BY THE PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILLINOIS

1961

BY THE PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILLINOIS

1961

BY THE PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILLINOIS

1961

BY THE PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILLINOIS

1961

BY THE PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILLINOIS

1961

BY THE PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILLINOIS

1961

BY THE PHYSICS DEPARTMENT

Art. VIII - De leden hebben door hunne hoedanigheid, recht op een jaarlijks avondmaal dat plaats grijpt in het lokaal . Zij hebben daarenboven recht op ééne prijsschietsing per jaar .

Deze rechten zijn persoonlijk en niemand kan er in hun plaats van genieten .

Art. IX - Er zijn wekelijksche en jaarlijksche schietsingen. De wekelijksche hebben plaats den Zondag om 3 uur en den Maandag om 7 uur 's namiddags .

De jaarlijksche beschrijvingen hebben plaats :

1-e op Meikermis-Zondag

2-e op Septemberkermis-Zondag

Deze bovengenoemde beschrijvingen worden gegeven ten risico der Gilde .

Art. X - De bovenvermelde jaarlijksche beschrijvingen zullen ten voordeele of ten schade der Maatschappij gedaan worden door 6 leden telkens te benoemen door de bestuurskommissie .

Art. XI - De Koningschietsing zal plaats hebben ieder jaar, op den 2 -en Zondag van Mei .

Art. XII - De Koning zal op den dag van zijn Koningschietsing of hoogstens acht dagen later een prijs te verschietsen geven van minstens 25 franken .

Art. XIII - Alle geschillen, indien er kwamen te ontstaan, zullen door de Kommissie onpartijdig gemiddeld worden . Al de leden zullen zich onvoorwaardelijk naar hare schikkingen gevoegen , op straf uit de Maatschappij gebannen te worden .

Art. XIV - a) De Maatschappij zal niet kunnen ontbonden worden zolang er 5 leden blijven bestaan .

De leden die geen deel meer willen maken van de Maatschappij of er door de Kommissie uitgebannen worden, hebben hoegenaamd geen recht aan iets dat de Maatschappij toebehoort .

b) De leden die weigeren hunne jaargelden te betalen zullen als ontslaggevers aanzien worden .

Art. XV - De leden betalende voor 2 personen, evenals de vrouwspersonen der Gilde hebben recht deel te nemen aan één jaarlijksche prijsbolling ; welke gehouden wordt op den Donderdag der Carnavalweek van ieder jaar om 18 1/2 stipt .

Art. XVI - Om te mogen bollen hoeven :

a) De ongehuwde manspersonen NIET tegenwoordig te zijn op de bolling ; WEL de ongehuwde vrouwspersonen .

b) De gehuwde mannen hoeven niet tegenwoordig te zijn op de bolling als hun vrouw er tegenwoordig is ; zooniet zijn de gehuwde mannen verplicht zelf tegenwoordig te zijn .

c) Uitzonderlijke gevallen worden door de Kommissie beslist.

Art. XVII - Alle vergaderingen, Bestuurlijke zoowel als Algemeene hebben plaats in het lokaal .

Art. XVIII - a) Jaarlijks wordt één Algemeene vergadering gehouden voor al de leden .

b) Indien enkele leden aan de standregels verlangen eenige wijzigingen te doen, dienen zij eene Algemeene vergadering bijeen te roepen, welke zal beslissen .

Daarvoor hoeven zij een schriftelijke aanvraag, door minstens 20 leden onderteevend , aan het Bestuur te laten worden .

c) Indien er door eenig of ander geval , nieuwe schikkingen aan de tegenwoordige standregels dienen gedaan te worden, zal de besturende Kommissie in de eerste vergadering er den voorstel van doen aan de tegenwoordige leden .

Art. XIX - Om alle onvoorziene moeilijkheden te voorkomen worden de giften aan de Maatschappij gedaan maar verschoten of verbold als ze aanwezig zijn .

De leden kregen ieder een boekje met deze standregels . Het werd gedrukt bij A. Goekint-Verburgh , Nukkerwijk 6 , te Bredene . Elk exemplaar werd afgeleverd als genummerd lidboekje op naam .

o
o o
o

Het lokaal van de schuttersgilde lag in de Kerkstraat . Het was de nu verdwenen herberg " Boldershof " die gehouden werd door het echtpaar August Praet - Renilde Defever . Er was ook een uitgang in de Dorpstraat . Middenin lag de boltra maar binnen deze ruimte kon eveneens een liggende wip geplaatst worden .

De staande wip stond aan de Landweg , achter de Zusterschool in het Dorp . Ze was eigendom van August Cools , en werd door de maatschappij gepacht .

Het " Boldershof " verdween toen de blok huizen voor de dorpskerk afgebroken werd .

o
o o
o

De standregels werden overgenomen uit het lidboekje van Mr. Theophiel Casier , afgeleverd op 1 mei 1931 . Het draagt het nummer 70 , en de handtekeningen van voorzitter Fl. Brijs en de schrijver G. Baumont (sic) . Maar zo te zien betwijfel ik sterk of deze twee heren wel zelf hun naam neergepend hebben .

Men kon enkelvoudig lid worden, maar er was ook mogelijkheid om meegaande moeder de vrouw in te lijven bij de maatschappij . Uit de standregels blijkt in welke mate de dames betrokken werden bij de activiteiten .

De volledige boekhouding van de schuttersgilde bestond uit een eenvoudig copyboekje waarin jaarlijks de namen van de leden opgetekend werden . Eén bladzijde was voorbehouden voor het opschrijven van de inkomsten , met daartegenover de uitgaven . Voor mij ligt het betreffende boekje dat loopt vanaf 1932 tot eind 1943 . In extremis , op 8 april 1944 , wordt nog een uitgave geboekt van 50 fr. , " betaald aan Van de Broele F. voor portret van H. Van Steenkiste " . Dan is het definitief uit .

Een vluchtig doorsnuisteren van deze " boekhouding " leert ons alras dat de schuttersgilde steeds moeite had om de eindjes aan elkaar te knopen . Alvorens de inkomsten en uitgaven van naderbij te bekijken wil ik graag de lijst geven van de personen die lid waren in het jaar 1933 . Ik eerbiedig de spelling van de namen zoals ze opgetekend werden . Ik neem ook de schrijfwijze van de aantekeningen letterlijk over .

BESTUURSLEDEN :

Ere Voorzitter - Brijs Flor.
Voorzitter of Hoofdman - Vanderbeelen Olivier
Ondervoorzitters - Maurice Lingier en Kwestier Oscar
Commissarissen - Henrie Vansteenkiste en Knockaert Amedé
Boetmeesters - Dewilde Raymond en Henri Meesschaert
Schrijver - Vandenbroele Firmin
Schatbewaarder - A. Vansteenkiste
Deken - David Emiel
Hofmeester - Jan Vandenbroele

LEDEN BETALENDE VOOR TWEE PERSONEN (30 fr.) :

<i>Lapeirre Cyriel</i>	<i>Brijs Florimont</i>
<i>Lingier Maurice</i>	<i>Brijs Alfons</i>
<i>Francier Gustaaf</i>	<i>Zwaenepoel Gustaaf</i>
<i>Praet August</i>	<i>Zwaenepoel André</i>
<i>Doktoor Vandeweghe</i>	<i>Van de Berghe Jules</i>

... of the ...
... 1914 ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

Van Eecke Gustaaf
 De Schepper Oscar
 Levecque Louis
 David Emiel
 Vandenbroucke Cyriel
 Luca Camiel
 Boei Antoon
 Maes Arthur
 Hollevoet Isidoor
 Baumont Gaston

Doens René
 De Cuyper Edmond
 De Cuyper Cyriel
 Dobbelaere Honoré
 De Coninck Marcel
 Van den Berghe Omer
 Moerman Maurice
 Van Steenkiste Pierre
 David Cyriel

LEDEN BETALENDE VOOR 1 MAN (15 fr.) :

Hollevoet Frans
 Van Steenkiste Amedé
 Van Steenkiste Henri
 Meerschaert Frans
 Hollevoet André
 Knockaert Amedée
 Devriendt Edmond
 Velghe Henri
 Decouter Henri
 Inghelbrecht Charles
 Vr. Pieter Deschepper

Goethals Edward
 Vandenbergh Maurice
 Melis Albert
 Vandenbroele Remi
 Goethals Maurice
 Dewilde Raymond
 Egels Achille
 Hoste Charles
 De Cuyper August
 Mathys Achille
 Doens André

o
 o o
 o

En dan : DE REKENINGEN .

Het boekje begint met de vermelding dat er op het einde van het jaar 1931 nog 21,20 fr. in kas is, maar... dat voor het souper van ditzelfde jaar nog 800 fr. (dik onderstreept) te betalen is . Dadelijk wordt erbij gevoegd, eveneens meermaals onderstreept , dat er nog 400 fr. te ontvangen valt als toelage van de gemeente . Ze zitten dus dik in de schuld !

Geen nood ! Het lidgeld voor 1932 stroomt binnen :
 Op 10 febr. kan reeds 900 fr. geboekt worden en achteraf nog 90 fr. , 45 fr. , 15 fr. en 175 fr. Om het tekort enigzins aan te vullen voegde de ere-voorzitter daar nog een royale gifte van 25 fr. aan toe , en op 2 mei kwam het gemeentebestuur eindelijk over de brug met zijn toelage van 400 fr. (voor 1931 !)
 Om de ontvangsten af te ronden kwam nog 52,25 fr. binnen , zijnde de opbrengst van de Grote Schieting , gegeven in Café Achille.
 De totale ontvangsten waren rap opgeteld : 1723,45 fr.

De lijst met de uitgaven voor het jaar 32 is uiteraard wat langer en op het eerste zicht was er ruim geld genoeg in kas om de onkosten te dekken , maar... nogmaals MAAR ! De schutters-gilde , steeds in de put , was maar slecht van betalen zodat het jaarlijkse souper van 1932 slechts betaald werd op 19 maart van het daarop volgende jaar . Op dit souper waren 68 man aanwezig tegen 13 frank, hetgeen voor de maatschappij een nieuwe schuld betekende van 884 fr. In die tijd keek men blijkbaar niet zo nauw , en er is niemand aan doodgegaan . En we moeten eerlijk zijn en alles zeggen : het souper van 't jaar 31 is betaald geweest op 21 febr. 32 . Ge kunt ook niet alles tegelijk doen .

Alsof er geen andere onkosten waren ! Op Vastenavond was er bolling voor de vrouwen en dit kostte de maatschappij 160 fr. aan prijzen . Het waren natuurlijk niet allemaal zulke hoge posten die dienden geboekt te worden, maar veel kleintjes maken één groot . Voor nagels en draad tot verbetering van de staande pers : 2,50 fr. Tembers : 6,50 fr. Voor drukwerk " zijnde de programmas van het Zomersizoen " : 38,70 fr. en voor 80 programma's voor het " Winterziezoen en tembers " : 44,50 fr. Voor een aankondiging in de gazet ter gelegenheid van de Grote Schieting op Kermiszondag : 13 fr. (Het Burgerwelzijn) . Er is ook een uitgave van 7 fr. voor " het tekort voor pijlrappers " (sic). De pijlrappers werkten waarschijnlijk tegen een voorafbepaald minimum-drinkgeld . Was er niet genoeg, dan moest de maatschappij het verschil bijpassen .

Jaarlijks diende 110 fr. betaald te worden aan August Cools als pacht voor de gaaipers .

Natuurlijk waren er dan nog de gewone uitgaven zonder welke de activiteiten van een schuttersvereniging onmogelijk zouden zijn geweest . Ik bedoel deze die noodzakelijk waren voor de aanschaf van " gaaien en vogels " . Een Siregaai kostte 50 fr. , maar dat was dan ook een schoon stuk die door de winnaar thuis te pronken werd gezet . Daartegenover stond dat 100 kleine vogels met daarbij nog een spel van zeven hoogvogels te krijgen was voor 48 fr. Wie , de duivel , kon dat maken voor die prijs ?

De gilde dook ook in de kas voor het aanwerven van een orgellist, ook soms vermeld als " speelman " , die voor de leute moest zorgen tijdens het jaarlijks souper . De man streek daarvoor 35 fr. op .

Jaarlijks herhalen zich deze onkosten. Andere uitgaven kan ik niet zo maar verklaren, zoals deze : 6-5-34: Betaald aan Boei Antoon voor reparatie aan het dak van Alex Bil : 18,50 fr.

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side. The text is organized into several paragraphs, with some lines appearing as bold or indented. Due to the low contrast, specific words and sentences cannot be transcribed.]

In het jaar 38 , van 't zelfde laken een broek : 15 fr. Vlogen de pijlen soms door het dak van die brave mens ?

Het lidgeld werd blijkbaar opgehaald door boetmeester Raymond Dewilde . Dit bracht waarschijnlijk ook onkosten met zich , bijzonderlijk wanneer dit lidgeld ontvangen werd in een van de vele herbergen . In ieder geval, Dewilde kreeg hiervoor 23 frank . En daaronder staat nog een post van 3,75 fr. voor " 5 glazen bier betaald voor Dewilde " . Misschien kreeg de boetmeester deze vergoeding ook voor het gebruik van zijn fiets. Wie weet het ?

Met de toelage van de gemeente was het ook geen suiker en zeem . In het jaar 33 kreeg de schuttersgilde als toelage voor 1932 veertig frank minder . De maatschappij moet wreed in de penarie gezeten hebben want tegen alle geplogenheden in ging ze aankloppen bij het gemeentebestuur met de bede om nog hetzelfde jaar de toelage voor het lopende jaar te mogen inkasseren . Goed , zeiden de vroede vaders , ge krijgt ze , maar ze wordt teruggebracht tot 250 fr. - Liever één afgeschoten vogel in de hand dan twintig boven op de gaaiers , zeiden de schutters , en ze namen de 250 fr. mee naar hun lokaal .

Het moet er wreed gestoven hebben, daar op het gemeentehuis , want voor het volgende jaar , 1934 , is er in het kasboek geen spoor van enige toelage . Voor 35 krijgen ze nog slechts 200 fr. , in 36 : 150 fr. En dan moeten we wachten tot in 1938, wanneer de Gemeente rijkelijk de som van 500 fr. overmaakt . Dit jaar waren er gemeenteverkiezingen ...

Het was dus tijd dat er enkele ereleden kwamen want het werden slechte tijden en het aantal leden daalde voortdurend . In 1937 waren er 5 ereleden aan 25 fr. en een goeie 30 gewone leden die 15 fr. neertelden . Mochten de vrouwen niet meer van de partij zijn ? De inkomsten bedroegen dus slechts 980 fr. Het rekeningboekje vermeldt dan nog daarbij dat dit het lidgeld is voor de jaren 1936-37 . Vet was het dus niet . De inkomsten van Dewilde waren niet gedaald . Hij staat geboekt voor 21,25 fr zijnde 5 % op een som van 425 fr. die door hem was opgehaald. Voor hem slechts 3 glazen bier meer , ofte 2,25 fr.

Als erelid traden volgende heren naar voor :

Burgemeester André Zwaenepoel , Van de Weghe , Cyrille Vandenbroucke , Gustaaf Zwaenepoel en Constant Cazaux .

Daar tegenover hebben wij de vermelding dat er 2 NIET BETALENDE leden zijn : Raymond Dewilde en Jan Vandenbroele .

1. The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work.

2. The second part of the report deals with the results of the work and the progress of the work.

3. The third part of the report deals with the results of the work and the progress of the work.

4. The fourth part of the report deals with the results of the work and the progress of the work.

5. The fifth part of the report deals with the results of the work and the progress of the work.

6. The sixth part of the report deals with the results of the work and the progress of the work.

Ook het dak van een zekere Sander heeft er moeten aan geloven : onkosten 10 fr. te betalen aan Olivier , (?)

In 1940 , stilte op het Bredens schuttersfront . Elders schoten ze des te meer . Met scherp ! Maar in 1941 worden de activiteiten hervat , en wel met volgend bestuur :

Hoofdman : Camiel Van de Berghe
 Voorziter : Strooiband
 Ondervoorziter : Vansteenkiste Henri
 Schrijver : Van de Broele Firmin
 Schatbewaarder : Meesschaert Henri
 Comesaris : Beuselinck Frans
 Boetmeester - Praet Jozef en Van Hoof Frans
 Koning : Decouter Henri

Er was toen nog 175,65 fr. in kas . Voor de nieuwe start moest wel een en ander aangekocht worden : veel bladen "beschrijfpapier" , lidkaarten die gedrukt werden bij Goekint, en dan nog kaarten in grote hoeveelheden . De wip diende ook hersteld te worden . Hiervoor werd onder ander een autoband aangekocht voor 10 frank . August Vandenberghle leverde 4 nieuwe pinnen voor 38 fr. en Arthur Minne 2 kallepinnen voor 20 fr.

Er waren toen een goede veertig leden . De vergoeding voor het ophalen van het lidgeld blijkt afgeschaft te zijn . Voor de jaren 42-43 verhoogde het aantal leden nog , want in oorlogstijd was er weinig te beleven in het dorp en verstrooiing was meer dan welkom .

De pacht prijs van de gaaipers bleef onveranderd . De eigenaar , August Cools , deed in 1942 zelfs een mild gebaar en gaf de vereniging 5 frank steun .

Zoals gezegd worden na 7-11-43 geen rekeningen meer vermeld in het schrijfboekje . We vinden tijdens de oorlogsjaren nog enkele buitengewone uitgaven : Een mis voor Florimond Brijs en een voor Fr. Hollevoet . Voor het eerst en voor het laatst vinden we ook een betaling gedaan aan de koster voor " aserace " : 325 fr. (verzekering) . En regelmatig werd ook geld besteed aan de nieuwe " sires " . Deze kregen een ingelijst portret .

Weer eens ging de " Handbooggilde Sint- Sebastiaan " ter ziele . Hier volgt dan de laatste lijst van gewone leden . De bestuursleden heb ik hoger vermeld .

LEDEN AAN 20 FR

Vansteenkiste Amedé
 Vansteenkiste Pier
 Van de Broele Jan
 Vanderhaghe Stefaan
 Vankinhove Maurits
 De Vis Marcel
 Boey Antoon
 Declercq Henri
 Bonne Arthur
 Claeys Gustaf
 Praet Camiel
 Rijkeboer Diseri
 Romelaere Remie
 Mylle Frederik

Francier Gustaf
 Caers Henri
 Deschacht Frans
 Tielens Jozef
 Dumary Gerard
 Dumary Edmond
 De Jagher Jozef
 Pintelon Leo
 Steenland Jozef
 Meesschaert Medard
 Meesschaert Leon
 Vandekerkhove Gustaf
 Vandekerkhove O
 Vandekerkhove Gerard

LEDEN AAN 10 frank

Gunst Lowie
 Gunst Edmond
 Gunst Roger
 Dusine

Molet Camiel
 Claeys Frans
 Thyberhein Costant

*
 ***
 *****
 ***
 *

R i c h a r d   V E R B A N C K

Het rekeningboekje en het lidboekje met de standregels werd
 ter onze beschikking gesteld door de heer JULES VANDENBERGHE
 waarvoor onze beste DANK !

~~~~~  
 ~~~~~


THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1914

CHICAGO, ILL.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILL.

CHICAGO, ILL.

1914

CHICAGO, ILL.

CHICAGO, ILL.

CHICAGO, ILL.

DE MOSSELHOEK

In ons Jaarboek 1980 publiceerden wij een mooie foto met , op de voorgrond , de bouw van de Cockerill-kaai , en op de achtergrond een zeldzame afbeelding van de verdwenen Bredense wijk " De Mosselhoek " , ook in mindere mate genoemd "De Visschershoek " .

Over de Mosselhoek werd reeds een en ander geschreven, eerstens door Raoul Eeckhout in zijn werk " Zoeklicht op Bredene" en naderhand ook in onze jaarboeken , zodanig dat men zich kan afvragen wat er over dit hoopje huizen nog te zeggen valt .

De eerste aanleiding tot het schrijven van deze korte bijdrage is de vraag die mij herhaaldelijk wordt gesteld nopens de juiste ligging van de Mosselhoek . Aan de hand van oude en nieuwe plannen moet ik dan steeds maar opnieuw de nodige uitleg verschaffen . De mensen vergeten trouwens vlug en zelfs de naam " Cockerillkaai " vereist bijkomende uitleg .

Verder hebben wij tijdens onze jacht naar iconografisch materiaal een en ander gevonden dat een ruimere verspreiding waard is . Zo konden we bepalen dat een schilderij , in bezit van onze konfrater André Van Caillie , een zicht op de Mosselhoek voorstelt . We schrijven verder daarover iets meer .

Bij de dienst " Urbanisatie " van de Stad Oostende kregen we de kopij van een plan met onteigeningen en aanhechtingen van Bredens grondgebied ten bate van Oostende, en dit met het oog op het graven van de nieuwe grote springkom, op het einde van vorige eeuw . Op dit plan komt een nauwkeurige straat- en woonst-indeling voor van de wijk en , wat voor ons heel nieuw was , ook de plaatsaanduiding van de " Molen van Rotsaert " . Deze stond langs de Pamelkreek , niet ver van de hoeve " Goed Ter Schelle " . Op geen enkel plan of kaart van de streek, ook niet op stafkaarten uit verschillende perioden, hadden we ooit een aanduiding gevonden over het bestaan van deze molen . James Ensor heeft er een afbeelding van gegeven op een kleine ets, maar dan in spiegelbeeld ,(Jaarboek 1976) . Op een 18-e eeuwse schilderij, een voorstelling van de kapel van Molendorp en de sluizen van Slijkens, bemerkt men op de achtergrond een molen die op dezelfde plaats kan gestaan hebben .

Omdat een stukje Mosselhoek te zien is op de gravure "Première Vue d'Ostende " (Prise du bord de la Creque Gauweloose - Près du Fort de Slyckens) , uit 1782 , neem ik de gelegenheid te baat daarna wat uitleg te verschaffen over deze zeer belangrijke afbeelding van Olivier Le May- Masquelier . Detailfoto's werden door mij genomen van de originele, zeer fijne gravure .

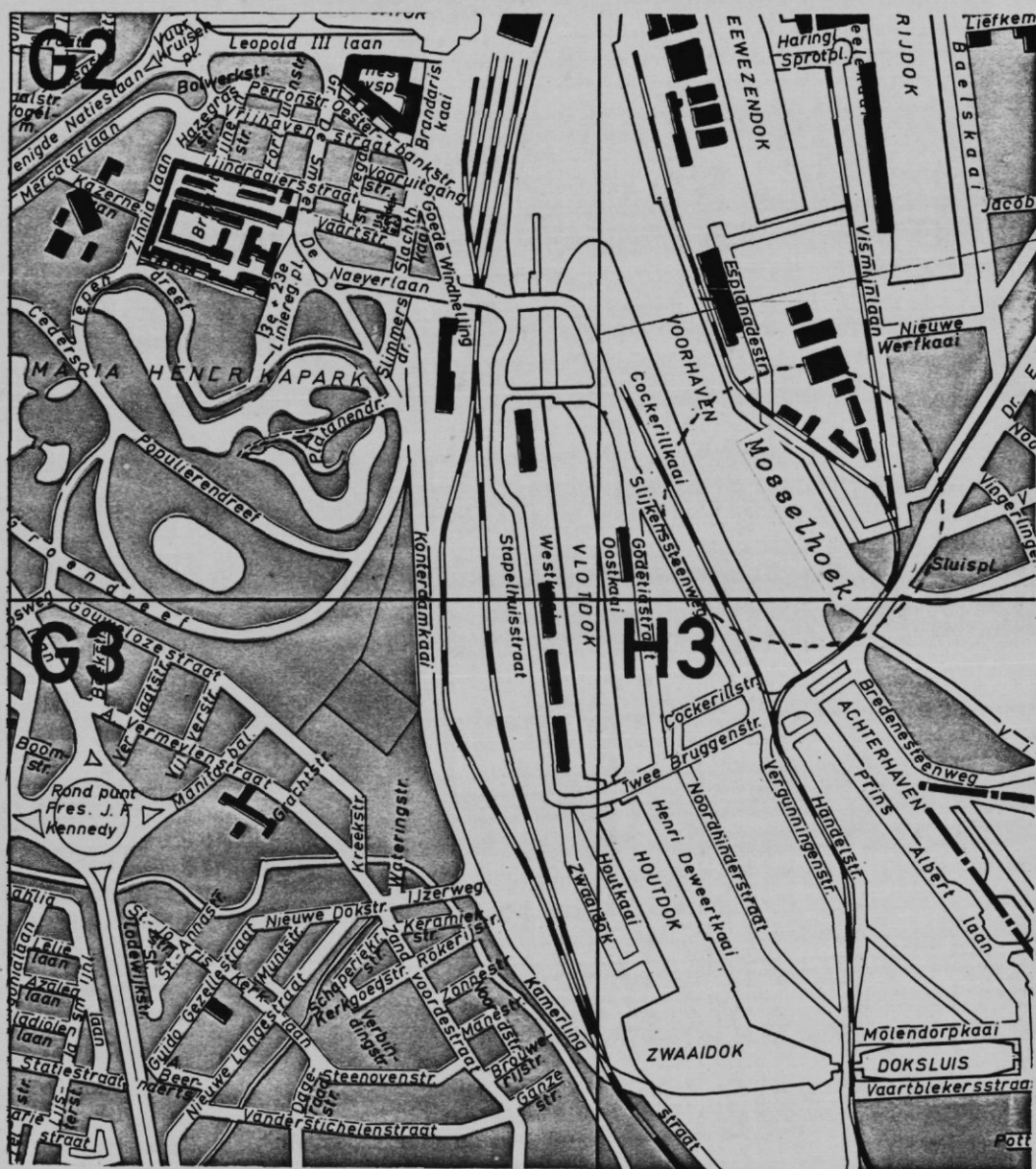
1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that proper record-keeping is essential for the transparency and accountability of the organization. This section also outlines the specific procedures for recording and verifying financial data.

2. The second part of the document addresses the role of the audit committee in overseeing the financial reporting process. It details the committee's responsibilities, including reviewing the financial statements, assessing the effectiveness of internal controls, and ensuring compliance with applicable laws and regulations. The document also describes the process for selecting and appointing audit committee members.

3. The third part of the document focuses on the importance of internal controls in preventing and detecting errors and fraud. It provides a comprehensive overview of the internal control framework, including the five components of internal control: control environment, risk assessment, control activities, information and communication, and monitoring. The document also discusses the role of management in designing and implementing effective internal controls.

4. The fourth part of the document discusses the importance of external audits in providing an independent assessment of the organization's financial statements. It outlines the process for selecting and appointing an external auditor, as well as the scope and objectives of the audit. The document also describes the process for reviewing and approving the audit report.

5. The fifth part of the document discusses the importance of financial reporting in providing timely and accurate information to investors and other stakeholders. It outlines the requirements for financial reporting, including the preparation and presentation of financial statements, and the disclosure of related party transactions and other significant events. The document also discusses the role of management in ensuring the integrity and reliability of the financial reporting process.

SITE VAN DE VERDWENEN WIJK " DE MOSSELHOEK "

=====

Het zal dadelijk opvallen dat wij hierbij hoofdzakelijk plan- en beeldmateriaal verschaffen. Waar het gaat om de duidelijkheid van onze uitleg wensen wij niets aan het toeval over te laten .

°
° °

De eigenaars van de gronden langs de Oost-Keignaartweg, even buiten Oostende, en de boeren die deze velden en weiden in pacht hadden, zullen in het begin van het jaar 1584 wel geen vermoeden gehad hebben van hetgeen hen te wachten stond .

De duinen, langs weerszijden van Oostende, waren bijna onbestaande en men moest werkelijk geen militair genie zijn om te voorspellen dat het doorbreken van de dijk , ten oosten van de stad , de omgeving zou onder water zetten .

Dit gebeurde dan om strategische redenen, en de gevolgen lieten niet op zich wachten. Zonder deze doorbraak zou Oostende haar huidige haven niet gehad hebben en zou over de Mosselhoek niet moeten schrijven, want deze zou er eenvoudig niet gekomen zijn . Andere gevolgen : langs de Keignaartweg werden de landerijen voor eeuwig uitgeschuurd ; wat hoger liggende grond werd schorre en zou later weer ingepolderd worden .

De Mosselhoek, die op bijgevoegde kaarten duidelijk te herkennen is , was aanvankelijk eveneens voor het grootste deel schorre . De oorspronkelijke eigenaars van de landerijen die op die plaats lagen , waren : Vincent Janssens, die in de onmiddellijke omgeving nog verschillende stukken bezat (o.a. een perceel genaamd " tHardeken ") , de Poorterije uit Brugge en de Kerk van Bredene.

De Noord-Ede, die aldaar een uitweg vond, overspoelde tegen- aan de nieuwgevormde Geule grond van Jan Hendrijcx , weduwe Focquedey , Jooris Boury en de kinderen van Corn. Gyselinck .

De zuidkand van de Noord-Ede, vanaf de Noord-Edesluis, die gebouwd werd in 1671 , tot aan de voet van het glacis dat voor het kroonwerk lag van het Fort Sint-Philippe, behoorde eveneens tot de wijk Mosselhoek. Dit gedeelte werd vroeger bewoond dan de noordelijker gelegen driehoek . Hier lagen landerijen die in bezit waren van de Poorterije van Brugge en van de erven van Cornelis Leys .

Eens dat de bevoeiing zijn hoogtepunt had bereikt bleven de mensen niet bij de pakken zitten . De Potteriepolder, waarvan de toekomstige Mosselhoek deel uitmaakte, werd in 1634 bedijkt en aan de noordzijde werd in 1702 door de Fransen een versterking, of retranchement, aangebracht. Oostende was toen bezet door de Fransen, maar deze zouden de stad moeten ontruimen na het beleg van 1706.

1. The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work during the year.

2. The second part of the report deals with the results of the work done during the year, and the progress of the various projects.

3. The third part of the report deals with the financial statement of the year, and the results of the various projects.

4. The fourth part of the report deals with the results of the work done during the year, and the progress of the various projects.

5. The fifth part of the report deals with the results of the work done during the year, and the progress of the various projects.

6. The sixth part of the report deals with the results of the work done during the year, and the progress of the various projects.

7. The seventh part of the report deals with the results of the work done during the year, and the progress of the various projects.

8. The eighth part of the report deals with the results of the work done during the year, and the progress of the various projects.

De sluizen van Slijkens, afgeschermd door het tweedelige fort Sint Philippe, waren er toen reeds, en wel sedert 1676 . Binnen en rond dit complex kwam er bewoning, maar het vervelende was wel dat er geen wegverbinding bestond met het naburige Oostende. Men diende in de havengeul, vanuit de stad , een pontschuit te nemen om over te zetten naar de schorre van Lissemore . Van daar uit voerden dijkwegjes in de richting van de Duinenweg en naar de Potteriepolder . Men bereikte deze laatste via de Lange Brugge die over de Pamelkreek lag . Over een dijkwegelken, tussen een stukje schorre en bebouwde landerijen trokken de mensen dan verder naar de Noord-Edesluis, en hierover kon men dan uiteindelijk het Sas van Slijkens bereiken .

Dit dijkwegelken lag precies in het gedeelte dat dat de latere Mosselhoek zou vormen. Maar de Geule verslikte en de schorre die aan de voet van de dijk lag verhoogde geleidelijk, zodat mettertijd een groot deel niet meer onder water kwam bij hoogtij. Een nieuwe dijk kon aangelegd worden, meer naar de Geule toe , zodat een extra perceel vrij kwam voor bewoning. Zoals het meer gebeurt werd daar waarschijnlijk eerst een herberg gebouwd om de wandelaars op te vangen die over de lange Brugge afgezakt kwamen. Het gedeelte schorre dat beneden aan de nieuwe dijk bloot lag bij laagwater kwam goed gelegen voor vissers die aldaar hun boot op het droge konden leggen . Ook zij kwamen zich daar vestigen zodat de nieuwe wijk al gauw met de naam " Visschershoek " bedacht werd.

De oude dijkweg lag wat ongeriepig voor het oprichten van nieuwe woningen. Een nieuwe , rechtlijnige kalsijdeweg werd aangelegd in het jaar 1772 , en deze gaf aan het driehoekige stuk van de Mosselhoek zijn definitieve vorm .

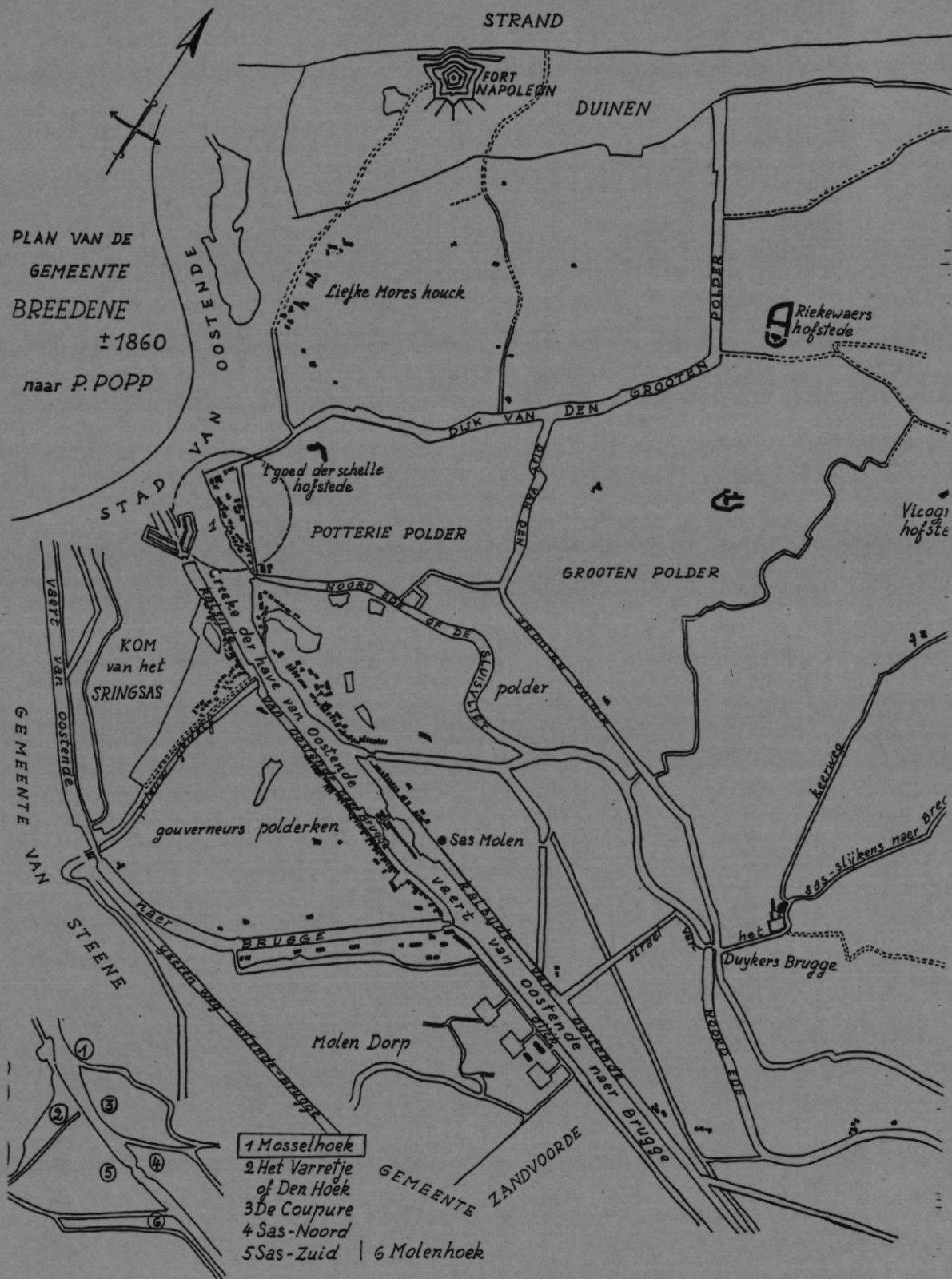
Veel later waren het in hoofdzaak mosseltrekkers die hier woonden, en stilaan werd nog alleen gesproken over de "Mosselhoek". Waar deze precies lag zullen we kunnen uitmaken aan de hand van de hierbij gevoegde kaarten .

°
°   °

Voor alle duidelijkheid zullen we ons opstellen aan de leuning van de huidige brug die de sluizingang van het springsas overspant, en we kijken in de richting van de stad . Om de toestand te begrijpen zoals ze zich voordeed op het einde van vorige eeuw moeten we de bruggen die daar liggen, en waarover thans al het verkeer uit en naar de oostkust trekt, wegdenken . Hier lag vroeger de Kreke die zich uitstreckte vanaf de sluizen van Slijkens tot aan de Oesterbankstraat . Hier botste de Kreke of ACHTERhaven op de Militaire Sluis , waarover men vanuit de stad , de Vuurtorenwijk kon bereiken .

PLAN VAN DE
GEMEENTE
BREEDENE
±1860
naar P. POPP

Heden blikken we vanaf de springsasbrug over de VOORhaven. Draaien we ons even om . In gedachten zien we door de spuikom de oude bedding van de Noord-Ede kronkelen en dan doorlopen onder het begin van de Voorhavenlaan, onder de baan naar Blankenberge , om even verder uit te monden in de havengeul nabij de instellingen van de zeemachtbasis . Aan weerszijden van deze monding lag de Mosselhoek, die moest verdwijnen om de aanleg van de sluizen van de te graven spuikom mogelijk te maken. Op het hedendaagse stadsplan ziet men duidelijk de insprong aan het einde van de Voorhaven.

Ik meen dat mijn uitleg niet moeilijk was om volgen. De oude situatie kan men best zien op het fragment van de kadasterkaart, opgemaakt door POPP. Deze kaart beperkt zich echter uitsluitend tot het grondgebied van de gemeente Bredene, en bij de gemeentegrens wordt halt gehouden. Let echter wel op de aanduiding " Kom van het Springsas " . Deze verdwenen spuikom werd aangelegd onder Napoleon in de bedding van de Gauweloze kreek die we nog zullen ontmoeten op de gravure van Masquelier . Hier liggen nu de handelsdokken van Oostende . De Gauweloze kreek mondde uit in de havengeul op de plaats waar , op de kaart van POPP, de " kalsijde van Oostende naar Brugge " begint . Dit is ongeveer halverwege tussen " De Bolle " en de lagere Demeysbrug .

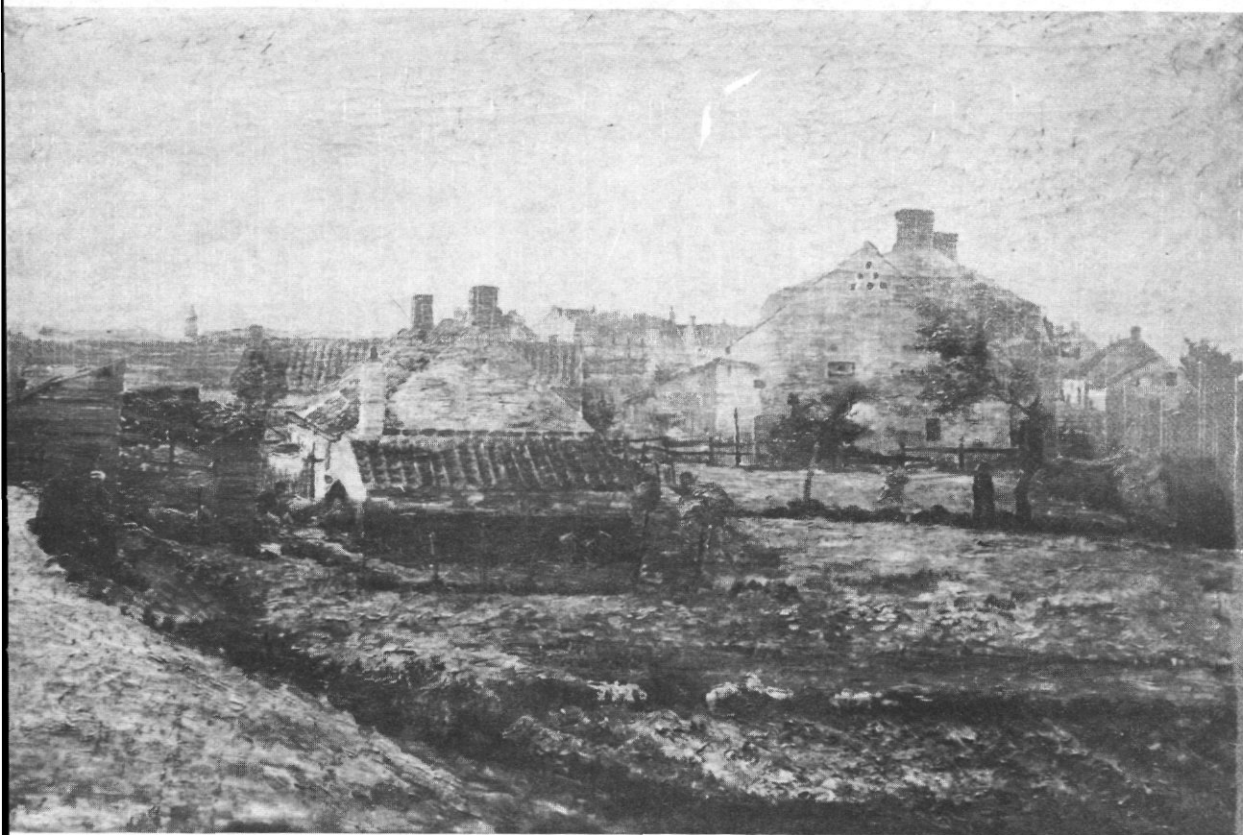
Er bestaan heel wat oude plannen en kaarten waarop de wijk Mosselhoek duidelijk staat afgebeeld in al zijn fazen. Afbeeldingen die ons een idee kunnen geven hoe het er aldaar uitzag zijn eerder schaars . Het betreft dan nog meestal vergezichten, zoals de mooie gekleurde prent van MARS : SLIKENS (La Vie d'Oostende). Het onderschrift bij de afbeelding trekt de aandacht op het feit dat aan de overzijde van de Kreek oester- en kreeftenparken te vinden zijn . Dit was inderdaad zo . Aan de kortste zijde van de driehoek bevonden zich eens drie oester-en kreeftenparken . Deze bleven bestaan na de onteigeningen . Er is nu nog één overgebleven. Meer details hierover vindt men in het " Oostends Oesterboek " van R. Halewyck en N. Hostyn .

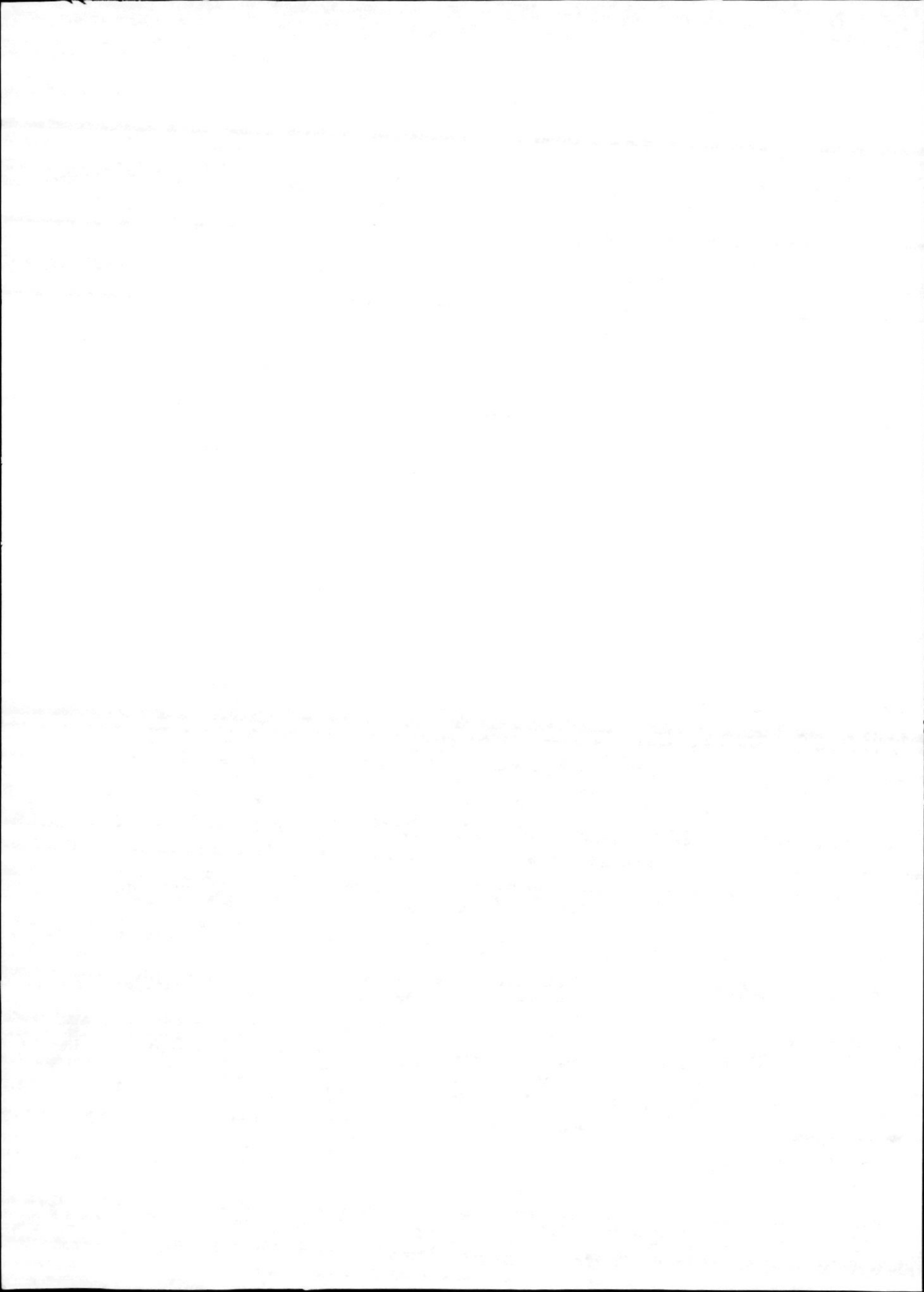
Zoals reeds eerder gezegd bezitten wij ook een foto waarop een groot gedeelte van de Mosselhoek voorkomt . Maar tot voor kort kregen wij alleen de kans om deze wijk langs één enkele zijde te bekijken , nl. van over het water . We wisten ondertussen wel dat onze konfrater André Van Caillie een paar schilderijen bezat die hoekjes van Slijkens in beeld brengen, maar het is slechts na de tweede identificatiepoging dat het mij gelukte op een dezer de Mosselhoek te herkennen. Een ander schilderij, minstens even merkwaardig, leverde geen problemen op . Eveneens op doek gebracht rond 1895, geeft dit beeld ons een zicht op de IBISHOEK toen er van deze instelling natuurlijk nog geen sprake was .

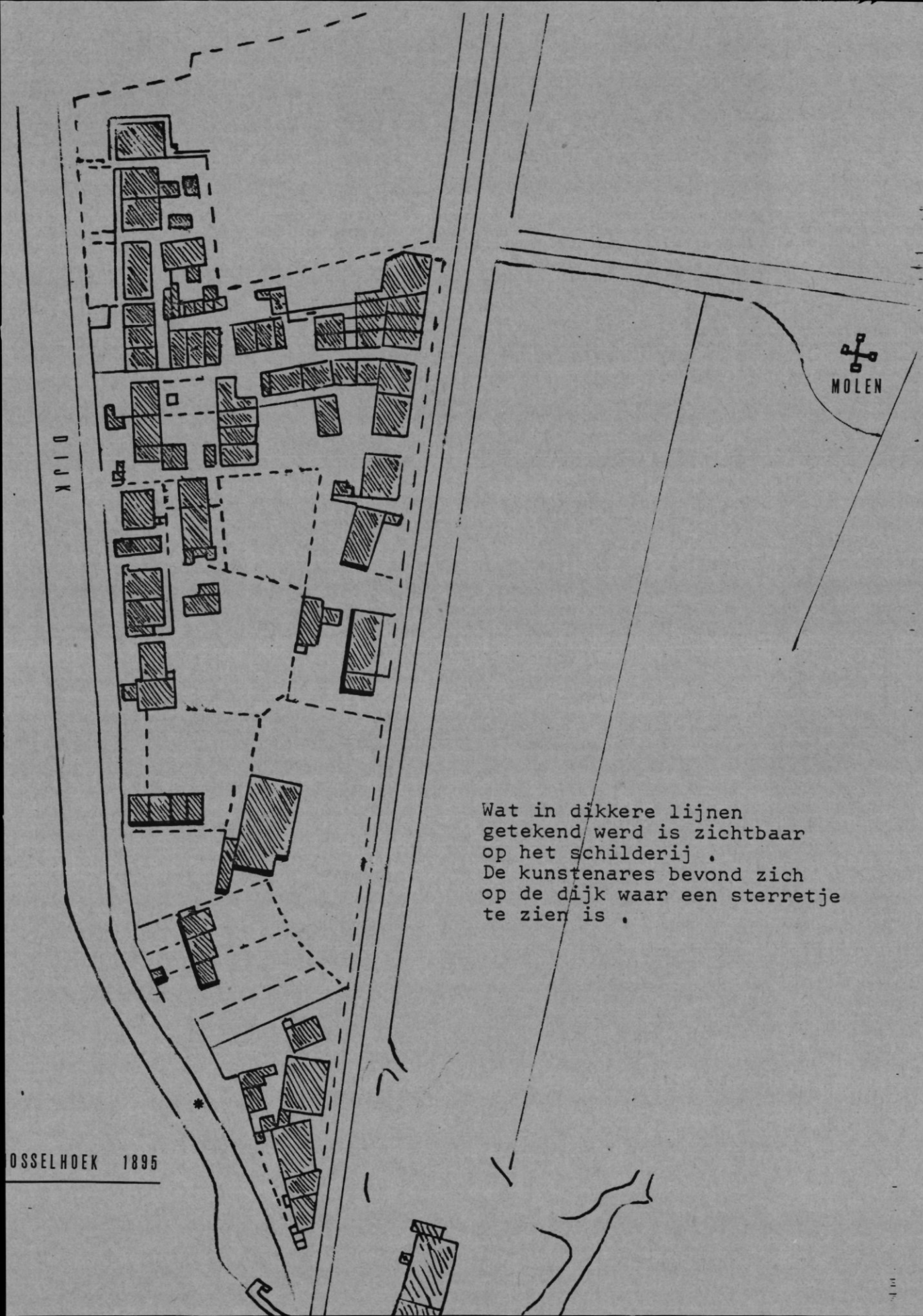
Eindelijk een woord over de kunstenares die deze schilderijen heeft geborsteld . Het was een zekere Marie Van Halme-Lévy, die tot de welstellende burgerij van de stad Oostende behoorde .

Wat in dikkere lijnen
getekend werd is zichtbaar
op het schilderij .
De kunstenares bevond zich
op de dijk waar een sterretje
te zien is .

De naam van haar schoonvader, Jean Van Halme (wijnhandelaar), vinden wij terug op een lijst van potentiële kiezers (lees: welstellende) die in 1818 minstens 50 gulden belasting betaalden . (De Plate- N. Hostyn - 6 sept. 1981)

Rond 1895 trokken 's zondags niet zo veel gewone stadsmensen naar de buiten . Burgerfamilies die minder gesteld waren op het uitgaansleven, en toch eens hun muffige salons wilden ontvluchten, huurden een of twee open " calleiges " en zochten in groep een rustig plaatsje op . Daar werd gezellig gepiknikt. Aldus verging het onze schilderes Van Halme, en zo ontstonden van haar hand verschillende doeken die het gelaat bewaren van verdwenen hoekjes uit de omgeving van Oostende .

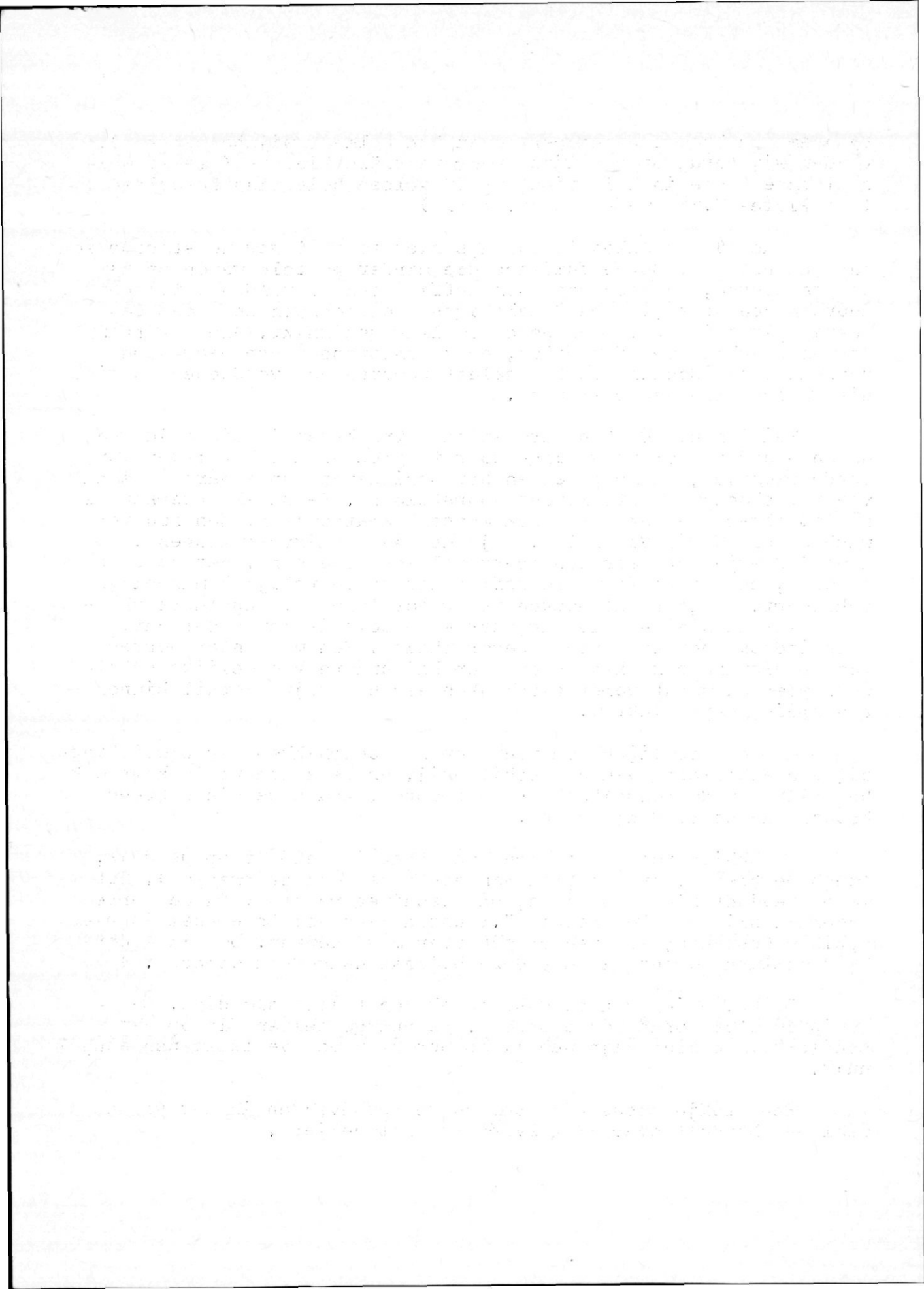
Meisjes uit de " betere stand " trachtten in die tijd hun dagen - anders vol verveling- door te brengen met het maken van borduurwerkjes, pianospelen en het schilderen van akwareltjes die meestal bloemen en stillevens voorstelden . De schilderwerken die ze voortbrachten waren dan ook meestal amateurisch. Men kon verwachten dat Marie Van Halme, tijdens die piknikverpozingen , kleine doekjes op haar schildersezel zou plaatsen . Het omgekeerde is waar, en het heeft me getroffen dat ze feitelijk " mannelijk " schildert. Ze gebruikt doeken van groot formaat, schildert nauwgezet wat ze ziet - gelukkig maar - en soms is het resultaat, om mijn indruk weer te geven , decorachtig . Men moet haar werken van op afstand bekijken, daar waar bij andere vrouwelijke schilders meer aandacht wordt geschonken aan het fijne detail binnen een kleine oppervlakte .

Met de mogelijkheden waarover wij beschikken geven wij hierbij een afbeelding van het schilderij, en terzelfdertijd komt ook het plan van de Mosselhoek op de proppen, zoals we die gekregen hebben bij de stadsdiensten .

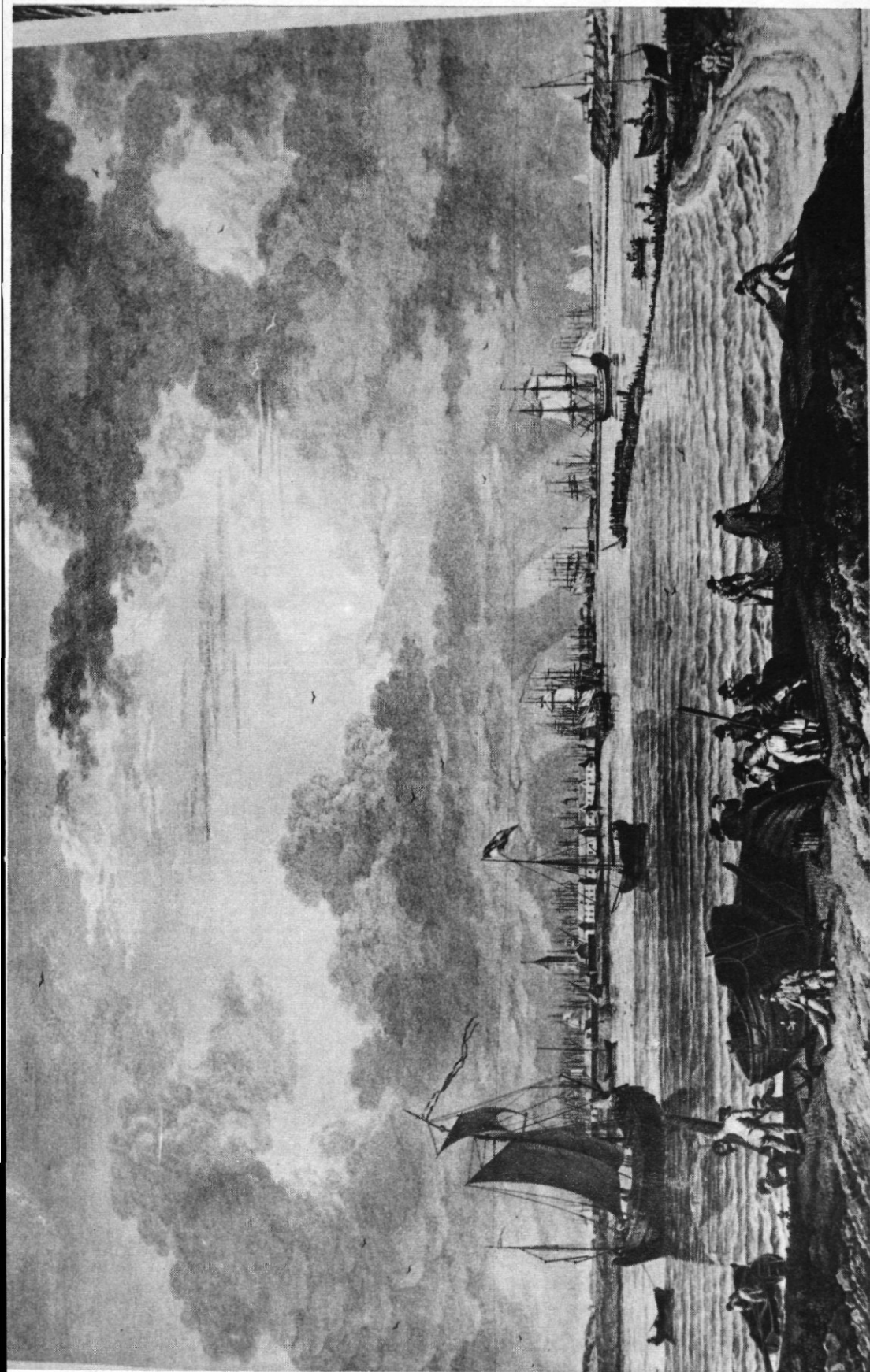
De schilderes heeft zich een plaatsje gezocht op de dijk, langs de Kreek (op het plan aangeduid met een sterretje). Het water bevindt zich dus links, de kasseiweg rechts . In de verte bemerken wij de " Peperbusse ". (Tussen haakjes: Deze naam is niet typisch Oostends, wat men er ook over moge denken. Ook in Nederland bestaan torens die met deze bijnaam aangeduid worden .)

De bebouwing van de Mosselhoek heeft iets slordigs. De woningen staan ordeloos dooreen . De huisgedeelten die op het schilderij te zien zijn heb ik op het plan met vette lijnen aangeduid.

Een stukje Mosselhoek zullen we terugvinden in het volgende deel dat handelt over de gravure van Masquelier .

PREMIÈRE VUE

(Vue du Port de la Crique)

Dédiée à Son Altesse Royale
L'Archiduchesse d'Autriche Duchesse de Saxe-

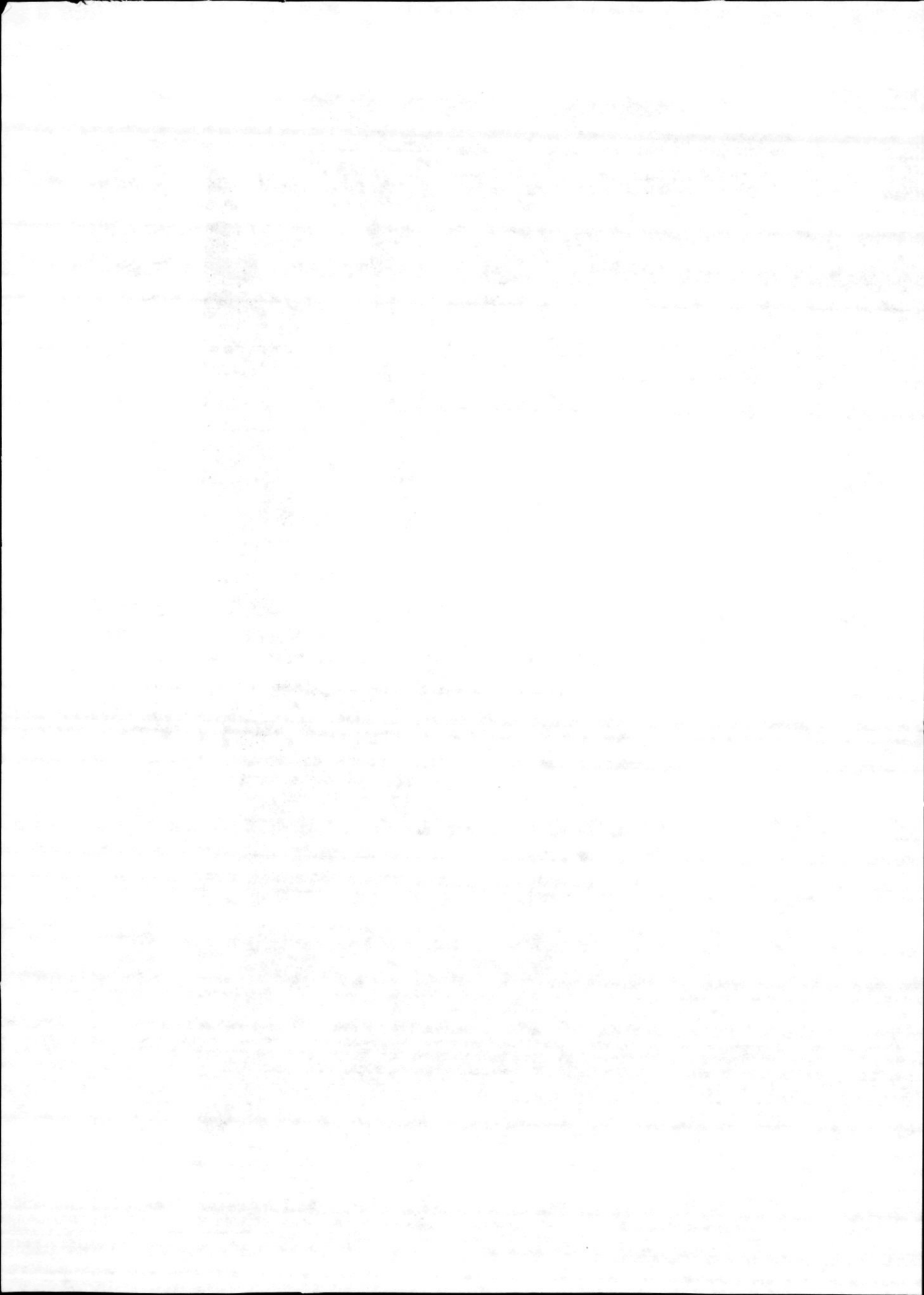
BRESTENDE

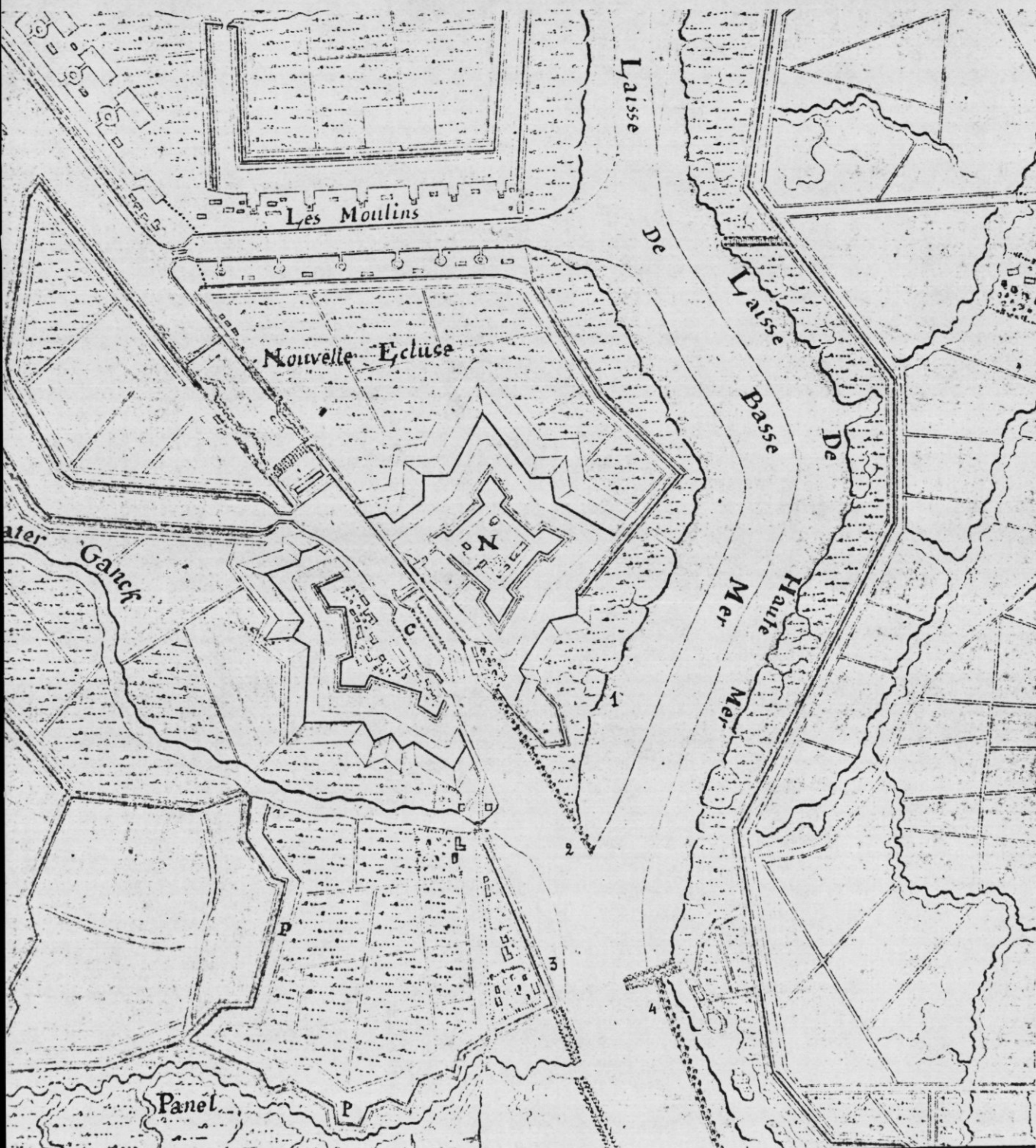
(Vue du Port de la Crique)

Madame Marie Christine
Archiduchesse d'Autriche Duchesse de Saxe-

(Vue du Port de la Crique)

(Vue du Port de la Crique)

- N : Fort St-Philippe
- 1 : Vissers aan het werk
- 2 : Kraeyenest
- 3 : Mosselhoek
- 4 : Zoutkaeye

" PREMIERE VUE D'OSTENDE "

Schilder Olivier Le May (Valenciennes 1734-1797) heeft een tweetal " Zichten op de stad Oostende " geschilderd . Van deze werden gravures gestoken door Louis Joseph Masquelier . Deze gravures werden voorzien van de titel " Première vue d'Ostende ... (1782) en " Seconde vue d'Ostende... " (1787)

Het " Tweede zicht " is meer populair omwille van de vele schepen die met bolle zeilen voor de haven dansen op een dramatische, overdreven woelige zee . Oostende, op de achtergrond, is slechts bijzaak en het geheel hoeft weinig uitleg .

Anders gesteld is het met het " Eerste zicht " , genomen aan de monding van de Gauweloze-kreek, bij het fort van Slijkens. Sedert jaren bekijk ik regelmatig deze fijne gravure die opgepropt is met belangrijke details die aan de gehaaste kijker ontsnappen, en reeds vaak be kroop mij de lust een ontleding te geven van dit iconografisch kunstwerk . Dit kan men best doen wanneer men de meest interessante fragmenten afzonderlijk kan bekijken .

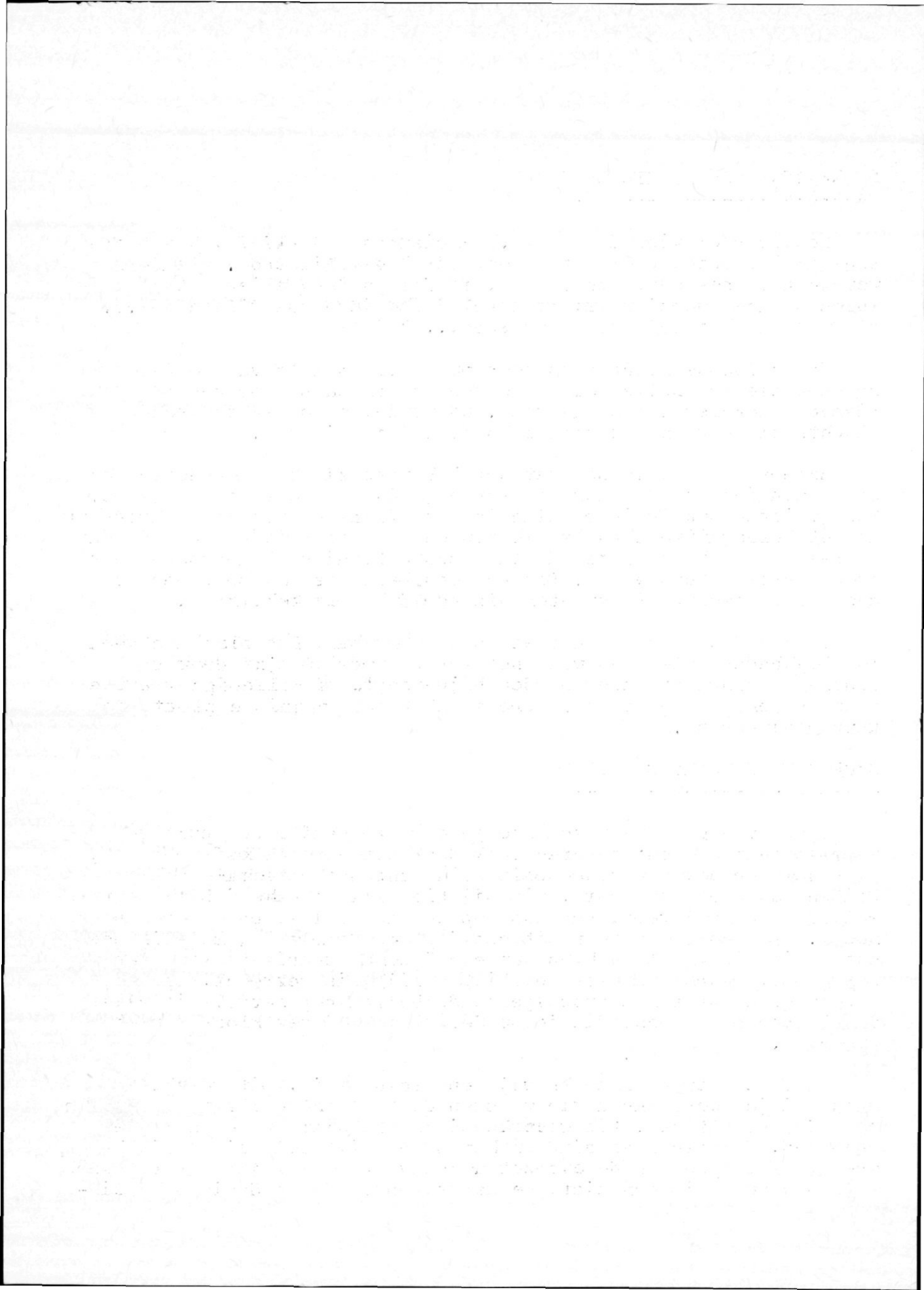
Ik geef dus vier illustraties en één plan. Dit plan kan geen moeilijkheden opleveren want het wordt verduidelijkt door de andere plannen die hier werden bijgevoegd. De volledige gravure dient slechts om de drie andere stukken op hun juiste plaats te kunnen situeren .

STUK MET HET STADSGEDEELTE

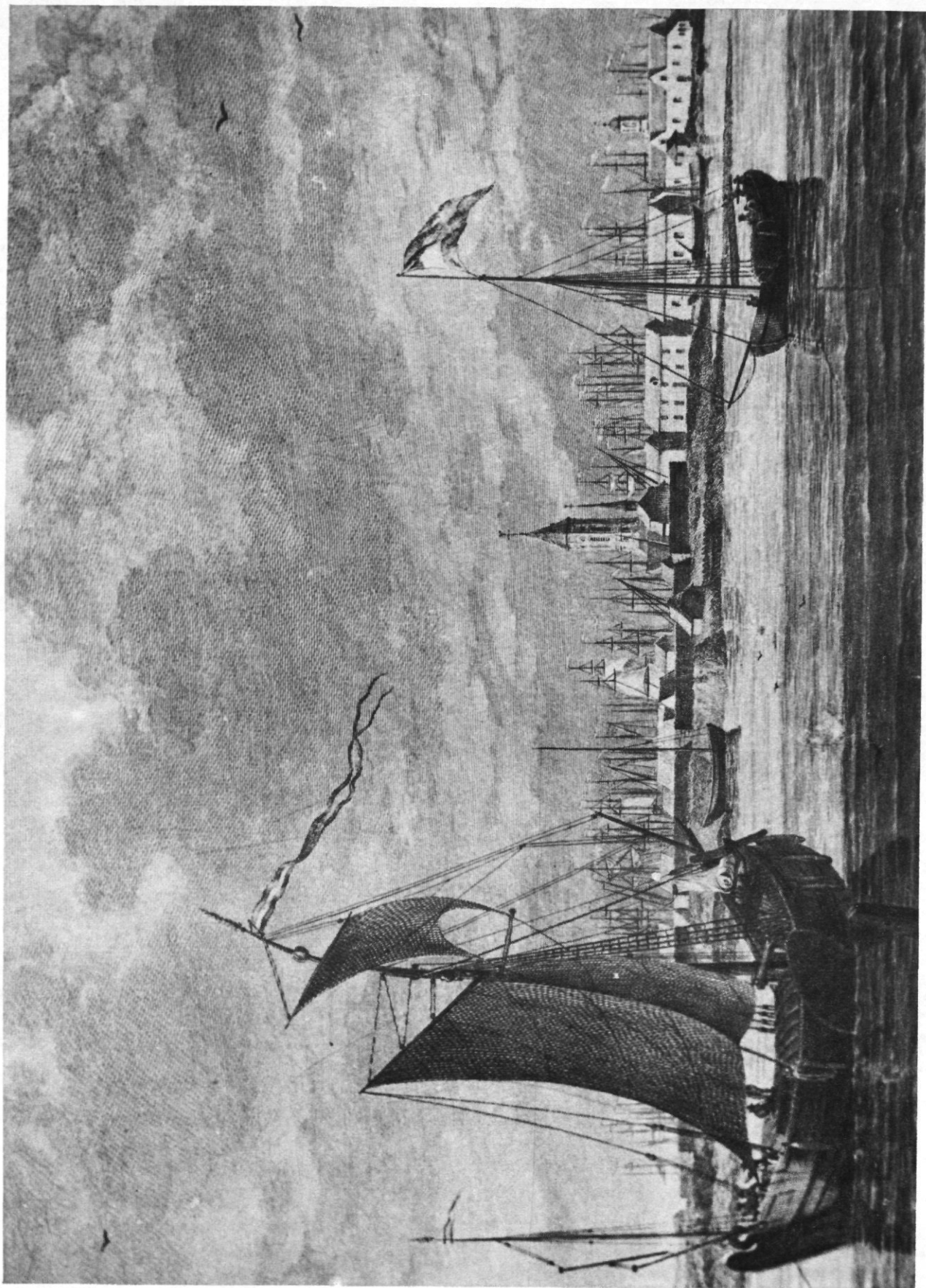

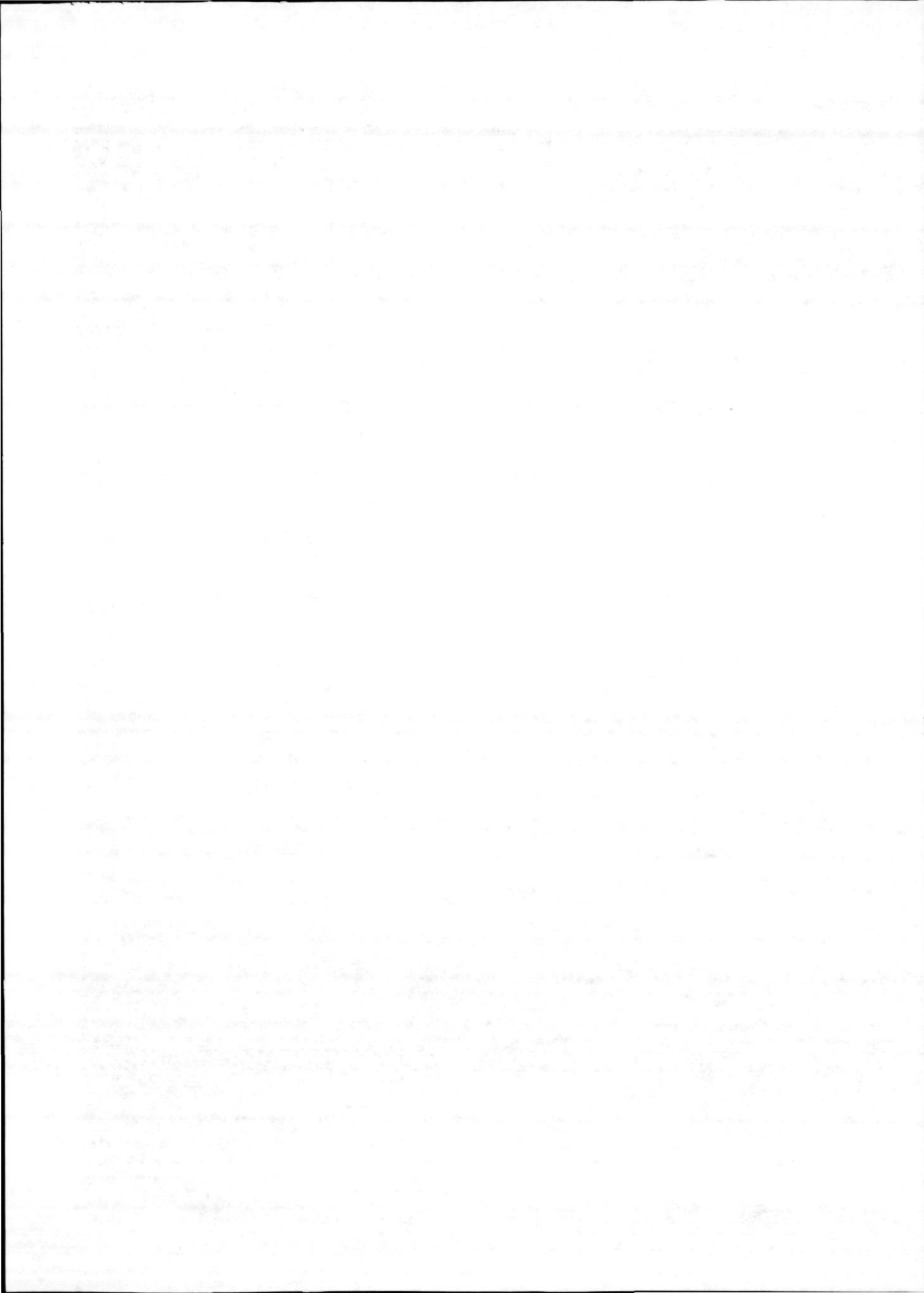
Op de voorgrond een zeilbootje die, zo gezien , vanuit de Gauweloze-kreek komt gevaren . Ik denk dat het een kof-schip is, maar het kan ook een smak-schip zijn want het verschil tussen beiden was niet zo groot . Wie mij hier wil terechtwijzen is steeds welkom . De rijkversierde masttop was in de 18-e eeuw zeer in de mode . De Fransen noemden dit een " pomme de mât " , maar ik meen dat ze in dit geval dachten aan een " pomme de pin " ofte open sparappel, waarmee ze wel degelijk gelijkenis vertoont. Later werden op de masten eenvoudige ronde ballen geplaatst, eigenlijk ook " appels " , maar die in de Nederlanden " mastkloot " worden genoemd .

Langs de oever bemerken wij een klein kotje. Dit was het wachthuisje voor mensen die wensten de " Kleine Overzet " te nemen naar de Mosselhoek . Dit wachthuisje staat hier op het huidige Hazegras. Tot een heel eind in het water ligt een dijkje die het op- en afstappen van de overzet moest vergemakkelijken . Praktisch alle gebouwen die men ziet, de kerktoren en de stadhuistoren uit-

gezonderd, liggen eveneens op het Hazegras. Het zijn hoofdzakelijk pakhuizen, en gebouwen die behoren tot de eerste oesterputten van de stad. Eertijds stond daar ook een herberg, genaamd " Sint-Catharintje ", maar deze kan ik hier niet uitpikken. Let zonder fout op de fijn gegraveerde kerktoren die er gelukkig nu nog staat. Wat het kleine, scherpe torentje ernaast betreft, laat u niet misleiden door gezichtsbedrog. Dit torentje stond midden op het kerkgebouw.

Boven het wachthuisje bemerken we de kraan die geplaatst was langs de zuidzijde van het eerste dok. Schepen liggen er genoeg in de haven. Zouden er werkelijk zoveel zijn geweest?

SCHEEPSVOLK

Al het volk dat men vooraan ziet op de volledige gravure is aan het werk - of zit eenvoudig te zitten - aan de voet van de resten van het fort Sint-Philippe. Enkele jaren nadien zouden ook deze resten opgeruimd worden. Een paar mannen kalfaten de romp van een kleine boot met dezelfde kalfaathamers die nog in onze tijd gebruikt worden.

Uw bijzondere aandacht wil ik trekken op de man die rechtop staat met een roeispaan in de handen. Deze is de enige die de typische klederdracht heeft van de zeelieden uit die tijd: een wijde broek die reikt tot halverwege de kuit en een muts gemaakt uit zeehondenvel. Deze wijde broeken werden nog lang nadien gedragen door de vissers van Heist. Wijde broeken werden steeds gegeerd door vissers, ook in Holland, waar ze nu nog gedragen worden. Wanneer kwaadsprekers echter beweren dat de vissers van Urk nu nog wijde broeken dragen om hun vlooiën vrij te laten heen en weer springen, dan moet men dit beslist als laster verwerpen, ook al houden ze staande dat Urk en Marken verrekt zijn van de vlooiën. Dit zal wel tot het verleden behoren.

Zo'n muts heeft mijn grootoom Ko nog gedragen, ge weet wel, die strandvisser die op alle oude prentkaarten afgebeeld staat.

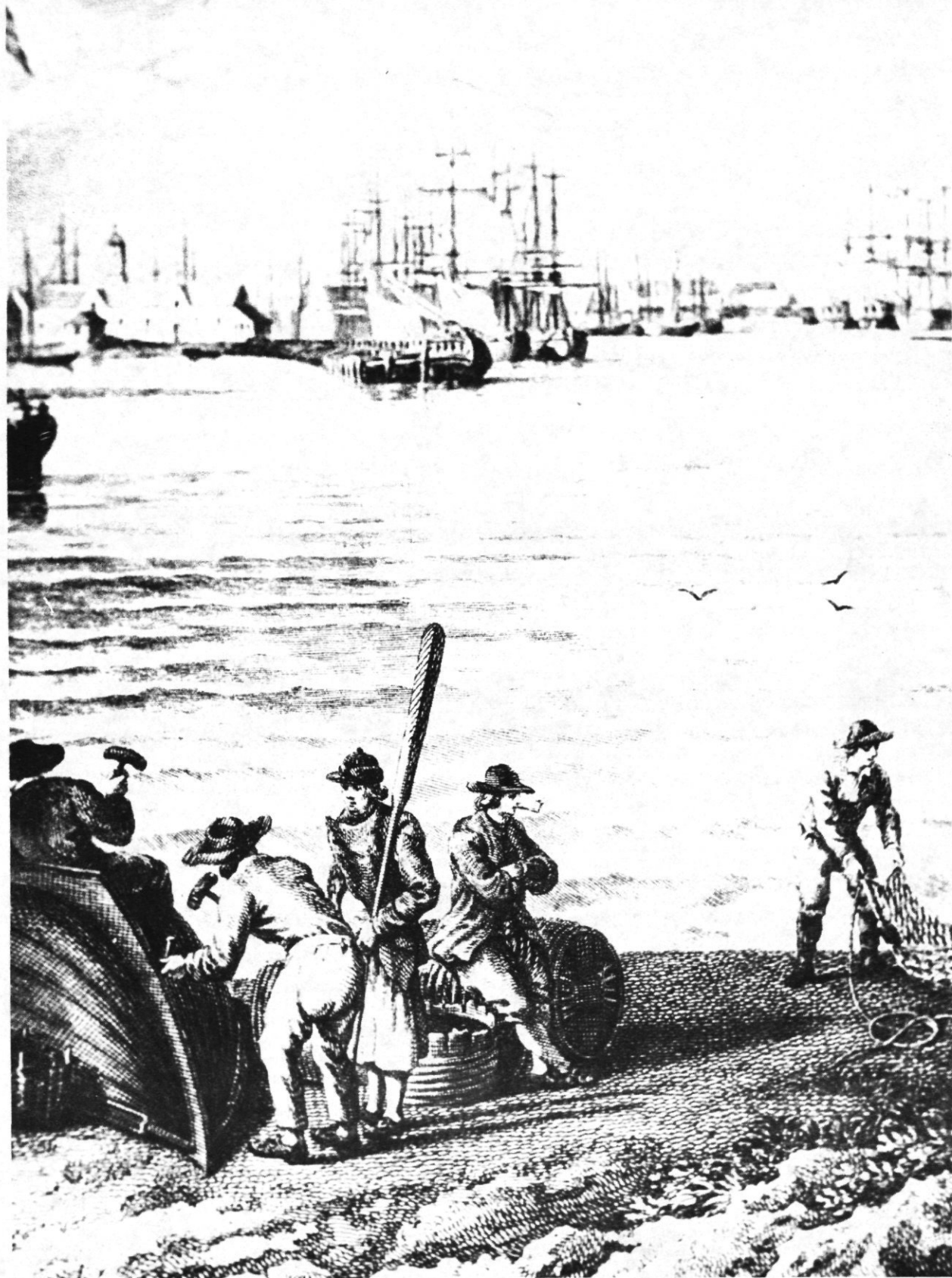
Op de achtergrond liggen enkele grote schepen langs de " Zoutkaeye ", in feite een staketsel dat ook te zien is op het plan, onder nummer 4.

STUK MET DE MOSSELHOEK

Dit fragment wordt doorsneden door het " Craeyenest ", dat op de plannen afgebeeld wordt als een stevig staketsel, maar die zo te zien zijn beste dagen achter de rug heeft. Dit staketsel scheidde de ingang van de vaart naar Brugge van de monding van de Gauweloze-kreek. Een zeilschip is zopas door de sluizen van Slijkens gevaren en trekt zeewaarts.

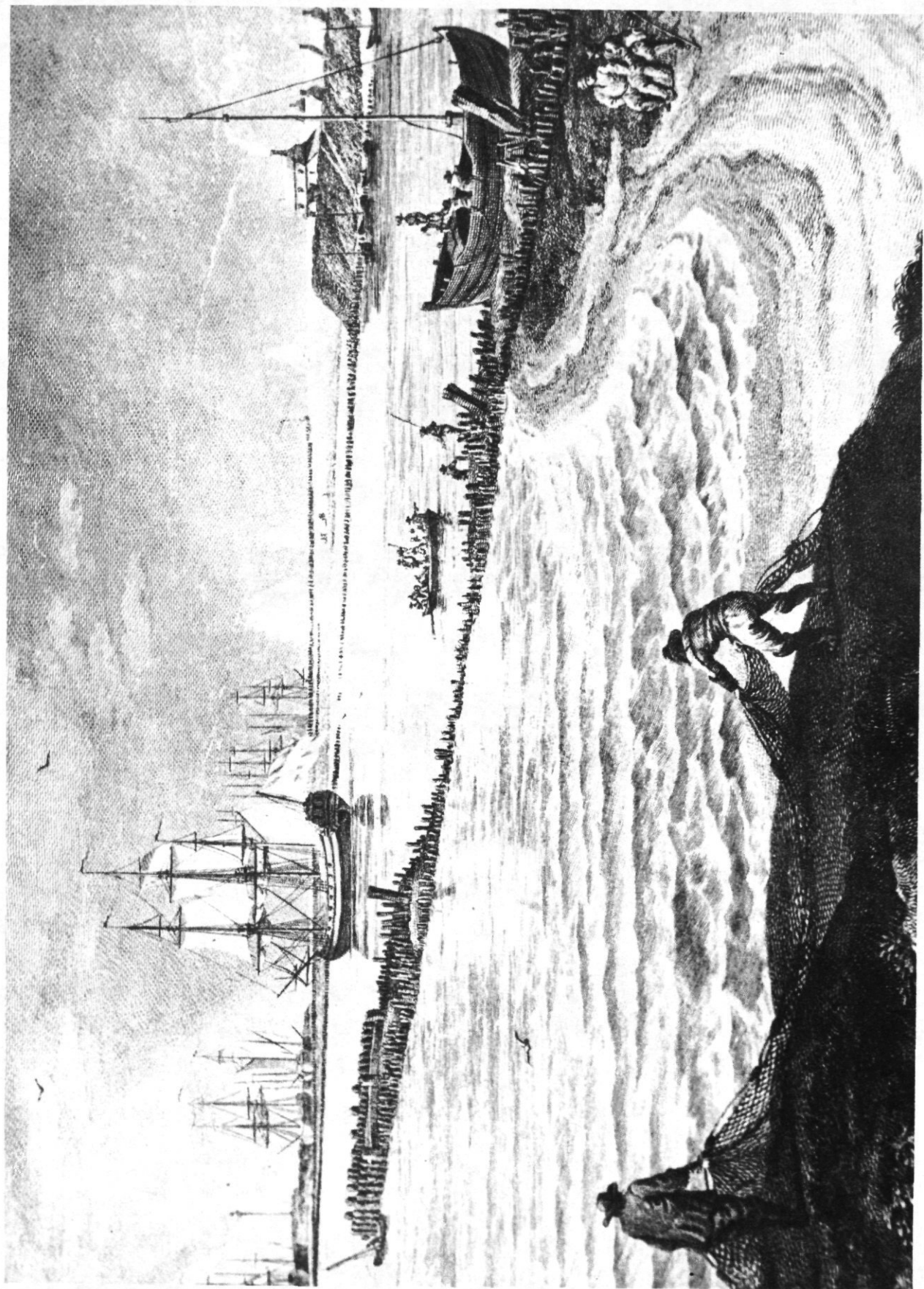

Geheel tegen het eind van het " Craeyenest " vist een man vanuit zijn bootje met een kruisnet, juist zoals ze nu nog doen. Wat die visser zeker niet kan schelen is het feit dat zijn neergelaten net precies zal rusten op land dat eertijds toebehoorde aan Vincent Janssen , de Kerk van Bredene en de Poorterie van Brugge . Het zijn evenwel niet dezelfde stukken die we op de Mosselhoek hebben aangetroffen . Ook de lezer hoeft zich daarover niet druk te maken . Gedane zaken nemen geen keer .

Wat die sterkbemande roeiboot betekent weet ik niet. Ik zal maar beweren dat het de overzetboot is die eventjes uit de , koers is geraakt . Eigenlijk moet hij aankomen bij de trappen langs de dijk van de Mosselhoek, die men duidelijk op de prent kan zien .

En zo zijn we dan beland bij de Mosselhoek, waarvan maar een klein stukje te zien is, maar toch voldoende. Het grote huis is een herberg, " Den Soeten Inval " , die vier jaar na het graven van de prent - in 1776 dus - bewoond werd door François Verbrugghe . Wij weten dit omdat in dit jaar uitspraak is geweest in de betwisting omtrent de jurisdictie van de plaats waarop deze herberg stond . (Zie ons Jaarboek 1973). Aan wie moesten de accijnsen betaald worden ? Kortom, de landmeters hebben uitgemaakt dat deze grond steeds behoorde tot het sHeer-Wautermansambacht en de parochie Bredene, en geenszins lag binnen het grondgebied van de stad . Sindsdien heeft de Stad Oostende wraak genomen .

Wat is er nog te zien ? Geheel links , de vuurtoren op de zeedijk. Achter de bocht van de havengeul enkele zeilschepen die binnen en buitenvaren. Links van de Mosselhoek ligt de schorre van Lissemerre en men bemerkt enkele mensen die daarover trekken. Merkwaardig is ook de rij paaltjes die de oostkant van de geul afbakenen vanaf de Mosselhoek tot aan zee. De jurisdictie van de Stad Oostende strekte zich uit tot vlak achter deze paaltjes. Het land daarachter behoorde tot de parochie Bredene.

----- LITERATUUR -----

Raoul Eeckhout - Zoeklicht op Bredene

Daniël Farasyn - Belgische ... in reliëf - Oostende steden

Het fragment van de POPP- kaart werd mij bezorgd door onze konfrater HENRI DANGEZ .

Het plan met de Mosselhoek, het fort van Slijkens en de zaagmolens is afkomstig van Daniël Farasyn .

Gravure van Masquelier : eigen verzameling .

Schilderij M. Van Halme : verzameling André Van Caillie

Foto: Roger Corveleyn

.../...

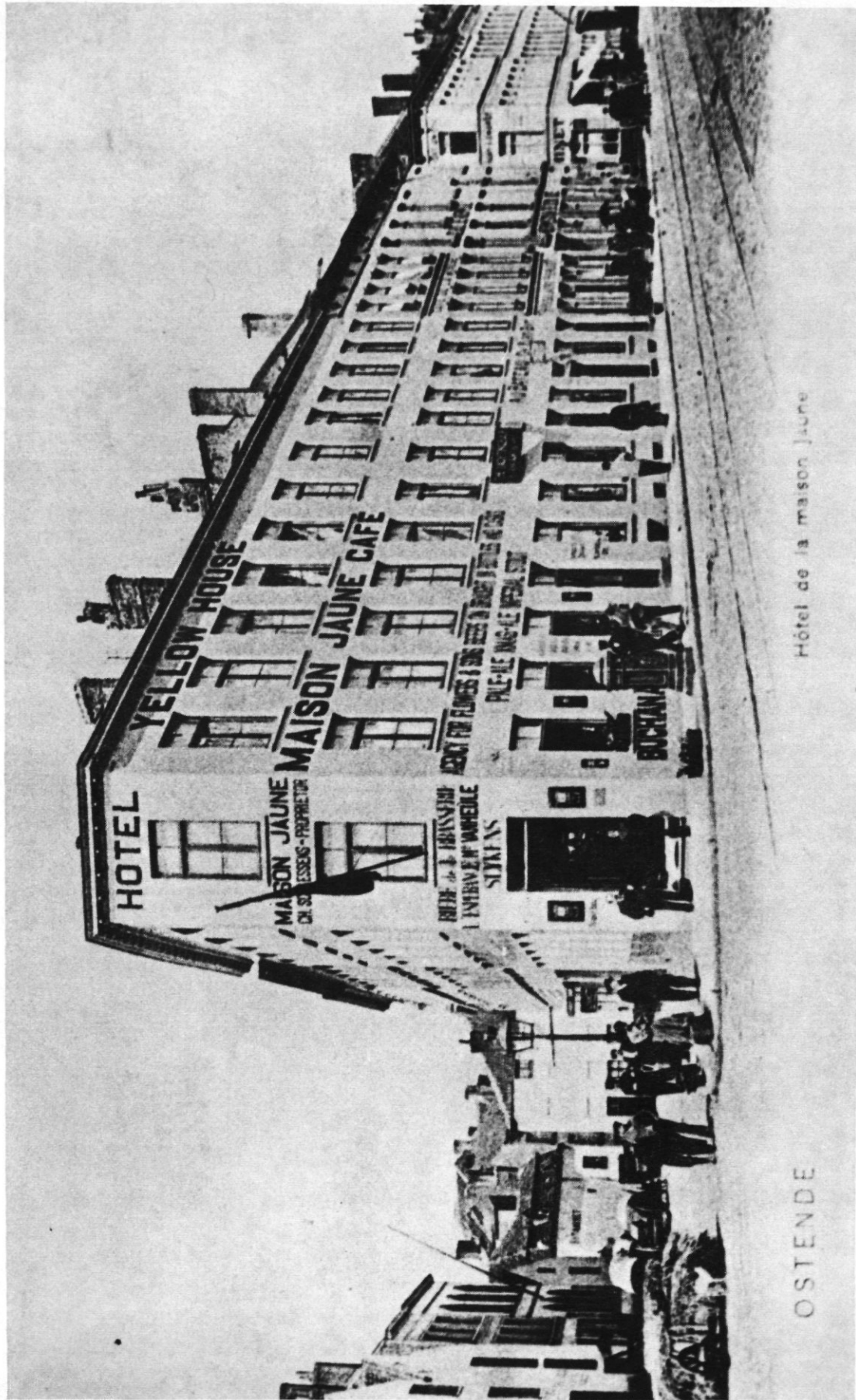

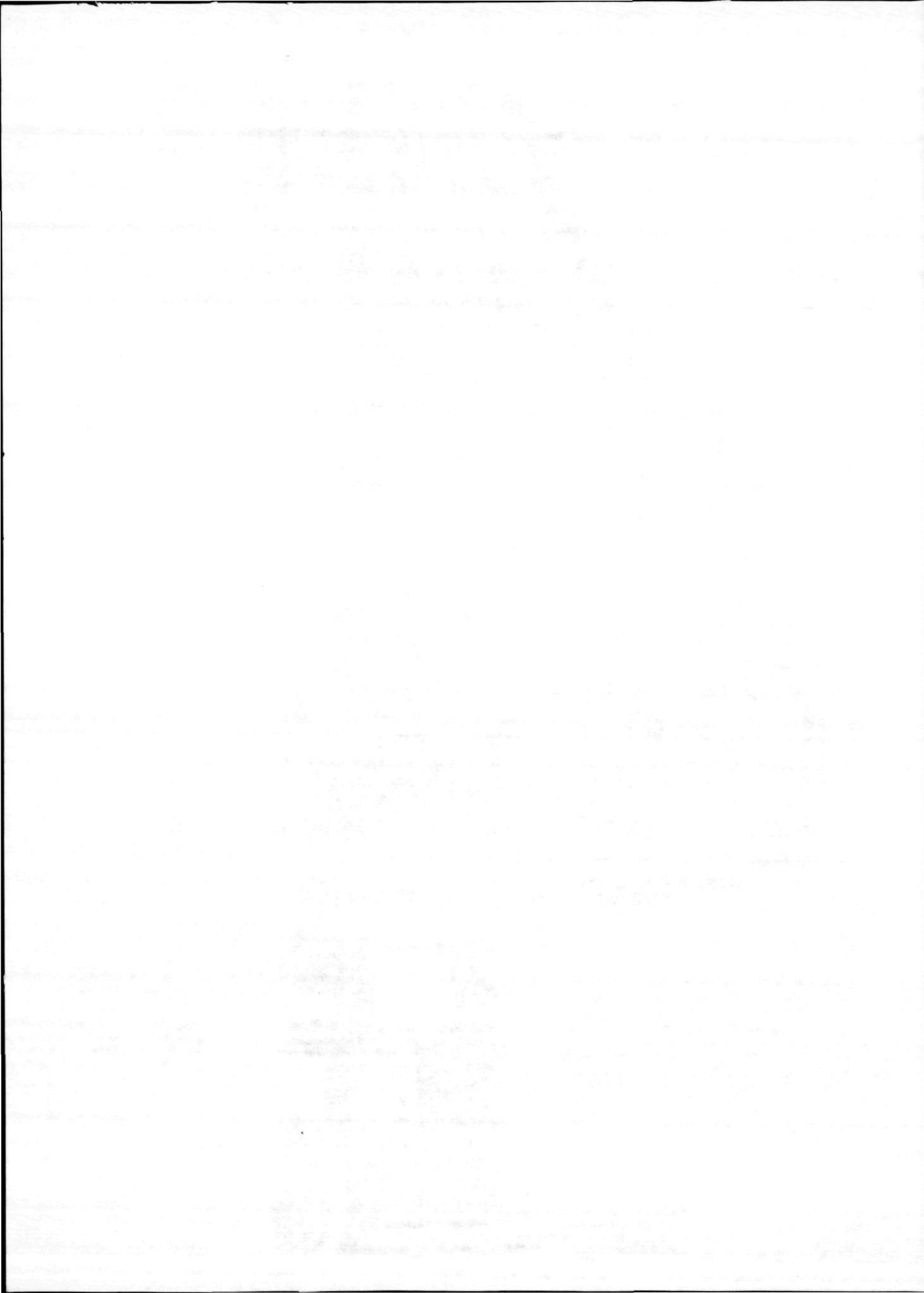

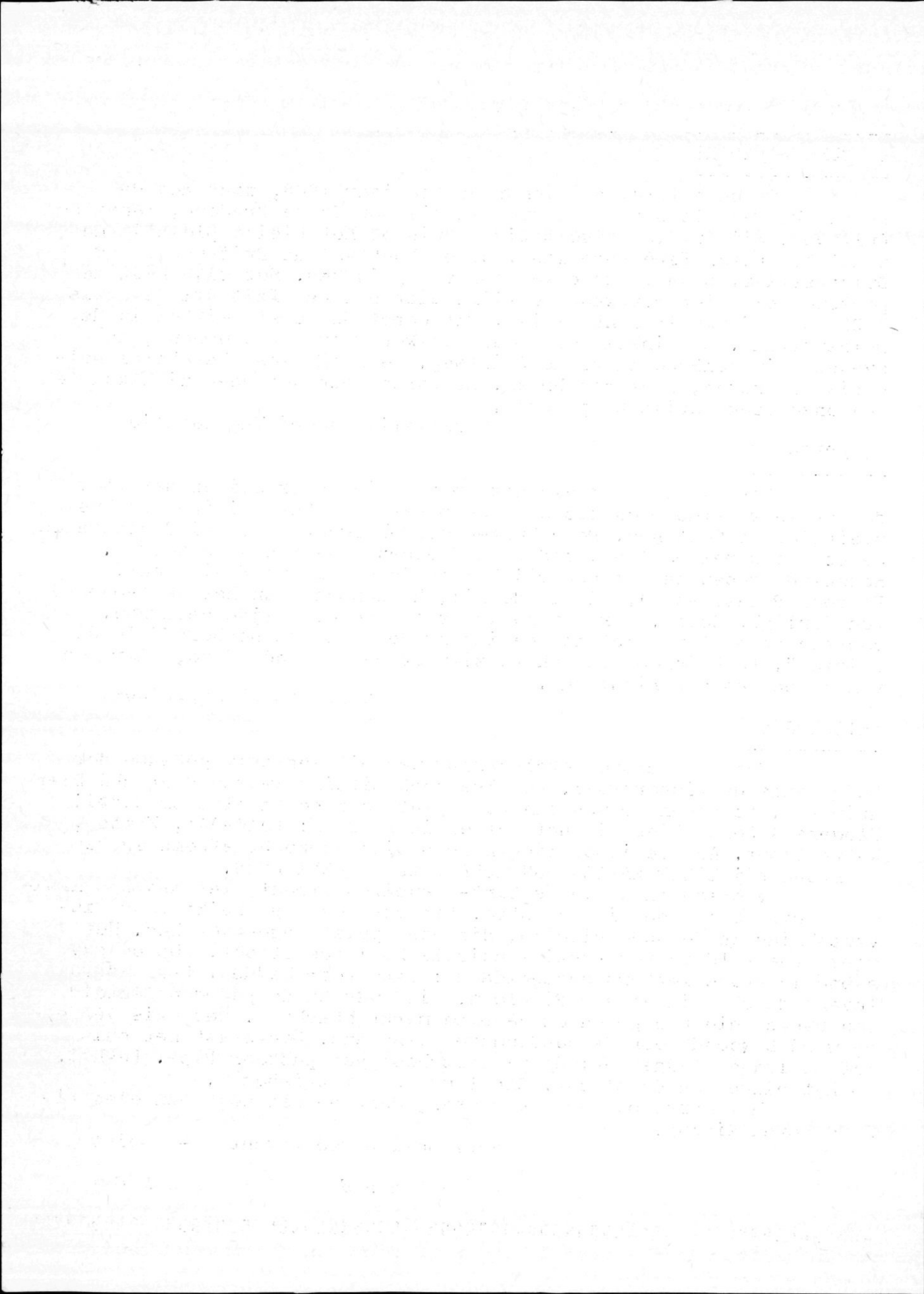

OSTENDE

Hôtel de la maison jaune

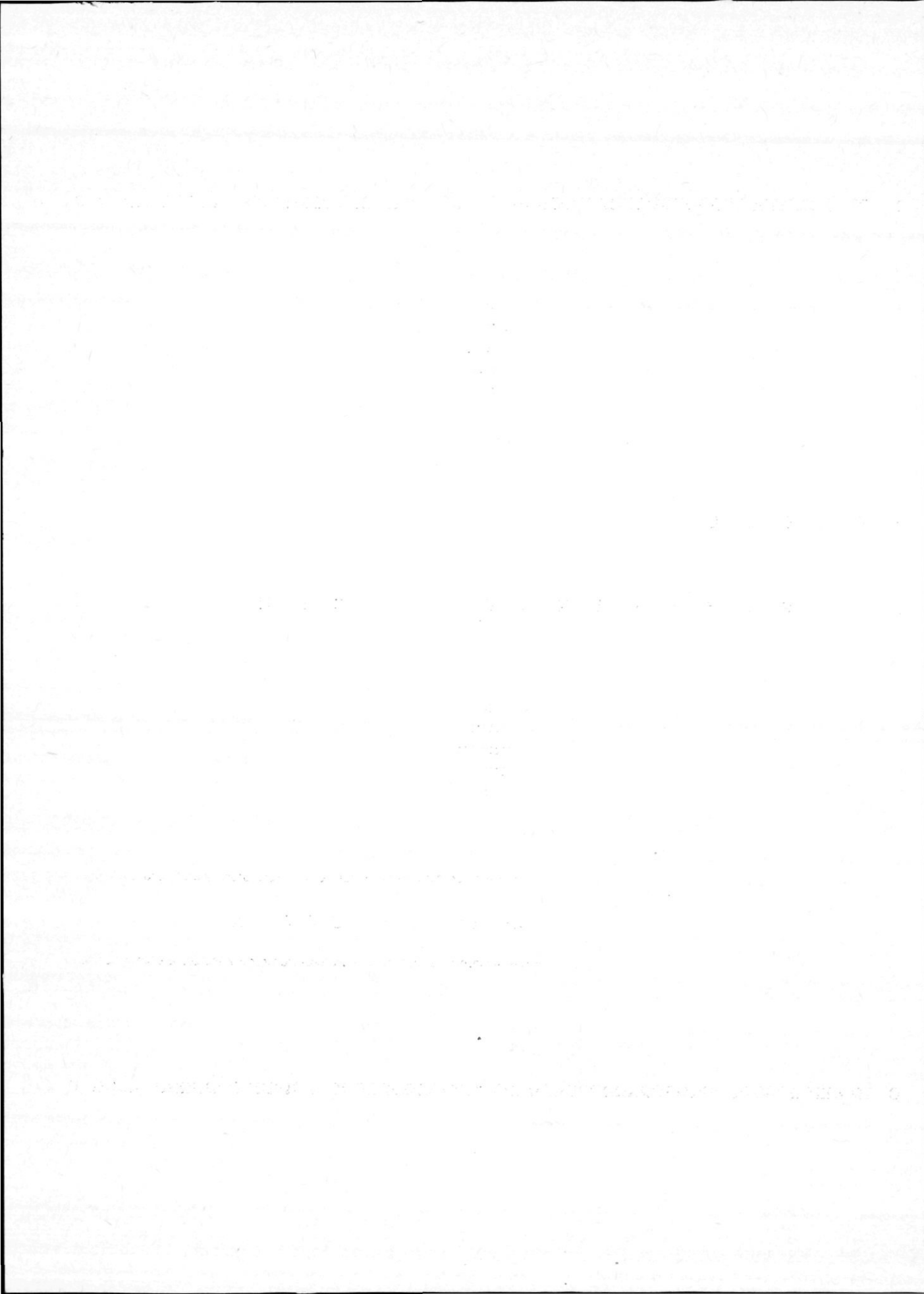
[illegible]

E N K E L E

J E U G D H E R I N N E R I N G E N

Richard V E R B A N C K

[illegible]

E N K E L E J E U G D H E R I N N E R I N G E N

+++++

Je le définirais comme un homme quelconque, si l'expérience ne nous apprendait qu'il n'y a pas d'homme quelconque. Elle nous apprend aussi que chacun traverse au cours de la vie une série d'épreuves initiatiques. Ceux qui les subissent en connaissance de cause sont rares, et d'ordinaire oublient vite. Et ceux qui par extraordinaire s'en souviennent échouent souvent à en tirer parti.

Marguerite YOURCENAR
(ARCHIVES DU NORD)

Het is werkelijk zo dat er geen " doodgewone " mensen bestaan . Iedereen is van belang voor zichzelf en de zijnen , en ook indien het waar is dat niet ieder individu geschiedenis maakt , dan is het even waar dat ieder toch een bepaald tijdperk beleeft en daaraan tal van herinneringen overhoudt . Sommige mensen blikken nooit terug op hun verleden en laten zich eenvoudig voortdrijven van de ene dag op de andere . Daartegenover staan er anderen die zich aan hun verleden vastklampen , en dit zijn dan meestal de zwakkeren die welbewuste angst voelen voor de toekomst en in volle besef de ogen sluiten voor hetgeen komen moet .

Niet iedereen wordt geboren met een leeuwenhart en gaat door het leven met de strijdbijl in de hand , vol doodsverachting bereid zich op te offeren voor holle leuzen en zinloze symbolen . Ook de anderen hebben hun plaats in de samenleving, al worden ze beschouwd als " doodgewone " mensen . Elke oudere met een weinig talent zou de roman van zijn leven kunnen schrijven , met zijn lief en leed , met familieverwikkelingen die kleine drama's veroorzaakten , over zijn jeugdige illuzies en latere teleurstellingen , over hetgeen hij meegemaakt heeft maar een hardnekkig stilzwijgen wenst te bewaren .

Over dit alles zal ook ik niet schrijven , wel over kleine dingetjes uit het leven van een kind, zo'n vijftig, zestig jaar geleden . Wellicht kan ik hierbij anderen een spiegel voorhouden .

Eigenaardig is het wel vast te stellen dat de jeugdijaren zo scherp in ons geheugen blijven kleven, terwijl de meer recente gebeurtenissen zijn vervaagd . Ik voel mezelf nog duidelijk aan de heerlijke borst van mijn moeder , proef nog op de tong de melk uit de kinderfles die door de rubberen tutter een bepaalde smaak kreeg . En bovenal onderga ik in gedachten nog de weelde roerloos in de wieg te liggen , gezellig in mijn eigen verse , warme kak .

Dit was in Engeland waar mijn ouders, als vluchtelingen tijdens de eerste wereldoorlog, beschikten over één enkele kamer. En toch meende ik dat we rijk waren omdat we bijtijds een stukje koek kregen en wat plasticine om mee te spelen . Later heb ik vernomen dat Het eigenlijk heel anders was : De mensen aldaar waren goed voor ons en mijn moeder kreeg regelmatig een en ander toegestopt . Mijn oudere broer droeg de afgedragen kleren van de kinderen Greene , waarvan de ene later de beroemde schrijver Graham Greene zou worden , terwijl de andere jarenlang directeur van de BBC is geweest .

Voor degene die dit leest heeft dit geen belang . Ik wilde er slechts op wijzen hoe scherp die jeugdherinneringen in het geheugen zijn gegrift .

Ik herhaal het : Ik zal geen denderende dingen verhalen , en U zal wellicht teleurgesteld zijn . Als verontschuldiging zal ik dan aanvoeren dat ik alleen voor mijn eigen genoegen heb geschreven .

WAT WE LAZEN

Ik wil hier niet gaan uitleggen wat men in Vlaanderen las, maar wel even herinneren aan hetgene de mensen uit mijn omgeving als lektuur verkozen , vlak na de eerste wereldoorlog . Ikzelf heb altijd gaarne gelezen en ik denk dat de kinderen dit nu nog graag doen .

De vanouds gekende gekleurde kinderprenten op één bladzijde waren nog te krijgen, maar hun dagen waren geteld . De geschiedenis van Duimpje, Assepoes en Genoveva van Brabant , uitgebeeld in 15 tot 30 naïve plaatjes , met daaronder een korte verklarende tekst , kon men krijgen voor de schappelijke prijs van 10 tot 25 centiem . Nu zijn ze duizend maal meer waard in antiekwariaat. Deze blaadjes was geen lang leven beschoren ; nu zijn ze een rariteit geworden of zijn niet meer te vinden .

Nieuwe kinderbladen kwamen op de markt. Wij hadden er twee: " De Kindervriend " en " De Kinderwereld ", beiden uitgegeven te Antwerpen .Dit waren de "Kuifjes" en "Robbedoesjes" van toen.

THE
OFFICE OF THE
SECRETARY OF THE
NAVY
WASHINGTON, D. C.

TO THE
HONORABLE
MEMBERS OF THE
NAVY
DEPARTMENT
WASHINGTON, D. C.

THE
OFFICE OF THE
SECRETARY OF THE
NAVY
WASHINGTON, D. C.

THE
OFFICE OF THE
SECRETARY OF THE
NAVY
WASHINGTON, D. C.

THE
OFFICE OF THE
SECRETARY OF THE
NAVY
WASHINGTON, D. C.

THE
OFFICE OF THE
SECRETARY OF THE
NAVY
WASHINGTON, D. C.

THE
OFFICE OF THE
SECRETARY OF THE
NAVY
WASHINGTON, D. C.

De plaatjes, gekleurd of niet , wekten onze nieuwsgierigheid op, en naarmate we in het lezen vorderingen maakten op school kregen we ook stilaan de onderschriften onder de knie .

Mijn broer was vier jaar ouder dan ik en begon natuurlijk normale kinderboeken te lezen . Voor het kopen van lektuur hadden wij geen leiddraad . We legden eenvoudig onze zondagcenten samen en trokken naar het kleine boekenwinkeltje van Lode Lefever-Jans , in de Christinastraat (nu is daar foto Roland) . Het geld werd op de toonbank gelegd , en naarmate we rijk waren kregen we een boek van 3 of 4 frank . We mochten kiezen uit de werkjes die ons werden voorgelegd en kochten in volle vertrouwen.

We kregen toen in hoofdzaak de kinderboeken van A. Hans en Constant Dekinder toegestopt . Deze boeken waren meestal verschenen voor de eerste oorlog maar op de tekst lag er nog geen sleet . Van C. Dekinder kregen we het mooiste jongensboek dat in Vlaanderen bestaat en nog niet overtroffen is , nl. " Jan zonder Vrees " . Dit is eten en drinken . Van dezelfde schrijver hadden we ook " Gemeente " en " De Hoed van Lange Wapper " .

Het boekenwinkeltje was toendertijd verreweg het enige waar men werken kon kopen die tot de Vlaamse letterkunde hoorden . Jarenlang bewonderde ik de ingebonden , toen " volledige werken " van Stijn Streuvels en Cyriel Buysse die achter het toonvenster bleven liggen . Heeft ze ooit iemand gekocht ? Wijzelf waren nog niet zo ver .

Het bleef echter niet bij de kinderboeken van A. Hans . Dit kwam zó . Mijn grootvader had gedurende vijftig jaar als visser gevaren , 23 reizen vanuit Duinkerke op IJsland , dan als matroos op de Oostendse visbakken , om te eindigen als scheepskok . Na deze lange loopbaan op zee werd hij aangesteld als bewaker van de briketten van de rederij Pêcheries à Vapeur . Beurtelings overdag en 's nachts. Om de tijd te verdrijven had hij behoefte aan veel lektuur . Deze moesten wij voor hem ophalen in de winkel waar wij onze boekjes kochten . In de eerste plaats waren dit de populaire weekbladen : Tybaert de Kater , De Snuiver en De Moppentapper . Deze blaadjes werden natuurlijk ook door mij gelezen al waren ze nu precies niet voor kinderen bestemd . In Tybaert stond hier en daar een dubbelzinnige mop waarvoor we nu de schouders zouden ophalen , maar die in die tijd als tamelijk gewaagd beschouwd werd .

Dit was niet alles . In die tijd verschenen veel romans in wekelijkse afleveringen voor mensen die geen zware kost verlangden en ook het geld niet hadden om een volledig boek te kopen . Vooral de stroom van romans van A. Hans was zeer in trek . In " Het Laatste Nieuws " werd gedurende jaren de ene feuilleton na de andere van hem afgedrukt . Daarnaast publiceerde hij wekelijks nog twee romans in afleveringen .

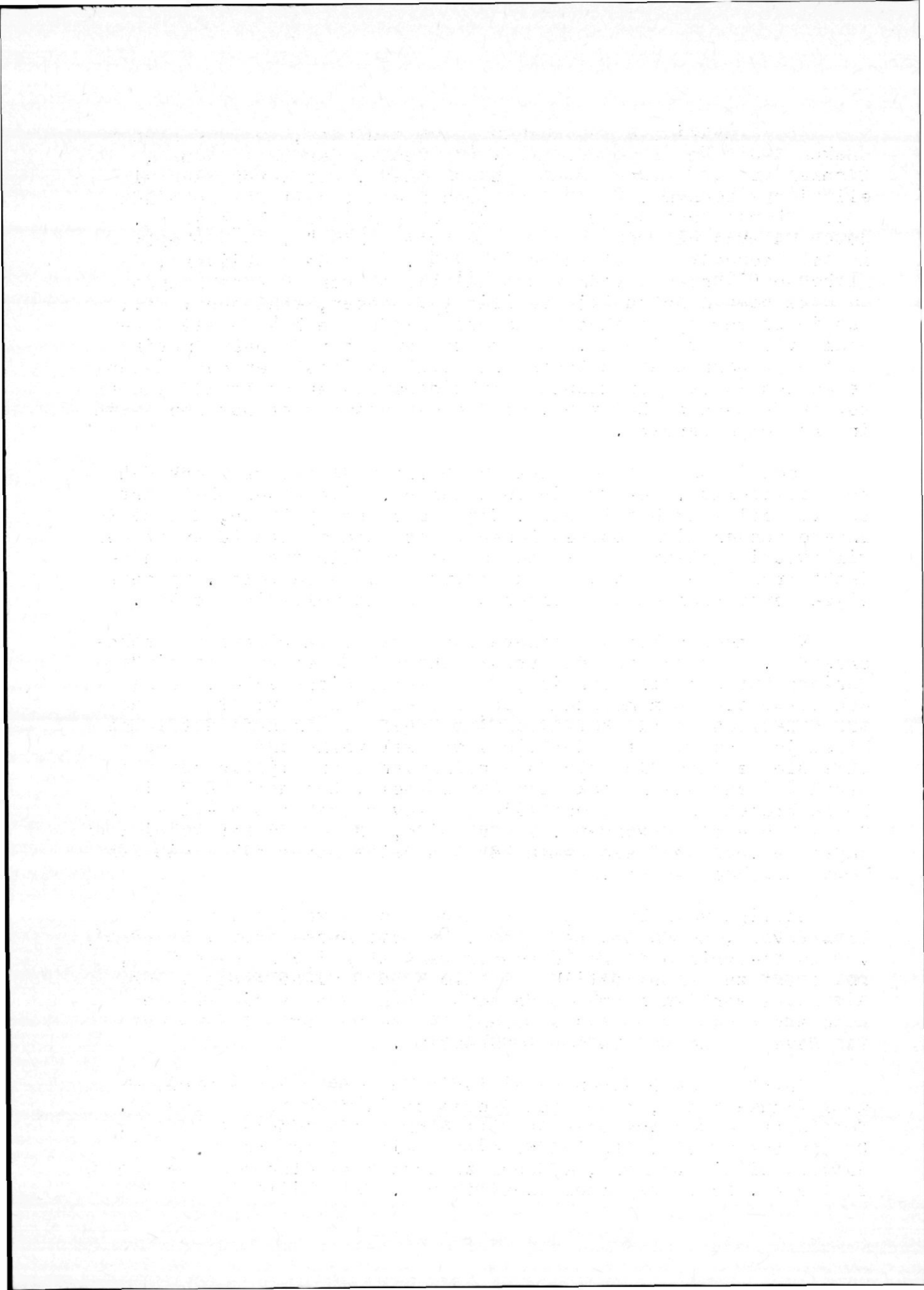
In afleveringen verschenen , ook dan nog , de oude Franse draken zoals De Brooddraagster, De Meester der Smeltovens , Dronken Lot , De twee Wezen , en zo meer . Dit waren meestal ellenlange boeken . Om te begrijpen hoe het komt dat ze eindeloos schenen moet men de opzet van de schrijvers begrijpen . Nemen we even als voor beeld " De twee Wezen " , In verkortevorm is het leesbaar en het thema is goed . Maar de schrijver , Alphonse D'Ennery , maakte een lijstje op van de personages , en deze hebben natuurlijk familie , vrienden, kennissen . Wel, van ieder der opduikende meelopers krijgen we het gehele verhaal over hun verleden . Dan trekken er een paar naar Amerika, de ene verbannen en de andere in soldatendienst, en dan zitten we meteen in de Amerikaanse Vrijheidsoorlog en de strijd aldaar tussen Fransen en Britten . Maar ondertussen gaat ook het leven in Frankrijk verder .

Toen ik nog kind was kregen we dit boek als geschenk van een familielid . Het was in twee delen . Mijn broer kreeg het eerste deel , ik het tweede . Wij hebben het gelezen, net zoals andere mensen dikke boeken lazen : Het werd opengeslagen op een willekeurige plaats en als een of andere illustratie onze aandacht trok lazen we ook wat daaromtrent werd verteld . Op deze wijze verteerden we na maanden of jaren de volledige tekst .

Veel mensen kochten afleveringen van volksromans aan rond-dragers . Daar zat ook een truuk achter . De eerste bladzijden, gesierd met één illustratie , werd gratis uitgedeeld . Op het achterste blad kon men dan lezen dat alwie alle vijftig nummers zou kopen een gratis koffieservies kreeg . Een koffiestel met bloempjes erop was toendertijd voor veel volksmensen nog een luxe die ze zich niet konden veroorloven , en vijftig nummers tegen 1 frank was nu ook niet formidabel . Dat dachten ze ! En zo kregen ze dan de wekelijkse afleveringen : 1 a - 1 b - 1 c 2 a , 2 b - en zo verder . Op het eind, indien ze het volhielden, lagen ze thuis met een roman van een halve meter dik , die een hoop geld had gekost .

Sommige volksboeken, zoals deze van Alexander Dumas en Paul Féval , deden het nog goed . De drie Muskietiers , De graaf van Monte-Christo en De Bultenaar genoten blijvend de gunst , ook omdat ze herhaaldelijk als film werden uitgebracht . Deze histories werkten sterk op de verbeelding van de kinderen en deze schermnden er op los , hopen dat ze ook eens " de stoot van Nevers " zouden kunnen toebrengen .

Daartegenover waren de historische romans van Conscience maar flauwe kost , maar toch bleven ze in trek bij de jeugd . Tenslotte werden ook daar straffe mannen ten tonele gevoerd . De jongens redetwistten onder elkaar wie het zou halen , Jan Breydel of d'Artagnan , wanneer ze tegenover elkaar zouden komen te staan . De vraag bleef onbeantwoord. Het blijft echter een

feit dat deze boeken het scenario leverden voor onze groepspelen in het Bosje en rond de oude vismijn . De kapers kregen hun beurt op het strand of op het ketsersplankier onder de Tettebrug. Daar lag toen nog de afleidingsvaart.

Veel succes kenden ook de avonturen van Buffalo Bill, die Amerikaanse charlatan, de detective Nick Carter en Lord Lister, de gentleman-avonturier . Iedere aflevering vormde een afgerond verhaal onder een aanlokkelijke geïllustreerde kaft in kleur , die het beste deed verhoppen . Deze cahiers werden druk uitgewisseld , want niet iedereen kon zich de luxe veroorloven ze allemaal te kopen .

Over het algemeen werden dus niet zo veel boeken aangekocht. Dit heb ik gemerkt toen ik in het vijfde studiejaar zat van de Albertschool . Ik was toen een kleine elf jaar oud . Onze onderwijzer, de heer Richard Verleye , vond het nuttig een eigen uitleenbibliotheek te hebben in zijn klas . De school zelf bezat er geen . Hij nodigde zijn veertig leerlingen uit hun eigen boeken tijdelijk af te staan . Ik stelde toen vast dat ik aan de spits stond met twaalf werken . De anderen hadden er veel minder . Iedere leerling leverde wekelijks 10 centiem in eenpot, wat de som opbracht van 4 fr. rond. Met dit geld kocht onze meester telkens een boek van Jules Verne . Vier frank was net genoeg . Na afloop van het schooljaar werden de boeken verloot, maar ik had het voorrecht, als topleverancier , mijn boek vooraf te kiezen .

Dus, weinig boeken werden gekocht. Veel mensen uit het viserskwartier haalden echter hun lektuur in de bibliotheek van de " 3 Noordster " , het socialistisch lokaal in de Veldstraat . Ik vergezelde soms mijn vrienden , en het was verwonderlijk wat allemaal gelezen werd . Dostojewski en Tolstoi (Oorlog en Vrede) bleken geen hinderpaal te vormen , " De Ellendigen " van Victor Hugo evenmin . Dit was allemaal leesvoer. Veel besproken boeken waren " De verborgenheden van Parijs " en " De verborgenheden des Volks " van Eugène Sue . Het woordje " verborgenheden " sprak tot de verbeelding van de mensen en in het bijzonder over het laatste werk sprak men als over iets dat het daglicht schuwde en tot de verboden lektuur behoorde omdat daarin over "rare dingen " werd geschreven .

Charles Dickens genoot ook nog de volksgunst . David Copperfield, Oliver Twist en Mr. Pickwick gingen vlot van hand tot hand . Daarnaast mogen we , wat de vreemde schrijvers betreft , ook nog Fenimore Cooper, Karl May , Jack London en Oliver Curwood vermelden . Indianenverhalen en goudzoekersperikelen deden het goed en behoorden tot de vaste waarden . Oude volksboeken verschenen eveneens op de boekenmarkt maar dan in een uitgesponnen vorm . Nieuwe personages werden toegevoegd, goeie en slechte . Het oorspronkelijk thema werd behouden, maar het verloop zelf was gewijzigd . Zo werd Genoveva van Brabant een lijvig

boek, en ook de nieuwe Uilenspiegelverhalen waren legio. Veel succes in dit genre kende AUCTOR (Jan Bruylants) met zijn Boeren van Oolen, Robert en Bertrand, Tijl Uilenspiegel aan het Front, Tijl Uilenspiegel in Vlaanderen. Er was ook nog een Uilenspiegel tijdens de Boerenkrijg in circulatie. Gegeerde volksboeken waren ook "Pieter de Pensjager" en "Karel de Blauwer" van Leroy.

En dan verschenen plots de wekelijkse kinderboekjes van A. Hans. In 't jaar 1923, geloof ik. Ze werden verkocht tegen 50 centiem. Hoeveel er juist geschreven zijn weet ik niet. Feit is dat ik ze gelezen heb vanaf het eerste nummer tot en met 500. Toen heb ik het stilgelegd omdat men tenslotte zijn gehele leven geen kind blijft. Of soms toch wel?

Hierop aansluitend wil ik nog een en ander zeggen over het fenomeen A. Hans, die nooit zijn voornaam Abraham naar voor bracht. Over Hans werd reeds een en ander geschreven en iedereen zal nu allicht weten dat hij afkomstig was uit de protestantse gemeenschap van Maria-Horebeke.

A. Hans was in de eerste plaats journalist, en zijn naam zal men niet aantreffen in de geschiedenis van de Vlaamse letterkunde. Dergelijke ambities waren hem trouwens vreemd en hij wenste niet te schrijven voor een bepaalde elite, maar wel voor de volksmens. Hij wilde de eenvoudige lezer wat meer bijbrengen dan alleen maar een verhaaltje dat steunde op een simpele intrigue. Zijn boeken zijn doorspekt met legenden, geschiedkundige feiten, accenten op mistoestanden, folklore en zo meer.

Wanneer ik nu nog zijn vroegste werken doorsnuffel, deze die verschenen vóór de eerste wereldoorlog, dan benijd ik hem. Hij verplaatste zich per fiets, reed van dorp tot dorp, sprak met liefst oudere mensen waardoor hij veel te weet kwam. Verder bekeek hij alles wat hij merkwaardig vond en nam aantekeningen. Hij had een voorliefde voor de kuststreek en de Scheldemonding. Als overtuigd Vlaming kon hij ook niet onverschillig blijven voor Frans-Vlaanderen, dit meest zuidelijke deel van de Nederlanden.

A. Hans had natuurlijk zijn verguizers die hem "de schrijvende Gans van Kontich" noemden, maar hij had meer fanatieke bewonderaars omwille van de kwaliteiten die ik hier hoger heb vermeld. Hij gaf ook voordrachten, of liever vertelavonden, en telkens lokte hij volle zalen met mensen die geboeid aan zijn lippen hingen. Te Oostende kwam hij in de zaal Piessens, in de Christinastraat. Kinderen die het voorrecht kregen zijn hand te mogen drukken vergaten dit nooit meer.

Iemand die al zijn werken las had hem al gauw door. Men hoefde niet naar de laatste bladzijde te gaan spieken om te weten dat de notaris de vader was van het onechte kind. Een notaris vond geen genade in de ogen van Hans. Hij heeft nooit gezegd wat

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DIVISION OF THE PHYSICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
CHICAGO, ILLINOIS 60637

TO THE EDITOR:
I am writing to you to inform you of the results of our recent experiments on the reaction of [unclear] with [unclear]. The reaction proceeds via a [unclear] intermediate, and the rate of reaction is first order in [unclear] and zero order in [unclear].

The rate constant for the reaction is $k = 1.2 \times 10^{-4} \text{ s}^{-1}$ at 25°C. The activation energy for the reaction is $E_a = 15 \text{ kcal/mol}$. The reaction is reversible, and the equilibrium constant is $K = 1.5$ at 25°C.

We have also studied the reaction of [unclear] with [unclear]. The reaction proceeds via a [unclear] intermediate, and the rate of reaction is first order in [unclear] and first order in [unclear]. The rate constant for the reaction is $k = 2.5 \times 10^{-4} \text{ s}^{-1}$ at 25°C. The activation energy for the reaction is $E_a = 18 \text{ kcal/mol}$.

The reaction of [unclear] with [unclear] proceeds via a [unclear] intermediate, and the rate of reaction is first order in [unclear] and first order in [unclear]. The rate constant for the reaction is $k = 3.5 \times 10^{-4} \text{ s}^{-1}$ at 25°C. The activation energy for the reaction is $E_a = 20 \text{ kcal/mol}$. The reaction is reversible, and the equilibrium constant is $K = 2.0$ at 25°C.

We have also studied the reaction of [unclear] with [unclear]. The reaction proceeds via a [unclear] intermediate, and the rate of reaction is first order in [unclear] and first order in [unclear]. The rate constant for the reaction is $k = 4.5 \times 10^{-4} \text{ s}^{-1}$ at 25°C. The activation energy for the reaction is $E_a = 22 \text{ kcal/mol}$. The reaction is reversible, and the equilibrium constant is $K = 2.5$ at 25°C.

We are grateful to the National Science Foundation for support of this work. We are also grateful to [unclear] for his helpful discussions. The work was carried out in the Department of Chemistry, University of Chicago, Chicago, Illinois 60637.

ze hem in de weg hebben gelegd, maar voor hen kende hij maar één naam, deze van huichelaar. Bij hem heb ik dat woord geleerd. De stoeltjeszetster was steeds de vuiltong van het dorp. De heldin van het verhaal was meestal arm van afkomst, maar ze had een voornaam opzicht, een rijzige gestalte en sprak uitzonderlijk beschaafd. Van meetaf aan wist men dat ze voer was voor een man van betere komaf, en dat ze elkaar zouden krijgen na het opruimen van enkele misverstanden.

A. Hans wenste niemand pijn te doen. Aangeklaagde mistoestanden verplaatste hij dan ook liefst een vijftigtal jaar terug. Ook droeg niemand een naam die in het telefoonboek terug te vinden was. De meest onmogelijke namen werden door hem uitgedacht, in het bijzonder voor de huichelaars. Daar zou zeker geen proces van komen.

Op de eerste bladzijde van elke aflevering die verscheen prijkte een illustratie. Dit kon een foto zijn, een oude gravure of een tekening met betrekking tot de tekst. Eenzelfde tekening werd gebruikt voor meerdere boeken - ook voor de kleine Hansjes - maar daar wist de schrijver een mouw aan te passen. Of liever: de tekst werd aangepast aan de beschikbare illustratie. Anakronismen vormden geen bezwaar.

Ik durf zonder schaamte bekennen dat Hans op mij een grote invloed heeft uitgeoefend. Mijn belangstelling voor geschiedenis heb ik aan hem te danken. Hij heeft mij tijdens mijn prille jeugd gewezen op de achteruitstelling van het Vlaamse volk en de Vlaamse frontsoldaat. In dit licht gezien is zijn boek, "Het bloedig IJzerland", dat in afleveringen verscheen, wel zijn belangrijkste werk. Het werd nooit herdrukt en ik heb een vermoeden dat het eerder zeldzaam is geworden.

De lotgevallen van enkele mensen vormen de rode draad die door het boek loopt. Hun verplaatsingen vormen echter de aanleiding tot het inlassen van anekdoten, legenden en geschiedkundige gegevens. Hun gesprekken of twisten zijn dan weer de aanloop tot het hekelen van bepaalde toestanden. Het boek is een echt tijdsdokument en vormt met sommige andere werken (o.a. "Kerlingaland") een onuitputtelijke bron voor heemkundigen.

Na al de schrijvers en boeken die ik tot hiertoe heb vermeld maakten de volksmensen uit mijn omgeving stilaan kennis met Vlaams letterkundig werk. Schoolkinderen brachten boeken in huis die de ouders normaal niet zouden gelezen, laat staan gekocht hebben. Mijn exemplaar van "De Witte", en hiermee bedoel ik het allereerste exemplaar dat ik heb gekocht, werd zeker gelezen door 150 verschillende mensen, en dan ook meer dan éénmaal. Het fel beduimelde en beschadigde boekdeel is een monument geworden van volksgunst.

Vijf en twintig jaar na de aankoop van mijn eerste "Witte" heb ik , om dit jubileum te vieren , een stakestijve tarbot gezonden naar de schrijver, met als begeleidende tekst : " Zo vangt men er geen in de Demer ". Ernest Claes antwoordde mij dat ik wel duizend keer bedankt was, maar dat hij mij dit grapje over de Demer zou betaald zetten . Een brave mens, de Nest , , gevoelig tot het naïeve toe , met te veel vertrouwen in het mensdom en bijgevolg zeer kwetsbaar . In ieder geval , zijn boeken hebben mij veel genot geschonken . Meer dan ik kan zeggen .

Naarmate het jaar 30 naderde begon de "boom" van de oorlogsliteratuur . Het begon met " Van het westelijk Front geen Nieuws" van Remarque . Dadelijk volgden " Nieuws van het oostelijk Front", van Markovits Rodion , "Oorlog " van Ludwig Renn , en " Vier van de Infanterie " , van Johanssen. Het was net alsof de volksmens voor het eerst in boeken het ware gelaat van de oorlog te zien kreeg . Daarin werd heldenmoed naar de laatste plaats verwezen, kwam de ellende van de simpele soldaat op de voorgrond , in tegenstelling met de vele oorlogsboeken die voordien op de markt werden gebracht .

Het " Nooit meer Oorlog " werd in aller harten gedrukt .

Maar helaas ....

§
§§§
§

ALBERTSCHOOL (1921-28)

(En mijn lievelingsvak)

Mijn ouders hadden niet veel tijd om naar mij om te zien , zodat ze er niets beters op vonden dan mij zo vroeg mogelijk naar school te sturen . Mijn broer was reeds leerling aan de Albertschool en daar vloog ik natuurlijk ook naartoe . Ik was toen goed vijf jaar oud , met het voortdurend gevolg dat ik steeds de jongste van mijn klas bleef .

De "betalende " Albertschool werd aanzien als de beste lagere gemeenteschool van de stad , maar ik wens , ook nu nog niet, daar een oordeel over te vellen. Ik kan wel met lof spreken over de onderwijzers die ik heb gehad, op één uitzondering na.

In die tijd was de school gesplitst in een vlaamstalige en een franstalige afdeling. Beide waren even sterk bevolkt . Dit was een uitspruitsel van de toen heersende taaltoestanden binnen de stad Oostende .

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

Enerzijds zaten bij ons in staatsdienst , en zelfs in stadsdienst , veel mensen die eentalig Frans waren . Anderszijds was het ook zo dat het atheneum te Oostende nog bijlange niet eentalig Vlaams was , en de zwaarste vakken nog in de Franse taal werden onderwezen met volledige achteruitstelling van de volkstaal . Voor verdere studies bestond ook geen nederlandstalige universiteit . Het gevolg was dat veel puur-Oostendse ouders hun kinderen in een franstalige afdeling stopten . Praktisch gezien hadden ze toendertijd niet al het ongelijk aan hun kant, maar hierdoor werd de basis van de heersende wantoestanden alleen maar verstevigd . Het mossel- noch visonderwijs heeft ook voor mij zware gevolgen gehad . Betere studenten dan ik hebben deze handicap met meer succes kunnen overwinnen .

Dus , naar school aan de hand van mijn broer , en met de passende schrik die in mijn buik tintelde . Toen de bel ons deed opschrikken werden we verzameld, en dan wisten we meteen in welke klas we zaten . Een jongen , Pros V. , die net naar de tweede klas was gepromoveerd , kwam ons smalend bespotten : " Het schijtklasje ! " . Ik zie nog zijn dikke kop en zijn boosaardig gezicht voor mij . Maar twee dagen later zat hij terug in het schijtklasje omdat hij te stom was om te volgen in de 2-de.

Vanaf de eerste morgen leerden we Frans : Le mur est blanc... En omdat ze ook thuis zouden merken dat we in goede handen zaten leerden we nog een Frans versje . Met deze kennis verrijkt ging ik dan ook fier voor mijn ouders staan en dreunde op :

*Vievejo, vievejo kie noe jave noe jaan pjopje .
Vievejo, vievejo kie noe jave noe jaan boo !*

Mijn spraakgebrek maakte de woorden meer dan onduidelijk zodat pa en ma elkaar vragend bekeken . Herhaal dat nog een keer, ventje . - Zelfde resultaat natuurlijk . Het is Fjans , verduidelijkte ik .

O, zo ! Pa kende Frans , en na de zoveelste herhaling is hij erin geslaagd mijn tekst te begrijpen , en mij duidelijk te maken wat het betekende in het Oostends . Het was nochtans simpel :

*Vive l'eau, vive l'eau
Qui nous lave, nous rend propre .
Vive l'eau , vive l'eau
Qui nous lave , nous rend beau !*

We leerden natuurlijk nog veel meer. Met braaf in de klas te zitten kon men de meeste punten verdienen : armpjes gekruist, kop omhoog en naar het plafond staren . Ik was , al zeg ik het zelf , een braaf kind en toen het schooljaar was afgelopen eindigde ik als derde van de klas. Roger Lust, die het hoofd nog dieper in de nek kon leggen , was primus .

De Albertschool is gelegen in de Ooststraat . Bij het binnentreden moet men trapjes op . In de kelderverdieping woonde toen Eugenie , de conciërge , die tijdens de speeltijd aan de kinderen , die het wensten , een glaasje melk (met water) verkocht . Bezijden in het portaal bevond zich het bureel van de bestuurder , de heer Richard Bruynooghe . Hij vatte post bij de voordeur wanneer de school uit was en de jongens trokken de muts van hun kop om hem te groeten . Wee degene die zulks vergat ! Wee ook degene die , eenmaal buiten , te vroeg begon te zingen " 't Schole is gedoan , den appel is gebroan ! " . Hij vloog de jongen achterna en deze bekwam onverwacht een klets tegen zijn trits .

De bestuurder was een flink postuur van een vent , struis en gekleed in een deftige slipjas . Wanneer ons schrijfboek vol was moesten we tijdens de speeltijd naar hem toe om een nieuwe te krijgen . Beviel het schrijfboek dat ingeleverd werd hem niet , dan werd het op staande voet in twee gescheurd en in de vuilmand geworpen , vergezeld van de nodige kommentaar die geenszins paste bij zijn grootvaderfiguur .

Eenmaal het hol van de leeuw voorbij kwam men in een zeer brede, lange gang . Links waren er klassen, deze van de kleinsten . Rechts waren over de gehele lengte toonkasten aangebracht die vol stonden met opgezette vogels, vlinders , reptielen op sterk water en toestellen die dienstig waren voor het lesgeven in natuurkunde . Een echt miniatuurmuseum . Op het eind van de gang, die men eerder een zaal zou kunnen noemen , hing een enorm bord waarop, in gekleurd krijt , een tekening was aangebracht , getekende V.P.

In het midden van het beeld stond een in het wit geklede vrouw die Moeder België voorstelde . Tegen zich aangedrukt , het vaandel . De uitgestrekte arm eindigde in een hand die een palmtak vasthield . Op het hoofd droeg ze een kroon . Daarboven stond op een banderole : " Ces morts parlent toujours dans notre souvenir " . Links was dan een lijst te zien van oud-leerlingen die gesneuveld waren gedurende de oorlog . Rechts een lijst met " Fusillés pour cause de fidélité à leur patrie " , met aan het hoofd Gabrielle Petit en vervolgens Edith Cavell , J. Baeckelmans en Philippe Baucq . Op de achtergrond , enerzijds een beeld van de industrie en het Cinquantenaire , aan de andere zijde ruïnes en graven . Een indrukwekkend geheel . Het hing er nog toen ik acht jaar later de Albertschool verliet .

o
o o

In het eerste klasje kwamen we te zitten voor enkele tijdelijk benoemde onderwijzers , tot we uiteindelijk en definitief een jonge onderwijzeres kregen , juffrouw Schotte .

Alle klassen van de Albertschool waren dichtbevolkt en iedere onderwijzer stond in voor een kleine veertig leerlingen .

De tucht was beter dan heden ten dage , de meesters genoten meer prestige en ze deelden de nodige kloppers uit wanneer aan hun gezag werd getornd .

Ik herinner mij nog volgende onderwijzers die in dienst waren toen ik daar aankwam : De Deken , Descamps , Verleye , Hauchard , Caenen , Seys , Vanhille en Birlouet . De heren Van-overbeke en Decock heb ik tijdelijk gekend in mijn eerste klasje. Er bestond toen nog geen " vierde graad " ,

De school lag dichtbij het visserskwartier , maar wenste een hoge standing te behouden . Veel vissersjongens trokken nog naar school op klompen , maar dit moest men in de Albertschool niet wagen . Toch is dit één keer gebeurd . We hadden een nieuwe binnengekregen , een jongen van 't Kroontje . Het was een rare kwast met een gezicht dat men niet vergeet , een gelaat waarvan de blijheid afstraalde , en hij droeg een vreemde naam : Napoleon Moresco . Er waren nog jongens die de naam droegen van de Franse keizer . We hadden er zelfs een in onze klas .

Op een dag, toen het geweldig vroom , verscheen Napoleon op de speelplaats met een paar zware klompen aan de voeten . Zijn vrolijk gezicht bewees dat hij zich van geen kwaad bewust was, maar daar traptten de toeziende onderwijzers niet in . Tussen twee man moest de jongen mee naar de bestuurder die hem prompt naar huis stuurde . Schoenen aan of buiten !

Napoleon is niet lang op school gebleven. Eigenlijk had hij geen enkele ambitie om iets te leren, en om zijn broek te verslijten op de schoolbanken was er dicht bij huis gelegenheid genoeg .

Ik kan slechts met lof spreken over de onderwijzers die ik in de eerste vijf klassen heb gekend . Ons eerste juffrouwke was de goedheid zelve , in de tweede klas kregen we de wat strenger uitzierende juffrouw Becue die tot mijn grote opluchting de meester had afgelost toen we overgingen . Zij huwde enkele jaren later de heer Richard Verleye die ik in de derde als schoolmeester kreeg .

Verleye was een uitstekende leerkracht en ik mocht hem graag . De sympathie moet wederkerig geweest zijn want ik werd dit jaar primus van de klas. We werden echter opgevoed met Pruisische tucht . Recht in de lijn staan betekende voor Verleye liniaalrecht , en iemand met flaporen zou hij er uit gehaald hebben . Tot mijn vreugde kregen we hem ook in de vijfde klas . Hij is jammerlijk genoeg tamelijk jong gestorven ; verongelukt toen hij thuis een karwei opknapte .

In de vierde hadden wij Maurice Savonie, een van de drie of vier gebroeders die te Oostende onderwijzer waren . We werden door hem onderwezen in algemeen beschaafd Gents . Hij had een

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

RECEIVED

1950

CHICAGO, ILL.

TO THE PHYSICS DEPARTMENT

FROM THE PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

manie voor het schrijven en componeren van cantaten , in de stijl van Peter Benoit . Hij schreef cantaten voor iedere gelegenheid, en die moesten wij dan aanleren om op het gepaste ogenblik te gaan uitgalmen . Ik geloof dat we gezongen hebben ter gelegenheid van het 'k weet niet hoeveelste bestaanjaar van de Coö (SEO) waarvan de heer Savonie beheerder was .

In die tijd werden er veel liederen aangeleerd op school . We beleefden toen de jaren die volgden op de eerste wereldoorlog en de vaderlandse zangen kwamen sterk aan bod . In de franstalige afdeling van de tweede klas ontdekte de heer Descamps op zekere dag dat zijn leerling Casteels zeer luid de Marseillaise kon zingen . Onmiddellijk sleepte hij de jongen mee binnen alle klassen van de school, en daar moest de jeugdige zanger met niet falende geestdrift het Franse volkslied uitgillen . Het is zijn dag geweest : vijftien keer zingen en evenveel maal toegejuicht worden . Dingen om te vertellen aan de kleinkinderen !

°
° °

Vijf jaar lang is onze klas dus tuchtvol gebleven. Babbeltjes werden natuurlijk afgestraft, vechtpartijtjes op de speelplaats eveneens, maar dit was allemaal klein bier . Maar na een jaar Verleye-tucht in de vijfde kwamen we terecht bij de heer B. in de zesde . En toen brak de hel los ! B. was een bejaarde onderwijzer die niet bekwaam was om de jongens in toom te houden . Hij verdiende medelijden, maar dit is nu iets dat kinderen tussen de leeftijd van 11 en 14 jaar niet kennen .

Alles wat jongens van deze ouderdom sluimerend binnen zich opstapelen kwam naar boven : perversiteit, wreedheid, vernielzucht . Soms stormden andere onderwijzers naar binnen om met slaande argumenten de orde te herstellen, maar dit bracht geen aarde aan de dijk .

Er zijn geen woorden om te vertellen wat gedurende dit ene jaar in die bepaalde klas is gebeurd . De oudere jongens waren bewust geworden van hun man-zijn en ondergingen hiervan de invloed . Enkel liepen al met meisjes en werden hiervoor benijd en bewonderd .

Dit jaar hebben we niets geleerd . Het heeft me echter wel stof tot nadenken gegeven, en steeds heb ik me afgevraagd hoe het mogelijk was dat kinderen , die steeds in het gareel gelopen hebben, van de ene dag op de andere bekwaam waren de ergste schurkenstreken uit te halen . Laat de pedagogen het maar uitleggen.

°
° °

In die tijd kregen de kinderen volop tijd om iets aan te leren . Er waren veel meer klasuren en een vrije zaterdag bestond ook niet . Dit was nog een gewone werkdag . In de hogere klassen van de lagere school zaten we in klas tot zes uur 's avonds . Ik heb nu de indruk dat het lesprogramma veel gezapiger werd aangeleerd . Tijd was er genoeg , want ook de vakanties waren korter en er waren minder feestdagen in de loop van het jaar . We hadden zes weken voor onze zomervakantie , en zelfs dat scheen ons een eeuwigheid toe wanneer we halverwege juli werden losgelaten .

Veel belang werd gehecht aan schoonschrift . Vulpenpen mochten in geen geval gebruikt worden . " Ballonpennetjes " waren verplicht . Het leerplan omvatte van alles , maar bij elk punt werd lang stilgestaan . We hadden , bij voorbeeld , plantenkunde . Ik geloof dat we daarvan niet veel meer hebben gezien dan de ontleding van de bloem . In iedere klas werd herhaald dat de bloem een stamper had in het midden , meeldraden daarrond en stuifmeel . Achteraf bekeken meen ik dat ze ons op schuchtere wijze wat seksuele voorlichting gaven . Indien het werkelijk zo was , dan grepen ze er volledig naast . Onze onwetendheid terzake was zo groot dat onze geprikkelde nieuwsgierigheid een meer directe richting uitging .

Wat we ook herhaaldelijk leerden was dat de boterbloemen tot de ranonkelachtigen behoren . Dit was dan steeds een voorwendsel om met de klas naar het bosje te trekken en de boterbloemen van dichtbij te bekijken . Verder hebben we het nooit gebracht , tenzij ik tijdens de lessen heb zitten te dromen .

Rekenen en vraagstukken zijn nooit mijn sterkste vakken geweest . Ik ben beginnen struikelen over de vierkantswortels . Straffere kost ging er bij mij niet in , en vanaf dit ogenblik begin je natuurlijk af te zakken .

Ik had wel belangstelling voor geschiedenis , en dit was nu eens een vak waaraan andere jongens een hekel hadden . Ik werd heel zeker beïnvloed door mijn lektuur . Geschiedenis was derhalve in mijn ogen niet te moeilijk want in de lagere school is " vaderlandse geschiedenis " maar een paternoster van verhaaltjes en anekdoten die telkenjare , steeds wat meer aangevuld , worden herhaald . Heel diep werd er niet op ingegaan . De wereld begon bij onze voorouders , " de Oude Belgen " , die gekleed liepen in beestenvellen want ze leefden van visvangst en jacht . Tussenin werd gedobbeld onder het drinken van grote hoeveelheden mede en bier . Ze hadden geen schrik voor Cesar die hen belangloos kwam beschaven . Deze liep bijna de nederlaag op aan de Samber , maar toen zei hij tot zijn soldaten : " Klutsters , ga maar naar huis . Geef mij je sabel want ik zal het zelf doen " . En heel alleen versloeg hij de Oude Belgen . Om zijn dapperheid nog wat op te blazen schreef hij in zijn herinneringen dat de Belgen de dapperste waren van alle Galliërs , maar dat hij-Cesar-

kwam, zag en overwon (Veni,vidi,vici) . Zelfs zonder dit waren wij ervan overtuigd dat wij de dappersten waren, maar men vertelde ons wijslijk niet, wààr,in Cesars tijd , dat België wel lag. Onze illusies verliezen konden we later wel .(Voor meer details over Gallië, zie " Asterix ")

We mochten dus mede genieten van de Romeinse beschaving en we kregen straten met kasseien, heirbanen genoemd. Maar daarlangs kwamen de Franken bij ons binnen en het zat er weer bovenop . Clovis (de eenvoudigste vorm van zijn naam, die later Louis zou worden) was ook een vechtersbaas, maar geen sportieve. Toen hij bijna de nederlaag leed kakte hij in zijn broek, en riep de god van zijn vrouw Clotildis ter hulp. En omdat hij er het rapst bij was om die hulp te vragen kreeg hij die dan ook . Nu zouden we zeggen : hij heeft den arrrebiten uitgekocht !

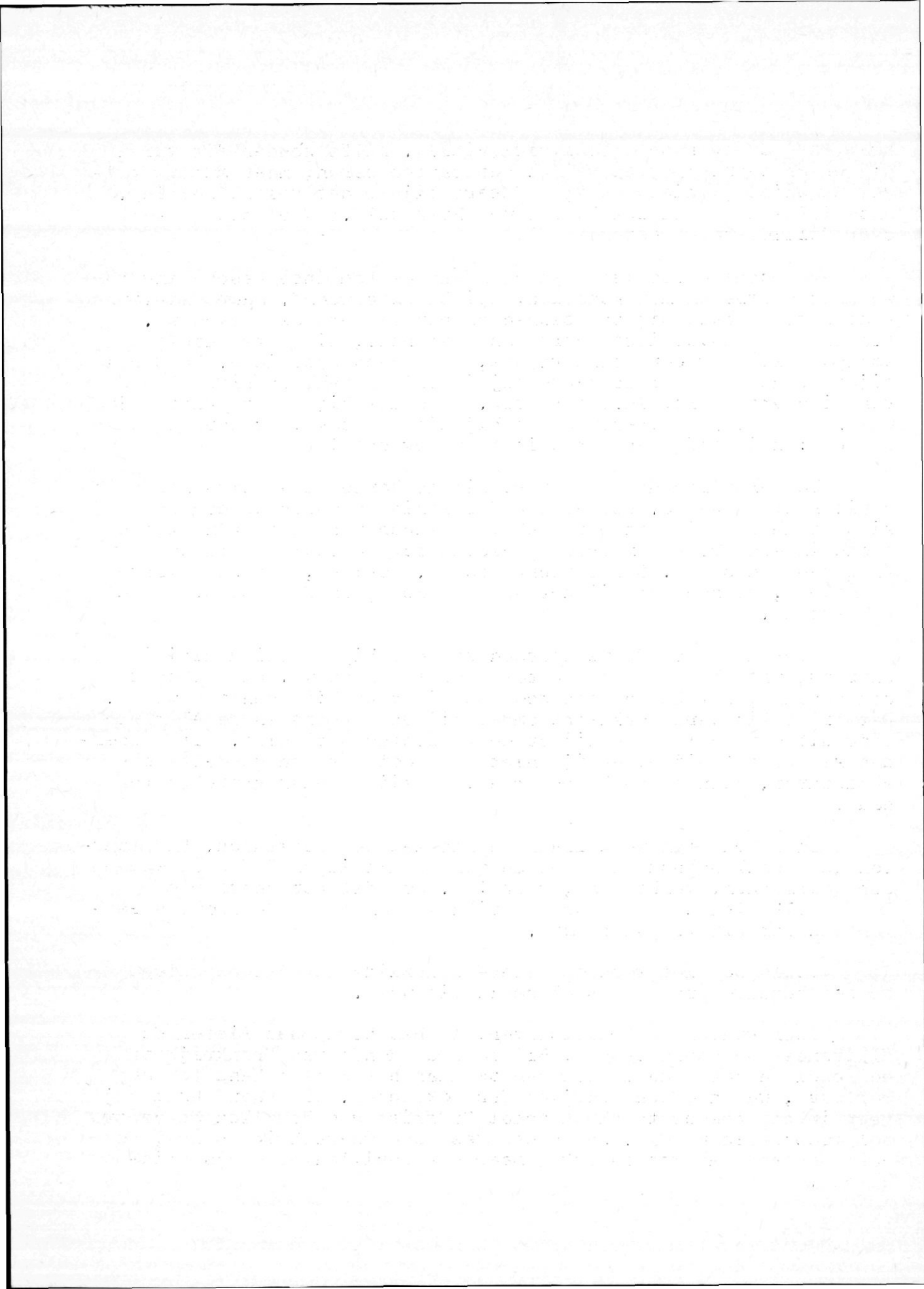
Verderop leerden we dat Pepijn de Korte de vadsige koningen eruit heeft gegooid. Hoe vadsig die koningen waren konden we zelf zien op de plaatjes in ons boek : Ze lagen van 's morgens tot de avond in een groot hemelbed op wielen dat getrokken werd door twee vadsige ossen. Soort zoekt soort . Pepijn , met zijn korte beentjes , meende dat hij het sneller kon , en daar moest heibel van komen .

Over Karel de Grote leerden wij dat hij "missi dominici " uitzond, wat als een straffe toer wordt beschouwd. Hij stichtte ook scholen, wat hem nu nog door sommigen kwalijk genomen wordt. Dat hij zalig werd verklaard omdat hij de Sakkers en de Alemanen ging uitmoorden leerden wij op de gemeenteschool niet. Later leerden we wèl dat hij eigenlijk niet zo groot was van gestalte als we dachten, geen lange baard droeg, en zijn moeder grote voeten had .

En zo maakten we stilaan kennis met de Noormannen. Dit moesten we vooral onthouden : Dat de mensen uitriepen " Van de woede der Noormannen, verlos ons, Heer ! ". Ook dat hun aanvoerder Rollo zulke lange benen had dat zijn voeten langs de grond sleepten wanneer hij te paard zat .

Zoals ge ziet werd op iedere bladzijde het aksent gelegd op een bepaald punt dat heel gewichtig was .

Toen kwamen de kruistochten. In het begin was Pieter de Kluizenaar de hoofdpersoon. Hij reed de Ronde van Frankrijk op een ezel en zette de mensen aan om naar het Heilig Land te gaan oorlogen, wat die achterlijken dan ook deden. Naderhand kwam hij meer in de schaduw te staan zodat Godfried van Bouillon de eerste rol toebedeeld kreeg . We vonden deze een waarachtige held , de naam Godfried maakte indruk , maar die Bouillon deed ons grinniken .

Van dan af werd het moeilijk want er werd geen duidelijk onderscheid gemaakt tussen Vlamingen en Belgen . Iedereen vocht hier tegen iedereen , zodat het een puzzle werd met losse stukjes . Een feit was duidelijk : Vlaanderen was een graafschap . Graven kregen wij van alle zijden toegewezen . We waren zo een groot volk dat allerlei vreemde vogels van diverse pluimage vochten om onze graaf te mogen zijn . Zo kregen we er " Goede " en uiteraard ook slechte , met of zonder " Baard " en zelfs een met een " IJzeren Arm " .

Een goede graaf was Boudewijn Hapken . Deze liep altijd rond met een bijl in de hand , en wanneer iemands gezicht hem niet beviel dan kreeg deze een drets tegen zijn rape . Hij was ook de uitvinder van de " Fondu Bourguignon " . Toen de heer van Oostkamp een arme weduwe van haar koe beroofd had werd deze (de heer , en niet de koe) in een ketel kokende olie gegooid .

Van meet af aan werd een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de goeie en de slechte , de gehele geschiedenis door . Wat ons verteld werd slikten we letterlijk . Dit kwam best tot uiting wanneer we het hoofdstuk over de Guldensporenslag aansneden . Jan Breydel werd onze held en onze borst zwol van fierheid . Het was nu onze beurt om strijdlustig te worden . Wat Wals is vals is ! En we vlogen erin !

Onze leeftijdgenoten van de franstalige afdeling moesten het aan den lijve voelen . Ze werden opgewacht bij het betreden van de speelplaats en onder het uitschreeuwen van de bekende strijdcreet werden ze , tot hun grote verbijstering , aangevalen . Slecht bekwam het ons . We werden op het matje geroepen door hun onderwijzer , de heer D. wiens sympathiën (en na hem, deze van zijn zoon) duidelijk in zuidelijke richting gingen, en onze kamplust met strenge straffen wist af te koelen .

En zo ging het verder : de zes honderd Franchimontezen, als tegengewicht voor de dappere Vlamingen . En verder leerden we een en ander over keizer Karel , hoe hij de Gentenaars de stropdas omdeed , maar niet hoe hij ervoor zorgde dat hier veel kinderen werden geboren met een habsburgkin . Door dit laatste was hij oud voor zijn tijd en ging met pré-pensioen . Hierdoor kregen we Filips II als vorst . In het buitenland wordt deze beschouwd als een grote koning maar hier kreeg hij een slechte pers omdat hij de graven van Egmont en Hoorn een kopje kleiner liet maken . Over zijn andere slachtoffers leerden we minder want deze werden zonder veel chi-chi en zonder militaire eer van kant gemaakt . Deze laatsten kregen geen standbeeld . Waarom Egmont en Hoorn er wel een kregen werd ons niet uitgelegd , om de eenvoudige reden dat er geen uitleg voor bestaat .

Volgden dan : Anneessens en Jozef II die lekker belachelijk werd gemaakt, tot Houtenbeen op de Warande, na de vertoning van " De Stomme van Portici " . En steeds waren wij de goeie !

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

Hoewel de eerste wereldoorlog pas voorbij was leerden we toch niet al te veel hierover in de kleine klasjes . Wat we moesten onthouden was de oproep van koning Albert en de heldendood van korporaal Tresignez . Dit laatste scheen het meest boeiende verhaal te vormen uit de oorlog, die vier jaar had geduurd, en het maakte op ons een diepe indruk . Vooral het feit dat hij , stervende , tot korporaal werd bevorderd was voor ons het hoogtepunt . Hij was niet voor niets gestorven . Later heb ik daarover veel nagedacht . Is het werkelijk zo dat zijn overste uitriep: "Soldaat Tresignez ! In naam des konings benoem ik u tot korporaal ! " ? De bombastische uitroep gaf ons de indruk dat de overgang van simpel soldaat naar korporaal iets formidabels was .

Toen ik moest soldaat worden hebben de " anciens " mij altijd de raad gegeven : Laat je niet benoemen tot korporaal want dan moet ge voor alles opdraaien . Of iets in die zin . Ik was pas een uur in de kazerne (na " wordt gestraft met de dood met de kogel " aanhoord te hebben) , of luitenant T'S . van de 8-e comp. mitrailleurs zei me : " Van u mak ik ne corporaal " . Ik keek zwijgend naar zijn kalverknien en dacht bij mezelf : " Gij nie, zulle ! " . Ik werd naderhand lichamelijk ongeschikt verklaard ...

Kon hij nu niet zeggen : " In naam des konings zal ik u tot korporaal benoemen " ? Dit ware nogal iets geweest en wellicht ware ik gebleven .

§
§§§
§

Terwijl ik leerling was aan de Albertschool kwam aldaar een afdeling " vierde graad " tot stand . Dit betekende dat de jongens, na de zes lagere klassen doorlopen te hebben, nog gelegenheid kregen gedurende twee jaar in dezelfde school te blijven. Ze zouden dan kennis maken met twee vreemde talen, het Engels en het Duits , met meetkunde en algebra .

Maar na de zesde zaten de leerlingen op een tweesprong. Ze mochten ook overgaan naar het atheneum, en voor velen was dit een aanlokkelijk vooruitzicht . Hun grootste argument was dat de klasuren aldaar eindigden om 4 uur in de namiddag, terwijl ze in de oude school nog moesten werken tot zes . Uit mijn klas verhuisden ongeveer de helft van de leerlingen. Uit de franstalige afdeling waren er meer die eruit trokken . Het overschot uit beide afdelingen vormde , samengesmolten, de zevende van de Albertschool .

Dit verplicht mij opnieuw om terug te komen op de taaltoestanden van toen . Wij kregen in de zevende jongens die bijna volledig vlaamsonkundig waren , en die daarom door de taktloze onderwijzer Nederlands werden bespot . Wij kregen natuurlijk

onderricht in handel, algebra en meetkunde in het Nederlands, wat we trouwens heel normaal vonden . We wisten niet dat we dit later zouden moeten bekopen, en heel duur soms , wanneer we twee jaar later eveneens zouden overgaan naar het atheneum .

In het atheneum werden sommige vakken, zoals algebra , in alle klassen onderwezen door vlaamsonkundige leraars, en dit van in den beginne . Handel moest onderwezen worden in het Vlaams, maar de leraar die deze afdeling in handen had , vertikte dit . Jongens die dus gedurende twee jaar algebra en handel hadden geleerd in de Albertschool kwamen achteraf in de klas van leraars die , voor hen , onverstaanbare termen gebruikten . Voor sommigen waren de gevolgen dramatisch omdat ze de brug niet wisten te slaan en hun studies moesten opgeven .

In de zevende en achtste klassen van de Albertschool , die samen de vierde graad vormden , hadden we nochtans uitstekende onderwijzers, drie in getal , die om beurt les gaven. Het waren de heren Hauchard, Corveleyn en De Deken . Tijdens hun lesuren heerste er tucht in de klas . In den beginne werden we met wantrouwen bekeken omwille van ons schandejaar in de zesde . De oude heer B. uit deze laatste klas zakte af naar het tweede studiejaar, maar daar had hij het even lastig .

Even nog een eresaluut aan de goede onderwijzers die ik in de Albertschool heb gekend . Zoals iedere mens hadden sommigen onder hen ook hun gebreken . Enkelen waren ook hardhandig, maar sommige boefjes die ze aftroefden waren nu precies ook geen engeltjes .

§
§§§
§

VOETBAL

Eens een zekere leeftijd bereikt ligt men neergekwakt in een diepe zetel, pantoffels aan de eeltige voeten, de handen gekruist onder een onoverzichtelijke buik, en dan wordt even nagedacht over de verschillende sporten die eertijds bedreven werden om ditzelfde lijf binnen redelijke vormen te houden . Daar denkt men met plezier aan terug, maar de herinnering aan wat men heeft beleefd als fanatieke aanhanger van een of andere sportvereniging of sporttak, als brallende supporter, brengt het schaamterood naar de wangen , gesteld dat men nog schaamtegevoel bezit .

Ik was nog heel klein wanneer ik reeds wist wat een voetbal was . Op het einde van mijn geboortjaar 1915 wandelde mijn moeder, met mij in het voituurke, langs de ruïnes van het kasteel van Willem de Veroveraar te Berkhamsted- Engeland . Daar

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

lagen brede grasvelden waarop groepjes soldaten voetbal speelden. Ik was me nog van niets bewust, maar moeder keek even toe . En dan gebeurde het ! Binnen het uur kregen ze geen bal over de doellijn, maar binnen de vijf minuten keilden ze hem tegen het gezicht van onze ma . Nadien heb ik nog dikwijls moeten horen dat het een klap was van jewelste . Ma werd omringd door de gehele bende, en 't was van "sorry" alhier en "sorry" aldaar .

Van kleins af heb ik steeds gehoord dat de Engelsen steeds sportief zijn, en beleefd . Ze zeggen altijd "sorry" nadat ze je tegen de poten hebben geschopt, en ze grijpen je hand om te beletten dat je hen een uppercut geeft . " Shake hands " noemen ze dat . Ze hebben dat eenmaal vergeten tegenover Rik Coppens, waarop deze terugsloeg . Hij verontschuldigde zich daarvoor bij de Duitse scheidsrechter met de verontwaardigde uitval : " Hij habt tegen meine Pforten geschopst " .

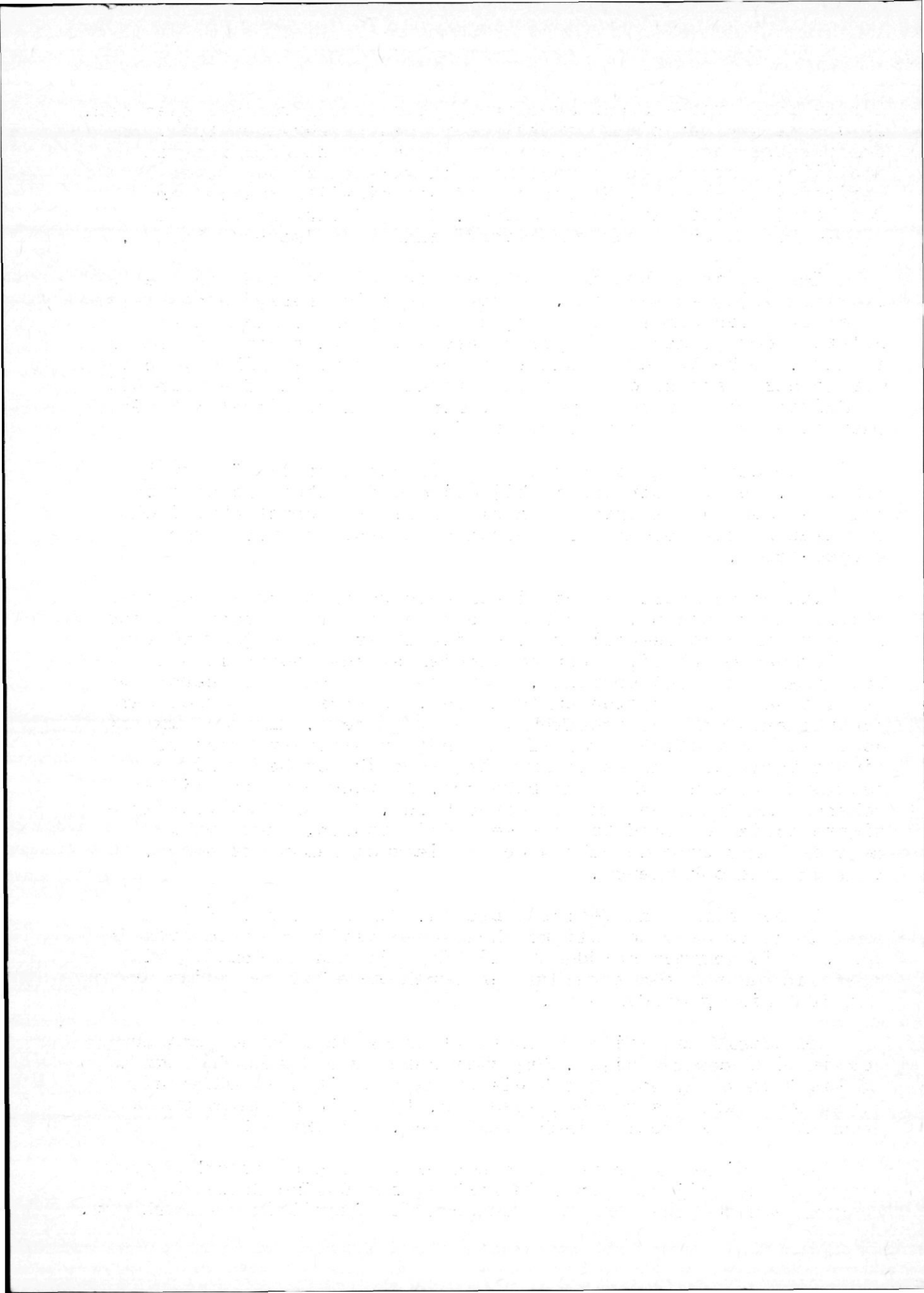
Maar dit keer, in Berkhamsted, is het niet bij "sorry" gebleven. Een met strepen is bij mijn moeder thuis geweest om zich in naam van het gehele Engelse leger te verontschuldigen, en wilde ze deze bloemen in ontvangst nemen, en twee dozen corned-beef .

Naderhand heeft het nog jaren geduurd alvorens ik nog over voetbal iets vernam . Op school leef je echter in groepsverband en daar wordt je meegesleurd . Gezien ik steeds de jongste van de klas was en bleef, lagen de anderen steeds voorop in het beoefenen van krachtsporten . Daar hoorde ik voor het eerst over het bestaan van Végisten en Assisten . De klas was in twee kampen verdeeld met een meerderheid van Végisten . Alhoewel ik nog nooit een voetbalmatch had bijgewoond, en uiteraard niet de minste benul had van de spelregels, werd ik van beide zijden benaderd ten einde kleur te bekennen. Ik vond het wijs mij te scharen aan de zijde van de meerderheid . Dit was het voorzichtigste en in de grond kon het me weinig bommen, maar het was best de knoop door te hakken en bij iets of iemand te horen. Niks zijn is ook niets .

Ik ben niet lang Végist gebleven. Eén dag , geloof ik , want eens te meer zou blijken hoe gemakkelijk ik te beïnvloeden was . Thuis gekomen meldde ik mij bij mijn nonkel Urbain, die toen lid was van een turnclub, en verklaarde hem met enige trots dat ik Végist geworden was .

Ik meende dat hij mij een taart zou geven, en het zou de eerste niet geweest zijn . Gij zijt zeker zot ! riep hij uit . Végist ! Wete gij goed wat Végisten zijn ? Dit zijn allemaal bureauschrijvertjes van het stadhuis. Dat zijn er allemaal die Frans klappen en veel chi-chi verkopen . Kakmakers !

Om de uitlatingen van mijn nonkel te kunnen verwerken moet men weten dat hij bij een smid werkte, bij Eugène Deswaef, aan de voet van de Peperbusse, en een beetje sjagrijnig van karakter.

In die tijd had hij al het ongelijk niet aan zijn kant, maar relativieren kon hij niet, bijzonderlijk daar waar hij nog als argument bovenhaalde dat het bij den AS allemaal werkmensen waren, geen pennelikkers lijk bij 't Végé, maar mannen met vuisten. Een bureauschrijver lag bij hem in het onderste schof. Dit aanvaardde ik allemaal lijk het zaligmakende evangelie, en gesterkt met de overtuiging van de eerste martelaars maakte ik de volgende dag op school bekend dat ik Assist was. Prompt werd ik uitgejouwd en uitgescholden voor kazakkedraaier.

Het waren toen andere tijden. Nu staan de meeste mensen onverschillig tegenover de plaatselijke voetbalverenigingen, en ze hebben gelijk ook. Het beroepsvoetbal heeft de clubliefde vermoord. Maar vijftig jaar geleden! Over elke match werd dagenlang nagepraat. In de vismijn waren er de maandag veel handelaars die vergaten vis te kopen omdat ze opgingen in hun discussies en hoogoplopende twisten. Wanneer een derby in zicht was tussen de twee Oostendse ploegen werd weken voordien geruzied in de herbergen, ging men zelfs op de vuist, om te eindigen met het afsluiten van weddingschappen. Beide supporterclans waren zo overtuigd van de kwaliteiten van HUN ploeg dat ze geen uitslag voorspelden die niet gekenmerkt was door een extreem doelpuntenverschil.

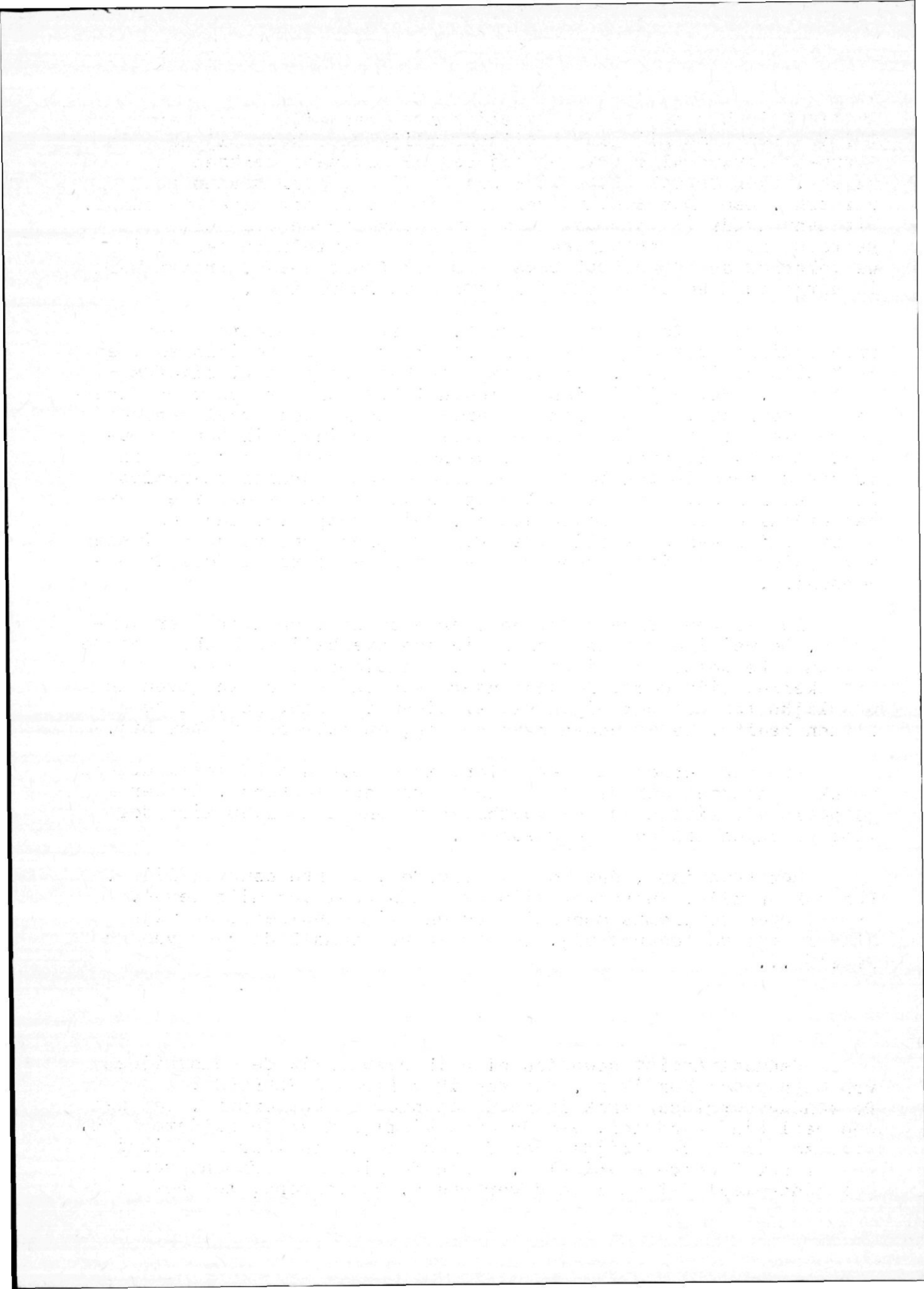
De dag van vandaag worden daar geen woorden meer over verspild. De weinige vishandelaars die nog overblijven hebben andere zorgen. De meest fanatieke, lijk de schuimbekkende Oscar van Mariakerke, zijn dood. De aanhangers van beide ploegen geven nu wekelijks toe dat het eigen elftal eigenlijk niet zo veel te bieden heeft. Ze schudden even de kop, en daar blijft het bij.

Vroeger werden de voetballers in de eigen stad gerekruteerd zodat ze dichterbij aan de boezem lagen van hun aanhang. Er werd gespeeld uit liefde tot de voetbalsport en ieder liep zich dood voor de eigen liefdevolle kleuren.

Het fanatisme, dat hoogtij vierde, werkte aanstekelijk. Dus ook op mij! Supporter zijn werd een deel van mijn leven. Er was geen compromis mogelijk tussen mijn clubliefde en mijn afkeer voor de tegenpartij. En dit is nu eenmaal de gang van de wereld ...

°
° °

Eenmaal Assist geworden ging ik natuurlijk de wedstrijden van mijn ploeg bekijken. Wat zeg ik? Ploeg? PLOEGEN! De zondagvoormiddag trok ik reeds op naar de Butterpit. Dat was een heel eind wandelen, van de oude vismijn naar de Soldatenberg. Daar zag ik de wedstrijden van de kadetten, scholieren of junioren of het "derde speciaal". Tegen de middag, aftocht voor het middagmaal dat snel werd verorberd. Vervolgens, met het eten

in de krop, naar de Butterpit voor de "big match " of de wedstrijd van de invallers, al naar gelang " de groten " thuis of uit speelden .

Die tochten naar het voetbalveld werden afgelegd met een geestdrift alsof we naar een feest trokken, vol hoop en verwachting . Het was nochtans een lange weg die diende gevolgd te worden , een weg die niet meer bestaat : Vanaf de kaai, over de Kapellebrug , langs de oude statie , rond de scheepswerven . Een van de herbergen tegenover de scheepswerven trok steeds opnieuw mijn bijzondere aandacht omwille van de benaming : " Da lieve Gend " . Zó stond het er op , en ik weet niet of er ergens letters ontbraken . Elke keer las ik die naam half-hardop en telkens voelde ik dat daar iets aan scheelde .

De wandeling ging verder langs het goederenstation in de IJzerwegstraat , tot aan de Morre . Daar hield de straat op en we belandden op een aardeweg tussen de afsluiting van de spoorweg en de met bomen beplante bijk van de Sint-Sebastiaansgilde. De afsluiting bestond uit een schier eindeloze rij bils . Eenmaal onderdoor de brug, waarover de oprit lag van Petit-Paris naar het Bosje , waren we aangeland in de wijk Butterpit . Daar bevond men zich praktisch op de buiten .

Over de Frère-Orbanstraat lag een brug die tot niets diende (ook toen al !) , en het eindpunt vormde van de soldatenberg , een onafgewerkte oprit naat het Bosje . Hier kwamen soms soldaten oefenen . Langs deze aarden oprit lag een slijkerige weg die ons tot bij het terrein bracht van A.S.O. Er waren eigenlijk twee terreinen want vooraan lag het oefenplein waarop de jeugdwedstrijden werden gespeeld . Wij, jongens , staken steeds dit jeugdterrein over, achter de tribunes, en onder de afsluitingen door kwamen we terecht in de kleine linkertribune die bijna nooit door volwassenen bezet was . Daar konden we ons uitleven en ons schor schreeuwen .

Het speelveld zelf was maar een slijkerig geval . Zelden heb ik de grasmat in goede staat gezien . Het veld was niet gedraineerd , maar rondom lag een ondiep grachtje . Na de zomer stond het gras soms 30 centimeter hoog, en daarop werd gespeeld. Er werd alleen maar wat hoger geschopt . Rond de installaties stond een muurtje , zodat de mannen uit de omtrek verplicht waren een klein laddertje mee te brengen indien ze gratis de match wilden volgen, en het waren er velen .

Wanneer de wedstrijd verloren werd trokken we half-ziek naar huis. Dit belette mij echter niet, in het bakkerijtje op de hoek van de Ieperstraat en de IJzerwegstraat , een berlinerbol met vanillekroom en chokolade te kopen . Deze waren heerlijk , en dergelijke marchandies vindt men nu niet meer .

1. The first part of the document is a letter from the President of the United States to the Congress, dated January 3, 1862.

2. The second part of the document is a report from the Secretary of the Treasury, dated January 3, 1862.

3. The third part of the document is a report from the Secretary of the Interior, dated January 3, 1862.

4. The fourth part of the document is a report from the Secretary of the Navy, dated January 3, 1862.

5. The fifth part of the document is a report from the Secretary of the War, dated January 3, 1862.

6. The sixth part of the document is a report from the Secretary of the State, dated January 3, 1862.

Ik heb daareven gezegd dat het lange gras geen bezwaar vormde voor de spelers, maar dit komt omdat in die tijd heel anders werd gevoetbald. Zelden werd de bal langs de grond doorgeschoven. Een achterspeler die in bezit kwam van de bal schopte die eenvoudig naar voor, zo hard hij kon ; en was het niet naar voor, dan was het opzij tot in de tribune . Als de bal maar weg was.

Geen kwestie van W-M-formatie. De klassieke opstelling bestond nog overal : een doelman, twee achterspelers, drie middenvelders en vijf man voorop in lijn . De middenste speler van die vijf was deze die het hardst kon stampen, de twee opzij konden het hardst lopen . Soms liepen ze zo hard dat ze vergaten hoe lang of hoe kort het veld was en met bal en al tegen de ballustrade aanliepen , na over het grachtje te zijn gewipt .

Wie werd als goede speler beschouwd ? In de eerste plaats deze die goed kon dribbelen en zo lang mogelijk de bal aan de voet kon houden , zelfs al bracht dit geen aarde aan de dijk . Virtuositeit werd toegejuicht. Was ook een goeie, hij die de bal ver kon stampen . Zo luidde eens de hoofdcommentaar na een wedstrijd van het V.G. : " Quaghebeur heeft daar een shot gelost ; de bolle vloog toe an de Stroentfabrieke ! " . Dàt vonden de toeschouwers een hele prestatie .

Ik ging naar de ASO kijken in de tijd dat Vanderhofstad in het doel stond , " blinde " Heughebaert van de Viertorre was achterspeler , Louis Vandenbroucke (de Veugelvanger) was middenhalf en vooraan speelden Pietje Martinsen, Valère Vandenbroucke, Seys en Beirens . Natuurlijk waren er nog de anderen, maar voornoemden herinner ik mij het best . Ik schrijf hier geenszins de geschiedenis van het Oostendse voetball.

Toen kwam ook het jaar dat VGO naar Bevordering opsteeg en ik mijn eerste derby te verwerken kreeg . Nu zouden we eens zien wat we zouden zien . De doelpunten die mijn ploeg zou aantekenen zou men niet kunnen bijhouden . De wedstrijd werd gespeeld op het veld van VGO. Ik stelde mij op achter het doel van de thuisploeg want daar zou wel het meeste spektakel te zien zijn .

Het werd echter de grootste teleurstelling van mijn leven. Het V.G. bezat toen ook een sterke ploeg , wat mijn chauvinistische ogen niet wilden zien . Ze hadden in hun rangen een Chareltje Rau als doelwachter, een sterk koppel achterspelers: Boyer en Ocket , en vooraan de gebroeders Frankignoul, Mouqué en Bérard.

Moet ik in herinnering brengen dat V.G. won met 1-0 , en dat ik de volgende morgen , op school , door een meute végisten werd opgewacht en uitgejouwd .

Zat ik verkeerd ? Ik denk het niet, want het niet aflatende " Allons, Végé - Végé à l'attaque ! " en andere franstalige uit-

roepen bleven mij zwaar op de maag liggen . Ik was nu eenmaal zo ingesteld .

o
oo oo

Vroeger werd door de jeugd meer gevoetbald dan heden ten dage . Voetbal was nu eenmaal DE sport , en er was nog geen sprake van basket-bal of volley-bal . Er was wel nog een hockey-club , gevormd door een exclusief groepje , maar als enige supporters hadden die maar hun eigen lief .

De straten en pleinen van Oostende waren nog veilig . Overal kon gevoetbald worden . Kan je je nu voorstellen dat we schier dagelijks speelden op het Sint Pieter en Paulusplein ? Kwam er een auto ons spel verstoren, dan gingen we even opzij alsof het ding van geen tel was . De meeste jongens liepen steeds met een balletje in hun vestzak want elk ogenblik kon deze van pas komen.

Na school werd tegen de middag een half uurtje tegen de bal getrapt op de pui van de Grote Kerk . Het botsen van de bal tegen de grote kerkpoort en ons geschreeuw verstoorde soms een huwelijksplechtigheid , en dan kwam de " suisse " , in groot ornaat met hellebaard , ons verjagen . We moesten wel opletten voor de wijkagent , " De Rosten " , die regelmatig kwam aansluiten vanuit de Jozef II-straat om een van ons bij de kraag te vatten . Het werk van de doelman bestond er bijgevolg ook in om deze straat goed in de gaten te houden .

Op de speelplaats van de school mocht met geen bal gespeeld worden omwille van de vensterruiten . Geen verlet ! Met evenveel enthousiasme liepen we achter een blikken stopseltje van een limonadefles .

Op de vrije dagen was het moeilijk op het strand een plaatsje te bemachtigen om met een echte voetbal te spelen , bijzonderlijk bij hoog water . Bij laag water waren er minder problemen . Het is ons gebeurd dat we met de bal onder de arm alle mogelijke plaatsen van de stad hebben opgezocht : Katteplein , Keuneplein, Soldatenberg (hier werd naast de berg gevoetbald), verder naar Mariakerke (het Albertpark) , maar alles vergeefs . Alles was volzet !

Wij, van het kaaikwartier, speelden op het Klein Strand , en hier hadden wij nooit een tekort aan spelers . De eersten die toekwamen , tegen de avond , begonnen te oefenen op één doel, tegenaan de dijk . Zodoende moest de doelwachter nooit ballen achter het doel gaan ophalen want deze rolden vanzelf terug naar de spelers . Waren er op een ogenblik voldoende jongens om een wedstrijd te beginnen , dan werden de aanwezigen ingedeeld in twee ploegen . De twee erkende beste spelers waren kapitein en kozen hun maats . Dit ging zo : De kapiteins kwamen naar elkander toe en plaatsten elk om beurt de ene voet voor de

andere. Naar het einde toe kon de voet ook in de breedte geplaatst worden , en dit was dan een " halve voet " . Wie uiteindelijk het gat kon dichtten mocht als eerste kiezen uit de bende, en vervolgens ging het om beurt . Het was een hele eer bij de eerstgekozenen te behoren, dat kunt ge begrijpen . Het moet zijn dat niemand, in die tijd , geld op zak had , want kruis of munt spelen ware veel eenvoudiger geweest .

Eenmaal de ploegen gevormd begon het onderhandelen tot het lenen van de linkse voetbalschoen . Weinig jongens bezaten geëigende schoenen . Sommigen hadden met moeite één enkel paar schoenen voor alle gebruik, en met deze mocht niet gevoetbald worden . Nog anderen droegen klompen , maar die moesten er af , en op de kousen spelen ging ook moeilijk . En toch gebeurde het meermaals dat iemand blootvoets speelde .

Met het aantal spelers per ploeg werd geen rekening gehouden . Kwamen er kandidaten bij dan werden ze beurtelings bij de éne en de andere ploeg ondergebracht . Tegen het einde stonden soms veertig spelers , verdeeld over de twee ploegen , tegenover elkaar . Dit was me dan een zootje . Hele trossen stampers verplaatsten zich over het speelveld, en raakten ze geen bal , dan raakten ze wel een been . Ik wil er wel dadelijk bijvoegen dat er geen opzettelijke potenschopperij bij te pas kwam zoals heden gebruikelijk, en als professioneel normaal gevonden wordt.

In het voorjaar, als de avonden zich uitrekten tot de late uren , werd gespeeld tot het duister inviel . Dan moesten we soms noch een wijle doordraven om te zien wie de winning-goal zou scoren . Met een stand 48-48 kon je toch niet uitscheiden !

Er waren toen bij ons op het strand hele goede spelers die later bekend werden : Maurice Lauweres, uit de St-Franciscusstraat , bij het V.C. en Marcel Wets, uit de Langestraat , bij ASO . Er waren nog beloftevolle jongens, maar die hebben zich nooit opgesteld in clubverband .

Door op het strand te spelen kweekten wij een groot uithoudingsvermogen aan . Voetballen in het zand is reeds lastig op zichzelf tenzij dit zand heel hard is . De bal zelf belandde ettelijke keren in de zee of een kil zodat hij mettertijd aanzienlijk meer woog dan normaal . We zouden met gemak twee wedstrijden naeen gespeeld hebben .

Rond Pasen kregen we jaarlijks " klanten " op ons Klein Strand . Dit waren jonge Engelsen, behorend tot straatclubjes die door voetbalverenigingen uit de omliggende dorpen uitgenodigd waren voor het spelen van een wedstrijd . Van een Engelsman wordt verwacht dat hij goed kan voetballen, en daarbij melden ze zich aan onder indrukwekkende namen die soms niets anders betekenden dan : " Verenigde Straatvegers en Vuilnisophalers Voetbal Club Herring on Thames . Die mannen kwamen groepsgewijs

met ons meeshotten , en uit principie vonden we dat ze goed waren. Dit belette niet dat sommige van die clubjes hun match te Ettelgem of Zevekote verloren met 16-0 , waarna ze dan getroost werden door de trotse inboorlingen met koekestuitten, hesp en natuurlijk free-beer . Het leven kan soms goed zijn .

o
o o

Toen ik als tienjarige in de vierde zat van de Albert-school kende ik nog niets over de spelregels. Onze klas zou op zekere keer op het strand een wedstrijd spelen tegen de frans-talige afdeling . Er zou een " beker " te winnen zijn . Deze beker bleek een verzilverd eierdopje te zijn zoals men er eentje kado doet bij een doopplechtigheid . Een miniatuurbekertje dus. Het ding werd geschonken door D. , een franstalige , wiens vader een juwelierszaak uitbaatte in de Adolf Buylstraat .

Tot mijn verwondering werd ik aangeduid als lijnrechter. Men wees me mijn plaats aan en ik wachtte af . De eerste bal die naar mij toekwam gaf ik een harde trap, tot grote verontwaardiging van de spelers die mij duidelijk maakten dat ik van de bal moest afblijven . Ik begreep er niets van en stopte er mee .

Onze klas won, maar wie niet meer te zien was , was D. met de beker . Waarschijnlijk had deze ondertussen goed nagedacht en beginnen vrezen dat zijn Pa toch de verdwijning van het eierdopje zou vaststellen ... (Ik weet nog goed dat het objekt in kwestie toen 15 frank geprijsd stond) .

In ieder geval, vanaf dit ogenblik begon ik de spelregels aan te leren .

Wie in die tijd wilde spelen in de jeugdafdelingen van een Oostendse voetbalclub moest ervoor zorgen dat hij zelf zijn uitrusting betaalde . Dit was nog zo toen ik op school in de zevende zat, maar nog ditzelfde jaar kwam er verandering in . Het initiatief ging uit van het V.C., maar de rol die onze onderwijzer, de heer D.,daarbij speelde was ver van eervol .

D. was een overtuigd Végist. Op zekere dag begon hij de lof te zingen over zijn club. Hij bracht tevens het grote nieuws dat eenieder die zich bij deze zou aansluiten gratis de volledige voetbaluitrusting zou ontvangen . Dit was natuurlijk een en ander, en het voorstel viel dan ook niet in dovemansoren. Mijnheer had de aansluitingskaarten op zak en ieder kon dadelijk zijn handtekening plaatsen . Enkele Assisten deden dit natuurlijk niet . Het werd dus een volledig sukses voor mijnheer D. , die vriendelijk aankondigde dat er volgende donderdagnamiddag zou getraind worden . Hij was anders niet van de hartelijkste !

The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work during the year. It is followed by a detailed account of the various projects and the results achieved. The report concludes with a summary of the work done and the plans for the future.

The second part of the report deals with the financial situation of the organization. It gives a detailed account of the income and expenditure for the year, and shows how the funds have been used. It also includes a statement of the assets and liabilities of the organization at the end of the year.

The third part of the report deals with the personnel of the organization. It gives a list of the staff and their duties, and also includes a statement of the salaries and other benefits paid to them. It also includes a statement of the training and development of the staff.

The fourth part of the report deals with the results of the work done during the year. It gives a detailed account of the various projects and the results achieved, and also includes a statement of the progress made towards the objectives of the organization.

The fifth part of the report deals with the plans for the future. It gives a detailed account of the various projects and the results achieved, and also includes a statement of the progress made towards the objectives of the organization.

The sixth part of the report deals with the financial situation of the organization. It gives a detailed account of the income and expenditure for the year, and shows how the funds have been used. It also includes a statement of the assets and liabilities of the organization at the end of the year.

The seventh part of the report deals with the personnel of the organization. It gives a list of the staff and their duties, and also includes a statement of the salaries and other benefits paid to them. It also includes a statement of the training and development of the staff.

The eighth part of the report deals with the results of the work done during the year. It gives a detailed account of the various projects and the results achieved, and also includes a statement of the progress made towards the objectives of the organization.

De dag na de oefening ging het er heel anders aan toe. Van de ongeveer twintig nieuwaangesloten voetballers werden er een vijftiental smalend uitgekafferd in termen als : " Onnozeleir , ge wèt nie es dat e bal rond ies , en dat tiekent oek ne koat ! "

Mijnheer was van Antwerpen .

De kwestie was dat er twintig jongens vastzaten bij een club die er maar een paar zou opstellen . En hun voetbalschoenen mochten ze best vergeten .

Bij ons op het strand ging het er serieuser aan toe !

R i c h a r d

V E R B A N C K

```

ΩΩΩΩΩΩΩΩΩΩΩΩΩΩΩΩ
Ω××××××××××××Ω
Ω××××××××××××Ω
Ω××××××××××Ω
Ω×××××××Ω
Ω×××××Ω
Ω×××Ω
ΩΩ

```

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

N A S C H R I F T : I L L U S I E S   E N   D E S I L L U S I E S

Wat nu volgt kan men bezwaarlijk bestempelen als jeugdherinneringen . Ik ben geboren tijdens de eerste wereldoorlog . Mijn vader heeft me steeds gezegd dat, indien de oorlog drie maanden eerder was uitgebroken, ik er niet zou geweest zijn . Wie moet ik nu de schuld geven dat ik er WEL ben ? Waarschijnlijk de Duitse keizer, want die heeft van alles de schuld gekregen .

Mijn eerste levensjaren werden onbetwistbaar getekend door de aan de gang zijnde oorlog . Uniformen, sperballons, oorlogsliederen, schijnwerpers die de lucht afzochten , karonnen keizers die men regelmatig in het openbaar opbrandde , dit alles scheen te behoren tot het normaal levenspatroon . Wat "vrede" was wist ik niet voor ik de leeftijd van vier jaar had bereikt, maar daarmee was alles nog niet over . Feitelijke vrede is er op de wereld niet meer geweest , maar bij ons kwam rust en wederopbouw , en dit was voor ons de hoofdzak . Het leven verliep hier normaal .

Opgroeiende leerden we wat meer over de voorbije oorlog en zijn nasleep : de enorme verwoestingen, de miljoenen doden , vier jaar lijden . Wij waren ervan overtuigd dat het mensdom zijn les had geleerd en een tweede oorlog van dergelijke omvang uitgesloten was .

En toch is hij er gekomen, al werden we er niet dadelijk bij betrokken . Mijn broer, tevens mijn vennoot, werd gemobiliseerd . Ik was vrij van dienst . Toen de oproep kwam voor vrijwilligers bij de Civiele Bescherming achtte ik het mijn plicht aan te sluiten . Soms heeft men ons leger verweten dat het voor het voeren van een moderne oorlog niet uitgerust was . Het is niet aan mij hierover te oordelen . Over de toenmalige Civiele Bescherming weet ik alleen maar te zeggen dat het een flauwe bedoening was .

Ik behoorde natuurlijk bij de groep van Bredene. Een paar maal per week kregen we 's avonds oefening : een zielig groepje burgers die onderrichtingen kregen van mensen die er ook niet zo veel van afwisten . Wat leerden we er ?

Weken naeen werd ons getoond hoe we gekwetsten moesten afvoeren op een draagberrie . Dit is zowat het belangrijkste, en dit was het blijkbaar ook . De gekwetste mocht er in geen geval afdonderen. De eerste drager begon met de linkervoet vooruit te zetten, de achterste drager gelijktijd de rechtervoet. Zo bleef de berrie in evenwicht. Dit werd wekenlang ingestudeerd onder het kritisch oog van de leiders . Waarom dit aanleren zo lang duurde weet ik niet meer. Ik stond apatisch bij dit ver-

velende gedoe . Misschien waren er jongens met veel goede wil die niet konden onthouden aan welke zijde hun linkervoet stond of verward werden door dit beurtelings vooraan en achteraan lopen. Eenvoudig was het blijkbaar niet .

Naderhand kregen we les over het gasmasker , en hoe we die moesten opzetten . We hadden alleen "passieve " gasmaskers waarmee men rustig moest blijven zitten, op gevaar van ademnood. Later zouden we misschien andere gasmaskers krijgen "als het zover was". Toen de toestand ernstiger werd werden we onderverdeeld in secties, volgens de buurt die we bewoonden. Ik kreeg een persoonlijke opdracht: Wanneer er gedurende de nacht alarm zou geslagen worden moest ik op mijn velo springen, langs de Groenendijk rijden en daarbij onophoudelijk op een schuifelet blazen om de mensen te verwittigen. Voor het schuifelet moest ik zelf zorgen .

Kwam dan 10 mei, en wat deze datum betekent hoef ik nu niet meer te zeggen. Mijn broeder heb ik niet meer teruggezien, maar dat kon ik toen nog niet weten. We beseften slechts ten volle de tragedie toen we de eerste vreemde soldaten- bondgenoten- zagen voorbij trekken naar de Scheldemonding. Ons land was eens te meer het uitverkoren slagveld geworden en daarom weenden wij .

Wat konden we bij de Burgerbescherming anders doen dan afwachten. Mij werd gezegd dat ik de dag moest doorbrengen op de kommandopost in de Zandstraat . Daar hadden we eigenlijk niets te doen, maar ik bracht mijn twee verrekiijkers mee om eventueel vijandelijke vliegers te identificeren . Mijn verrekiijkers liggen daar waarschijnlijk nog .

We kregen geen beschermkleden of helmen, maar wel een armband met de Belgische kleuren die voorzien was van de stempel van de gemeente . Veel betekende dit niet want ook andere " onmisbare " personen liepen rond met zo'n armband. Veel van die banden deden nog dienst na de oorlog om een en ander te bewijzen .

Ik zat dus dagenlang op de kommandopost . Soms kwam een vliegtuig over en dan gingen we kijken . Het was meestal een oude tweedekker die moeizaam tegen de wind invloog , maar we waren gerustgesteld en voelden ons veilig .

De berichten die binnenliepen waren minder goed . Ik spreek niet over de legeroperaties , maar over ons eigen domein : de civiele bescherming . Hier en daar waren de pompiers op de vlucht geslagen, samen met diezelfde civiele bescherming, de leiding op kop . Steden stonden in brand terwijl hun brandweer reeds in Bordeaux zat . Wat konden wij , sukkelaars, nog uitrichten ?

Neen ,dit zijn geen jeugdherinneringen. Onze illusies waren stuk .Toen dit allemaal begon voelden vele jonge mensen dat op dit ogenblik hun jeugd voorbij was .

Het voorgaande artikel inspireerde onze Bredense huisdichter
 P O L R A L P H
 tot het plegen van volgende verzen :

DE CIVIELE BESCHERMING

'k Heb vannacht liggen dromen,
 'k Zag Dicky per velo afgereden komen,
 't Was late nacht en de mensen aan de kust
 Lagen nog allemaal in diepe rust.
 En stampen dat Dicky deed !
 Dampend van het zweet
 Croste hie door de strate vol slijk,
 Door de Breningse Groenendijk.
 Terzelfdertijd blies hij onverlet
 Op een snerpend schuifelet .
 De mensen in onderbroek of slaapkapote
 Kwamen opgeschrikt buiten gelopen
 Of staken zichtbaar aangedaan
 Hun slapende kop door 't vensterraam.
 Ze vonden het ongehoord
 Zo in hun rust te zijn verstoord.
 Iedereen stond ten zeerste verstoord
 En allerhande vragen werden gesteld.
 't Is zeker een met een stuk in zijn krage ?
 Is de bakker van de Coö zo vroeg vandage ?
 Een waarlijk, Sietje Van den Bon
 Stond al klaar met haar broodston
 En zei : " Den dezen die me dat heeft gelapt,
 Is zeker uit Beernem ontsnapt ? "
 Intussen was Dicky aan 't einde van de straat gedraaid
 Had zijn gazemasker weer over de rug geklaaid,
 Gaf zijn Belgische armband wat meer façade
 En kwam terug voor zijn tweede serenade.
 En maar katoen geven op zijn schuifelet,
 Voor dezen die er d'eerste keer niet hadden op gelet.
 't Gaapt de schijn dat er ongelukken gingen gebeuren:
 Lies Gebeur ging hem juiste van zijn velo sleuren
 Toen er gelukkig een heer kwam van de inspectie
 Die zei dat 't een oefening was van de civiele protectie
 En dat men also wilde proberen
 De inwoners te alerteren ,
 Namelijk het verwittigen van de Groenedijkenaren,
 Als er vijandelijke vliegers in aantocht waren .
 Dicky stond daar met 't slijk in zijn ogen
 En was bezig zijn zweet af te drogen,
 Zoekend achter zijn tweede asem,
 Toen Lies Gebeur zei : " Hoor eens, brasem ,
 Als je gij je geren amuseert met een schuifelet
 Doe het in 't vervolg maar thuis in bed ! "

21/8/1981

\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$

